

T.C.
MUŞ ALPARSLAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

Ömer BURSAL

SERBESTÎ GAZETESİ İNCELEME VE SEÇİLMİŞ METİNLER
(101-200)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MUŞ-2023

T.C.
MUŞ ALPARSLAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

Ömer BURSAL

SERBESTÎ GAZETESİ İNCELEME VE SEÇİLMİŞ METİNLER
(101-200)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI
Doç. Dr. Hidayet KARA

MUŞ-2023

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	I
ÖZET	IV
ABSTRACT	VI
ÖNSÖZ.....	VIII
KISALTMALAR DİZİNİ.....	XI
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

SERBESTİ GAZETESİNE GENEL BAKIŞ

1.1. SERBESTİ GAZETESİNİN ŞEKİL ÖZELLİKLERİ	6
1.1.1. Serbestî'nin Şekilsel Özellikleri	6
1.1.2. Serbestî Gazetesi Sütunları Üzerine	8
1.1.3. Serbestî Gazetesinin Yayın Politikası ve Basın	10
1.2. GAZETE'NİN MUHTEVA ÖZELLİKLERİ	13
1.2.1. Gazete'nin Sahibi ve Yazar Kadrosu.....	13
1.2.2. Serbestî'nin Dönemin Siyasî Olaylara Yaklaşımı	16
1.2.3. Serbestî'nin Eğitime Yaklaşımı.....	19
1.2.4. Serbestî'nin Sosyal Hayata İlişkin Yaklaşımı	20

İKİNCİ BÖLÜM

TAHLİL-İ FİHRİST

2.1. YAZAR ADINA GÖRE	22
2.2. KONULARINA GÖRE	97
2.2.1. Edebî ilanlar	97
2.2.1.1. Bildiri İlanları.....	97
2.2.1.2. Gazete İlanları	97
2.2.1.3. Kitap İlanları	97
2.2.1.4. Konferans İlanları.....	100
2.2.1.5. Konser.....	100
2.2.1.6. Mecmua İlanları	101
2.2.1.7. Piyas ve Gösteri İlanları	102
2.2.1.8. Tiyatro İlanları	102
2.3. HİKÂYE.....	103
2.4. MAKALELER	104
2.4.1. Açıklama.....	104

2.4.2. Askeri, Ordu.....	104
2.4.3. Basın, Matbuat	108
2.4.4. Çeteler.....	113
2.4.5. Dinî.....	113
2.4.6. Edebî.....	113
2.4.7. Eğitim	115
2.4.8. Ekonomi.....	118
2.4.9.Felsefî	122
2.4.10. Hatıra	123
2.4.11. Hukukî	123
2.4.12. İdârî.....	123
2.4.13. İlmî	125
2.4.14. Karar	127
2.4.15. Milli Hislere Dayalı Yazılar.....	127
2.4.16. Sağlık.....	127
2.4.17. Seyahat.....	129
2.4.18. Siyasî	130
2.4.19. Sosyal.....	158
2.4.20. Tarihi, Kültürel.....	167
2.4.21. Zirai	168
2.5. MEKTUP.....	168
2.6. MÜLÂKAT	171
2.7. ŞİİR.....	173
2.7. TELGRAFLAR.....	173

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÇEVİRİ METİNLER

3.1. MAÂRİF-İ MİLLİYE VE MEKTEBLERİMİZ,-1-[BİR MÜKÂYESE-İ HAKK-I GÜYÂNE]	174
3.2. İYİLİĞE KARŞI KÖTÜLÜK	176
3.3. HEYËT-İ İÇTİMAİYEMİZ.....	178
3.4. ASKER... ..	181
3.5. ORDU	183
3.6. İHTİYACI UMÛMİYE DÂİR -1-.....	186
3.7. MEKÂTİB: ASKER KARDEŞLERİME.....	189

3.8. DÜŞÜNDÜM Kİ.....	190
3.9. BU DERECE RİCALDEN MAHRUM MUYUZ?	191
3.10. POSTAHANEDE (1).....	194
3.11. TRABLUSGARP'TA ÇİÇEK HASTALIĞI VE TÊSİRÂT-I MUHRİBESİ	196
SONUÇ.....	198
KAYNAKÇA.....	200
EKLER.....	203

ÖZET
YÜKSEK LİSANS TEZİ
SERBESTİ GAZETESİ İNCELEME VE SEÇİLMİŞ METİNLER (101-200)

Ömer BURSAL

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Hidayet KARA

2023, 224 sayfa

Gazeteler toplum hayatını yansıtan ana kaynaklardan biridir. Bu sebeple tarih ilmi açısından gazeteler önemli birer vesikadır. Gazeteler yayınladıkları dönemde toplumun nabzını tutmaları ve topluma yön vermeleri açısından da önemlidir. Bu durum, gazeteleri sosyal bilimler için vazgeçilmez bir bilgi kaynağı olmasına sağlar. Osmanlı Devleti'nde basın-yayın faaliyetleri Tanzimat dönemi itibariyle kamuoyu oluşturmaya başlamış ve dönemin toplumsal, siyasal, ekonomik ilişki ağlarına dair sorunları ve önerileri gazeteler çokça sütunlarına taşımışlardır. Çalışmamız konu edindiğimiz Serbestî gazetesinin 13 Şubat 1324 (1909)'de çıkan 101 numaralı sayısından, 14 Kânûn-ı Sâni 1328 (1913) tarihinde basılan 200 numaralı sayısına kadar olan nüshaları da kuşkusuz bu açıdan önemlidir. Dönemin etkili muhalif gazetelerinden olan Serbestî, gazetenin yayınlandığı dönemleri çalışan araştırmacılar açısından önemli bir kaynak hüviyetindedir. Çünkü, incelediğimiz sayılarda Serbestî'nin döneminin siyasî, sosyal ve ekonomik hayatını genel olarak yansıttığı kanaatindeyiz. Serbestî yazarlarının halkın ihtiyaçlarını görmekte ve bu durumu kendi gazetesinde işleyerek sorunlara çare aramaktadır. Böylelikle toplumun her kesiminin sesi olmak gibi bir bilinçle hareket eden Serbestî gazetesi, hükümetin var olan durumdan haberdar olmasını istemektedir.

Çalışmamızın amacı Serbestî gazetesinin incelediğimiz sayılarında döneme bakış açısını ortaya koymak ve 101-200 sayılarının fihristini çıkararak araştırmacıların dikkatine sunmaktır. Böylece Serbestî gazetesinin konu bazlı envanteri çıkmış olacak ve söz konusu gazetenin hangi konular çerçevesinde ve nasıl bir bakış açısı ile olayları ele aldığı ortaya konulmuş olacaktır. Çalışmamız bu yönüyle başka çalışmalara dayanaklık teşkil edecek niteliktedir.

Çalışmamızın giriş kısmında öncelikli olarak Serbestî gazetesinin şekil özelliklerini verdik. Daha sonra da Serbestî gazetesinin muhtevasına ilişkin sosyal, siyasî, ekonomi,

edebi, eğitim ve matbuat merkezli genel bir değerlendirme yaptık. Tahlili Fihrist kısmında gazetede çıkan yazıları, yazar adına ve konusuna göre sınıflandırdık. Metinler kısmında ise dönemin siyasî, sosyal, ekonomi, edebî, ilmî ve askeri yapısına ilişkin gazetede ıkan metinleri Latin harflerine evirdik.

Anahtar Kelimeler: Hak-Hürriyet, Kamuoyu, Mevlanzâde Rifat, II. Meşrutiyet, Serbestî, Basın, Serbestî.

ABSTRACT
MASTER'S THESIS
REVIEW AND SELECTED TEXTS OF SERBESTÎ NEWSPAPER (101-200)

Ömer BURSAL

Advisor: Assistant Prof. Hidayet KARA

2023, Page: 224

Newspapers are one of the main sources that reflect social life. For this reason, newspapers are important documents for the science of history. Newspapers are also important in that they keep the pulse of the society and give direction to the society when they are published. This makes newspapers an indispensable source of information for social sciences. Media activities in the Ottoman Empire started to create public opinion as of the Tanzimat period, and the newspapers carried the problems and suggestions regarding the social, political and economic relations networks of the period in their columns. The copies of the Serbestî newspaper, on which our study is the subject, from the number 101 published on 13 February 1324 (1909) to the number 200 published on 14 Kânûn-ı Sâni 1328 (1913), are undoubtedly important in this respect. Serbestî, one of the influential opposition newspapers of the period, is an important source for researchers working on the period when the newspaper was published. Because, we believe that the numbers we examined reflect the political, social and economic life of Serbestî's period in general. He sees the needs of the people of his freelance writers and seeks solutions to the problems by covering this situation in his own newspaper. Thus, Serbestî newspaper, acting with the consciousness of being the voice of every segment of society, wants the government to be aware of the current situation.

The aim of our study is to reveal the perspective of the period in the issues of the Serbestî newspaper and to bring it to the attention of researchers by indexing the issues 101-200. Thus, the subject-based inventory of the Serbestî newspaper will be revealed and it will be revealed within the framework of which subjects and with what perspective the newspaper in question deals with the events. In this respect, our study is of the nature to form a basis for other studies.

In the introduction part of our study, we primarily gave the shape features of the Serbestî newspaper. Afterwards, we made a general evaluation of the content of the Serbestî newspaper, centered on social, political, economic, literary, educational and printing presses. In the Index section of the analysis, we have classified the articles published in the newspaper according to the author's name and subject. In the texts section, we translated the texts published in the newspaper on the political, social, economic, literary, scientific and military structure of the period into Latin letters.

Key Words: Right-Freedom, Mevlanzâde Rıfat, II. Constitutional Monarchy, Freedom, Press Public, Serbestî.

ÖN SÖZ

Gazeteler daima hayatımızda önemli bir yer edinmiştir. Geçmişimizi daha iyi anlayabilmek, kavrayabilmek ve daha iyi değerlendirmemiz için basın hayatına yön veren gazetelerden faydalanmanın oldukça yararlı olacağını bilmekteyiz. Üzerinde çalıştığımız Serbestî gazetesi yayınlanmaya başladığı dönemin önemli gazetelerinden biri olmakta ve bize Osmanlı dönemi hakkında ayrıntılı bilgiler sunmaktadır. Serbestî, Osmanlı matbuatı içerisinde, dönemin sosyal, siyasî, ekonomi ve askeri yapısı hakkında detaylı bilgiler sunan gazetelerden biridir. Serbestî gazetesi, bu yönüyle II. Meşrutiyet dönemine ışık tutan ve dönemini etkileyen önemli bir basın yayın organıdır.

Serbestî gazetesi aralıklarla çıkmasına rağmen uzun yıllar basın hayatında etkili olan bir yayın politikası izlemiştir. Bu sebeple bütünsel bir çalışma yürütebilmek için Muş Alparslan Üniversitesi Tarih bölümü, Yakın Çağ Tarihi alanında yüksek lisans yapan öğrencileri olarak 2 arkadaş, Serbestî sayılarını paylaşmayı uygun bulduk. Bu paylaşım sonucunda ben Serbestî Gazetesi'nin 101-200 sayılarını incelemeyi tercih ettim. Tezimiz, Serbestî Gazetesi'nin, 13 Şubat 1324 (1909)'te çıkan 101 numaralı sayısından, 14 Kânûn-ı Sâni 1328 (1913) tarihli 200 numaralı sayısına kadar olan dönemi içermektedir. Tezim, üç bölümden oluşmaktadır

Birinci bölümde Serbestî gazetesi şekil ve içerik yönünden ortaya konulmuş; Serbestî'nin devrin siyasî, sosyal ve eğitim gelişmeleri yaklaşımını ve basın hayatındaki önemini gazetede yazılar ışığında belirlenmeye çalışılmıştır.

İkinci bölümde "Tahlilî Fihrist" yer almaktadır. Bu bölüm iki (2) ana başlık altında toplanmıştır. Birinci kısımdaki yazları yazar adına göre, ikinci kısımda ise konularına göre sınıflandırılmıştır.

Yazar adına göre sınıflandırmanın yapıldığı birinci kısımda sıralamada yazarların isimleri esas alınmıştır. Osmanlının bu döneminin şartlarına bakıldığında soyadı kanunun çıkmamış olması hasebiyle yazarların yazılarının sonunda yalnızca isimlerini kullanmaktadırlar. Bu sebeple biz de sıralamamızı da yazar isimlerini kendi imzaların da yer alan orijinal haliyle yazdık. Mesela; Şerafeddin Mağmumi, Fatın Azmi, Selim Sırrı, Süleyman Nazif.

Yazarların yazılarına bakıldığında kullandıkları adların meslek, aile, unvan ve takma adlarının isimlerini nitelediğine görmekteyiz. Örnek olarak; Bediüzzaman Saidi Kurdi, Bafralı C...T, Beratlı Hamdi Remzi, Doktor Adanalı Ahmet Şükrü.

Gazeteyi incelediğimiz ikinci kısmında ‘Tahlili Fihrist’in konulara göre sınıflama yapılmıştır. Bu bölümde yazılar; şiir, hikâye, mülakat, edebî ilanlar, piyes, konferans ve konserler başta altında makaleler; ise askeri, basın, edebî, ilmî, eğitim, ekonomik, seyahat, siyasî, sosyal, tarihi, zirai başlığı altında yer almıştır.

Üçüncü bölümde ise “Çevrilen Metinler” adlı başlık altında yer almıştır. Gazeteden yapılan siyasî, sosyal, ekonomi, askeri ve eğitim konularını içeren bu çevirilerindeki çalışmada, şu hususu belirtmekte fayda vardır. Çevirilerde günümüzde sıklıkla kullanılan kelimeleri daha çok bugünkü kullanımlarına riâyet edilerek yazılmıştır. Bu açıdan yapılan alıntılar da birebir çeviri kurallarına uyulmamaktadır. Seçilen bu metinlerin dönemin sosyal, siyasî, ekonomik ve eğitim yapısı hakkında bilgi vermektedir. Bu bakımdan Serbestî gazetesi, Osmanlının bu dönemine ışık tutarak aydınlatması bakımından önem taşımaktadır.

Okumada güçlük çekilen bazı sözcükler hatalı okumadan kaçınılmak için Batı kökenli sözcüklerde uygulandığı gibi, Osmanlı Türkçesi ile de gösterilmiştir.

Serbestî gazetesinde incelediğimiz (101-200) sayılarını, Millet Kütüphanesi ve Atatürk Kitaplığı veri tabanından ulaşılmıştır.

Serbestî gazetesinde incelediğimiz (101-200) sayılarının tamamı ülke içinde yayınlanan sayıları baz alınmıştır. Serbestî gazete sayılarının 156. sayı ve 157. sayılarına bakıldığında ise birkaç defa basıldığını fark etmekteyiz. Bunun ana sebebin ülkenin dışında da bu sayıları yayınlanmasından kaynaklanmaktadır.

Tez çalışmam boyunca bana rehberlik edip yardımlarını esirgemeyen danışmanım Doç. Dr. Hidayet KARA’ya, lisans ve yüksek lisans eğitimimde yardımlarını esirgemeyen, ahlâkını ve karakterini örnek aldığım hocam Doç. Dr. Bahaddin ÇATMA’ya, osmanlıca da okuyamadığım kelimelerinde yardımlarını esirgemeyen, akademik ilmine ve çalışmalarına hayran kaldığım hocam Doç. Dr. Serhat Aras TUNA’ya çok teşekkür ederim. Ayrıca bana bugüne kadar maddi manevi desteklerini esirgemeyen tüm aile üyelerime, özellikle sevgili annem Hamdiye BURSAL’a ve değerli

babam Mehmet Őirin BURSAL'a saygılarımı ve Őükranlarımı sunar, teşekkür ederim.
Rabbim kendilerinden razı olsun.

Muş-2023

Ömer BURSAL

KISALTMALAR DİZİNİ

a.g.e. : Adı geçen eser

a.g.m. : Adı geçen makale

a.g.t. : Adı geçen tez

C. : Cilt

Çev. : Çeviren

Hzl. : Hazırlayan

Nr. : Numara

s. : Sayfa

SBE : Sosyal Bilimler Enstitüsü

Ünv. : Üniversitesi

vb. : Ve benzeri

SERBESTÎ GAZETESİ NEŞRİYAT ÇİZELGESİ 101-200

Nr.	Tarih(Rûmî)	Süre	Sayfa	Matbaa	Müdür-i Mesul	Sermuharrir	Adı	Düşünceler
101	13 Şubat 1324 (1909)	Günlük	4	Dâire-i Mahsûsa	Mevlânzâde Rıfat	Hasan Fehmi	Serbestî	
102	14 Şubat 1324 (1909)	“	“	“	“	“	“	
103	15 Şubat 1324 (1909)	“	“	“	“	“	“	
104	16 Şubat 1324 (1909)	“	“	“	“	“	“	
105	17 Şubat 1324 (1909)	“	“	“	“	“	“	
106	18 Şubat 1324 (1909)	“	“	“	“	“	“	
107	13 Şubat 1324 (1909)	“	“	“	“	“	“	
108	20 Şubat 1324 (1909)	“	“	“	“	“	“	
109	21 Şubat 1324 (1909)	“	“	“	“	“	“	
110	5 Şubat 1324 (1909)	“	“	“	“	“	“	
111	23 Şubat 1324 (1909)	“	“	“	“	“	“	
112	24 Şubat 1324 (1909)	“	“	“	“	“	“	
113	25 Şubat 1324 (1909)	“	“	“	“	“	“	

114	26 Şubat 1324 (1909)	“	“	“	“	“	“	
115	27 Şubat 1324 (1909)	“	“	“	“	“	“	
116	28 Şubat 1324 (1909)	“	“	“	“	“	“	
117	1 Mart 1325 (1909)	“	“	“	“	“	“	
118	2 Mart 1325 (1909)	“	“	“	“	“	“	
119	3 Mart 1325 (1909)	“	“	“	“	“	“	
120	4 Mart 1325 (1909)	“	“	“	“	“	“	
121	5 Mart 1325 (1909)	“	“	“	“	“	“	
122	6 Mart 1325 (1909)	“	“	“	“	“	“	
123	7 Mart 1325 (1909)	“	“	“	“	“	“	
124	8 Mart 1325 (1909)	“	“	“	“	“	“	
125	9 Mart 1325 (1912)	“	“	“	“	“	“	
126	10 Mart 1325 (1909)	“	“	“	“	“	“	
127	11 Mart 1325 (1909)	“	“	“	“	“	“	

128	12 Mart 1325 (1909)	“	“	“	“	“	“	
129	13 Mart 1325 (1909)	“	“	“	“	“	“	
130	14 Mart 1325 (1909)	“	“	“	“	“	“	
131	15 Mart 1325 (1909)	“	“	“	“	“	“	
132	16 Mart 1325 (1909)	“	“	“	“	“	“	
133	17 Mart 1325 (1909)	“	“	“	“	“	“	
134	18 Mart 1325 (1909)	“	“	“	“	“	“	
135	19 Mart 1325 (1909)	“	“	“	“	“	“	
136	20 Mart 1325 (1909)	“	“	“	“	“	“	
137	21 Mart 1325 (1909)	“	“	“	“	“	“	
138	22 Mart 1325 (1909)	“	“	“	“	“	“	
139	23 Mart 1325 (1909)	“	“	“	“	“	“	
140	24 Mart 1325 (1912)	“	“	“	“	“	“	
141	25 Mart 1325 (1909)	“	“	“	“	“	“	

		“	“	“	“	“	“	Gazete nin ilk sayfası nda sadece Hasan Fehmi’ nin ölümün den dolayı ruhuna Fatiha yazılmıştır.
142	26 Mart 1325 (1909)							
143	27 Mart 1325 (1909)	“	“	“	“	“	“	
144	28 Mart 1325 (1909)	“	“	“	“	“	“	
145	29 Mart 1325 (1909)	“	“	“	“	“	“	
146	30 Mart 1325 (1909)	“	“	“	“	“	“	
147	31 Mart 1325 (1909)	“	“	“	“	“	“	
148	1 Nisan 1325 (1909)	“	2	“	“	“	“	Gazete 2 sayfa olarak neşredilmiştir.
149	2 Nisan 1325 (1909)	“	4	“	“	“	“	Gazete tekrar 4 sayfa olarak neşredilmiştir.
150	3 Nisan 1325 (1909)	“	“	“	“	“	“	

151	4 Nisan 1325 (1912)	“	“	“	“	“	“	
152	5 Nisan 1325 (1909)	“	“	“	“	“	“	
153	6 Nisan 1325 (1909)	“	“	“	“	“	“	
154	7 Nisan 1325 (1909)	“	“	“	“	“	“	
155	8 Nisan 1325 (1909)	“	“	“	“	“	“	
156	9 Nisan 1325 (1909)	“	“	“	“	“	“	
157	10 Nisan 1325 (1909)	“	“	“	“	“	“	
158	17 Temmuz 1328 (1912)	“	“	“	“	“	“	
159	18 Temmuz 1328 (1912)	“	“	“	“	“	“	
160	19 Temmuz 1328 (1912)	“	“	“	“	“	“	
161	20 Temmuz 1328 (1912)	“	“	“	“	“	“	
162	21 Temmuz 1328 (1912)	“	“	“	“	“	“	

163	22 Temmuz 1328 (1912)	“	“	“	“	“	“	
164	23 Temmuz 1328 (1912)	“	“	“	“	“	“	
165	24 Temmuz 1328 (1912)	“	“	“	“	“	“	
166	25 Temmuz 1328 (1912)	“	“	“	“	“	“	
167	26 Temmuz 1328 (1912)		“	“	“	“	“	
168	27 Temmuz 1328 (1912)	“	“	“	“	“	“	
169	28 Temmuz 1328 (1912)	“	“	“	“	“	“	
170	29 Temmuz 1328 (1912)	“	“	“	“	“	“	
171	30 Temmuz 1328 (1912)	“	“	“	“	“	“	
172	31 Temmuz 1328 (1912)	“	“	“	“	“	“	

173	1 Aġustos 1328 (1912)	“	“	“	“	“	“	
174	2 Aġustos 1328 (1909)	“	“	“	“	“	“	
175	3 Aġustos 1328 (1912)	“	“	“	“	“	“	
176	4 Aġustos 1328 (1912)	“	“	“	“	“	“	
177	5 Aġustos 1328 (1912)	“	“	“	“	“	“	
178	6 Aġustos 1328 (1912)	“	“	“	“	“	“	
179	7 Aġustos 1328 (1912)	“	“	“	“	“	“	
180	8 Aġustos 1328 (1912)	“	“	“	“	“	“	
181	9 Aġustos 1328 (1912)	“	“	“	“	“	“	
182	10 Aġustos 1328 (1912)	“	“	“	“	“	“	

183	11 Ağustos 1328 (1912)	“	“	“	“	“	“	
184	12 Ağustos 1328 (1912)	“	“	“	“	“	“	
185	13 Ağustos 1328 (1912)	“	“	“	“	“	“	
186	14 Ağustos 1328 (1912)	“	“	“	“	“	“	
187	15 Ağustos 1328 (1912)	“	“	“	“	“	“	
188	16 Ağustos 1328 (1912)	“	“	“	“	“	“	
189	17 Ağustos 1328 (1912)	“	“	“	“	“	“	
190	18 Ağustos 1328 (1912)	“	“	“	“	“	“	
191	19 Ağustos 1328 (1912)	“	“	“	“	“	“	
192	31 Teşrin-i Evvel 1328 (1912)	“	“	“	Ağanos Ferit	“	Ahali	Gazete Ahali adıyla neşredil meye başland 1.

193	1 Teşrin-i Sâni 1328 (1912)	“	“	“	“	“	“	
194	2 Teşrin-i Sâni 1328 (1912)	“	“	“	“	“	“	
195	3 Teşrin-i Sâni 1328 (1912)	“	“	“	“	“	“	
196	4 Teşrin-i Sâni 1328 (1912)	“	“	“	“	“	“	
197	11 Kânûn-1 Sâni 1328 (1913)	“	“	“	Mevlânzâde Rıfat	“	Serbestî	Tekrar Serbestî adı ile basılma ya başlamıştır.
198	12 Kânûn-1 Sâni 1328 (1913)	“	“	“	“	“	“	
199	13 Kânûn-1 Sâni 1328 (1913)	“	“	“	“	“	“	
200	14 Kânûn-1 Sâni 1328 (1913)	“	“	“	“	“	“	

GİRİŞ

Osmanlı devlet adamlarının imparatorluğun bütünlüğünü koruyabilmek için yüzlerini Batı'ya çevirmeleri, modernleşme kaygısını yanında getirerek İstanbul başta olmak üzere birçok şehirlerde zihinsel ve sosyo-ekonomik bir değişim süreci yaratmıştır. Bu değişimlerin başında yeni kanunlar, yeni okullar, yeni gazeteler, dergiler ve çağdaş değer algıları olmak üzere toplumun Osmanlı toplumunu çok boyutlu olarak etkilemiştir.¹ Osmanlı Devleti'ne, basın yayın araçlarının gelmesi ve yaygınlaşması bazı aşamaları takip etmiştir. Osmanlı'nın Müslim tebaası açısından basın hayatı, Batılı devletlere ve Osmanlı Devleti'nin içinde yaşayan gayrimüslim cemaatlere göre daha geç başlamıştır.² Bunun kuşkusuz çok boyutlu sebepleri vardır.

Matbaanın yaygınlaşması ve Türk basınının gelişmesi ile aydın sınıfın da etkinliği artmıştır. Türklerin Batılılaşmasında matbaanın yeri ve önemi çok büyüktür. Özellikle de Fransız İhtilali'nden sonra kültürel olarak Osmanlı Devleti'nin değişim süreci milliyetçi isyanlarla yeni bir boyut kazanır. Kuşkusuz bu yeni durum Osmanlı Devleti'ni ilk etapta siyasal ve askerî boyutu ile etkilemiş olsa da, sonraki süreçte Osmanlı reform hareketini de köklü bir şekilde etkileyecek ve yeni rota çizecektir. Etkilenen alanlarından biri de kuşkusuz basın faaliyetleridir. Basın faaliyetlerin yoğunlaşması ve Osmanlı aydını tarafından öneminin idrak edilmesi aynı zamanda siyasî partilerin olmadığı bir dönemde muhalif mahfillerin oluşması açısından da önemlidir.

Osmanlı sınırları içerisindeki basın faaliyetlerine göz gezdirildiğinde: 1795'te Fransa'nın İstanbul Büyükelçiliğinin yayın organı olarak çıkan Le Bulletin de Nouvelles İstanbul'daki ilk gazete olarak karşımıza çıkar. Bunu 1796'da La Gazette Française de Constantinople izler. 1824'ten sonra İzmir'de Le Smyrniens, Le Spectateur Oriental ve Le Courier de Smyrne gibi Fransızca gazeteler neşredilir.³ Osmanlı topraklarında yerli gazeteciliğin temelleri ise 1828 yılına gelindiğinde Mısır'da Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın Vekâyi-i Mısıriyye adını verdiği gazeteyi çıkarmasıyla başlar.⁴ Daha sonra II. Mahmut zamanında 1 Kasım 1831'de ilk resmi Türkçe gazete olan Takvim-i Vekâyi

¹ Ümit Akagündüz, *II. Meşrutiyet Döneminde Kadın Olmak*, İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi, 2017, s. 53-54.

² Özgür Turan, "Osmanlı Basın Hayatının Seyri ve II. Meşrutiyet Yıllarında Süreli Yayınlar", *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl 10, Sayı 131, 2022, s. 300.

³ Mustafa Karabulut, "Osmanlı İmparatorluğu'nda 19. Yüzyılda Değişim Süreci", *Sosyal ve Kültürel Durum*, *Mecmua Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, Yıl 1, Sayı 2, Güz 2006, s. 52.

⁴ Bernard Lewis, *Modern Türkiye'nin Doğuşu*, Metin Kıratlı, (çev.). 4. Baskı, TTK Yayını, Ankara, 1991, s. 95.

yayımlanır. Bu gazete, devletin kanunları ve uygulamaları ile ilgili halkın bilgilendirilmesi amacı taşıyordu. Gazetenin Fransızca versiyonu olan Moniteur Ottoman, imparatorluğun görüşlerini Batı'ya duyurmayı amaçlamaktaydı. Resmi gazete dışında, 1840'tan itibaren Payitaht'ta Churchill adlı bir İngiliz'in çıkardığı Ceride-i Havadis, ekonomik ve politik haberlere ağırlık veren bir gazeteydi. Ayrıca yarı resmi özellik gösteren bu gazete devlet tarafından da destekleniyordu.⁵

Tanzimat döneminde gazetelerin çoğalmasıyla hareketlenen Osmanlı Basın hayatına çok geçmeden devlet çıkaracağı kanunlar ile bir düzen vermeyi veya kontrol altına almayı amaçlar. Bu amaç 1857 Matbaa Nizamnâmesi yayınlanır. Nizamnâme ile bir gazetenin çıkarılması hükümetin izninin olması şartı getirilir. 1860'ta bağımsız ilk Türkçe gazete olan Tercüman-ı Ahval çıkarılır. Bu gazetenin sahibi Ağâh Efendi, başyazarı ise Şinasi'dir. Gazetenin amacı, halkın aydınlatılmasıdır. 1862'de Tasvir-i Efkâr adlı yeni bir gazete yayımlanır. Şinasi'nin çıkardığı ve Namık Kemal'in yazarlığını yaptığı bu gazete Babıâli karşıtı bir yayın politikası takip eder.⁶ 1866 yılında çıkarılmaya başlayan Muhbir Gazetesi'nde benzer bir yol izler. Muhbir muhalif bir odak olarak daha sert yayınlar yapar.⁷

1872'de Namık Kemal ve Ebuzyia Tevfik gibi aydınlar tarafından İbret gazetesi çıkarılır. Daha sonra, Hürriyet, Terakki, Mecmua-ı Fünûn isminde yayın organları ortaya çıkmıştır. Gazete ve mecmuaların artmasında önemli bir husus, matbaaların katkısının büyük olması gerçeğidir. Ayrıca bu dönemde matbaa sayısında da önemli artış olur. Nitekim matbaa sayısı 1893-1907 yılları arasında de 199'a, 1908-1917 yılları arasında ise 368'e ulaşmıştır.⁸

23 Aralık 1876 yılına gelindiğinde II. Abdülhamid, I. Meşrutiyet ilan etmiş, ancak Osmanlı-Rus savaşındaki yenilgi üzerine padişah Meclis'i dağıtmak zorunda kalmıştır. II. Abdülhamid'in 33 yıllık idaresindeki bu dönem Jön Türk hareketi kuvvetlenmiş ve bu süre zarfında ülkede tekrar bir demokrasi arayışı içine giren grupların varlığı daha da belirginleşmiştir. Bu dönemde siyasî varlığını hissettiren bir başka grupta İttihat ve

---

⁵ Karabulut, *a.g.m.*, s. 52.

⁶ Abdullah Saydam, *Yenileşme Döneminde Osmanlı Toplumunu, Genel Türk Tarihi*, Cilt 7, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, s. 548.

⁷ Murat Hanilçe, İlyas Ak, "İstanbul Gazetelerinin Başyazarlarının Kaleminden 31 Mart Vak'ası Öncesi Ve Sonrası", *Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (SSAD)*, Vol.2, Issue 1, 2018, s. 5.

⁸ Saydam, *a.g.e.*, s. 548.

Terakki Cemiyeti'dir. Osmanlı'nın siyasî sahnesine çıkan İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin amacı ise;

1-) vatanı içinde bulunduğu kötü durumdan kurtarmak,

2-) milleti içinde bulunduğu zulüm ve esaretten çıkarıp insanlığa layık bir biçimde yaşatmaktır.

Bu amaçlara varmanın yolu ise Kanun-u Esasi'sinin (1876 Anayasası) yeniden tatbiki ve meşrutiyetin yeniden hayat bulmasıdır.⁹ Bu amaçlar doğrultusunda hareket eden İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin baskıları ile Padişah, 23 Temmuz 1908'de yeniden II. Meşrutiyeti ilan etmiştir. Böylelikle Osmanlı Devleti'nin siyasî hayatında yeni bir devir açılmıştır. Bu siyasal gelişmenin neticesi olarak İttihat ve Terakki adının, meşrutiyet ve hürriyetle bütünleşmiştir. İttihat ve Terakki Cemiyet'i artık devletin en önemli siyasal gücü ve merkezi durumuna gelmiştir.¹⁰

Sultan Abdülhamid'in meşrutiyeti ilan ederek parlamentoyu açması basında bayram havasına estirmiştir.¹¹ Ayrıca Meşrutiyetin ilk yıllarının yarattığı özgürlük ortamında herkesin tam bir Serbestî içinde dilediğini söylüyor ve yazıyordu. Ancak bu kısa sürecek bir durumdu.

II. Meşrutiyet'in getirmiş olduğu özgürlük ortamında basın yayın faaliyetlerinde kısa bir zaman diliminde büyük bir enflasyon yaşandı. Bu ortamdan pek tabiidir ki sadece Osmanlı'nın Müslüman tebaası yararlanmadı. Gayrimüslim tebaada kendi amaçlarına hizmet eden birçok gazete ve dergi çıkardı ki bunların bir kısmı devletin bekası için zararlı yayınlar yapıyordu. Öyle ki bazı yayın organlarında açıkça azınlıklar isyana teşvik ediliyordu.¹²

Öte yandan II. Meşrutiyet'in ilk yedi ayı içerisinde basın açısından son derece hareketli bir döneme olmuş ve bu dönem içerisinde gazete sayısı 720'yi bulmuştur. Gazeteler ve dergiler büyük tirajlar yakalanmış, okuyucuya yeni şeyler verilmiş, haber gazeteciliğinde ve gazete tekniğinde büyük ilerlemeler kaydedilmiştir.¹³ Ancak yukarıda

⁹ Sina Akşin, *Jön Türkler ve İttihat ve Terakki*, İmge Kitabevi Yayınları, İstanbul, 2006, s. 96.

¹⁰ Tarık Zafer Tunaya, *Türkiye'de Siyasal Partiler-İkinci Meşrutiyet Dönemi 1908-1918*, Cilt 1, İletişim Yayınları, İstanbul, 2007, s. 55.

¹¹ Niyazi Berkes, *Türkiye'de Çağdaşlaşma*, Doğu Batı Yayınları, Ankara, 1978, s. 361.

¹² Ayşe Eryaman, "1909 Matbuat Kanunu Matbuat Hürriyeti Getirdi Mi? İkinci Meşrutiyet Osmanlı Meclis'i Mebusan'ında "Matbuat Hürriyeti" Tartışmaları (1909-1914)", *OTAM*, Sayı 48, 2020, s. 47.

¹³ Eryaman, *a.g.m.*, s. 52-53.

da değinildiği üzere, bu durum uzun yıllar devam etmeyecek ve İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin devlette daha faal olmasıyla, II. Abdülhamid dönemini aratmayacak hatta onu geçecek bir sansür dönemi de yaşanacaktır.¹⁴ Gazeteciler, düşünceleri ve politik duruşları sebebiyle sürgüne gönderilmiş ve faili meçhul cinayetlere kurban olmuştur.¹⁵

II. Meşrutiyet devrinin etkili gazetelerinden bir olan Serbestî 16 Kasım 1908'de yayın hayatına başlamıştır. Mevlanzade Rıfat Bey'in öncülüğünde kurulan gazete, tam da geçiş dönemi olan II. Abdülhamid'in meşrutiyeti ilan etmesinden sonra yayın hayatına girmiş ve padişahın tahttan indirilmesi yıllarına şahitlik etmiştir.¹⁶ Yayın politikası ile sultanın karşısında yer aldığı gibi, II. Meşrutiyet devri boyunca da iktidar karşısında yer almış etkili gazetelerden birisidir. Etkisi toplum nezdinde rağbet görmesi ve bir mahfil olmasıyla doğrudan ilintilidir. Serbestî'nin sert muhalefeti, gazetenin başyazarı olan Hasan Fehmi'nin 6 Nisan 1909'da öldürülmesine sebep olmuştur. Hasan Fehmi, İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne sert eleştirileri ile tanınan bir gazetecidir.¹⁷ Serbestî'nin başyazarının öldürülmesi dönemin basın hayatının nasıl baskılandığını göstermesi açısından da önemlidir. Bu çerçevede 5 Nisan 1909'da Sedây-ı Millet yazarı Ahmet Samim, 9 Haziran 1910'da Şehrah yazarı Zeki Bey 10 Temmuz 1911'de öldürülmüşlerdir. 1913 yılında İttihat ve Terakki Cemiyeti iktidara yerleşince kendisine muhalif olan karşı fikirleri savunan yazarların hemen hapsi ya sürgüne gönderilmiş ya da yurt dışına kaçmak zorunda bırakılmışlardı. İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin iktidara hâkim duruma gelmesiyle beraber, matbuata yasalar ya da mahkemeler yoluyla değil 'emirname-i sami'lerle müdahale etmek ve matbuatın 'idare-i örfiye'ler eliyle cezalandırılması yoluna gidilmesi tepkilere neden olmuştur. Dolayısıyla matbuat içerisinde yer alan gruplar, kendisi gibi düşünmeyen kişileri, suçlama doğrultusunda fesatçı olarak da nitelemekten çekinmemişlerdir.¹⁸

Serbestî'nin yayın politikası, Mevlânzâde Rıfat Bey'in fikirlerinin etkisi altında şekillenmiştir. Gazete, Osmanlıya bağlı her bölgenin ve her kıtanın özelliklerine göre

---

¹⁴ Berkes, *a.g.e.*, s. 361.

¹⁵ Eryaman, *a.g.m.*, s. 52-53.

¹⁶ Hıfzı Topuz, *100 Soruda Türk Basın Tarihi*, Gerçek Yayınevi, İstanbul, 1996, s. 60-63.

¹⁷ Ahrar Fırkası ile hareket eden Kâmil Paşa Hükümeti'nin bir gensoru ile düşürülmüştür. Hüseyin Hilmi Paşa 14 Şubat 1909'da hükümeti kurulmuştur. Bu siyasî gelişmeler üzerine İttihatçılar sürekli sert eleştirilerini yöneltten Serbestî Gazetesi baş yazarı Hasan Fehmi'nin öldürülmesi, basın hayatında tansiyonu yükseltmiştir. Topuz, *a.g.e.*, s. 60-63.

¹⁸ Eryaman, *a.g.m.*, s. 52-53.

gereken kanunların uygulanmasını isteyen Ahrar Fırkası'nın programından daha geniş bir adem-i merkezîyetçilik anlayışını benimsemekle birlikte, kendi fikirlerine yakın görmüş olduğu Ahrar Fırkası'nı da desteklemektedir.¹⁹

Çalışmayı hazırlarken, fihrist kısmında makale başlıkları Osmanlıca aslına uygun olarak yazılmıştır. Açıklamalar ise günümüz Türkçesine uygun olarak yapılmıştır. Metin içinde çevirilere yer verilirken Osmanlıca çeviri kurallarına bire bir uyulmamış, diğer taraftan genel geçer kurallara riayet edilmiştir. Örneğin -ayn- harfi gösterilmiştir veya daha sonradan sertleşmiş olan -b-p değişimi gibi- bazı harfler metindeki aslına uygun olarak yazılmıştır. Son bölümde bire bir yapılmış olan çeviri metinler seçilirken mümkün mertebe her konu ile ilgili bir makale eklenmeye çalışılmıştır. Çevirileri yapılırken de yukarıda bahsedilen kurallara riayet edilmiştir.

---

¹⁹ Tamer Yıldırım, “Matbuat Âleminde Mevlânzâde Rıfat’la Bir Gezinti”, *History Studies*, Cilt 5, Sayı 3, 2013, s. 271.

BİRİNCİ BÖLÜM

SERBESTÎ GAZETESİNE GENEL BAKIŞ

1.1. SERBESTÎ GAZETESİNİN ŞEKİL ÖZELLİKLERİ

1.1.1. Serbestî'nin Şekilsel Özellikleri

Mizanpaj, kelime anlamı olarak gazetelerde ve dergilerde sayfa düzenine verilen genel ifade için kullanılır. Gazetelerde çıkan haberlerin önemine göre ayrılması ve buna göre sayfaya yerleştirme tekniğine genel olarak mizanpaj denir. Bu sebeple basın hayatında dergi, gazete gibi çeşitli mizanpaj teknikleri kullanılmıştır. Bunlar enine mizanpaj, boyuna mizanpaj, vitrin mizanpaj, yaygın mizanpaj olarak sınıflandırılır.²⁰ Serbestî gazetesi şekilsel olarak incelendiğinde, dönemin ruhuna uygun bir dizayna sahip olduğu göze çarpar. Bu bakımdan Serbestî de tıpkı diğer gazeteler gibi dönemin baskın mizanpajını benimsemiş gözükmektedir.

Serbestî gazetesinin şekilsel özelliklerine bakıldığında, gazetenin ilk sayfasında en üstte ve tam ortada olacak şekilde, süslü bir yazı ile “Serbestî” ismi yer almaktadır. Serbestî başlığının altında, “*Meşrutiyet idareye ve bilâ-tefrik-i cins ve mezheb Osmanlıların hukukuna hadim yevmi gazetidir.*” açıklaması bulunmaktadır. Bu yazı esasen gazetenin amacını da vurgulamaktadır. Serbestî gazetesinde başlığın sağında, gazetenin sahip ve müdürü olarak Mevlanzâde Rifat'ın ismine yer verilmiştir. Onun altında *Umur-ı Tahririye ve idareye müteallik mesaili için müdüre müracaat olunur* yazısı bulunmaktadır. Daha sonra ise adres olarak: *Yeni Postahane karşısında Ferruh Bey Hanında Dâire-i Mahsusa* verilmiştir. Adresin ardından düşülen notta ise “*Gazeteye gönderilen evrak iade edilmez.*” şeklinde bir uyarı cümlesi bulunmaktadır. Başlığın sol tarafında abone fiyatı: “*Memalik-i Osmaniye ile Bulgaristan, Bosna-Hersek, Mısır Kıbrıs ve Girit için: Senelik 150, altı aylık: 80 kuruştur. Memalik-i saire için senelik 38 Frank, İstanbul için seneliği 108 kuruş*” şeklinde açıklanmıştır. Abonelik fiyatlandırmasından sonra altta, “*haftası geçen nüshaların adedi 2 kuruş*” yazısı yer almaktadır. Onun hemen altına *İ'lanat için ayrıca mukavele edilir.* “*şeklinde* bir bilgilendirme yazısı konulmuştur.²¹

²⁰ İlhan Yerlikaya, *Basiret Gazetesi*, Yüzüncü Yıl Üniversitesi FEF Yayınları, Van, 1994, s. 41.

²¹ *Serbestî Gazetesi*, 8 Mart 1325 (1909), No 124, s. 1., *Serbestî Gazetesi*, 14 Mart 1325 (1909), No 130, s. 1., *Serbestî Gazetesi*, 3 Nisan 1325 (1909), No 150, s. 1.

Gazetenin şekilsel özelliklerinin yanında: Abone fiyatı Memalik-i Osmaniye ile Bulgaristan, Bosna Hersek, Mısır, Kıbrıs merkezleri için senelik 180, altı aylık 90 kuruştur. Memalik-i saire için senelik 38 frank şeklinde bir fiyata da tabi tutulmaktadır. Alt tarafında ise “İlan için ayrıca mukavele edilir” notu düşülmüştür. Gazetenin son sayfasına bakıldığında, sayfanın sol altında ise Mevlanzâde Rıfat’ın adının tekrar yazıldığı görülmektedir.²² Gazetenin ebat olarak 40 cm x 54’cm’dir. Gazetenin aralıklarla toplam 770 sayı yayınladığı bilinmektedir.²³ Bizim incelediğimiz dönemde bazı sayılar iki defa, bazı sayılarda ayrıca Paris’te basılmıştır.²⁴

Serbestî gazetesinin incelediğimiz sayılarında gazetede çok fazla resim yoktur. Resimler’in yer aldığı sayılar şunlardır: 142 numaralı sayının 2’nci sayfasında Hasan Fehmi Bey’in gençlik yıllarına ait resmine yer vermiştir. 143 numaralı sayıda Hasan Fehmi Bey’in resmi vardır. 144 numaralı, sayıda Hasan Fehmi Bey’in Cenaze alayının resmi yer alır. 145 numaralı sayıda; Berat mebusanı İsmail Kâmil Bey, Mizan Sahibi Murat Bey, İkdam Sermuharriri Ali Kemal Bey ve Serbestî sahibi Mevlanzade Rıfat Bey’in yer aldığı resimlerdir. 146 numaralı sayıda Kâmil Paşa’nın resmi vardır. 147 numaralı sayıda ise Şerafeddin Mağmumi’nin resmine yer vermiştir.

Gazetenin sayfaları incelendiğinde bütün sayfaların 5 sütuna ayrıldığı görülür. Serbestî’nin 101 numaralı sayısından 142 numaralı sayısına kadar sayfa sayısı 4, sütun sayısı 5’tir. 142 numaralı sayısının ilk sayfası sütunlara ayrılmamıştır. Sebebi ise Hasan Fehmi Bey’in şehit edilmesinden dolayı duyulan üzüntünün bir göstergesi olarak bütün sayfaya “Serbestî-i matbuatın (basın özgürlüğünün) ilk kurbanı, ömrünü menfalarda (sürgünlerde) geçirmiş olan evlad-ı hürriyetten Hasan Fehmi Beyin ruhuna Fatiha.” ibaresini yazılmıştır. 142 numaralı sayısının 2, 3 ve 4’üncü sayfaları 5 sütundur. 148 numaralı sayı sadece 2 sayfa olarak basılmıştır. Bu iki sayfanın da sütun sayısı 5’ tir. 149 numaralı sayıya gelindiğinde ise tekrar sayfa sayısı 4’e çıkmış ve sütun sayısı 5 olarak devam etmiştir.²⁵ Gazete’nin 192 ve 196’ncı sayılarında isim değişikliği olmuş ve

---

²² Hasan Fehmi Demir, “II. Meşrutiyet Döneminde Serbestî Gazetesi ve Başyazarı Hasan Fehmi’nin Misyonu”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi TAE, 2018, s. 50.

²³ Musa Ali Armutcu, “Serbestî Gazetesi ve Ahrar Fırkası”. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hitit Üniversitesi SBE, Çorum, 2020, s. 22.

²⁴ Serbestî Gazetesi, 23 Temmuz 1325 (1909), No 156, s. 1., Serbestî Gazetesi, 17 Eylül 1325 (1909), No 156, s. 1., Serbestî Gazetesi, 23 Eylül 1325 (1909), No 156, s.1., Serbestî Gazetesi, 16 Ağustos 1325(1909), No 157, s. 1,

²⁵ Serbestî Gazetesi, 26 Mart 1325 (1909), No 142, s. 1.

gazetenin ismi “Ahali” adlı olarak değişmiştir.²⁶ Bu sayıların sayfa yapısına bakıldığında ise diğer Serbestî sayılarından farklı görünmemektedir. Ahali adı altında neşredilen gazete sayılarının da sayfa sayısı 4, sütun sayısının ise 5 olarak devam kalmıştır. Gazete 197’nci sayıya geldiğinde yeniden isim değişikliği yaşanmış ve eski ismine yani Serbestî’ye geri dönüş yapmıştır.²⁷

Serbestî gazetesinin tirajına bakıldığı zaman gazetenin çıktığı andan itibaren 31 Mart Olayından sonra kapatılmasına kadar giderek yükseldiğı, 31 Mart Olayı esnasında çıkan gazeteler arasında en yüksek orana sahip gazetelerden biri haline gelmiştir. Çeşitli yazılı kaynaklarda 31 Mart Olayından sonra gazetenin tirajının 60 bine çıktığına dair bilgiler verilmiştir.²⁸ Serbestî gazetesi başyazarı Hasan Fehmi Bey’in öldürülmesinden sonra ve 31 Mart Olayı meydana geldiğı gün gazetenin satışının çok yüksek rakamlara ulaşmıştır. Bu elem olay neticesinde de görüldüğü üzere gazetenin büyük bir okuyucu kitlesinin var olduğu anlaşılmaktadır.²⁹

1.1.2. Serbestî Gazetesi Sütunları Üzerine

II. Meşrutiyet’i döneminin en çok okunan gazetelerinden olan Serbestî gazetesinin 101-200 sayılarına bakıldığında, sütunlara ayrıldığını ve bu sütun sayılarının sayısının beş (5) olduğunu görmekteyiz. Sütunlar oluşturulurken kapsadığı konu bakımından da ayrıldığını görmekteyiz. Genel olarak Serbestî gazetesi sütunlarında, Siyâsiyat, Telgraflar, Âhengi İdâre, Âhengi Hâdisat, Dâhiliye, Tevcîhat, Mekâtıp, Meclis-i Mebusan, Eğlenceli Satırlar, Borsa, İ’lanat (ilanlar) başlıkları yer alır. Gazetede yer alan bu sütunları değerlendirecek olursak: İlk sayfada yer alan makaleler bazen başlıksız ‘Siyâsiyat’ genel başlığı altında neşredilmiştir. Birkaç sayının ilk sayfasında makaleden önce, miting ve protestolara davet başlığı ile bilgi notları yer almaktadır. Siyasî konulardaki makalelerin başlıkları büyük punto kullanılarak yazılmıştır.³⁰ Makalelere

²⁶ *Serbestî Gazetesi*, 31 Teşrîn-i evvel 1328 (1912), No 192, s. 1., *Serbestî Gazetesi*, 4 Teşrîn-i sâni 1328 (1912), No 196, s. 1.

²⁷ *Serbestî Gazetesi*, 11 Kânûn-i sâni 1328 (1913), No 197, s. 1.

²⁸ Hasan Yalvaç, *II. Meşrutiyet Döneminde Muhalif Bir Gazete: Serbestî (1908-1909)*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi, TAE, 2019, s. 17.

²⁹ Gazetenin şekil özellikleri ile ilgili olarak aktarılan bilgilerin daha samut hale gelmesi amacıyla ekler kısmına Serbestî’nin bir fotoğrafına yer verdik.

³⁰ *Serbestî Gazetesi*, “Tevcîhat”, 13 Şubat 1324 (1909) No 101, s. 4., *Serbestî Gazetesi*, “Siyasiyat”, 15 Şubat 1324 (1909), No 103, s. 1., *Serbestî Gazetesi*, “Siyasiyat”, 25 Şubat 1324 (1909), No 113, s. 1., İmzasız, “Protestolar! ...”, *Serbestî Gazetesi*, 20 Mart 1325 (1909), No 136, s. 1., Müşir İbrahim, “İbrahim Paşa’nın Telgrafnamesi”, *Serbestî Gazetesi*, 10 Ağustos 1328 (1912), No 182, s. 2.

ayrılan sütunlar genelde standart olmakla birlikte kimi zaman, bir makalenin sayfa sayısının ikinci veya üçün sayfalar uzadığı görülmektedir. Meclis-i Mebusan görüşülen konularında çoğu zaman birkaç sayfayı kapsadığı zamanlar olmuştur³¹ Gazetede yayınlanan bir yazının devamı varsa, bu durum *mabadi var* şeklinde makalenin sonunda belirtilmiştir.³²

Serbestî gazetesinde, “Havadis-i Dâhiliye” veya “Hariciye” başlığı ülke içinden ve dışından gelen konular gazete sütunlarına taşınmıştır. Bu bölümde telgraflarında bazen aynı başlığın altında yer aldığını görmekteyiz. Gelen telgraflarda genellikle siyasî haber ve sosyal olaylar yer almaktadır.³³

Gazetenin genellikle son sayfasında bulunan bir başka başlık ise Tevcihattır. Tevcihat başlığı altında görevden alma veya terfi gibi durumlara yer verilmektedir.³⁴ Diğer taraftan gazetenin son sayfasında gazetelerden derlenen haberlere ve olaylara yer verilmez. Tebrik ve kutlama gibi yazıları, ilan ve reklamlara da yine son sayfada bulunmaktadır. İlan ve reklamların olduğu sütunda süslemelere ve şekilsel özelliklere de rastlanılır. Ayrıca, dördüncü sayfanın sonlarına doğru resimler de bulunmaktadır. Bunun dışında gazete sayfalarında resimlere de pek rastlanılmaz. İstisnai bir iki sayıda resim vardır.

İncelediğimiz sayıların nüshalarındaki bir diğer başlıkta Mekâtip’tir. Bu başlık altında, genel olarak ülkenin durumu sosyal ve siyasî eleştiriler, memur ve bürokratlara eleştiri ve övgüler, kurum ve kuruluşlara eleştiri, teşekkür ve övgülerin yer almaktadır.³⁵

Gazetenin sütunları işgal eden bir diğer başlık, 2. veya 3. sayfalarda yer alan, bazen kısa bazen de uzun yazıları içeren, mecliste yapılan toplantılar ve görüşülen konuların yer aldığı, ‘Meclis-i Mebusan başlığıdır. Bu başlık altında, Meclis-i Mebusundaki görüşmelerde alınan kararlardan, çıkarılan kanunlara; mebuslar arasındaki tartışmalara kadar her türlü ayrıntıyı da bulmak mümkündür.³⁶

³¹ *Serbestî Gazetesi*, “Meclis-i Mebusan”, 2 Mart 1325 (1909), No 118, s. 2-3-4.

³² *Serbestî Gazetesi*, “Meclis-i Mebusan”, 3 Mart 1325 (1909), No 119, s. 3-4.

³³ İmzasız, “Başlıksız”, *Serbestî Gazetesi*, 24 Temmuz 1328 (1912), No 165, s. 2., İmzasız, “Hırka-i Saadet Alay ve Âlâsı”, *Serbestî Gazetesi*, 16 Ağustos 1328 (1912), No 188, s. 3.

³⁴ *Serbestî Gazetesi*, “Tevcihat”, 13 Şubat 1324 (1909) No 101, s. 4.

³⁵ Şerife Zahide, “Mekâtip”, *Serbestî Gazetesi*, 15 Şubat 1324 (1909), No 103, s. 3. Mahmut Tahir, “Mekâtip”, *Serbestî Gazetesi*, 21 Mart 1325 (1909), No 137, s. 2., S. L., “Mekâtip”, *Serbestî Gazetesi*, 23 Temmuz 1328 (1912), No 164, s. 2-3.

³⁶ *Serbestî Gazetesi*, “Meclis-i Mebusan”, 2 Mart 1325 (1909), No 118, s. 2-3-4.

Gazetenin son sayfasında yer alan bir başlık da “Borsa’dır. Bu bölümde genellikle ülkede geçen, para, altın, gümüş, tahvil ve hisse vb. senetlerinin değerlerine yer verilmiştir.³⁷

Serbestî gazetesinin son sayfasında bulunan bir başlıkta “İlan” başlığı altında verilen yazılar yer almaktadır. Daha önce müstakil olarak bahsedildiği üzere bu bölümde satılık evler, yalılar, dükkanlar, ticarethane tanıtımları, balo ilanlarının yanı sıra kitap, konser ve tiyatro ve piyes ilanlarına da yer verilmiştir. Her gazetenin gelir kaynağının en büyük bölümünü işgal eden bölümün bu olduğunu söylemek olağandır.³⁸

Serbestî gazetesi içeriği ve oluşturduğu kamuoyu ile etkili bir gazete olduğundan bizzat padişah tarafından da takip edilmekteydi. Nitekim; 135. numaralı nüshada yayımlanan, “Cemiyet-i Hafiyeye” isimli imzasız baş makale, içeriği dolayısıyla dönemin Padişah’ı Abdülhamid’i bir hayli rahatsız etmiştir. Padişah, gazetenin bu nüshadaki yazısına binaen durumdan duyduğu rahatsızlığı merkeze bildirmiş. Makaleyi kemâl-i teessürle okuduğunu belirtmiş ve “Devlet ve saltanatın temin-i selâmeti için kemâl-i sükûn ile sabır ve tahammül edeceğini bildirmiştir”.³⁹ Bunu niye kendi sayılarından almıyorsun.

1.1.3. Serbestî Gazetesinin Yayın Politikası ve Basın

Hukuk-ı Umumiye gazetesinde çalışan Mevlanzâde yeni bir gazete açmak için teşebbüslere geçmiş ve kendisinin bu yayına başlamasının önemli olduğunu her daim zikretmiştir. İlk önce gazeteyi açmak için izinler almaya başlamıştır. **“Siyasetten bahis olunmak üzere ‘Serbestî’ namıyla yevmî bir gazete neşrine ruhsat itası Mevlanzâde Rıfat imzasıyla” Matbuat-ı Dahiliye Müdürlüğü’ne gönderilen dilekçe ile talep edilmiş, 12 Kasım 1908 tarihinde de bu daireden Zaptiye Nezareti’ne gönderilen vesika ile Mevlanzâde hakkında “matbuat nizamnâmesinin 3. ve 4. Maddelerine tevfikân” muamele edilmesi ve talebinin onaylanması istenmiştir. Serbestî’nin açılma talebi Zaptiye Nezareti tarafından kısa sürede onaylanmış.** Hukuk-ı Umumiye Gazetesi’nden istifaya ederek, daha geniş kitlelere hitap etmesine vesile olacak ve kendisine büyük şöhret

³⁷ Serbestî Gazetesi, “Borsa”, 17 Mart 1325 (1909), No 133, s. 4.

³⁸ Ceylan Özkur, “Serbestî Gazetesi İnceleme ve Seçilmiş Metinler (1-100)”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Muş Alparslan Üniversitesi SBE, Muş-2022, s. 14.

³⁹ Mustafa Coşkun, “Mevlânzâde Rıfat Bey’in Gazetecilik Hayatı ve Siyasî Faaliyetleri”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi, SBE, 2019, s. 65.

kazandıracak yeni bir gazeteyi, “refik-i muhterem Hasan Fehmi Bey’le ‘Serbestî’ Gazetesi’ni çıkaracağıının haberini veren”, Mevlanzâde Rıfat gazetesinin ilk sayısını 16 Kasım 1908 tarihinde çıkararak, Serbestî’nin yayın hayatına adım atmasını sağlamıştır.⁴⁰

Sahibi ve müdürü Mevlanzâde Rıfat olan gazetesinin, çalışmalarına “Yeni Postane Karşısında Ferruh Bey Hanı’nda” yayın hayatına başladığı anlaşılıyor. Nüshası İstanbul için “10 pâre” olan ve dört sayfa şeklinde ifade edilen Serbestî gazetesinin manşetinde “meşrutiyeti idareye ve bilâtefrik-i cins ve mezhep Osmanlıların hukukuna hâdim yevmî gazete ibaresi yer almaktadır.

Serbestî gazetesini çıkaran Mevlanzâde Rıfat gazetesinin hiçbir kişi, grup ve etnik yapının idaresinde olmadığını gazetesinin ilk sayının “Meslek” adı altında neşrettiği makalesinde dile getirmiştir.⁴¹

16 Kasım 1908 tarihinde yayımlanmaya başlanan Serbestî, Mevlanzâde Rıfat’ın 31 Mart hadisesinden bir süre sonra ülkeyi terk etmesi sebebiyle 23 Nisan 1909’da faaliyetlerini durdurmasına neden olacaktır. Siyasî durumun ciddi olduğu bu durumun geçinceye kadar yayın hayatına ara veren Serbestî gazetesini ülkenin siyasî hayatının sakinleşmesinden sonra tekrar yayına hayatına başlayacaktır.⁴²

Serbestî gazetesini yayın politikası incelendiğinde, kendisini iktidar karşısında konumlandığı görülür. II. Abdülhamid tahttan indirilmeden önce İttihat ve Terakki Cemiyeti’ne karşı daha ılıman gözüken gazete, padişahın tahttan indirilmesi ve iktidarın cemiyetin eline geçmesinden sonra eleştiri okların bu defa İttihat ve Terakki Cemiyeti üyelerine yöneltmiştir. Serbestî gazetesini, iktidar karşısında diğer gazetecilerin haklarını da savunur bir tavır takınmıştır. Örneğin Mizan gazetesinin sahibi Murat Bey’in Kâmil

⁴⁰ Coşkun, a.g.t., s. 45.

⁴¹ “Serbestî bütün manasıyla her türlü tamamîyet-i mülkiyemizi, meşrutiyet-i idaremizi muhafaza zımında fedakârlıktan ictinâb etmeyecektir. Efkâr-ı umûmiyenin tenvirine ve anasır-ı muhtelif-i Osmaniye’nin ittihadına çalışarak hayat-ı içtima’iyemizi hakikat-i yek-vücut bir hale getirmeye ve harici düşmanlara bir kuvvet hazırlamaya sa’y ve gayret eyleyecektir. Serbestî me’murin-i hükûmetin menâfi-i milliyeye mugâyir hareketini bilhâssa nevakısını dâima şiddetle takbîh ve tenkit edecektir. Ve bu gibi hareketi ba’del-tahkik nazargâh-ı millete arz eyleyecek ve hâmi-i hukuk-ı millet olan kanun yegâne rehber-i hareketi olacaktır. Serbestî, namus ve hâsiyeti ser-tac-ı meslek ittihaz edecektir. Bugün mesleğimizde görünen fırkaların komitelerin cemiyetlerin mürevvic-i efkârı olmadığı gibi menâfi-i milliyeye mugâyir olduğu takdirde hiçbir şahsın âmâl u mekâsıd-ı şiyasîye ve şahsiyesine dahi hâdim bulunmayacaktır. Serbestî yalnız hakikati söyleyecek şehrah-ı medeniyete vusul çârelerini düşünecektir. Hulâsa, Serbestî milletimizin bilâ-tefrik din ve anasır bi’l-umum zulümde vatandaşlarımızın müdâfii ve tercüman-ı efkârı olacaktır. İşte mesleği bundan ibarettir. İmzasız, “Meslek”, Serbestî Gazetesi, 3 Teşrin-i Sâni 1324 (1908), No 1, s.1., Demir, a.g.t., s. 41-51., Özkur, a.g.t., s. 8., Coşkun, a.g.t., s. 48-49., Yalvaç, a.g.t., s. 13-30-149.

⁴² Coşkun, a.g.t., s. 47- 48.

Paşa'nın verdiği bir emirle tutuklanması, Mevlânzâde Rıfat ve gazetesi tarafından şiddetle eleştirilmiştir. Gazete bu tutuklanmayı bir darbe olarak görmüş ve diğer gazetelerle dayanışma ve iş birliği yapılması gerektiğini yüksek perdeden dile getirmiştir. Bu çağrıya bütün gazetecilerin hassasiyet göstermediğini gören Mevlânzâde Rıfat bu durumu “Kanun-i Esasiye ve basın özgürlüğüne karşı, Kâmil Paşa'nın bu zorbalığını basın dünyasında bizden başka eleştiren olmadı şeklinde ifade etmiştir.⁴³

Mevlânzâde, Osmanlı Devleti'nin gidişatının iyi olmadığını her defasında yazmaktan kendini alıkoymamıştır. Bu minvalde yazdığı yazılarda, siyaset ve siyasetçilere ilişkin olarak “boş laflarla, safsatalarla milleti vicdan ve düşünce körlüğü içinde yaşatmayalım. Siyaset meydanında dolaşan komedyenlerin mahiyetlerini ayrıntıları ile ilan edelim. Millet, devlet adamlarını tanımadıkça uyanamaz. Sultanzade olsun, Prens olsun, kim olursa olsun sahte kibarlık, cılk ihtişam, eğreti özellikler gözlerimizi kamaştırmasın. Unutmayalım ki şanlı peygamber Efendimiz Hazretleri Haksızlık karşısında susan dilsiz şeytandır” buyurmuşlar” diyerek toplumun her kesimin menfaatten uzak bir şekilde hakkı savunması gerektiğini dile getirmiştir.⁴⁴

Kalemini korkusuzca kullanmaktan vazgeçmeyen Mevlânzâde Rıfat Serbestî gazetesinde yayınlanan yazılarında sürekli hem II. Abdülhamit'i hem de İttihat ve Terakki Cemiyeti'ni sert şekilde eleştirmiş, bu eleştirilen de doğal olarak kabul edilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Kendisinin gazetenin yayın ilkeleri doğrultusunda hareket ettiğini, ayrıca basının özgürlüğünün de bu açıdan önemli olduğunu vurgulamıştır.⁴⁵

Mevlânzâde Rıfat özellikle Serbestî'nin yayın politikasına ideolojisi kadar etki eden bir başka önemli husus, şüphesiz ki Şeref Sokağı sakinlerine, yani İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne olan sert muhalefettir. İttihat ve Terakki Cemiyeti ye yakın yayın organları ve yazarlarla, bilhassa Şûrâ-yı Ümmet ve Tanin Gazetesi ve Hüseyin Cahit ile sürekli polemik halinde olan Serbestî gazetesi sürekli bu yayın organlarını eleştirmiştir, bu dönemin en sıkı İttihat ve Terakki Cemiyeti karşıtı gazetelerinden birisi olarak ön saflarda yerini almıştır.⁴⁶

⁴³ Mustafa Turan, *Bir Generalin 31 Mart Anıları*, Q Matris Yayınları, İstanbul, 2003, s. 13-19.

⁴⁴ Mevlânzâde Rıfat, *Sürgün Hatıralarım*, Avesta Yayınları, İstanbul, 2009, s. 145.

⁴⁵ Ufuk Okay, “*Meşrutiyetten Cumhuriyete Bir Osmanlı Aydını: Mevlânzâde Rıfat*”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ondokuz Mayıs Üniversitesi SBE, 2016, s. 68.

⁴⁶ Ali Birinci, *Tarihin Gölgesinde Meşahir-i Meçhulden Birkaç Zat*, Cilt 2, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2001, s. 382.

1.2. GAZETE’NİN MUHTEVA ÖZELLİKLERİ

1.2.1. Gazete’nin Sahibi ve Yazar Kadrosu

II. Meşrutiyetin ilanından sonra yayın hayatına başlayan en önemli basın organlarından biri olan Serbestî gazetesi geniş kitlelere hitap eden günlük bir gazete olmuştur. Zaman zaman aralıklarla basın hayatına ara veren Serbestî 770 numaralı nüshasına kadar devam etmiştir. Büyük bir okur kitlesine sahip olan gazete, aynı şekilde oldukça geniş bir yazar kadrosuna da sahiptir. İncelediğimiz sayılarında yazar kadrosunun ciddi bir bilgi birikimine sahip kişilerden oluştuğu görülmektedir. Başta gazetenin imtiyaz sahibi Mevlanzâde Rıfat, başyazar Hasan Fehmi, Ali Muhtar, Ömer Lütü, Kasım Tefik, Habil Âdem, Şerafettin Mağmumi, Baha Tefik, Yaşar Nezihe, Florinalı Nazım gibi isimler bu tespitimizin en önemli dayanağıdır. Bunun yanında gazetenin farklı dönemlerinde, Mizancı Murad, Said-i Kürdi, Abdurrahman Tahsin, Ahmet Sıtkı, Ali Ulvi, Avanzâde Mehmed Süleyman, Canikli Topalzâde Ömer Saffet ve Sabitzâde Ahmed Raşid, Piremerd, Mahmud Asım Bey, Avanzâde Mehmet Süleyman, Zeki Bey, Abdullah Cevdet, Mehmet Şerif Paşa gibi yazarların da gazeteye katkıları olmuştur.⁴⁷

Yazarları ele aldıkları konu bakımından incelediğimiz de ilk olarak Mevlanzâde Rıfat’tan bahsetmek gerekir. Mevlanzâde hem gazetenin sahibi kurucusu hem de yayın hayatına yön veren baş yazarlarından. Yazılarını incelediğimizde genel olarak siyasî, ekonomik ve eğitim gibi konuları işlemiştir. Mevlanzâde Rıfat’ın kısaca kim olduğunu da bahsetmek gerekir. Mevlânzâde Rıfat II. Meşrutiyet ve sonrası dönemin en önemli simalarından biridir. Doğum tarihi net olarak bilinmese de 15 Haziran 1909 tarihli bir yazısında kırk yaşında olduğunu ifade etmesinden hareketle 1869 doğum yılı olarak gösterilebilir. Babası dönemin meşhur kütüphanecilerinden Abdurrahman Nacim Bey, 1867’den itibaren İstanbul’da vazife yapmıştır.⁴⁸ Mevlanzâde Rıfat’ın siyasî düşüncesine bakıldığında II. Abdulhamit’e karşı olan tavrını her daim hem yazılarında hem de siyasî ilişkilerinde göstermiştir. Ayrıca İttihat ve Terakki Cemiyetine karşı tutumu yazın yayın hayatında ciddi manada hissettirmiştir. İleriki dönemlerde bu cemiyete yaptığı eleştirilerde değişmeler olsa da ilk başlarındaki tutumunu yerini daha sonra yumuşatmaya

⁴⁷ *Serbestî Gazetesi*, No 101-200, Sayılar.

⁴⁸ Birinci, *a.g.e.*, s. 381-382.

gidildiğini görmekteyiz. II. Abdulhamit'e olan tavrını ifade etmek için "Hukuk-ı Umumiye gazetesinin yönetimini aldık. Sultan Abdülhamid'den hesap sormak esastan başladık. Fedakârân Cemiyeti'ne dışarıdan kişilerin girdiğini görünce cemiyetten ayrıldık. Daha sonra muhterem arkadaşım Hasan Fehmi Bey ile Serbestî gazetesini yayınlamaya başladık. Çok kısa bir süre içinde bağımsız yayını sayesinde milletin sevgisini kazandı..."⁴⁹ diyerek ifade etmiştir.

Avanzâde M. Süleyman'ın birçok yazılarının yayınlandığını görmekteyiz ekonomi, ilmî, siyasî, eleştiri hatırat, eğitim, sosyal ve ordu ile ilgili yazılar yazmıştır. Özellikle "Postahane" adlı baş makalesini birkaç sayıda yazmıştır. Ayrıca "Reji Ne Yapmalı?" makalesini sürekli işlemiştir. Bu konularda düşüncelerini serbestçe ifade etmiştir.

Siyasî konularda yazan yazarlarımız: Abdulkadir Kadri, Abdurrahman Bedirhan, Ahmet Rıza, Ali Fahri, Avni Kemal, Avanzâde M. Süleyman, B...N, Bahaddin Sait, Beratlı Hamdi Remzi, Habil Adem, Hacı Esad, Hafız İsmail, İbnü'l Mahmut Asım, İlimdar, Nevşehirli Teoloğos, Mevlânzâde Rıfat, Piyer Loti, Rekanizâde Seyid Mehmet Abdullah, Şerafeddin Mağmumi, Sadr-ı Sabık Kamil ve Şakir'dir.

Sosyal konularda yazan yazarlar: Ahmed Esad, Avanzâde M. Süleyman, Baha Tevfik, Galancızâde Pirto Tevfik, Doktor K. Zabyam, Emrullah Hilmi, Fehmi Rıza, İlimiyeye Mensup Mustafa Safi, Mahmut Tahir, Mehmet Sabahaddin, Mevlânzâde Rıfat, Mustafa Kemal, Nevşehirli Teologos, Süleyman Nazif, Şerafeddin Mağmumi' dir.

Bediüzzaman Saidi Kurdi, "Asker Kardeşlerimize", adlı makalesi ile ordu, ekonomi ve sosyal olarak 3 defa yazılarıyla Serbestî matbuatında yayınlanmıştır. Ayrıca toplumun milli hislerine tercüman olmuştur. Ülkenin durumuna binaen düşüncelerini ifade etmiştir.

Eğitim içerikli yazan yazarlarımız Fatin Azmi, Avanzâde M. Süleyman, Şerafeddin Mağmumi, Tırnovalı Osman Nuri ve M. Nevzat'tır.

Ekonomi içerikli yazıları: Avanzâde M. Süleyman, Doktor Adanalı Şükrü, İbrahim Fatih, Fatin Azmi, Şerafeddin Mağmumi, Papazyan Tokavuz, Papasyan Takvur ve Şerife Zahide yazılar yazmışlardır.

---

⁴⁹ Mevlânzâde Rıfat, *Mevlânzâde Rıfat'ın Anıları*, Arma Yayınları, İstanbul, 1992, s. 7-19.

Hasan Şevket ise bir makalesi ile idarî konuda “Yollar, Caddeler Hakkında Bazı Mütalaât ve Bataklıklar” adlı yazıyı yazmıştır.

Edebî yazılarıyla yazan yazarlarımız ve makaleleri şunlardır. Jönler Muharriri; “Tarih-i Romanda Hayal Hissesi ve Romanda Aranılan Hasahis” adlı makalesi, Tahsin Nihat; “Nesl-i Ati Cemiyeti Edibe’sinden” adlı makalesi ve Avanzâde M. Süleyman’ın Postahane adlı makalesidir.

Sağlık ile ilgili yazılar yazan yazarlar: Doktor Adanalı Ahmet Şükrü, Muallim Galip, Şerafeddin Mağmumi ve Fatin Azmi’dir.

İlmî konuda Hafız Abdullah ve İbnü'l Gaffar adlı yazarlarımız vardır. Dini olarak yazılar yazan Hafız Abdullah; “Sâikadan Süper!” adlı makalesi yayınlamıştır.

Ahmet Samimin iki makalesinin olduğunu görmekteyiz biri matbu basınla ilgili diğeri ise eleştiri konusunu işlemiştir. M.Y. Şakir Zeki Bey ve Mevlanzâde Rıfat’ından basınla ilgili yazıları vardır.

Ali Fahri Bey’in siyasî ve hatıralar olmak üzere iki makalesi vardır. Abdurrahman Bedirhan’ın bir makale kaleme almıştır. Oda “İyiliğe karşılık kötülük” adlı makale. Arnavut Malisorlarından Kerimi’nin gazetede bir mektup içerikli yazısı vardır.

Serbestî gazetesinin 101- 200 sayılı nüshalarına bakıldığında yukarıda bilgi verdiğimiz yazarlar dışında da pek çok kişinin yazılarıyla gazeteye katkı sağladığı görülmektedir. Bu yazar kadrosuna şöyle bir göz atıldığında, hepsinin aynı siyasal fikri paylaşmadığı apaçık ortadadır. Bu durum da gazetenin çok sesliliğine büyük katkı sağlamıştır. Ancak, söz konusu yazarları bir araya getiren kimi ortak amaçların var olduğunu da belirtmekte fayda var. Öncelikle II. Abdülhamid idaresine karşı muhalif tutum bu yazar kadrosunun en belirgin kimliğidir denebilir. II. Abdülhamid sonrası süreçte de yine ismi geçen yazarların çoğunun hükümette gördükleri eksiklikleri dile getirme bakımında da ortak bir amacı paylaşmışlardır. Diğer taraftan Serbestî’de yazan yazarların belki de en önemli özellikle arzuladıkları özgür ortamın tesisi önünde duran her şeye muhalefet etmeleridir. Kuşkusuz bu kadar çok kişinin Serbestî’de yazmasının bir sebebi de Mevlanzâde Rıfat siyasî ilişkilerini de kullanarak yazın çevresine birçok yazar ve düşünürün toplanmasıdır.⁵⁰

---

⁵⁰ *Serbestî Gazetesi*, 101-200, Sayılar.

1.2.2. Serbestî'nin Dönemin Siyasî Olaylara Yaklaşımı

II. Meşrutiyetin ilanından sonra, Osmanlı Devleti'nin problemleri azalmamış katlanmıştır. Gerek içerdeki politik sıkışmışlık ve mali buhran gerekse dış politikadaki sorunlar yumağı Osmanlı Devleti'nin yeni yönetiminin başını ağrıtmaya devam etmiştir. Serbestî gazetesi devletin içinde bulunduğu sıkıntılı durumları bütün cepheleriyle takip etmiş ve güncel mevzuları hızlıca sütunlarına taşımıştır. Bu özelliği ile okur kitlesini hızla artırmıştır. Siyasal hadisleri yakından takip eden gazete, kamuoyunun kendisini ilgiyle takibini sağlamıştır. Bir örnek olması bakımından Avusturya'nın Bosna-Hersek'i işgal ettikten sonra gümrükte çalışan, açlık ve sefaletin kısılcacında olan hamalların işten çıkarmak istenmesi ve dışarıdan ecnebi çalışan getirmek istenmesi gazetenin hemen dikkatini çekmiştir. Bütün gümrük işlerini hakkıyla yerine getiren hamalların işten çıkarılmak istenmesi sadece bir sosyal ve ekonomik bir hadise olmayıp aynı zaman da Osmanlı Avusturya ilişkileri bakımında siyasal bir hadise de olmuştur. Konuya dikkat çeken Abdurrahman Bedirhan, "İyiliğe Karşılık Kötülük", adlı makalesinde mevzuyu Serbestî gazetesinde ele almıştır.

Hürriyetimizi istirdat, meşrutiyeti tesis yani umum vatani külliye imha etmek derecelerine getirmekte olan istibdadın boyunduruğundan milleti kurtarmayı müteakip siyasiyat âleminde başımıza ilk çıkan belalardan biri Bosna Hersek meselesi oldu.

Büyük inkılaplarda milletlerin tesadüf ettikleri müşkülât nazarı itibara alınırsa bizim uğradığımız Bosna Hersek meselesi pek ufak bir şey kalır.

Devr-i menhus istibdadımızın ahvaline azıcık vakıf olanlarca malumdur ki Bosna Hersek zaten elimizden çıkmış demek idi. İnkılâb-ı hayriyemizi müteakip maruz kaldığımız keşmekeşlerden birisi olan şu Bosna Hersek meselesinde hükümete en ziyade muavenet edenler kisvelerine, kıyafet-i zahirelerine bakıp da kendilerine hiçbir kıymet vermek istemediğimiz o arslan yürekli, alicenap ile meşbû hamallar oldu. Evet, Avusturya'nın inkılabımızın tevlid ettiği müşkülattan bilistifade istibdat belası olarak elimizden zaten gitmiş olan Bosna Hersek'i istimlak etmesine karşı milletin yegâne silahı Avusturya emvalini boykotaj etmek oldu. Ve bu vazifede tamamen milletin en aciz kısmından sayılan gümrük hamallarına terettüb etti.⁵¹

Gazete önemli bir mevzuyu ele almakla birlikte, II. Abdülhamid dönemini yaşanan hadisenin kaynağı olarak görmektedir. II. Abdülhamid'in henüz yeni tahttan indirilmiş

⁵¹ Abdurrahman Bedirhan, "İyiliğe Karşılık Kötülük", *Serbestî Gazetesi*, 11 Mart 1325 (1909), No 127, s. 2.

olması bu durumu bir nebze olsun haklı çıkaracak olsa da dönemin hükümetine ve İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin ordu içerisine siyaseti karıştırmasına yer vermemesi tarafsızlığını gölgelemektedir. Ancak şunu da ifade etmek gerekir ki çok geçmeden gazete ile cemiyet arasındaki bağlar da kopacak ve yeni yönetime karşı da Serbestî muhalif tavır takınacaktır.

Serbestî'yi incelediğimizde, İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin yönetiminde siyasî havanın gün geçtikçe ağırlaşması ve II. Meşrutiyetin getirmiş olduğu özgürlük havasının yok olmaya başlaması; halkın yavaş yavaş yeni sistemden de umudunu kesmesine sebep olmuştur. Gazeteye göre adalet ve haktan bihaber olan siyasîlerin kendi keyiflerine düşkün hale gelmesi ve ülkenin kargaşa teslim olmaya başlaması en önemli problemlerin başında gelmektedir. Gazete sık sık sosyal problemleri sütunlarına taşımış ve bu konuda hükümeti eleştirmiştir. Örneğin, Hasan Bahri'nin, vatani korumakla görevli neferlerin problemleri üzerinden adalet ve eşitlik mevzusunu gazete sütunlarına taşıması buna örnektir.

*Ey sahibi vicdan! Bir kere düşününüz tefekkür ve teemmül buyurunuz. Anamız ve babamız olan millet ve vatan efradı ailesinden, nur-didesi ciğerparelerinden bir kısmının bu vecihle sönüp mahvolduklarını görürse müteessir ve dilhûn olmaz mı? Onların rakik olan kalplerine inen bu darbe-i müdhişe onları pek ziyade rencide ve bi-huzur etmez mi? Artık bu biçare millet ve vatana acıyalım. Acı acı figanlar arasında anamız, babamız ellerinden cebr ve kahr ile alınıp diri diri gömülen, ateşin sahralarda, çöllerde zindan misali menfalarda ve ecnebi topraklarında efna-yı vücut eden masum kardeşlerimizi göz önüne getirelim. Daima ruhlarını şad edelim. Bu mücadele-yi hürriyetin bakiyetü's-süyufu bizler bugün ikmal-i şeref ve istihkakı hak ve adalet edelim. Kanun ve nizam ile hareket edelim. Biz Osmanlıların hak kanlarına yakışır daire-i terbiyeden inhıraf etmeyelim. Daima dâima rüknü esas meşrutiyetimiz olan adalet ve müsavâtı tatbik ettirelim.*⁵²

Serbestî gazetesinde diğer ülkelerin yönetimi ile Osmanlı idarecileri karşılaştırarak da kimi siyasal çıkarımlar yapılmıştır. Nitekim, İngiliz Rus-Japon savaşı sırasında Tokyo'ya giden bir İngiliz muharririn izlenimleri üzerinden yapılan kıyaslama buna iyi bir örnektir. Buna göre, İngiliz muharrirlerinden biri Tokyo'ya gider ve İmparator Mikado Hazretleri ile bir mülakat yapar. İmparator bu talebi kabul eder. Bunun üzerine muharrir Japonya'ya gider ve Tokyo'da bir arabaya biner ve arabacıya imparator ile görüşeceğini söyler. Araba şehrin ikinci derecede bir caddesi üzerinde kain bir hanenin önünde durur.

⁵² Hasan Bahri, "Ordu", *Serbestî Gazetesi*, 26 Şubat 1324 (1909), No 114, s. 1-2.

Arabacı işte imparatorun ikametgahı demesi üzerine muharrir iner ve hayretle kapının etrafına bakar. Evin durumu, kapıda asker ve nöbetçiye benzer kimsenin görünmemesi kendisini şüpheye düşürse de çaresiz kapıyı çalar. Kapı açılır bir uşak kimi istiyorsunuz der. Muharrir durumu anlatınca, uşak kendisini gayet sade tefriş olunmuş bir salona götürür, Mikado'yu oradadır. Muharrir der ki; Haşmetmeab sarayınızı terk ederek niçin burada ikamet ediyorsunuz? İmparatorun, gazetecinin bu sorusuna vermiş olduğu cevap ise gazeteye göre örnek alınması gereken bir davranıştır.

Japonya askeri Mikado'da muharebe ederken ahâlî her türlü esbabı istirahat ve servet ile müstercic bulunuyordu. Memleket eskisi gibi niam-ı firavan ile mütena'im bulunuyordu. Böyle olduğu halde imparator o büyük âdem sarayında oturamıyor ve debdebesiz bir surette taam ediyordu.

Lâkin bizim vilâyetlerimiz, payitahtımız yangın yerinden beter harap bir hale gelmiş ve açlık sefalet memleketin dört bir tarafını sarmış bulunduğu bir zamanda etraftı askerlerle muhat gerdune-i gerdun nümunlara saye-i endaz iclâl olan ve her biri fakrın zaruretin son tabakalarına vasıl olmuş biz zavallı milletin etinden tırnağından sökülen paralardan 200-300 lira alan vükelâyı ifhâm!.. Mikado'dan utanmıyorlar mı? ⁵³

Bu anlatıda da görüldüğü üzere Serbestî gazetesi Osmanlı yöneticilerinin Japon imparatorunun tam tersi bir hayat sürerken, esasında halklarının da tam tersi bir sosyal ve ekonomik durumda olmaları asıl dikkat çekilen yerdir. Gazeteye göre Osmanlıdaki bürokratlardan Japon imparatorunun tavrını sergilemeleri çok da mümkün değildir. Giden ve onların yerlerine gelen siyasîler, hatta zabıtlar dahi bazı grupların elinde maskara olmuşçasına hareket ettiği ve kimsenin ülkenin selametini düşünmediği gazetenin iddialarındandır. Bu minvalde Hilmi Paşa'nın ve diğer siyasîlerini de eleştiren bir yazıyı örnek vermek yerinde olacaktır.

Biz memleketin usulünü, halkın açlığını sefaletini hükümete olanca gayretimizle her gün bir surette yana yakıla arz ettikçe hükümetin icraat-ı sudûr-ı esbâk Ferid Paşa'yı Aydın vilayeti valiliğine tayin ile uğraşmaktan ibaret kalıyor. Biz Hilmi Paşa'nın iktidar ve ehemmiyetini ve mülk ve millete katiyen hâdim eylemeyeceğini yazdığımız zaman bizi tahtî edenler bile artık sıkılmaya başladılar. Eğer vilâyeti kabul etmezseniz konağınızdan vah çıkmam diye Ferit Paşa'ya çocukçasına yalvarmak anlayamayız ki ne gibi bir hissini neticesidir. Ne gibi bir kuvvetin tahrikiyledir.

Hilmi Paşa'ya ihraz buyurulmuş oldukları mevki-i ali-i sadareti tebriken Kâtib-i Sâni İzzet Paşa'dan bir mektup gelmek ve buna derhal cevab-

⁵³ İmzasız, "İsraf", *Serbestî Gazetesi*, 8 Mart 1325 (1909), No 124, s. 1.

ı şükârâne-i sadaretle mukabele etmek esasen erbab-ı hamiyeti düşündürürken Ferid Paşa'nın lesbiben(?) Avrupa'ya vuku bulan seyahati müsta'celesinden avdetinde hemen Hilmi Paşa tarafından müşarünileyhin konağına koşularak adeta iltica edilircesine Aydın vilayetini teklif etmek güya dirayet vakiasından istifade için Hilmi Paşa tarafından istirham olunduğunu göstermek gibi sümme't tedarik bir tedbirden ibarettir.

Biz milletin sefaletinden açlığın dem vururken, bunların kendi entrikalarıyla uğraşması açıktan açığa gösteriyor ki bunların milletle katiyen alışverişleri yok. Bunlar kendi dolaplarını döndürmekten başka bir şey düşünmüyorlar. Zavallı millet! 32 sene sefalete mahkûm olunduktan sonra hürriyeti iştir iştir ne emellere düşmüştük! Dünyada ne kadar emeller ne kadar arzular toprak olmuştur! Millettin kan ağladığı bir zamanda ganimet taksim eder gibi hazineyi kapışmak; Allah için olsun söyleyin, nasıl hamiyetle kabil-i tevkif olur.⁵⁴

Görüldüğü üzere gazetenin Osmanlı'daki siyasî hayata bakışı son derece eleştireldir. Tıpkı II. Abdülhamid idaresine karşı olduğu gibi, Serbestî, II. Meşrutiyet idarecilerine karşıda muhaliflerin toplandığı bir yerdir.

1.2.3. Serbestî'nin Eğitime Yaklaşımı

Serbestî gazetesi Osmanlı eğitim sistemini de genel itibariyle eleştirel bir tarzda sütunlarına taşımıştır. Gazeteye göre, gün geçtikçe Avrupalı büyük devletlere göre eğitimde alanında geri kalan Osmanlıların ilim-irfan sahibi, sözü dinlenir kişilerin bu duruma çareler araması gerekmektedir. II. Abdülhamid dönemi eğitimi yeri geldikçe eleştiren gazete, hürriyet döneminde de eğitimin ülke için ne denli faydalı olduğu kanaatinin tüm toplumda kuvvetlendiği, bundan dolayı da gazetelerde ve dergilerin de buna hizmet etmesi gerektiği vurgulanır. Hürriyet döneminde erkeklere sağlanan eğitim hizmetlerinin, artık kız çocuklarından da esirgenmemesi gerekmektedir. Serbestî bu söylemle kız çocuklarının okuması ve meslek sahibi olmasını son derece önemser ve toplumun dikkatini buna çekmeye çalışır. Kalkandelen Bank Muavini Naci, "Maarif-i Nisvan, Mektebler", adlı makalesinde konuya şöyle dikkat çeker:

Kadınlar; heyeti ictimâiyenin iftihar-ı medeniyetin sertacı, insaniyetin mâderidirlere. Bir kavmin ahlâk ve mişvârı bir ümmetin itikat ve efkarı velhasıl cemiyeti beşeriyenin maye-i medeniyet ve itibarı hep sine-i şefkat-i maderdir.

Muhafaza-i vatan uğrunda vazifelerin en ağırı nasıl bir askere ait ise bir aile içinde de vazifenin en büyüğü malumatlı bir valideye aittir.

Valideler, müteşerri, mütefennin olursa, daire-i irfanında perverişiyyab olacak olan çocukların terbiyesi, malumatı, ahlâkı diniyesi başkadır,

⁵⁴ İmzasız, "İsraf", *Serbestî Gazetesi*, 8 Mart 1325 (1909), No 124, s. 1.

memduhtur. Bu ne ile olur? Mekteple, mekteple, mekteplerin her tarafa intişarıyla, maarifin tamimiyledir.

Teşkilat-ı uzviyece erkeklerden farkı olmayan nisvân; milletin bir cüz'î olmak memleketin nik ve bedenden, hayır ve şerrinden müteessir olmaları tabiidir.

Usul-u meşrutiyet, erkeklere birçok vezâif-i mühimme tahmil ettiği gibi, nisvân-ı vatanın dahi bazı vezâif ile mükellefiyetleri icap eder.

*Azâ-yı müstakbele-i millet olacak mini mini efvâli daha beşiklerinde iken: meşrutiyet ninnileriyle uyutacak, aguş-u maderlerinde meyl-i meali hislerini öğretecek, oynar iken, hissiyat-ı fedâkâriyi, vatan, millet muhabbetini, kanunun kutsiyetini, müsavat, adalet, icraat kelimelerini dimağlarına yerleştirecek. Bunları, bu nikât ve meziyyât-ı aliyeyi tahsili maarifle tenvir-i efvâr, tehzibi ahlâk ile tezyini zat eyleyen muhadderat-ı nisvanımız ihsas ve talim ettirecektir.*⁵⁵

Görüldüğü üzere zamanımızda sıkça vurgulandığı üzere yazara göre de bir erkeğin eğitilmesi sadece bir erkeğin eğitilmesidir; oysa bir kadının eğitilmesi bir ailenin ve dolayısıyla toplumun eğitilmesidir. Kadın ne kadar iyi yetişirse toplumda o derece muhkem bir kale olur düşüncesindedir.

1.2.4. Serbestî'nin Sosyal Hayata İlişkin Yaklaşımı

Serbestî gazetesi incelendiğinde görülecektir ki, gazetenin yayın politikasında halkın sorunlarının gündeme taşınması ve toplumun bilgilendirilmesi önemli bir yer tutmaktadır. Gazete bir yandan üzerine eğildiği konularla ilgili toplumda farkındalık oluşturmaya çalışırken, diğer tarafında yaşanan kimi felaket durumlarında, halkın hizmetlere erişmesi konusunda da duyarlı habercilik örneklerine sıkça yer vermiştir.

II. Meşrutiyet'in ilanından bir ay sonra 23 Ağustos 1909'da Fatih'in Çırçır mahallesinde büyük bir yangın çıkmıştır. Bu yangın İstanbul'un en büyük yangınlarından birisi olarak tabir edilir. 1500 hane ve iş yeri ya ciddi bir şekilde zarar görmüş ya da kül olmuştur. Yangında 7 kişi hayatını kaybetmiş olduğu bilinmektedir. Bunun yanında hesaplanamayacak kadar maddi kayıp meydana gelmiştir. Yangının bir kundaklama neticesinde zuhur ettiği kaynaklarda zikredilmektedir. Ayrıca yangından sonra 5 Eylül tarihinde Saraçhane'de kundakçılık yaptıkları şüphesi ile 10 kişi tutuklanmıştır.⁵⁶ Bu sebeple de gazetenin manşetlerinde derin bir üzüntü tesir etmiş ve Serbestî gazetesinde

⁵⁵ Kalkandelen Bank Muavini Naci, "Maarif-i Nisvan, Mektepler", *Serbestî Gazetesi*, 3 Nisan 1325 (1909), No 150, s. 2.

⁵⁶ Aykut Kansu, *1908 Devrimi*, Ayda Erbal, (çev.). İletişim Yayınları, İstanbul, 1995, s. 281-282.

Çırçır yangının bir kundaklanma sonucu olduğunu yazmıştır. Hürriyetin ilanından sonra jurnalcilerin bilerek, kargaşa yaratmak için, kundakçılığa başvurduğunu da sütunlarına taşıdığı görülmektedir.⁵⁷

Gazete yangın ve sebepleriyle ilgili haberlere genişçe yer verdiği gibi, yangın sonrasında evsiz klan binlerce kişinin de sesi olmuştur. Toplumda bir farkındalık oluşmuş ve gazete de bu farkındalığın oluşmasında bir görev ifa etmiştir. Bu doğal afetten etkilenenlere yardım ulaştırmak gazetenin görevi olmuştur. Serbestî gazetesinden anlaşıldığı kadarıyla topyekûn toplumsal bir seferberlik yaşanmış, konserler, tiyatrolar vb. gibi etkinlikler yapılmış, bu vasıta ile felaketzedelere para yardımında bulunulmak istenmiştir. Yangın dolayısıyla gazetelerin de çağrısıyla toplanan yardımların yarısının yangınzedeler için bağışlanması kararı alınmıştır. Yardım için bağışta bulunanlardan birisi de Sultan II. Abdülhamid Han olmuştur. Sultan kendi adına 5 bin ve Şehzadeler adını da 2 bin olmak üzere toplamda 7 bin lira bağışlamıştır. Böylelikle az da olsa halkın ve ulemanın da desteği ile bu felaketin hasarı hafifletilmeye çalışılmıştır.⁵⁸

Serbestî gazetesinin sosyal hayata dair duyarlılığına dair bir örnek daha vermek yerinde olacaktır. Halk sağlığını doğrudan ilgilendiren sıhhiye ile ilgili yapılan haberler gazetenin halkın yanında duran bakış açısını yansıtmaya bakımından önemlidir. Çünkü, sıhhiye alanındaki yetersizlikler doğrudan ve derinden halkı etkilemektedir. Gazeteye göre sıhhiye alanı ıslaya muhtaçtır ve hürriyet devrinde sıhhiye bütün yönleriyle ıslah edilmeye başlanmıştır: “*Sıhhiye Nezareti devr-i hürriyette icra-i tensikata başladı. Tabi bütün devâir muhtaç-ı tensik ve ıslah bulunuyor. Her dairede ıslahat ve tensikatta bulunmazsak işin içinden çıkmayız.*”

Gazetenin amacı halkın temel sağlık hizmetlerine her yerde iyi bir şekilde ulaşmasının temin edilmesidir. Sıhhiye ile ilgili topluma dönük haberler yapılırken doktorların içinde bulunduğu kötü şartların da bir an evvel iyileştirilmesi gerektiği dikkat çekilen diğer bir konudur. Bu sebeple taşrada çalışan doktor ve sağlık çalışanlarının genel sorunlarına gazete sütunlarına taşınmıştır.⁵⁹

---

⁵⁷ Yalvaç, a.g.t., s. 163.

⁵⁸ Ali Cevat Bey, *İkinci Meşrutiyet'in İlanı ve Otuz bir Mart Hadisesi*, Faik Reşit Unat, (hızl.). TTK Yayınları, Ankara, 1985, s. 12-13.

⁵⁹ Yalvaç, a.g.t., s. 171.

İKİNCİ BÖLÜM

TAHLİL-İ FİHRİST

2.1. YAZAR ADINA GÖRE

A. Saffet Bey; “İstanbul Musâhabeleri”, (eser, ilan, İstanbul’u anlatan güzel bir kitabın ilanıdır.); 8 Mart 1325 (1909), nr: 124, s: 4.

Abdulkadir Kadri; “Mebusan’a”, (makale, siyasî, Mebusların, vatanın ve milletin selameti için Tarık Bin Ziyad gibi, hürriyet ve vatanın kalkınmasına yardımcı olması gerektiğini ifade edilmiştir.); 5 Şubat 1324 (1909), nr: 110, s: 1.

Abdullah Hafız; “Sâikadan Siper!”, (makale, dinî, Şeriata uygun olmayan bazı fetvaların gazetelerde yayınlanmasından dolayı halkın huzursuz olduğu ifade edilmiştir.); 24 Şubat 1324 (1909), nr: 112, s: 2-3.

Abdurrahman Bedirhan; “İyiliğe Karşı Kötülük”, (makale, siyasî, Meşrutiyet’ten sonra Osmanlı’nın başına bela olan Bosna-Hersek meselesini, Avusturya’da gümrük hamallarının boykotunu ve hamalların sahipsiz bırakılmasına anlatan yazıdır.); 11 Mart 1325 (1909), nr: 127, s: 2.

Ahmed Esad; “Mekâtib”, (makale, sosyal; Ülkenin içinde bulunduğu yoksulluk, güvenlik, eğitim, iktisâdi durumun kötülüğü, hükümetin halkın refahını gözetmemesini konu alan makaledir. Hükümet çare yerine sessiz ve duyarsız kalmasına tepki gösterilmektedir.); 17 Mart 1325 (1909), nr: 133, s: 4.

Ahmet Rıza; “Albert Fua Efendi’nin Ahmet Rıza Bey’e İkinci Açık Mektubu”, (mektup, Ahmet Rıza’nın Meşrutiyet’e muhalif olduğundan dolayı kaleme alınmış mektubuna yer verilmiştir.); 29 Mart 1325 (1909), nr: 145, s: 2.

Ahmet Rıza; “Albert Fua Efendi’nin Ahmet Rıza Bey’e İkinci Mektubunun Mabedi”, (mektup, İnkılabın, II. Abdülhamid döneminde meydana gelmesinin memleket için büyük bir saadet ve şans olduğunu anlatıyor.); 30 Mart 1325 (1909), nr: 146, s: 2-3.

Ahmet Samim; “Şurût-ı Hilâfet”, (makale, siyasî, Yazar makalede Hilafetin şartlarından bahsederek, II. Abdülhamid’in özelliklerine değinilmekte ve var olan halifenin, Peygamber’in vekili olduğunu belirtmiştir. Halkın galeyana gelmeyip, var olan

ülkenin buhranlı bu durumdan dolayı Abdülhamit'e karşı tutum oluşturan halkı eleştirmiştir.)10 Nisan 1325 (1909), nr: 157, s: 1-2.

Ahmet Samim; "Tanin'e Cevap", (matbuat, Fransızca yayımlanan bir yazıyla ilgili Tanin gazetesinin, İkdâm gazetesine takındığı tavrından dolayı verilen cevabı içermektedir.); 14 Mart 1325 (1909), nr: 130, s: 1-2.

Ahmet; "İttihatçılar ve Ahrar", (makale, basın, İttihat ve Terakki Cemiyeti'ni ilk başta öven ve savunan Ahrar, daha muhalif bir tavır takınmasını ve bu tavır değişikliğinden dolayı İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin tepkisinin anlatıldığı makedir.); 24 Mart 1325 (1912), nr: 140, s: 2.

Ali Fahri Bey; "Elvâh-ı Siyâhi", (eser, hatıralar, Trablusgarp hatıratları, Taşkılla ve Tersane zindanlarını anlatan eserin ilanıdır.); 28 Şubat 1324 (1909), nr: 116, s: 4.

Ali Fahri; "Hasbihâl", (makale, siyasî, Elvâh-ı siyah muharririnin kaleme almış olduğu makalede, Rıza Bey siyasette etkili ve egemen olmak için her türlü siyasetin mübah olduğunu güden kişiliğine değinerek, siyasî fikirlerine yer verilmiştir.); 15 Şubat 1324 (1909), nr: 103, s: 2.

Arnavut Malisörlerinden Kerimi; "Açık Mektup", (mektup, Zaptiye Nazırı Sami Paşa'ya, Hasan Fehmi Bey'in öldürülmesi ile ilgili Osmanlı gazetelerine yazılmış 26 Mart tarihli yazıyı konu almaktadır. Yazısında söz konusu cinayetin, Arnavutlar tarafından işlendiğine yer verilmiştir.); 31 Mart 1325 (1909), nr: 147, s:3.

Avanzâde M. Süleyman, "Şeref Sokağı Esrârı", (eser, Avanzâde M. Süleyman tarafından yazılan eserin, ikinci cüzünün kaleme alındığına dâir yazıdır.); 29 Mart 1325 (1909), nr: 145, s: 4.

Avanzâde M. Süleyman; "Ahrâr mı? İttihat mı?" (eser, Avanzâde'nin neşrettiği bir kitap ilanıdır.); 16 Mart 1325 (1909), nr: 132, s: 4.

Avanzâde M. Süleyman; "Aile Sandığı", (makale, ekonomi, Osmanlı halkının aile müessesesinin nasıl olması ve ailenin nasıl birikim yapması gerektiğine dâir bilgi verilmiştir. Ayrıca, bankaların ailelere hizmet vermesine, iktisadı bilmenin faydalarına, insan ne surette servet sahibi olacağına ve nasıl birikim yapabileceği ile ilgili bilgilere değinilmiştir.); 27 Şubat 1324 (1909), nr: 115, s: 2.

Avanzâde M. Süleyman; “Bir Hasbihâl”, (makale, ekonomik, Ülkenin içinde bulunduğu ekonomik durumunun ülke insanının giyiminden-yiyeceğine, yiyeceğin’den-yakacağı’na kadar ülkedeki her şeyin fiyatını arttığı ve hayat pahalılığı olduğunu anlatılmaktadır.); 12 Mart 1325 (1909), nr: 128, s: 2-3.

Avanzâde M. Süleyman; “İdâre-i Mahsusa’ya Düşmanlık”, (makale, ekonomi, Meşrutiyet’ten sonra İdarenin bazı uygulamalarından dolayı halkın düşmanlığını celbettiği, vergilerin gelirlere göre toplanması gerektiğini ele alan makaledir. Makalede ayrıca, idârenin bazı grup ve şirketlerin eline geçtiğine dâir bilgi de verilmiştir.); 23 Mart 1325 (1909), nr: 139, s: 2.

Avanzâde M. Süleyman; “Katran Amili Eczacı Hakkı Efendiye”, (makale, siyasî, İdâre vapurlarının bazı kişilerin tekelinde olduğu, vapur taşımacılığında iyi hizmet verilmediği anlatılmaktadır.); 2 Nisan 1325 (1909), nr: 149, s: 3.

Avanzâde M. Süleyman; “Kemal Bey’in İdârehânesi”, (hatıra, Kemal Bey’in İskenderiye’de olduğu zamanki hatıralarına yer verilmiştir. Kemal Bey eskiye özlem duymakla birlikte halktan uzaklaşmış ve bu sebeple sosyal ilişkilerinin iyi olmadığına değinilmiştir. 21 Şubat 1324 (1909), nr: 109, s: 3.

Avanzâde M. Süleyman; “Mecidiye Kaça?” (makale, ekonomi, Osmanlı Devleti’nin her eyaletinde, her şehirlerinde mecidiyenin farklı farklı fiyatlara geldiğinden dolayı Osmanlı mecidiyesinin gerçek değerinin ne olduğuna dâir eleştiri yapmıştır.); 25 Şubat 1324 (1909), nr: 113, s: 2.

Avanzâde M. Süleyman; “Mekteb-i Harbiye Talebesi ve Fâzilet”, (makale, eğitim, Yazar bir memlekette Meşrutiyet’in ilan edilmesi ile medeni olunmayacağını, okumanın ve ilmin önemli olduğunu ve insanın ilimle eğitilmesi, öğrendiklerini hayatta kullanılmasıyla medeni bir kişiliğe bürüneceğini anlatıyor.); 28 Şubat 1324 (1909), nr: 116, s: 1.

Avanzâde M. Süleyman; “Mekteb-i Harbiye ve Nezâreti”, (makale, Ordu, Yüksek okullar arasında fevkalade okullardan biri ve belki de birinci olan Mekteb-i Harbiye’dir. Osmanlının kahraman subayları hep burada yetişir ve bu okul askerin feyiz kaynağının en önemli unsurudur. Makalede okuldaki eğitimin disiplininden, zabitlerin ahlâkî sağlam bir surette yetiştirilmesinden, askerin biri hepsi, hepsi bir

için yek vücut halinde olması anlayışında yetiştirilmesinden bahs olunmaktadır.); 28 Şubat 1324 (1909), nr: 116, s: 3.

Avanzâde M. Süleyman; “Muzır Resimleri”, (makale, sosyal, Dâhiliye Nezâreti’nin dikkatine yazılmış bir şikâyeti içeren makedir. Gençlerin zihinlerinin bulandıran “Bahname” adında bir kitabın, anadan üryan resimler içerdiğinden ve bu resimlerin kitapçıların vitrinlerini süslediğine yer verilen yazıda, bütün bunlardan halkın ahlâkını olumsuz etkilediğini ve önlem alınması gerektiği vurgulanmıştır.); 25 Mart 1325 (1909), nr: 141, s: 2-3.

Avanzâde M. Süleyman; “Osmanlı Askerleri 1”, (makale, ordu, Osmanlı askerlerinin vasıflarından, Osmanlı askerinin ne biçim bir profilde olduğunu, askerın ahlâkının karakteristik özelliklerinden bahsediyor. İngiliz ve Fransız askerleri ile Osmanlı askerlerinin disiplin anlayışını kıyaslanıyor.); 4 Nisan 1325 (1912), nr: 151, s: 2.

Avanzâde M. Süleyman; “Osmanlı Askeri -2-”, (makale, askeri, Osmanlı askerinin cesaretini, ahlâkını, ayrıca şanlı bir ruh taşıdığını, bunu gören Avrupalıların, Osmanlı askerine hayran kaldığını, kendi aralarında “Türk askeri cesareti” diye bir kavram türettikleri anlatmaktadır.); 6 Nisan 1325 (1909), nr: 153, s: 2.

Avanzâde M. Süleyman; “Osmanlı Askeri -3-”, (makale, askeri, Osmanlı askerinin daha cesaretli ve tertipli bir ahlâka sahip olduğu konu edinilmektedir.); 7 Nisan 1325 (1909), nr: 154, s: 2.

Avanzâde M. Süleyman; “Osmanlı Askerleri -4-”, (makale, askeri, Arnavut askerleri ile Osmanlı askerlerinin bazı özelliklerinin karşılaştırılmasına dâirdir.); 8 Nisan 1325 (1909), nr: 155, s: 2.

Avanzâde M. Süleyman, “Osmanlı Askeri 5”, (makale, askeri, Osmanlı askerlerinin ve zabitlerinin kahramanlıklarına yer verilmiştir.); 9 Nisan 1325 (1909), nr: 156, s: 1-2.

Avanzâde M. Süleyman; “Postahanede -1-”, (makale, edebî, Postahane’nin önemli bir devlet kurumu olduğunu, Postahane’de olan bazı olayları ve bunun olumsuz etkilerini anlatmaktadır.); 2 Mart 1325 (1909), nr: 118, s: 2.

Avanzâde M. Süleyman; “Postahanede -2-“, (makale, sosyal, Makale, Postahane’nin kötü yönetiminin anlatıldığı makede, Yemen’de askerlik yapanların yoksulluk

çektğini ve askerlerden gelen mektupların imha edildiğini, bunların yerine askerlerin ağzından çok iyi bir yerde olduklarına dâir sahte mektuplar yazıldığını konu almıştır.); 3 Mart 1325 (1909), nr: 119, s: 2.

Avanzâde M. Süleyman; “Postahanedede -3-”, (makale, sosyal, Gazeteler’in ve gazeteye verilen haberlerin ve ilanların ücretlerin değinilmiştir. Yazar Osmanlı memleketlerinin en güzel yerlerinin Hristiyan halkına ait olduğunu, Beyoğlu semti örneğini vererek anlatıyor. Beyoğlu semtinin tertemiz ama Osmanlı’da Müslüman halkının yoğun olduğu sokakların ve yerlerin bakımsız olduğundan duyulan rahatsızlığa yer veriliyor.); 7 Mart 1325 (1909), nr: 123, s: 3.

Avanzâde M. Süleyman; “Postahane -4-”, (makale, ilmî, Postahane işlerinin gerektiği gibi yapılmadığını, Postahanelerin nasıl ıslah edilmesi gerektiğini, Avrupalı bir kimsenin Postahaneleri düzeltmek için getirmenin gerekli mi gereksiz mi olduğunu, noksanlıklarımızın neler olduğunu bilmemiz gerektiğiyle ilgili bilgiler verilmiştir.); 8 Mart 1325 (1909), nr: 124, s: 2.

Avanzâde M. Süleyman; “Reji Ne Yapmalı?”, (makale, ekonomi, Osmanlı’da tütün ekimi, ticareti ve satışının nasıl olduğuna değinilmiştir. Ayrıca Reji İdâresi’nin işleyişinde aksamalar olmasından dolayı eleştirmiştir.); 14 Mart 1325 (1909), nr: 130, s: 2-3.

Avanzâde M. Süleyman; “Reji Ne Yapmalıdır -2-”, (makale, ekonomi, İstibdat döneminden gelen kişilerin Reji İdâresi ile arasının iyi olduğu, matbaayı kendi çıkarları doğrultusunda susturduğu, tütün ekimi, satılmasını kendilerine göre ayarladıklarını, rüşvetin ve stokçuluğun devr-i hürriyette de devam ettiğine dâir bilgi verilmiştir.); 17 Mart 1325 (1909), nr: 133, s: 2-3.

Avanzâde M. Süleyman; “Şeref Sokağı Esrârı”, (eser, Avanzâde tarafından yazılan eserin Cuma günü ikinci cüzünün neşrinin ilanınıdır.); 5 Mart 1325 (1909), nr: 121, s: 1.

Avanzâde M. Süleyman; “Şeref Sokağı Esrârı”, (eser, Kütüphane mührünü taşımayan kitapların alınmamasını önerilmektedir. Şeref Sokağı Esrârı adlı kitap ilanınıdır.); 3 Nisan 1325 (1909), nr: 150, s: 4.

- Avanzâde M. Süleyman; “Şeref Sokağı Esrârı”, (eser, Şeref Sokağı Esrârı adlı eserin 1(Birinci) nüshasının neşrinin ilanına yer verilmiştir.); 28 Şubat 1324 (1909), nr: 116, s: 4.
- Avni Kemal; “Buhran-ı İctimâmımızın Anası”, (makale, siyasî, Medeni bir milletin en büyük göstergesinin siyasî bir eşitlik olduğuna, milli birlikten milli bir medeniyet doğar anlayışının olması gerektiğine yer verilmiştir.); 14 Şubat 1324 (1909), nr: 102, s: 2-3.
- Azat Amarid; “Aff-ı Garip”, (makale, siyasî, Halkın uğradığı zulüm ve hakarettten sonra sanki mazi unutulmuş gibi bir hava olduğundan bahsedilmektedir. Özellikle birçok siyasî cinayetten tutuklu olan Muhtar Paşa kabinesinden, Arap İzzet Holo, Selanik Komutanı Hasan Tahsin Paşa (Kara Tahsin Paşa), Nezir Serveriler gibi siyasî zorbaların affının konu anlatmaktadır.); 24 Temmuz 1328 (1912), nr: 165, s: 4.
- B...N; “Ümidimiz! Ey Mebusan”, (makale, siyasî, İstibdat döneminde cefalar çeken halkın artık Meclis-i Mebusan’dan ümit beklediği ve halkın refaha kavuşacağını konu edinmiştir.); 13 Şubat 1324 (1909), nr: 101, s: 1.
- Bafralı C...T; “Nafiye Nezâretine”, (makale, idârî, Gazeteye İsmail Hakkı Efendi imzasıyla Nafiye Nezâreti’ne yazılan arzuhâlleri anlatıyor. Yazı, Bafra’da Kızılırmak nehrinin üzerinde bulunan köprünün yıkılması ile ilgili şikâyet ve eleştiriyi içermektedir.); 1 Nisan 1325 (1909), nr: 148, s: 1.
- Baha Tevfik; “Âhengî Hâdisat”, (makale, sosyal, Serbestî gazetesinde baş yazar olan Hasan Fehmi Bey’in cinayetini anlatmıştır.); 27 Mart 1325 (1909), nr: 143, s: 2.
- Bahaddin Sait; “Teyid-i Meşrutiyet Esasları -1- Aza-yı Macâlis ve Mehâkim”, (makale, siyasî, Meclis ve mahkemelere atanan heyetlerin devleti temsil etmediğini ve bu durumdan dolayı halkın hükümete güvenin olmadığını, mecliste güvenin kalmadığını ifade etmektedir.); 18 Şubat 1324 (1909), nr: 106, s: 3.
- Bediüzzaman Said Kurdi; “Asker Kardeşlerime”, (makale, ordu, Askerlerin emirlerinde bulunduğu zabıtların emirlerine itaat etmesi gerektiğine dâir nasihatleri içermektedir.); 5 Nisan 1325 (1909), nr: 152, s: 3.
- Bediüzzaman Saidi Kurdi, “Asker Kardeşlerimize”, (mekâtıp, Milli hislere yönelik, Osmanlının askerinin övülmesi gerektiğini anlatıyor. Ayrıca askerin toplum için ne

kadar önemli olduğu anlatılmıştır. Amirlere itaat etmenin devleti yücelteceğini vurgulanmıştır.); 4 Nisan 1325 (1912), nr: 151, s: 3.

Bediüzzaman Saidi Kurdi; “Umûm Zabitanımıza”, (makale, sosyal, Halk arasında zabıtlere duyulan nefretin akla sığmadığını, kin ve nefretin devlete zarar verdiğini ele alan yazıdır.); 7 Nisan 1325 (1909), nr: 154, s: 3.

Beratlı Hamdi Remzi; “Cemiyet Kuvve-i İcrâiye midir, nedir?!...”, (makale, siyasî, İttihat ve Terakki Cemiyeti’nin adliye işlerine müdahil olduğu ve adliyenin yapması gereken icraatlarına doğrudan doğruya kendisinin yaptığına yer verilmiştir.); 3 Mart 1325 (1909), nr: 119, s: 3.

Bir Trablusgarplı; “Evrak-ı Vâride”, (makale, ekonomi, Yazı ülkenin içinde bulunduğu durumdan etkilenen paranın değerinin her yerde aynı olmadığını ve bunların sakıncalarını ele almıştır.); 7 Ağustos 1328 (1912), nr: 179, s: 4.

Ç. Ş.; “İntihâbâtda Vazife-i Millet”, (makale, siyasî, Halkın Meşrutiyet’e ve hürriyete layık kimseler olduğunu, bu sebeple seçim yaparken istiklâline ve hâkimiyetine âşık bir vatansaver gibi davranması ve düşünmesi gerektiği ile ilgilidir. Oy vererek bu hizmetin yerine getirilmesi gerektiği anlatılmaktadır.); 14 Ağustos 1328 (1912), nr: 186, s: 3.

Çeçen Şakir; “Âhengî İdâre”, (makale, siyasî, Tüm halkın yeni kurulan hükümete güvenin olduğunu, ancak Hükümet’in hukuka riâyet etmediğini belirtmiş ve eleştiri yapmıştır.); 20 Temmuz 1328 (1912), nr: 161, s: 1.

Çuhacıyan Efendi; “Sarı Yerde Fındık Suyunda”, (konser, opera, Çuhacıyan Efendi’nin “Köse Kâhya Milli Opera” adlı oyunu 3 perde olarak cuma günü gösterime sunulacağına dâir ilandır.); 25 Temmuz 1328 (1912), nr: 166, s: 4.

Doktor Adanalı Şükrü; “Fikrimden Geçen”, (makale, ekonomi, Millet meclisine girenlerin her ne surette olursa olsun zengin olmak istediğini ele alan yazar, ayrıca bazı memurların görevlerinin gereksiz olduğunu, personel bakımından bir kişinin yapacağı bir işi, on kişiye tahsis edildiğini ve bunun devlete yük getirdiğini, özellikle askeriyede böyle gereksiz harcamaların olduğunu anlatmaktadır.); 28 Şubat 1324 (1909), nr: 116, s: 2.

- Doktor K. Zoshaim; “Bir Kütüphane-i Milli Nasıl Olmalı?”, (makale, sosyal, İstanbul gibi bir yerde sadece bir kütüphanenin kullanılıyor olmasının ihtiyaca cevap vermediğini ve yeni kütüphanelerin açılması gerektiğini konu edinmiştir.); 8 Nisan 1325 (1909), nr: 155, s: 1-2.
- Doktor Mikâil; “Ma’ mûretü’l-Azîz’den”, (makale, askeri, Gazeteden gayrimüslimlerin (Hristiyanlar) askere alma teklifi ile bu teklifin Meclis-i Mebusa’nın açılışında görüşüldüğü ile ilgilidir.); 2 Nisan 1325 (1909), nr: 149, s: 2.
- Doktor Refik Nevzat; “Kablel Dava Birkaç Söz”, (şikâyet, hukukî, Kardeşi Tevfik Nevzat’ın uğradığı jurnalden dolayı sürgüne gönderilmesinin ve hapse mahkûm edilmesinin asılsız iftiralar nedeniyle olduğunu anlatıyor.); 20 Mart 1325 (1909), nr: 136, s: 2-3.
- Doktor Adanalı Ahmet Şükrü; “İlk Bahar veya Güneş Banyosu”, (makale, sağlık, Deniz, kum, güneş, hamam gibi unsurların sağlık üzerindeki önemini ve faydalarını anlatan sağlıkla ilgili yazıdır.); 3 Nisan 1325 (1909), nr: 150, s: 3.
- Dr. Adanalı Ahmet Şükrü; “İlk Bahar ve Güneş Banyosu 2”, (makale, sağlık, Güneşin insan sağlığı için ne kadar önemli olduğunu ve insan vücudundaki hastalıkların tedavisine olan faydalarına yer verilmiştir.); 4 Nisan 1325 (1912), nr: 151, s:3.
- Dr. Şerefeddin; “İlm-i Nebâtad”, (eser, Dr. Şerefeddin Bey tarafından tıp talebeleri için kaleme alınan, botanik ilmi ile ilgili kitap ilanısıdır.); 16 Mart 1325 (1909), nr: 132, s: 4.
- E.. S.; “Siyasiyat”; (makale, siyasî, Kâmil Paşa’nın uygulamış olduğu dış politikanın yanlış olduğunu ve görevden alınması gerektiğini anlatıyor.); 15 Şubat 1324 (1909), nr: 103, s: 1.
- E... Sunuhi; “Mekteb-i Harbiye Nazırı Paşa’ya”, (makale, siyasî, Yazar, Meşrutiyet’ten sonra hürriyeti isteyen halkın, İstibdattan kalma zulme ve zorbalığa maruz kalmaya devam ettiğini anlatmaktadır. Ayrıca İstibdattan kalma olan yönetim anlayışını ve baskıyı devam ettirdiği için Harbiye Nazırı Nazım Paşa eleştirilmektedir.); 16 Şubat 1324 (1909), nr: 104, s: 2.

Ekrem Muallim Feyzi; “Mersiye”, (şiir, Şehit merhum Said Selmani adına, Üstat Ekrem Muallim Feyzi Efendi tarafından kaleme alınan İstibdat dönemi ile ilgili mersiye); 19 Mart 1325 (1909), nr: 135, s: 2.

Emrullah Hilmi; “Bir Cevap”, (makale, sosyal, Tanin gazetesinin 24 Mart 1325 Cumartesi günü yayınlanan 4’üncü sütunundaki Arnavut lisanın Osmanlı harufu ile (harfleri) Tahrir ve Talim Cemiyeti tarafından gönderilmiş bir evrak ile ilgilidir.) 24 Mart 1325 (1912), nr: 140, s: 3.

F. R.; “İttihâd-ı Milli”, (makale, sosyal, Âhengî idâre, milli beraberliğin ve ülkenin selametinin tartışmasız güvenliği için şart olduğuna değinilmiştir. Vatanperverliğin her koşulda beraberliği gerektirdiğini anlatmıştır.); 13 Ağustos 1328 (1912), nr: 185, s: 1.

Fatin Azmi; “İhtiyâc-ı Umûmiye Dâir”, (makale, eğitim, Milletın ihtiyacının, eğitim camiasının ıslah ve tamiri ile giderileceğini, bunun için ilk önce bakanlığın ıslahı gerektiğini anlatan yazıdır. Ayrıca işe memurların doğru seçilmesinden başlanması gerektiğini ve yapılan binaların eğitime uygunluğu konu edinilmiştir.); 14 Ağustos 1328 (1912), nr: 186, s: 2-3.

Fatin Azmi; “İhtiyâc-ı Umûmiye’ye Dâir -1-”, (makale, ekonomi, Bürokraside yapılan hataların giderilmesi gerektiğini belirten makale, esas düzenlemenin ise kanunlarla ilgili olduğunu anlatmıştır.); 10 Ağustos 1328 (1912), nr: 182, s: 3-4.

Fatin Azmi; “İhtiyâc-ı Umûmiye’ye Dâir -2-”, (makale, idârî, Makalede devletin memur kadrolarında halkın ihtiyaçlarına cevap veremeyen kişilerin olduğunu, bu kişilerin işleri geciktirdiğini, tapu dairesi ve vergi dairesinin halkın ihtiyaçlarını tam olarak karşılayamadığını anlatmış ve bu konulara dâir düzenleme yapılması gerektiği konu edinilmiştir.); 11 Ağustos 1328 (1912), nr: 183, s: 3-4.

Fatin Azmi; “Şehrimizin Hâl-i Sıhhiye’sinden”, (sağlık, İstanbul’da, şehrin plajlarının özellikle Beşiktaş bölgesindeki plajların, lağım suları ile kirlendiğini ve bu kirliliğin insanların sağlığını tehdit ettiğini ifâde etmektedir.); 16 Ağustos 1328 (1912), nr: 188, s: 2-3.

Fatin Azmi; “Yeni Maâriften / Tedrisât-ı Tâliye Programı”, (makale, eğitim, Makale, ilkokul ve lise eğitiminde görülen derslerin yeterli olmadığını, yükseköğretim

kurumlarına giden öğrencilerin bu sebeplerden dolayı zorluk çektiğini, Maârif Nezareti'nin konuya eğilmesi gerektiğini konu edinmiştir. Ayrıca öğrencilerin gereğinden fazla ders yükünün olduğu da ifade edilmektedir.); 18 Ağustos 1328 (1912), nr: 190, s: 2.

Fehmi Rıza, "Tabut Arkasında.", (makale, sosyal, Hasan Fehmi'nin arkasından duyulan acıyı anlatmıştır.), 30 Mart 1325 (1909), nr: 146, s: 3.

Filibeli Ahmed Mithat Efendi; "Toprak", (eser, "Toprak" adında bir kitabın ilanidir.); 28 Şubat 1324 (1909), nr: 116, s: 4.

Galancızade Perto Tevfik; "Başlıksız", (konferans, Muhterem Vakar Ali Kemal Bey Efendi'nin, Moda Mihiteryan Ermeni mektebinde verdiği konferansını anlatmaktadır.); 18 Mart 1325 (1909), nr: 134, s: 2-3.

Galancızade Perto Tevfik; "Endişe-i Ferdâ", (makale, sosyal, Osmanlıda halkın birçoğunun mücadelesinin sebebi irfan ve ilim için değil de menfaatler için olduğunu, içtimaî bir terbiye edinmemiz gerektiği, herkesin amacının memur olup sadece maaş almak olduğunu anlatılmıştır. Ancak asıl olması gerekenin iyi yetişmiş ve ahlâklı bireyler olmamızın gerekli olduğu vurgulanmıştır.); 8 Mart 1325 (1909), nr: 124, s: 3.

Garbis Fikri Bey; "Aşkımız ve Yapraklar Dökülürken", (eser, Edebî bir esere yer verilmiştir.); 28 Mart 1325 (1909), nr: 144, s: 4.

Gazali C; "Hazin Bir Levha", (hikâye, Askeri mektepten gece dışarı atılmış bir çocuğun hayatını anlatan hikâyeye yer vermiştir.); 13 Şubat 1324 (1909), nr: 101, s: 3.

H. K.; "Diyarbakır'dan Aldığımız Bir Mektup", (mektup, ekonomi, Diyarbakır'ın tanınmış eşraflarından kaymakam Hacı Mesud Bey'in servet sahibi biri olduğu halde devr-i sabıkta kendisine bin kuruşluk maaş bağlandığı ile ilgili bir mektuptur.); 26 Şubat 1324 (1909), nr: 114, s: 3.

Habil Adem; "Pancermenizim-Panslavizm 1", (makale, siyasî, Makalede, Pancermenizm anlayışının Ayastefanos Antlaşmasını yırtarak düzeni bozmak istediğini, ama Panslavizmin anlayışının var olan düzenden taraf olduğu anlatılmaktadır. Ayrıca, Panslavizmin temel dayanaklarından birinin Ayastefanos Antlaşması olduğuna değinilmektedir.); 3 Teşrin-i Sâni 1328 (1912), nr: 195, s: 1-2.

- Habil Adem; “Pancermenizim-Panslavizm 2”, (makale, siyasî, Slav âleminin milli bir akımı takip etmediği, bundan dolayı Slavların beş (5) milli Slav siyaseti altında göründüklerini anlatmaktadır. Ayrıca Ruslar, Lehler, Galiçyalılar, Sırlar, Hırvatlar ve Bulvarlarla ilgili bilgi verilmiştir.); 4 Teşrin-i Sâni 1328 (1912), nr: 196, s: 2-3.
- Habil Adem; “Pancermenizim - Panslavizm-3”, (makale, siyasî, Balkanlarda Almancılık ve Slavcılık anlayışının çatıştığı noktalar hakkında bilgilere verilmiştir.); 14 Kânûn-ı Sâni 1328 (1913), nr: 200, s: 3.
- Hacı Esad; “Merhum Nazım Paşa’ya Gönderilen Tezkire Suretidir.”, (makale, siyasî, Osmanlı Devleti’nin dış politikada Avrupalı devletlerin gözünden düşmesi Kâmil Paşa hükümetine bağlanmaktadır. Hükümet bundan dolayı eleştirilmektedir. İttihat ve Terakki’nin iktidar olmasıyla halkın hükümeti destekleyeceğini ve devletin kaybettiği itibarını geri kazanacağını belirtmektedir.); 14 Kânûn-ı Sâni 1328 (1913), nr: 200, s: 2.
- Hafız Abdullah; “Siper-i Sâikaya Red”, (makale, ilmî, “Siper-i Sâika” adlı yayın organına bir reddiye ile “Şuun-ı Mühimme” adlı baş yazının eleştirilmesiyle ilgilidir.); 27 Şubat 1324 (1909), nr: 115, s: 3.
- Hafız Abdullah; “Siper-i Sâika’ya Cevap”, (makale, ilmî, “Siper-i Sâika” adlı yayın organının 18 numaralı nüshasında Beyân’ül Hak Gazetesi ile muhterem milli meclisimize dil uzattığı için “Siper-i Sâika” adlı yayın organına verilen cevabı içermektedir.); 2 Mart 1325 (1909), nr: 118, s: 2.
- Hafız İsmail; “Paris’te İzmirli Refik Nevzat Bey”, (makale, siyasî, Şair Refik Nevzat Bey’in Paris’te 7 ay hapis yatması, şiddete uğramasını ve yaşadığı bir olayla ilgili bilgi vermiştir.); 6 Nisan 1325 (1909), nr: 153, s: 3.
- Halil Hamid, “İslâmiyet’te Feminizm”, (eser, İslâmiyet’te feminizmin yer aldığı ile ilgili ilandır.); 13 Kânûn-ı Sâni 1328 (1913), nr: 199, s: 4.
- Halid Hamid; “İslâmiyet’te Feminizm”, (eser, İslâmiyet’te var olan Feminizm anlayışı ile ilgili eserdir.); 14 Kânûn-ı Sâni 1328 (1913), nr: 200, s: 4.
- Hasan Bahri; “Asker Kıymeti”, (makale, askeri, Savaş alanından hiçbir fedakârlıktan çekinmeyen bir vatan evladının devletçe de kıymetinin bilinmesi gerektiğine değinilmiştir.); 15 Mart 1325 (1909), nr: 131, s: 2.

Hasan Bahri; “Asker Vücudu”, (makale, ordu, Milletın, vatanın namusunu koruyan bir şanlı ecdada sahip olmanın büyük bir övünç olduğu anlatılmaktadır. Bundan dolayı askerın kendi görevinin kutsallığını bilmesi ve görevini ona göre icra etmesi gerektiği hatırlatılmaktadır.); 8 Mart 1325 (1909), nr: 124, s: 1-2.

Hasan Bahri; “Ordu”, (makale, ordu, Devletın ordusunun muhteşem ve muhterem büyük bir aileye benzediğini, devletın ordusuz olamayacağını orduda olan vatan evlatlarının giyiminden kuşamina hatta terbiyesine kadar her şeyin önemli olduğunu, bizlerinde vatanımıza bağlı olmamız gerektiğini anlatır.); 26 Şubat 1324 (1909), nr: 114, s: 1-2.

Hasan Şevket; “Yollar, Caddeler Hakkında Bazı Mütâlaât ve Bataklıklar”, (makale, idârî, Makalede, Osmanlı şehirlerinin, belediyeçilik anlayışının gelişmemiş olduğunu, ülkenin cadde ve bataklıklarla mücadelede zayıf olduğunu, şehirlerin sefalet içinde olduğunu; diğer taraftan Avrupa medeniyetlerine bakıldığında ise durumun farklı olduğuna dikkat çekilmiştir. Örnek olarak İngiltere’ye bakıldığında zaman hemen her şehrinde caddelerin temiz olduğunu belediyeçiliğin geliştini anlatmaktadır.); 5 Nisan 1325 (1909), nr: 152, s: 3.

Helvetiyos; “Şu, Bu”, (makale, felsefî, Hayvanların ruhunun olup olmadığı hakkındaki görüşlere yer verilmiştir.); 13 Ağustos 1328 (1912), nr: 185, s: 4.

Hikmet Safi; “Başlıksız”, (makale, idârî, Evrak-ı vâride, Yazar resmî dairelerde halkın işinin göz ardı edildiğini ve memurların işlerini yapmadığını ifâde etmiştir.); 18 Ağustos 1328 (1912), nr: 190, s: 4.

Isparta idadisi Arabi ve Farsi Muallimi M. Zeki; “Mektup”, (makale, matbuat, Serbestî gazetesi yazarlarından, Şerefeddin Mağmumi’nin yazdığı bir yazısına karşılık olarak, meşrutiyetle ilgili düşüncelerine yer verilmiştir.); 5 Nisan 1325 (1909), nr: 152, s: 3.

İbnü'l Gaffar; “İkbâl-i Millet Vâveylâ-i Izdırap”, (makale, ilmî, Osmanlının düşünce dünyası ve medeniyeti hakkında bilgi vermektedir.); 6 Nisan 1325 (1909), nr: 153, s: 3.

İbnü'l Mahmut Asım; “Bir Kurban-ı Vatan Daha ve Hasan Fehmi”, (makale, siyâsî, Pertev Adalet Gazetesi, Meşrutiyet ruhunu taşıyan Hasan Fehmi Bey'in İstibdat

yanlısı bir kişi tarafından katledildiğini anlatıyor.); 26 Mart 1325 (1909), nr: 142, s: 2-3.

İbrahim Fatih; “Ticarette Askerlik Tev’em’dir!”, (makale, ekonomi, Askeriye’nin önemli olduğu gibi vatanın bütünlüğünü koruyan bir hususun da ekonomi olduğu bundan dolayı ticaret mezunlarının askere alınmaması gerektiği üzerinde durmuştur.); 16 Şubat 1324 (1909), nr: 104, s: 1.

İlimdar; “Arnavutluk Mukavemet-i Milliyesi”, (makale, siyasî, Arnavutluk’un ileri gelenlerinin Osmanlı hükümetinden 14 maddelik isteğine yer verilmiştir. Osmanlı hükümeti sadece bir maddeye olan tereddüdünün olduğunu açıklamıştır. Bu madde de askerlikle ilgili olan maddedir.); 3 Ağustos 1328 (1912), nr: 175, s: 3.

İlmiye Mensup Mustafa Safi; “Arnavutluk Priştine”, (makale, sosyal, Priştine’nin önemli bir şehir olduğuna dikkat çekilmektedir. Kuyucu Murat Paşa örnek verilerek, Arnavutluk’taki uygulamaların halkı rahatsız ettiğini ve bunun ayaklanmaya sebep olabileceğine değinilmektedir.); 23 Temmuz 1328 (1912), nr: 164, s: 3-4.

İmza Mahfuzdur; “Millet Hükümet’ten Mâadâ Bir Mahalle Vergi Vermeğe Mecbur Mudur?”, (makale, ekonomi, 11 Temmuz’dan sonra Pravişte’de İttihat ve Terakki Cemiyeti’ne bağlı olan bir grubun halktan usulsüz olarak vergi toplamasına ve bunu bilen hükümetin olaya göz yumduğuna değinilmektedir. Öyle ki durumun İstibdat dönemine rahmet okutacak kadar kötü olduğu hakkında bilgi verilmiştir.); 9 Mart 1325 (1912), nr: 125, s: 3.

İmzasız “Mülâkat”, (mülâkat, Tan gazetesi, İstanbul muhabiri tarafından yazılan mektupta İttihat ve Terakki Cemiyeti’nin önde gelenlerinden biri olan İsmail Hakkı Beyefendi ile olan mülâkata yer verilmiş olup, meclisin feshi ve İdâre-i Örfiye hakkında bilgi alışverişine yer verilmiştir.); 4 Ağustos 1328 (1912), nr: 176, s: 2.

İmzasız Köylü; “Nikel Paralar Hakkında”, (makale, ekonomi, Nikel paraların hükümet tarafından çıkarılmasına rağmen esnaf arasında ve bazı devlet dairelerinde geçmediği ileri sürmüştür.); 12 Kânûn-ı Sâni 1328 (1913), nr: 198, s: 4.

- İmzasız, “Alman Matbuatı Ne Diyor”, (makale, matbuat, Berlin 15 Ağustos, Osmanlı hükümeti muhtelif unsurlara karşı Balkanlarda takip edeceği siyaseti Alman basını üzerinden değerlendirmiştir.); 5 Ağustos 1328 (1912), nr: 177, s: 4.
- İmzasız, “Balkanlar”, (makale, siyasî, Yazıda, Balkanların genel olarak idâri durumunu, siyasî hayatını, toplum hayatını, yaşanan olayların yarattığı durumu ele almıştır. Ayrıca, Bulgaristan’da meydana gelen buhrana, harp ve sulh olaylarına yer verilmiştir. Diplomat Mösyö Keşof’un fikirlerine de değinilmiştir.); 5 Ağustos 1328 (1912), nr: 177, s: 1.
- İmzasız, “Başlıksız”, (makale, siyasî, Daily Telgraf gazetesi 14 Ağustos 1912 tarihli nüshasında Fransa Baş Vekili Mösyö Puankara’nın seyahatine dâir olan bir makalede, İttihat ve Terakki Cemiyeti nezdinde sulha dâir müzakerelere yer verilmiştir.); 5 Ağustos 1328 (1912), nr: 177, s:3.
- İmzasız, “Buhran İçinde Buhran”, (makale, siyasî, Yazar, ülkenin içinde bulunduğu durumdan rahatsız olduğunu, ülke içindeki sorunların hastalık yaratacak birer illet olduğunu ve hükümetin acilen var olan duruma müdahale etmesi gerektiğini ifade etmiştir.); 2 Ağustos 1325 (1909), nr: 174, s: 1.
- İmzasız, “Dünkü Meclis-i Mebusanda”, (makale, siyasî, Hasan Fehmi Bey’in cinayetiyle ilgili, İstanbul Mebusları Zehrap Efendi, İsmail Kemal, Rıza Nuri ve Ereğli Mebusu Müfid Beyler ve Ahrâr fırkasına mensup mebusların meclisteki tartışmalarını konu edinmiştir.); 26 Mart 1325 (1909), nr: 142, s: 2.
- İmzasız, “İhtiyâc-ı Umûmi”, (makale, siyasî, İyi bir düzenin ve idârenin, yemek içmek ve giyinmek gibi tabi bir ihtiyaç olduğundan bahsedilmektedir. Milli güvenliğin olması, asayişin temin edilmesi huzur ve refahı sağladığı aktarılmaktadır.); 5 Ağustos 1328 (1912), nr: 177, s: 1.
- İmzasız, “Meclis-i Vükelâ”, (makale, sosyal, Edirne’de meydana gelen depremin ardından yardım için yapılan kampanyalara yer verilmiştir.); 5 Ağustos 1328 (1912), nr: 177, s: 2.
- İmzasız, “Mösyö Puankara”, (mülâkat, Bir Rus gazetesinin Hâricîye Nazırı Sasanof ile yaptığı mülâkatını Serbestî sütunlarına aktarmıştır.); 5 Ağustos 1328 (1912), nr: 177, s: 2.

- İmzasız, “Ramazan’da Mahalle Kavgası”, (hikâye, Karı-koca kavgasını gülünç bir şekilde anlatan bir hikâyeye yer verilmiştir.); 5 Ağustos 1328 (1912), nr: 177, s: 2.
- İmzasız, “Sabahattin Bey’in Nazmettiği”, (makale, siyasî, Özellikle Ermeni vatandaşlar tarafından mebus olunması istenen Sabahattin Bey’in bu isteğe cevabına yer verilmiştir.); 5 Ağustos 1328 (1912), nr: 177, s: 2.
- İmzasız; “31 Mart 1325”, (makale, siyasî, 31 Mart hâdisesinin toplumda bıraktığı tesir hakkında bilgi vermiştir.); 3 Ağustos 1328 (1912), nr: 175, s: 1.
- İmzasız; “Acıklı Cinayet ve Teessüf-i Âzim”, (makale, siyasî, Sabah gazetesinin Meşrutiyet döneminde cinayete kurban giden Hasan Fehmi’nin üzüntüsünü aktaran yazıdır. Makalede, Hasan Fehmi’nin katledilmesi, arkadaşı Şakir Bey’in yaralanması, zabıtların vermiş olduğu ifadeleri ve faillerin bulunmaması anlatılıyor.); 27 Mart 1325 (1909), nr: 143, s: 1.
- İmzasız; “Adalet”, (makale, ilmî, Adalet anlayışının her ne olursa olsun korunmasının ve adaletin sağlanmasının devletin görevi olduğunu belirtilmiştir. Millettin her ferdinin de sorumluluklarının bilincinde olması ve üstüne düşen her vazifeyi yapması gerektiği ifade edilmiştir.); 15 Ağustos 1328 (1912), nr: 187, s: 2.
- İmzasız; “Adem-i Merkeziyet”, (makale, siyasî, Adem-i merkeziyet anlayışının memleketimizde kabul görmediği ve halkın bu düşünceye karşı olduğu anlatılmaktadır.); 6 Ağustos 1328 (1912), nr: 178, s: 1.
- İmzasız; “Âhengî Hâdisat”, (makale, siyasî, Osmanlı kabinesini, baba-oğul kabinesi şeklinde olduğu için eleştiriyor.); 17 Temmuz 1328 (1912), nr: 158, s: 2.
- İmzasız; “Âhengî Harp”, (makale, siyasî, Osmanlı ile Fransa arasındaki harbin artık silahlı olarak değil, masa başında yaşandığını anlatılmaktadır. Yazarın kendisi de diplomasiden yanadır.); 1 Teşrin-i Sâni 1328 (1912), nr: 193, s: 1.
- İmzasız; “Âhval-ı Hazıraya Nikbin Olalım”, (makale, sosyal, Ülkenin içinde bulunduğu buhranlı durumdan dolayı halkın yapılacak olan provokasyonlara karşı sağduyulu davranmaya ve ehemmiyetli bir tutumla hareket etmeye davet eden bu yazı, ayrıca hükümetin olumsuz tutumlarına da değinmiştir.); 18 Temmuz 1328 (1912), nr: 159, s: 1.

İmzasız; “Âhval-ı Umûmiyemiz”, (makale, siyasî, Ülkenin durumunun buhranlı olduğunu aklı başında olan herkesin rahatlıkla anlayacağını, Osmanlının-Karadağ olayı ile meydana gelen galeyanlarla bütün devletlerin dikkatlerinin Osmanlı Devleti üzerinde olduğunu anlatmaktadır. İçerde ve dışarda ülkenin mevcut durumunu karalamak için basında birçok yayının olduğundan bahsetmektedir.); 12 Ağustos 1328 (1912), nr: 184, s: 1.

İmzasız; “Alacağına Şahin, Borcuna Karga!”, (hikâye, ekonomi, mizandan, Maliye Nezâreti, vatandaşlarından alacağı para var ise alır, ama vatandaşa vereceği para var ise vermek istemez ve halkı uğraştırır. Maliye Nezâreti’nin bu durumunu hikâye ile anlatmaktadır.); 20 Mart 1325 (1909), nr: 136, s: 3.

İmzasız; “Alaturka Ciddi Pehlivan Güreşi”, (gösteri ilanı, Bulgar ve Türk güreşçiler arasında yapılacak olan müsabaka ilanıdır.); 13 Ağustos 1328 (1912), nr: 185, s: 4.

İmzasız; “Âlem-i İslâmiyet’te Sâî ve Âmel”, (makale, dinî, Yazar makalede, Peygamberden günümüze değin ahlâklı ve doğru çalışmanın Müslümanlar arasında önemli olduğunu vurgulanmaktadır. Gayretli çalışma sayesinde Müslümanların her yeri fethettiği ve fetih yaptığı her yeri imar ettiği, gittikleri her yere doğruluk, dürüstlük ve hukuk götürdüklerini belirtilmektedir. Son zamanlarda insanlar menfaatlerini ön plana aldıklarından dolayı toplumun İslâmi düşüncelerinden uzaklaştığını anlatmaktadır.); 15 Ağustos 1328 (1912), nr: 187, s: 2.

İmzasız; “Ali Kemal Bey Efendiye”, (makale, matbaa, Makalede, Ali Kemal Beyefendinin İkdâm gazetesinde yazdığı makaleleri ancak vicdan sahibi, kıskanç olmayan bir düşünceye sahip kimselerin beğeneceği ifade edilmektedir. Tanin gazetesinin siyasî tutumunun bu düşüncelerden ve insani duygulardan mahrum olduğunu, bundan dolayı da bu yazıları anlamadığını belirtilmiş, gazete bundan dolayı eleştirilmiştir.); 1 Mart 1325 (1909), nr: 117, s: 2.

İmzasız; “Alman ve İngiliz”, (makale, ilmî, Almanların ve İngilizlerin yaşam tarzlarını ilim, terbiye ve ahlâkî seviyelerini karşılaştırarak önemli bilgilere yer verilmiştir.); 18 Ağustos 1328 (1912), nr: 190, s: 3.

İmzasız; “Amay-ı Siyasî [*]”, (makale, siyasî, Âhengî idâre, Üstâd Murad Bey tarafından “Tatlı Emeller, Acı Hakikatler” isimli eserinde geçen bir makalesinde ülkende meydana gelen olayları anlatmakta ve bunlara örnekler vermektedir. Osmanlının iç

siyasetine değinen makale, ÷lkeleki bazı grupların insanları baskı altında tutarak baskıcı bir rejimin kurdukları ifāde etmektedir.); 27 Temmuz 1328 (1912), nr: 168, s: 1.

İmzasız; “Anlamıyoruz”, (makale, edebî, Yazar makalede Meclis-i V÷kelâ’da istifa edenlerin tekrar geri gelmeleri gerektiğini ve bu olayın ÷lkeyi buhrana s÷r÷klemeye neden olduğunu ifāde etmektedir. Ayrıca Hilmi Paşa’nın da bu duruma seyirci kaldığını ÷lkenin kötü gidişatına m÷saade ettiğini ifāde etmiştir.); 8 Ağustos 1328 (1912), nr: 180, s: 1.

İmzasız; “Arazi Meselesi Hakkında H÷k÷metin Kararı”, (idārî, Azatamart gazetesi baş makalesinde Anadolu’da meydana gelen olayların, ana h÷k÷metin erkenden haberinin olmasıyla ÷nlenebileceğini dile getirmiştir. Devletin haberi olması ile kargaşaya meyil verilmeyeceğini değinilmiştir. Muş-Harput’ta meydana gelen Ermeni ve K÷rt milletlerinin arasında çıkan olaylardan bahsetmiş ve 300 Ermeni’nin öld÷đ÷ dile getirilmiştir. Daha sonraları arazi meseleleri halledilmiş ve karara bağlanmıştır.); 1 Ağustos 1328 (1912), nr: 173, s: 2-3.

İmzasız; “Arnavutlar ve Sırp Mesāili”, (makale, siyasî, Gazetelerde Sırp askerlerinin Arnavutluk’un siperlerine saldırması ile ilgili haberler çıkmıştır. Sırbistan’ın Arnavutluk’a saldırmamasının teminatını veren H÷seyin Hilmi Paşa olmasına rağmen Arnavutların Sırlara g÷venmediğiyle ilgili bilgi verilmiştir.); 14 Mart 1325 (1909), nr: 130, s: 3.

İmzasız; “Arnavutlar”, (makale, siyasî, Balkanlarda Arnavutların birbiri ile olan kavgalarının bittiği aktarılmaktadır. Bu durumun vatanın selāmeti için bir m÷jde olduğunu ifāde edilmektedir.); 27 şubat 1324 (1909), nr: 115, s: 3.

İmzasız; “Arnavutlarda Galeyan”, (makale, siyasî, Yazar, Arnavutluk’ta meydana gelen olaylarda Heyet-i Nasîha Reisi ve Kosova Vali-i M÷şiri İbrahim Hazretlerinin, Arnavut ruesasına nasihatlerinin g÷zel karşılanmadığı ve meclisin acilen feshedilmesinin talep edildiğini konu almıştır.); 25 Temmuz 1328 (1912), nr: 166, s: 3.

İmzasız; “Arnavutluk Ahvāli, Priştine Mektubu”, (m÷lākat, Yeni Asır gazetesinde, 19 Temmuz 1328’de Hasan Bey ile ÷lkenin durumu ÷zerine m÷lākat yapılmıştır. M÷lakatta, İttihat ve Terakki Cemiyeti’nin hukuksuzluklarına yer verilmiştir.

Serbestî yazının öneminde binâen kendi sütunlarına aynen taşımıştır.); 23 Temmuz 1328 (1912), nr: 164, s: 3.

İmzasız; “Arnavutluk Yunanistan”, (makale, siyasî, Osmanlı Devleti’nin Arnavutluk’a özerklik vermesinin Balkan hükümetlerinde sevince yol açtığına değinilmektedir.); 13 Ağustos 1328 (1912), nr: 185, s: 3.

İmzasız; “Arnavutluk”, (makale, siyasî, Jön Türk gazetesinde Arnavutluk’taki olaylar hakkında halkı bilgilendirmektedir. Asillerin, Arnavutluk hükümetinden birtakım ayrıcalıklar talep ettiğine dâir haberler yapılmıştır. Eğer, isyancıların talepleri yerine getirilirse isteklerinin önünün alınmayacağı vurgulanmıştır. Ayrıca Arnavutluk’un Meclis-i Mebusan’ın feshini ve kabinenin değişmesini istediğine yer verilmiştir.); 6 Ağustos 1328 (1912), nr: 178, s: 3.

İmzasız; “Arnavutluk”, (makale, siyasî, Üsküp’e gelecek olan Arnavutlara şimendiferlerin (Tren, demir yolu) teminatını ve Arnavutların mukavemeti ile ilgili bilgi verilmiştir.); 4 Ağustos 1328 (1912), nr: 176, s: 3.

İmzasız; “Arnavutluk”, (makale, siyasî, Üsküp’te İbrahim Paşa’nın vüruduna yer verilmiştir. Üsküp’te halkın, sükûna olan ihtiyacını, ticaretin durgun olduğunu, millete yüklenmiş vergilerin ağır olmasından dolayı vergilerini verecek durumunun olmayışını konu almıştır. Arnavutların gizlice yaptıkları toplantılarının son bulması gerektiğine ayrıca Arnavutluğun selâmetinin vatan endişesi taşıyan kalplerin varlığı ile son bulacağına değinilmiştir. Arnavutların devletini koruması gerektiği ile ilgili bilgi verilmiştir.); 9 Ağustos 1328 (1912), nr: 181, s: 3.

İmzasız; “Arnavutluk”, (makale, siyasî, Yeni asır gazetesi Üsküp muhabiri, yapılan toplantıların dağıldığını haber etmekte, üç aydan beridir devam eden buhranın bittiği duyurulmaktadır. Bu sebeple de devletin güzel icraatlarına sıra geldiğini, hükümetin artık Arnavutluk’un isteğine göre yeni tedbirler alması gerektiğinden bahsetmektedir.); 13 Ağustos 1328 (1912), nr: 185, s: 3.

İmzasız; “Asker Kardeşlerimiz ve Ahâli-i Muhtermeden Ricamız”, (makale, sosyal, Evvelki günde meydana gelen olayda kimseye zarar gelmediğini, halkın sükûnet içinde olması gerektiğini ve yeni kurulacak meclisi temsil edecek olan mebusların hakka ve hukuka uygun olarak davranması elzem olduğunu, önceki mebuslar gibi

yüksek maaş almaması gerektiğine yer verilmiştir.); 2 Nisan 1325 (1909), nr: 149, s: 1-2.

İmzasız; “Asker, Yine Asker Her zaman Asker...”, (makale, ordu, Yazar, Osmanlı askerinin Avusturya askerleri ile kıyaslamasına değinilmiştir. Avusturya askerinin yemesinin, içmesinin, kılık ve kıyafetiyle iyi durumda olduğunu; fenni, iktisadi ve zirai eğitim aldığını, buna mukabil bizim ülkemizin askerinin vaziyetinin kötü olduğuna yer verilmiştir. Halbuki Osmanlı askerinin daha vatan için yaptığı fedakarlıklara bakıldığında, daha fazlasını hak ettiğini ifade etmiştir.); 10 Mart 1325 (1909), nr: 126, s: 1.

İmzasız; “Asker...”, (makale, siyasî, Yazar, Avusturya askerlerinin giyim kuşamına bakıldığı zaman giyiminin çok iyi olmasından dolayı askere saygı duyulduğunu, ama bizim Osmanlı askerlerine bakıldığı zaman ise gariban giyiminde olduklarından dolayı bu itibardan yoksun olduğunu belirten yazı, ordudaki gerçeği göremeyen Kâmil Paşa'nın umursamaz tavırlar takındığını belirtmiş ve eleştirmiştir.); 4 Mart 1325 (1909), nr: 120, s: 1.

İmzasız; “Asker”, (makale, askeri, Osmanlı askerinin ahlâkını öven makale, neferlerin sefalet içinde olmasına rağmen vatana olan hizmetini sadakatle yaptığı belirtmiştir.); 5 Nisan 1325 (1909), nr: 152, s: 1.

İmzasız; “Asker...”, (makale, askeri, Yazar, ülkede övgüyü ve hürmeti hak eden kurumun sadece askeriye olduğunu belirtir. Harbiye Nazırı Ali Rıza Paşa'nın askerinin siyasetten uzak kalması gerektiğini bahsetmiştir. Kâmil Paşa'nın askerlikle ilgili siyaseti hakkında bilgi verilmiştir.); 24 Mart 1325 (1912), nr: 140, s: 1.

İmzasız; “Askerlere Hitap”, (makale, siyasî, Gazetelerde meşrutiyeti eleştirenlere hitap edilmekte, ülkeyi kaosa sürüklemek için askeri isyana teşvik edenler eleştirilmektedir.); 8 Nisan 1325 (1909), nr: 155, s: 3.

İmzasız; “Aşk”, (makale, felsefi, Aşkın insanın yaşına, durumuna göre değiştiğini ve insanı hem sevindiren hem de üzen bir durum olduğundan bahsetmektedir.); 7 Ağustos 1328 (1912), nr: 179, s: 4.

İmzasız; “Aşk-ı Vatan”, (makale, siyasî, Âhengî idâre, Vatan aşkını anlatan yazı, bu milleti yıkmak isteyen dâhilî ve hâricî düşmanlara karşı, onu savunan düşüncenin,

halkın vatana olan aşkı olduğunu belirtmektedir. Halkın tüm unsurlarla birlikte vatanını savunduğuna yer vermektedir.); 1 Ağustos 1328 (1912), nr: 173, s: 1.

İmzasız; “Avrupa Müdahalesi Muvâcehesinden”, (matbuat, Azatamart gazetesinden, Avrupa matbuatının bir kısmının Osmanlının siyasî durumunu karalamak için hazırlıklar yaptığını, memleketimize umûmî bir müdahale olması durumunda ülkenin genel vaziyetinin tehlike altına gireceğine dâir basında yazılar yer almakta ve buna sessiz kalınamayacağını anlatılmaktadır.); 9 Ağustos 1328 (1912), nr: 181, s: 4.

İmzasız; “Avusturya Sefiri ve Balkan Meselesi”, (mülâkat, Jön Türk refikimizden, Avusturya-Macaristan sefiri önceki gün Hâricîye Nazırı Noradunkyan Efendi ile Balkan Meselesi üzerine mülâkat gerçekleştirmiştir.); 6 Ağustos 1328 (1912), nr: 178, s: 3.

İmzasız; “Avusturya’nın Rolü”, (makale, siyasî, Tribuna gazetesinden aynen, Avusturya’nın, Balkan devletlerindeki kargaşadan yararlanarak siyasî çıkar elde etmesi anlatılıyor.); 13 Ağustos 1328 (1912), nr: 185, s: 3.

İmzasız; “Azatamart Gazetesi”, (matbuat, Koçana hâdisesi üzerine Azatamart gazetesi, Divân-i Örfî tarafından tatil edilmişti. Gazetenin, tekrar neşredilmeye müsaade verilmesinin ilanıdır.); 13 Ağustos 1328 (1912), nr: 185, s: 2.

İmzasız; “Başlıksız”, (haber, askeri, La Stampa gazetesi 7 Ağustos 1912 tarihli nüshasında, İtalyanların Derne bölgesindeki Osmanlı ordusu ile çatışmak istememesine dâir bilgiler verilmektedir. Makalede ayrıca ordunun başında Enver Bey’in olduğu ve Osmanlı ordusunun yenilmeyeceğine dâir düşüncelere yer verilmiştir.); 3 Ağustos 1328 (1912), nr: 175, s: 3.

İmzasız; “Başlıksız”, (haber, siyasî, Yeni Gazete, Dâhilîye Nazırının gizli sebeplerle değil, sağlık sebebi ile görevinden istifa ettiği ile ilgili yazıdır.); 3 Ağustos 1328 (1912), nr: 175, s: 4.

İmzasız; “Başlıksız”, (makale, askeri, Askeriyede de diğer devlet dairelerinde olduğu gibi gereğinden fazla personel ve rütbelinin olduğunu, vazifeleri olmadığı halde maaş alanların bulunduğu ve başı boş dolaşıklarını konusuna değinilmiştir.); 2 Nisan 1325 (1909), nr: 149, s: 2.

İmzasız; “Başlıksız”, (makale, ekonomi, Jön Türk gazetesinden, Balkanlarda meydana gelen olayları göstererek, Balkan devletlerinin Türkiye’ye tazminat ödemeye iki yönden mecbur olduğu iddiasına yer verilmiştir.); 12 Kânûn-ı Sâni 1328 (1913), nr: 198, s: 4.

İmzasız; “Başlıksız”, (makale, ilmî, Bulgaristan muhabirinin aktardığına göre, Koçana hâdisesi bahane edilerek, Bulgaristan’ın her kasabasında Türkiye’ye karşı harp mitingleri düzenlendiği anlatılmaktadır.); 11 Ağustos 1328 (1912), nr: 183, s: 3.

İmzasız; “Başlıksız”, (makale, mülâkat, Avanti gazetesi Roma muhabirlerinden bir zat ile mülâkat esnasında Türkiye Hâricîye Nazırının sulh müzakereleri hakkında vermiş olduğu beyânâtın doğru olduğunu yazmaktadır.); 18 Ağustos 1328 (1912), nr: 190, s: 4.

İmzasız; “Başlıksız”, (makale, sağlık, Havâdis-i dâhiliye, Şam ve Halep bölgelerinde kolera salgının olduğunu aktaran makale, buradaki vakalarda ölümler olduğu bilgisini vermiştir.); 31 Temmuz 1328 (1912), nr: 172, s: 2.

İmzasız; “Başlıksız”, (makale, siyasî, 18 Temmuz, Rec gazetesinden, Arnavutlara imtiyaz verilmesini, meclisin feshini ve bazı devlet adamlarının affedilmesini anlatmaktadır. Muhtar Paşa’nın yerine Kâmil Paşa’nın tayinini konu edinilmiştir. Rusya’nın yakın zamanda Boğazlar Meselesini ortaya atacağını konusuna da değinilmiştir.); 24 Temmuz 1328 (1912), nr: 165, s: 3.

İmzasız; “Başlıksız”, (makale, siyasî, Âhengî idâre, Kâmil Paşa’nın kanun dışı olarak görevinden azledilmesinin yanlış olduğunu, ayrıca Hüseyin Hilmi Paşa’nın, Kâmil Paşa’yı karalama kampanyası güttüğünü ve halkı açlığa sefalete götüreceğini, bu durumun meşrutiyeti tehlikeye sokacağını ifâde eden yazıdır.); 19 Mart 1325 (1909), nr: 135, s: 1.

İmzasız; “Başlıksız”, (makale, siyasî, Âhengî idâre, Osmanlıdaki var olan siyasî bunalımdan dolayı padişahın kendisini müdafaasını konu almıştır.); 9 Nisan 1325 (1909), nr: 156, s: 1.

İmzasız; “Başlıksız”, (makale, siyasî, Âhengî idâre, Yeni kabinenin çalışmasının kamuoyu tarafından beğenilmediğini, Sadrazam Hüseyin Hilmi Paşa’nın halkı nankörlükle itham ettiğini ifâde etmiştir.); 17 Mart 1325 (1909), nr: 133, s: 1.

İmzasız; “Başlıksız”, (makale, siyasî, Asya Gazetesi, Türkiye’nin maruz kaldığı siyasî baskının tehlikeli olduğunu ve bu tehlikeden Balkan devletlerinin de etkilendiğini, bu yüzden Balkan devletlerinin arasında gruplaşmaların olacağı ile ilgili bilgi verilmiştir.); 3 Ağustos 1328 (1912), nr: 175, s: 4.

İmzasız; “Başlıksız”, (makale, siyasî, Avanti gazetesinin 4 Ağustos sene 1912 tarihli nüshasından münderiç baş makalesinde İtalyanların Trablusgarp’ı işgali ettiği yerleri teslim etmeyeceği ile ilgili bilgi verilmiştir.); 29 Temmuz 1328 (1912), nr: 170, s: 3.

İmzasız; “Başlıksız”, (makale, siyasî, Azatamart gazetesi, Meclisin ne zaman toplanacağına, Osmanlının kuvvetinin ve mevcudiyetinin tüm unsurlar ile meşru bir seçim istediğini dâir yazıdır.); 3 Ağustos 1328 (1912), nr: 175, s: 4.

İmzasız; “Başlıksız”, (makale, siyasî, Daily Telgraf gazetesi, 19 Ağustos 1912 tarihli yazıda, İtalya ile Türkiye arasında savaşın durması ve sulh yapılması için müzakerelerin başladığına dâir bilgiye yer verilmektedir.); 11 Ağustos 1328 (1912), nr: 183, s: 3.

İmzasız; “Başlıksız”, (makale, siyasî, Dış basında 29 Temmuz 1912 tarihinde yayınlanan yazıda, Osmanlının Trablusgarp Savaşından başarısız olduğu, durumun değerlendirilmesi gerektiği belirtiliyor. Ayrıca Osmanlı Devleti’nin iç işlerine karışılması durumu, isyanların ve zabitlerin genel durumunu anlatmaktadır.); 24 Temmuz 1328 (1912), nr: 165, s: 3.

İmzasız; “Başlıksız”, (makale, siyasî, Ekin İttâd ve Teâvün Kulübü tarafından Meclis-i Mebusan’a takdim edilmiş olan, Dersim’de emrinde 40 kişilik bir eşkıya grubu olan Timuroğlu Hüseyin adlı kişinin halka ve devlete verdiği, maddi ve manevi kayıpların her geçen gün daha da artmasıyla ilgili bilgi verilmiştir.); 5 Mart 1325 (1909), nr: 121, s: 2.

İmzasız; “Başlıksız”, (makale, siyasî, haber, Bulgar ahalisi Makedonya komitelerinin Ayastefanos maddesine binâen Selanik’e kadar uzanan büyük Bulgaristan kurma projesinde olduğunu ve bu düşünceyi asla akıllarından çıkaramadığına yer vermektedir.); 4 Ağustos 1328 (1912), nr: 176, s: 4.

İmzasız; “Başlıksız”, (makale, siyasî, hariciye, Avanti gazetesi 30 Temmuz 1912 baş makalesinde ifade ettiğine göre İtalya’ya paralı askerler getirilmiştir. Bu askerlere ödenmekte olan paranın halka ekonomik açıdan yük getirdiği ifade edilmiştir.) 24 Temmuz 1328 (1912), nr: 165, s: 2.

İmzasız; “Başlıksız”, (makale, siyasî, Jön Türk gazetesinden, Balkanlarda meydana gelen savaş neticesinde dört Balkan devletinin krallarının harbi bitirmeden kendilerinin kazandıklarını ilan etmişlerdir. Buna bağlı olarak da Balkan devletleri yöneticileri kendilerine hemen yeni unvanlar ihdas etmişlerdir. Kral Petro bütün Sırpın Kralı, Kral George bütün Yunanlıların Kralı, Kral Nikola Karadağ ve Arnavutluk kralı olarak yeni unvanlarını duyurmuşlardır.); 2 Teşrin-i Sâni 1328 (1912), nr: 194, s: 1.

İmzasız; “Başlıksız”, (makale, siyasî, Manchester Guardian gazetesinin 6 Ağustos 1912 tarihli bir makalesinde İttihat ve Terakki Cemiyeti’nin yaşattığı mağlubiyetlerden sonra, cemiyetin yeni seçimlerde eskisi gibi başarılı olamayacağına yer verilmiştir.); 29 Temmuz 1328 (1912), nr: 170, s: 3-4.

İmzasız; “Başlıksız”, (makale, siyasî, Matin gazetesinden, Viyana muhabirinin aktardığına göre sosyalistler, Balkan Harbine karşı direniş göstermekte ve ekonomik gerekçelerle Balkan devletlerinin savaşa katılmasına karşı çıkmaktadır.); 4 Teşrin-i Sâni 1328 (1912), nr: 196, s: 3.

İmzasız; “Başlıksız”, (makale, siyasî, Novoye Vremya gazetesinden, Avusturya’nın İtalya ve Rusya devletlerine karşı Balkan devletlerinin arasındaki siyasetini temel amacının Adriyatik denizinde hakimiyet kurmak olduğunu aktarmıştır.); 2 Teşrin-i Sâni 1328 (1912), nr: 194, s: 4.

İmzasız; “Başlıksız”, (makale, siyasî, Sabah gazetesi, Hükümet yapılacak olan seçimlerin güvenli bir şekilde, kanunların güvencesi altında yapılacağını teminatını vermiştir. Her zaman seçim hakkını halkın fikir ve kanaatine uygun olarak tecelli edeceğini belirtilmiştir.); 17 Ağustos 1328 (1912), nr: 189, s: 4.

İmzasız; “Başlıksız”, (makale, siyasî, Times gazetesi tarafından harbe gönderilen muhabirin 12 Ağustos 1912 tarihli makalesinde, İtalyanların Trablusgarp savaşında kullandığı tayyare, balon ve hava araçları ile ilgili bilgi verilmiştir.); 3 Ağustos 1328 (1912), nr: 175, s: 4.

İmzasız; “Başlıksız”, (makale, sosyal, Ahêngi idâre, Padişah’ın, toplumsal alana yönelik ilan ettiği nizâmname ile sokakta başiboş dolaşan kimselere serseri olarak bakılmıştır. Bu Nizamnâmenin ilanı ile serserilere dayak uygulamasına gidilmesini istemiştir. Ayrıca halkın bu dönemde yokluk, açlık gibi ciddi sorunlarla boğuştuğuna yer verilmiştir.); 18 Mart 1325 (1909), nr: 134, s: 1.

İmzasız; “Başlıksız”, (makale, sosyal, Gelecek olan bir komutanın önceki kılıçlı kişiden daha iyi olmak zorundadır. Yoksa yeni gelen idâre toplum tarafından da benimsenemez. Yönetici sağ duyulu olmalı, maddi ve manevi olarak devamlı çalışmalıdır. Yaptığı eserler önemli olmakla birlikte toplum tarafından da kabul görmesini gerektiğini ifâde edilmektedir.); 30 Temmuz 1328 (1912), nr: 171, s: 1.

İmzasız; “Başlıksız”, (mülâkat, Avanti gazetesi Roma muhabirinin 7 Ağustos 1912 tarihinde yayınlanan yazısında Osmanlı Devleti’nin siyasî ve askerî meselelerine vakıf olan Karadağ siyasetçilerinden biriyle yapılan mülakata yer veriliyor. Mülakatı veren siyasetçi Türkiye ve Karadağ arasında savaş olmasını istemediğini ve sulhun olmasını istediğini söylüyor. Muhtar Paşa’da savaşın yanlış olduğunu halka ve hükümete zarar verdiğini ifâde ediyor.); 1 Ağustos 1328 (1912), nr: 173, s: 4.

İmzasız; “Başlıksız”, (mülâkat, Figaro gazetesinin Petersburg muhabiri Rene Marson tarafından 11 Ağustos 1911 tarihi ile meşhur gazeteye gönderilmiş telgrafnâmede, Mösyö Puankara’nın, Rusya siyasîleri ile yapılan görüşmeleri hakkına bilgi verdiği ve yapılan görüşmelerin, siyasî hayat açısından iyi bir gelişme olduğunu ifâde etmektedir.); 8 Ağustos 1328 (1912), nr: 180, s: 3.

İmzasız; “Başlıksız”, (sağlık, haber, Roma 9 Ağustos 1328 Zahara kıyılarındaki nehirlerin, Osmanlılar tarafından zehirlediği haberlerini gazeteler yazmaktadır. Böyle bir olayın Osmanlı’nın imajına zedelemek maksadıyla Avrupalı devletlerin siyasî malzeme yapmak amacıyla yaydığı ifâde edilmektedir. Osmanlı hükümetinin olayı kabul etmediğini ve İtalya hükümeti tarafından suların zehirlenmesini araştıran, Sıhhiye memurlarını görevlendirdiğine yer verilmiştir.); 31 Temmuz 1328 (1912), nr: 172, s: 2.

İmzasız; “Beyan-ı Hak Risâle-i İlmiyesinden, Asker Evlatlarımıza Hitabemiz”, (makale, sosyal, askerî, Allah’a inanan bir ümmetin askerlerinin, ahlâklı olmasını tembih

etmekle birlikte, şeriat için iyi bir asker olunmasına yer verilmektedir. Ayetler ve hadislere yer vererek askere nasihat edilmiştir.); 7 Nisan 1325 (1909), nr: 154, s: 1.

İmzasız; “Bilumum Osmanlılara Hitap”, (makale, ekonomi, Eskiden vergilerin adil olmaması ve vergi tahsilinde zulme uğramış, canından bezmiş olan halkın meşrutiyetin ilanından sonra maliye alanında yapılan düzenlemelerle rahata kavuştuğu anlatılmaktadır. Bu sebeple artık halkın, İttihat ve Terakki Cemiyeti’nden korkmaması gerektiği dile getirilmiştir.); 23 Şubat 1324 (1909), nr: 111, s: 1.

İmzasız; “Bir Alman Ceridesinin Mütâlaatı”, (makale, siyasî, Türklerin zihniyetine Jön Türklerin sirayet ettiğini ve Türkiye’nin milli düşüncesinden dolayı yenilmeyecek olduğuna yer verilmiştir.); 22 Temmuz 1328 (1912), nr: 163, s: 3.

İmzasız; “Bir Kanlı Hâdise ve İhtisâsât-ı Umûmiye”, (makale, sosyal, Yeni gazeteden Hasan Fehmi Bey’in cinayetinin toplumu derin bir üzüntüye uğrattığını ifade eden yazıdır.); 27 Mart 1325 (1909), nr: 143, s: 3.

İmzasız; “Bir Mebus ile Mülakat”, (mülakat, Kâmil Paşa’ya mecliste sekiz mebus oy vermiştir. Bunlardan ismi verilmeyen bir mebus ile gazeteci arasında, Kâmil Paşa’ya verilen güven oyu hakkındaki görüşmeye yer verilmiştir.); 14 Şubat 1324 (1909), nr: 102, s: 1.

İmzasız; “Bir Nebze-i Hakikât Daha”, (makale, siyasî, Yazar, Kâmil Paşa kabinesinin sorunlar yarattığını, kabinenin zayıf olduğundan dolayı Tanin ve Şûrâ-yı Ümmet gazeteleri tarafından eleştirildiğini ve kabinenin düşürülüp yerine Hüseyin Hilmi Paşa’nın getirilmesinde, basının etkili olduğunu konu edinmiştir.); 20 Şubat 1324 (1909), nr: 108, s: 1.

İmzasız; “Bir Taraf Düşünelim”, (makale, siyasî, Âhengî idâre, Ülkede bulunan siyasî durumdan dolayı her olayın fâili olarak İttihat ve Terakki Cemiyeti’nin görüldüğünü, ancak kanun önüne gelindiği zaman ise cemiyetin suçlanamayacağını ifade etmektedir. Bundan ders alan İttihat ve Terakki Cemiyeti’nin eski hataları yapmayıp artık milletin düşüncelerine göre hareket ettiğini bildirmektedir.); 15 Ağustos 1328 (1912), nr: 187, s: 1.

İmzasız; “Bir Vakâ-i Elimê”, (makale, askeri, Meşrutiyetin ilanından sonra bir yüzbaşının Meclis-i Mebusan’ın kapısının önünde iki masum çocuğu ile birlikte kundura boyayarak geçimini sağlamaya çalıştığını ve ülkesine hizmet etmiş bir şerefli askerin bu sebeple utanılacak bir duruma düştüğünü ifâde etmiştir.); 15 Mart 1325 (1909), nr: 131, s: 2.

İmzasız; “Bir Ziyâ-i Elim Daha Ahmed Verdani”, (makale, sosyal, 1895 yılında hapisten kurtulduktan sonra Avrupa’ya gidip meşveret gazetesini çıkaran ekibin içerisinde yer alan, eski ittihat ve Terakki Cemiyeti’nden “Tıbbiyeli Arap Ahmed” diye şöhret olmuş, Ahmed Verdani Efendi’nin garip ve sefil bir şekilde vefat ettiği ile ilgili bilgi verilmiştir.); 24 Şubat 1324 (1909), nr: 112, s: 2.

İmzasız; “Biraz Nazariyat”, (makale, sosyal, Osmanlı’nın tarihi olaylarının tekerrür ettiğinden bahsetmiş ve Osmanlı’nın mali, ekonomik durumu ile ilgili genel bilgi verilmiştir.); 6 Nisan 1325 (1909), nr: 153, s: 2.

İmzasız; “Bizde Hissi Milli’nin Derecesi”, (makale, felsefi, Avrupa’daki milletlerin milli hislerinin yoğun olduğunu, hatta Yunanlıları örnek vererek Etnik-i Eterya Cemiyeti’nin yaptığı zalimane olayları bile milli his olarak kabul ettiğini dile getirmiştir. Ama bizdeki yapılan birçok faydalı durumların bile halk tarafından benimsenmediğinden dolayı milli hislerinin gayet zayıf olduğuna yer verilmiştir.); 13 Şubat 1324 (1909), nr: 101, s: 2.

İmzasız; “Buda Mı İnkılâp”, (makale, siyasî, Kabinenin kurulmasından sonra inkılâbın yeteri kadar geliştirilmediğini, bundan dolayı halkın hükümete olan güveninin sarsıldığını ve yeni kurulacak kabinede Sait Paşa’yı görmek istemediklerine yer verilmiştir.); 21 Temmuz 1328 (1912), nr: 162, s: 1.

İmzasız; “Bugünkü Miting (Hristiyan Vatandaşların Askere Alınması ile İlgili Miting)”, (gösteri ilanı, Beyoğlu Ermeni Kilisesi’nde İstanbul Mebusu Zehrab Efendi başkanlığında İstanbul Mebusu Hallaçyan, Van Mebusu Papasyan ve Ahrâr Fırkası’ndan birkaç kişi ile miting yapılacağına yer verilmiştir.); 22 Mart 1325 (1909), nr: 138, s: 1.

İmzasız; “Buhran”, (makale, siyasî, Yazar, hükümetin büyüklerinin bu buhranlı dönemi gördüğü halde herhangi bir önlem almadığını, hükümetin, milletin beklentilerine

cevap vermediğini ve ülkede başı boşluğun hüküm sürdüğünü dile getirmiştir.); 24 Temmuz 1328 (1912), nr: 165, s: 1.

İmzasız; “Bulgaristan Havadisi Filibe Mitingi”, (makale, matbuat, Bulgaristan’da miting haberleri daha basına verilmeden, miting alanının dolmaya başladığına yer verilmiştir. Herkesin mitinge iştirak ettiğini ve topluluğun Türkiye’ye karşı harp istendiğine dâir bilgi verilmiştir.); 11 Ağustos 1328 (1912), nr: 183, s: 2.

İmzasız; “Bulgarlar Harp İstiyor”, (makale, siyasî, Bulgaristan’ın Makedonya muhtariyetini bahane ederek ülkede kargaşa çıkarmak istediğini, bu sebeple mitingler tertip ettiğini anlatmaktadır.); 4 Ağustos 1328 (1912), nr: 176, s: 4.

İmzasız; “Bütçe Meselesi”, (makale, ekonomi, iktisadi, Yıllık bütçenin tertibi ve görüşülmesine dâir makaledir.); 16 Ağustos 1328 (1912), nr: 188, s: 4.

İmzasız; “Büyük Konser”, (Konferans, Viyonalist Zeki Bey tarafından Matmazel Gavanozyan ve Profesör Mösyö Forlasi’nin iştirakları ile Rumi 9 Mart Pazartesi tepebaşı kışlık tiyatrosunda bir konser yapılacağına dâir ilanıdır.); 7 Mart 1325 (1909), nr: 123, s: 4.

İmzasız; “Cemiyet-i Hayriye ve Durûg-ı Maslahat-ı Âmiz”, (makale, siyasî, Fransız büyük elçisinin Devlet-i Osmaniye Reis-i Vükelâsı ve Dâhilîye Nazırı Hüseyin Hilmi Paşa’ya müracaat ederek İttihat ve Terakki Cemiyeti’nin Ereğli kömür madenlerinde 2 milyon Frank hissesi olduğu iddiasını beyan etmiştir. Ayrıca; İttihat ve Terakki Cemiyeti’nin gizli üyelerinin kimler olduğunu bildiğini ve bunu makam-ı sadâret’e bildirdiğine yer verilmiştir.); 19 Mart 1325 (1909), nr: 135, s: 1.

İmzasız; “Cemiyet-i İlmiye-i İslâmiye Tarafından Beyânnâme”, (makale, siyasî, Hükümetin, geçmiş kabine hakkındaki iddialara rağmen soruşturma açmadığını, İstanbul’da sükunetin gelmiş olduğunu dile getirilmiştir, geçmiş kabinenin olaylarını araştıran heyet, askeriyeyi ve karakolları da incelenmiştir. Ayrıca; amirlere itaat edilmesi için askerlere telkinde bulunulmuştur.); 4 Nisan 1325 (1912), nr: 151, s: 2.

İmzasız; “Cereyanlar”, (makale, siyasî, Fırkalar, seçimle hükümetin başına geçseler dâhi, verdikleri vaatlerin sözde kalacağını ve bu verilen vaatlerin asla hayatta geçirilemeyeceğine yer verilmiştir.); 11 Ağustos 1328 (1912), nr: 183, s: 1.

İmzasız; “Ceride-i Felsefiye”, (mecmua, Ayda bir yayınlanacak olan Ceride-i Felsefiye adındaki bir mecmuanın neşredileceği duyurulmuş ve okuyuculara tavsiye edilmiştir.); 12 Ağustos 1328 (1912), nr: 184, s: 4.

İmzasız; “Çeteler Vilâyetimizde Şekâvet”, (makale, çeteler, Bulgar çetelerinin şehir içindeki durumunu ve halka yaptığı zulüm hakkında bilgi verilmiştir.); 7 Ağustos 1328 (1912), nr: 179, s: 3.

İmzasız; “Dâire-i Meşihât’ın Ahvâlî”, (makale, ilmî, Osmanlı Devleti’nde Şeyhülislâm Dâiresi’nin diğer devlet kurumlarından daha üstün görünmesinin devlet yönetimi açısından bir problem olduğuna yer verilmiştir.); 3 Mart 1325 (1909), nr: 119, s: 1-2.

İmzasız; “Dersaadet’de Merhum Refik Bey’in Yerine Mebus İntihâbı”, (makale, siyasî, Adliye Nazırı Refik Bey’in vefatı üzerine başkente bir seçim olması gerektiği üzerine yazılan bir makedir.); 24 Şubat 1324 (1909), nr: 112, s: 1-2.

İmzasız; “Dertlerimiz”, (makale, siyasî, Millet içinde bulunduğu durumdan dolayı birçok sorunun olduğunu, halkın bu yüzden buhranlı bir dönemde yaşadığını ve bu dönemi atlama için fikirler üretmek gerektiğini anlatmıştır. Artık siyasileri değil de vatan hakkında fikir ve istekleri olan halkı dinlemek gerektiği ifade edilmiştir.); 1 Ağustos 1328 (1912), nr: 173, s: 1.

İmzasız; “Devre-i İntibâh”, (makale, matbuat, Seçimleri etkilemek için yalan ve iftiraya dayalı haber yapan gazeteler eleştirilmiştir. Artık yalan yanlış haberlere yer verilmemesi gerektiğine dâir bilgiler verilmektedir. Ayrıca bürokrasiye kendi adamlarını yerleştirmek istedikleri için İttihat ve Terakki Cemiyetini eleştirmektedir.); 14 Ağustos 1328 (1912), nr: 186, s: 1.

İmzasız; “Dün Gece Neşr Edilen Beyânnâmedir”, (makale, askeri, Devletin Trablusgarp ve Bingazi’de savaştığı bir zamanda Kuzey Bulgaristan’da ayaklanma çıktığını ve Bulgarlar ile savaşmak için askeri toplamak gerektiğine yer veren makale, Gazi Muhtar Paşa’nın Balkan siyasetini eleştirmektedir.); 11 Kânûn-ı Sâni 1328 (1913), nr: 197, s: 1-2.

İmzasız; “Edirne İttihat ve Terakki Parlamentosu”, (makale, siyasî, Nuye Feraye Pres gazetesinin baş makalesinde İttihat ve Terakki’nin Edirne’de toplanarak, ahâliyi

seçimlere gitmemeye ikna etmeye çalıştığı ve Edirne ilinde mevcut Meclis-i Mebusan'a karşı başka bir meclis kurmak istediğini dile getirmiştir. Bunu bilen hükümet ise Edirne'de kurulan parlamentoyu dağıtmıştır.); 27 Temmuz 1328 (1912), nr: 168, s: 2.

İmzasız; “Edvar-ı Diriyolluk (Düvel-i Hâzıra'nın Ahvâl-ı Siyasîye ve İktisâdiyesi)”, (eser, Eserin ikinci cildinin basıldığı ile ilgili ilanıdır. Mütercimleri ise Zekeriya Mazlum ve Hasan Tahsin Bey'dir.); 27 Şubat 1324 (1909), nr: 115, s: 4.

İmzasız; “Efkâr-ı Umûmiye Karşısında “Tanin” -1-”, (makale, matbaa, 1856 yılından beri Levant Herald gazetesinin gerçekleri yazdığı ve gerçek dışı haberleri yazan Tanin gazetesinin düşük bir seviyede olduğunu ifade ederek Tanin gazetesini eleştirmiştir.); 16 Şubat 1324 (1909), nr: 104, s: 4.

İmzasız; “Efkâr-ı Umûmiye Karşısında “Tanin” -2-”, (makale, matbuat, Halkın çıkarlarını gözetmeyen, daima halkın karşısında olan, adaletsiz ve eşitsizliği savunan bir hükümete destek veren Tanin gazetesi eleştirilmiştir.); 17 Şubat 1324 (1909), nr: 105, s: 2.

İmzasız; “Efkâr-ı Umûmiye Karşısında “Tanin” -3-”, (matbuat, Levant Herald gazetesi yöneticilerini ve müdüriyetini haksız yere eleştiren Tanin gazetesine ve iftiralara cevap verdiği ile ilgilidir.); 20 Şubat 1324 (1909), nr: 108, s: 1.

İmzasız; “Efkâr-ı Umûmiye ve Nazırları”, (makale, siyasî, Âhengî idâre, Hükümete yeni gelecek olan kişinin menfaatlerden uzak, ülkenin yararı ve halkın refahı için çalışacak biri olması, herhangi bir zümreye veya herhangi bir kişinin taraftarı olmaması gerektiğiyle ilgili yazıdır.); 18 Ağustos 1328 (1912), nr: 190, s: 1.

İmzasız; “Efkâr-ı Umûmiye'ye”, (makale, siyasî, Yeni kurulan kabineye halkın güvenin olmadığını, Avrupa'nın, Osmanlı Devleti'nin bu siyasî durumundan haberdar olduğu ve bazı yatırımları Osmanlı ülkesinde yapmayacağını belirten makedir. 7 Nisan 1325 (1909), nr: 154, s: 1.

İmzasız; “Efkâr-ı Umûmiye”, (makale, siyasî, Meşrutiyet'le yönetilen bir devletin halkın, ülkenin genel durumundan haberdar olması gerekir. Ayrıca mebusların, meşrutiyetin ortamında halkın ve devletin refahı için çalışması gerektiği belirtilmiştir.); 12 Mart 1325 (1909), nr: 128, s: 1.

İmzasız; “El Şakası Yapmayalım”, (hikâye, El Şakası Yapmayalım isimli eserin ilanıdır.);
26 Temmuz 1328 (1912), nr: 167, s: 2.

İmzasız; “Elvâh-ı Hayât”, (tarihi, Muhacirlikle ilgili bir tarihi hatıraya yer verilmiştir.);
17 Ağustos 1328 (1912), nr: 189, s: 2.

İmzasız; “Esad Paşa’nın İtalya’ya İzâmı”, (makale, sağlık, İtalya maarif nezaretinin daveti ile Dârul Fünûn Tıp Fakültesi heyeti mualimince seçilerek ve Ma’arif Nezareti adına Ziya Bey’in İtalya’ya konferans için gönderilmesi konu edinilmiştir. Ayrıca İttihat ve Terakki Cemiyeti’ne üye olan Dr. Esad Paşa’da göz hastalıkları kongresine gittiği ile ilgili bilgi verilmiştir.); 9 Mart 1325 (1912), nr: 125, s: 3.

İmzasız; “Evrak-ı Vâride”, (makale, siyasî, Hâricîye Nazırı Noradunkyan Efendinin hizmetçisinin direk elçiliğe tayin olduğundan dolayı yapılan eleştirisel yazıdır.); 4 Ağustos 1328 (1912), nr: 176, s: 4.

İmzasız; “Fas Emiri’nin Ferâgatı”, (makale, siyasî, Emir Mevlây-i Havizin görevden ferâgat etmek fikrinde bulunduğuna dâir makedir.); 3 Ağustos 1328 (1912), nr: 175, s: 4.

İmzasız; “Ferah Tiyatrosunda Evvelki Akşamki Konferans”, (makale, sosyal, Direkler arasında, Ferah Tiyatrosu’nda Mizan gazetesi sahibi Murat Bey tarafından verilen siyasî, tarihi konulu konferansın, şeref sokağının yani cemiyetin yetiştirmiş olduğu protestocular tarafından sabote edildiğini anlatıyor. Konferansta Roma’dan Bizans’a, Bizans’tan Osmanlı’ya kadar olan tarihi konulara yer verilmiştir. Konferansa halkın teveccühü büyük olmuştur.); 21 Şubat 1324 (1909), nr: 109, s: 1.

İmzasız; “Feridun Bey’in Vasiyeti”, (makale, eğitim, Telgraf İstanbul, Budapeşte’de uzun bir müddet şebenderlik (konsolos) yapan Feridun Bey’in, öğrenim görmek isteyen öğrenciler için Macaristan Fen’un Akademisine 500.000 frank bir meblağ miras bıraktığına dâir bilgi verilmiştir.); 24 Mart 1325 (1912), nr: 140, s: 1.

İmzasız; “Fevken- Nizam...!”, (makale, siyasî, Meşrutiyet’in getirdiği nizama uymayan ulemâyı eleştiriyor. Sadrazam, Şeyhülislâm, Harbiye Nazırı ve meclis üyeleri eleştirilmiştir. Osmanlı da geniş halk kitlelerinin büyük bir sefalet içinde olduğu anlatılıyor.); 3 Mart 1325 (1909), nr: 119, s: 1.

İmzasız; “Fırkalar”, (makale, siyasî, Ülkede çok partili döneme tam olarak geçilemediğini, yeni bir partinin kurulması gerektiği anlatılmaktadır. Hükümetimizi temsil eden bir partinin kurulacağını ve böylelikle yeni bir partinin çıkmasıyla Meşrutiyet’in güçleneceği anlatılmaktadır.); 28 Temmuz 1328 (1912), nr: 169, s: 1.

İmzasız; “Fırkaların Unvanları”, (makale, siyasî, Parti ve partide çalışanlar kendi unvanlarıyla kendi fırkalarına ters düştüğünü anlatmaktadır. Hatta bunu “İsimde mânâ aranılmaz” şeklinde ifade edilmiştir. Kişilerin kendi unvanlarına çok takıntılı oldukları anlatmaya çalışmaktadır.); 29 Temmuz 1328 (1912), nr: 170, s: 1.

İmzasız; “Firuzovike İnerken Trende”, (makale, siyasî, Yeni Asır gazetesi muhabiri Arnavutların ayaklandığını ve milleti isyana çağırdığını anlatıyor. Rıza Bey, Yahya Bey, Mehmet Paşa, Sani Efendi, Sadık Efendi, Halim Bey, Salih Bey, Musa Efendi, Yakovalı Hamdi ve Bayram Beylerin de aralarında bulunduğunu ve on bin asker ile isyana hazır olduğu ile ilgili bilgi verilmiştir. Meclis feshedilirse isyanın vuku bulmayacağı dile getiriliyor); 25 Temmuz 1328 (1912), nr: 166, s: 3.

İmzasız; “Fransa-Türkiye”, (makale, siyasî, hariciye, Slav ülkesinin tutumunun doğru olmadığını, Fransa’nın, Fransuva ve Napolyon’dan beri Türkiye’nin dostu olduğunu, her zaman Türkiye’nin yanında olduğunu anlatan makale, Bulgar’ın ise Fransızlardan nefret ettiğine yer vermektedir.); 2 Teşrin-i Sâni 1328 (1912), nr: 194, s: 2.

İmzasız; “Gazeteler Ne Yazıyor”, (makale, basın, Herhangi bir haberin doğru olup olmadığı araştırılmadan gazetelere malzeme yapılmasını gazetecilik ahlâkına uygun olmadığını ifade ederek gazeteleri eleştirilmiştir.); 25 Şubat 1324 (1909), nr: 113, s: 3.

İmzasız; “Geçti Dedirtme!...”, (makale, siyasî, İstibdat döneminden kalma baskı ve zulüm halâ devam etmektedir. Ülkenin, Fransa gibi ülkeleri örnek alması gerekirken daha da zorba bir döneme girildiğini belirtmektedir. Özellikle de 8 aydan beri ülkenin siyasî durumunun gün geçtikçe daha da çekilmez hale geldiğine yer verilmiştir.); 17 Mart 1325 (1909), nr: 133, s: 1.

İmzasız; “Girit”, (mülâkat, Rum gazetelerinden, Kâmil Paşa dönemindeki Girit meselesine yer verilmiştir. İngiltere’nin Dersaadet sefirinin sulhu vaat ettiğini dile getirmiştir.); 18 Temmuz 1328 (1912), nr: 159, s: 3.

İmzasız; “Gözümüzü Açalım!”, (makale, sosyal, Osmanlı’nın siyasî buhranında fırka ve cemiyet tartışmalarının anlamsız olduğunu, iç ve dış düşmanlara karşı, cemiyetlerin ve fırkaların beraber çalışması gerektiği belirtilmektedir.) 12 Kânûn-ı Sâni 1328 (1913), nr: 198, s: 1.

İmzasız; “Hadd-i Mâruf”, (makale, eğitim, Vatana olan bağlılık ancak ve ancak vatana olan hizmetle olmaktadır. Vatan sevgisi, vakıf hizmetleri olmadan, sanatsız ve ticaretiz bir anlayışla olamaz. Siyaset ancak düşünce, ilim ve irfanla olur. Vatan sevgisinde asla ümitsizliğe yer yoktur.); 26 Temmuz 1328 (1912), nr: 167, s: 1.

İmzasız; “Hak-ı Vazife”, (makale, sosyal, Bir halkın ilerlemesinin ancak kişilerin görevlerini en iyi şekilde yapmasıyla mümkün olacağını anlatan ve vazifenin önemini vurgulayan bir makaledir.); 31 Temmuz 1328 (1912), nr: 172, s: 1.

İmzasız; “Hakikat Gizlenemez”, (makale, siyasî, İttihat ve Terakki Cemiyeti’nin ilk başlarda millete ve vatandaşlara yardım ettiğini ve bu durumun kimse tarafından inkâr edilmemesi gerektiğini ifade eden yazar, Hasan Fehmi Bey’in cinayetini işleyenleri İttihat ve Terakkiye karışmış hainlerden olduğunu ifade etmiştir.); 2 Nisan 1325 (1909), nr: 149, s: 1.

İmzasız; “Hakikî Muşrutiyetperverelik”, (makale, matbuat, Meşrutiyetperverliğin’de en önemli yerini matbuat tutar. Meclis-i Mebusan genel kuvvetleriyle meşrutiyeti savunsa da bu babda basının yeri özeldir. Çünkü halka en büyük tesir eden şüphesiz basındır. Filozof Rıza Bey’in makalesinden buna bir örnek vererek açıklama yoluna gidiliyor.); 15 Ağustos 1328 (1912), nr: 187, s: 1.

İmzasız; “Hakperesti”, (makale, siyasî, Siyasî bunalımlarından dolayı artık halkın hakkına riâyet eden bir partinin kurulması gerektiği ile ilgilidir.); 25 Temmuz 1328 (1912), nr: 166, s: 1.

İmzasız; “Haliç Vapurları Şirketi”, (makale, ekonomi, Haliç’te bulunan vapurların şekilleri ve vapurların çalışma saatleri hakkında bilgi verilmiştir.); 26 Temmuz 1328 (1912), nr: 167, s: 3.

İmzasız; “Hareket-i Milliye”, (makale, siyasî, Tasvîr-i Efkar gazetesi Kâmil Paşa kabinesini tenkit ediyor ve meclis-i millinin kabinesinin Şeyhülislâm Sabık Efendi tarafından kurulması gerektiği söylemiyle ilgili bilgi veriliyor.); 13 Kânûn-ı Sâni 1328 (1913), nr: 199, s: 4.

İmzasız; “Hâricîyemiz”, (makale, siyasî, Ülkenin içinde bulunduğu şiddetli olaylar yüzünden hem iç hem dış ilişkilerinde zor zamanlar geçirdiğini ifade etmektedir. Bulgar ve Arnavutluk olaylarının arttığını ve Mösyö Puankare'nin, Anadolu'da, Boğazlarda ve civar denizlerde siyasî ve askeri planlar yaptığına yer verilmiştir.); 3 Ağustos 1328 (1912), nr: 175, s: 1.

İmzasız; “Hasan Bey'in Niyazi Bey'e Cevabı”, (telgraf, Üsküp 27 Temmuz Priştine Mebusu Sabık-ı Rüesasından Hasan Bey tarafından Niyazi Bey'in telgrafına verilen cevabı içermektedir. Vatan hainliği ile suçlanan Hasan Bey'in kendini müdafaa etmek için cevap yazmıştır.); 30 Temmuz 1328 (1912), nr: 171, s: 3.

İmzasız; “Hayat ve Hakk-ı Hayat”, (makale, sosyal, Devletlerin arasına giren ve milleti galeyana getiren düşüncelerin birer mikroba benzetmiş, tüm halkın birleşmesi ve vatanın selameti için ötekileştirme düşüncelerine kanmayıp birlik ve beraberliğin savunulması gerektiğine yer verilmiştir.); 12 Kânûn-ı Sâni 1328 (1913), nr: 198, s: 2.

İmzasız; “Hayvan Hastalığı”, (sağlık, haber, İstihbaratı Resmîye'ye göre Osmanlının Asya vilayetlerinde birçok hastalık görüldüğüne dair haber olduğuna yer verilmiştir.); 4 Ağustos 1328 (1912), nr: 176, s: 2.

İmzasız; “Hep Bekliyoruz, Hiç Görmüyoruz”, (makale, sosyal, Yazar, halkın huzurlu bir yaşam süremediğinden dolayı ciddi manada rahatsız olduğunu dile getirmiştir. Ülkenin var olan siyasî bunalımından dolayı yöneticileri eleştirmekte, ülkenin düzelmesi için halkın, isteklerine cevap verebilen kanun ve nizamların olması gerektiği ifade etmiştir. Devletin kanunlarla halkı korumalı ve güvende yaşamasına olanak sağlamalıdır.); 9 Ağustos 1328 (1912), nr: 181, s: 1.

İmzasız; “Herc-u Merc-i İdâre...”, (matbuat, Memleketin hâricî ve dâhili durumu endişe verici hale gelmesine rağmen, gazetelerde iyi gösterilmesi eleştirilmiştir. Ayrıca Meclis-i Mebusa'nın Mithat Paşa'nın katledilmesi olayını aydınlatma konusunda aciz olduğu eleştirisi yapılmıştır.); 16 Mart 1325 (1909), nr: 132, s: 1.

İmzasız; “Herkes Ne Bekliyor?”, (makale, sosyal, Kabinenin ve meclisin feshedilmesi gerektiğini ve mevcut durumdan halkın şikayetinin olduğunu konu edinmiştir.); 22 Temmuz 1328 (1912), nr: 163, s: 1.

İmzasız; “Heyet-i İçtimâiyemiz!...”, (makale, ilmî, Yazar, Osmanlı halkının siyasî durumunu değerlendirirken sadece İstanbul’u baz almanın yanlış olduğunu ifade etmiştir. Avrupa’nın en ücra köşelerine bakılsa dahi Osmanlı halkından daha iyi bir durumda olduğunu belirtmiştir. Ayrıca, artık bilinçli bir Osmanlı toplumunun ortada görünür olduğunu ifade etmiştir. Osmanlıyı oluşturan milletlerin, hakları gözetilir ise birlikteliğin sağlanacağını, böyle bir durumda hiç kimsenin Osmanlı’yı yıkamayacağına dâir bilgi verilmiştir.); 7 Mart 1325 (1909), nr: 123, s: 1.

İmzasız; “Hırka-i Saadet Alay ve Âlâsı”, (makale, dinî, Havâdis-i dâhiliye, Padişahın Dolmabahçe sarayı tasvir etmiştir. Padişahın Söğütlü vapuruna binerek Hırka-i Saadeti ziyareti ile ilgili bilgi verilmiştir.); 16 Ağustos 1328 (1912), nr: 188, s: 3.

İmzasız; “Hilâl-i Ahmer Cemiyeti Beyânnâmesi”, (makale, sağlık, Yazar, Kızılay’ın, milletin hayrı için devam edeceğini belirtmiştir. Kızılay’ın görev ve sorumluluklarını anlatan ve her milletin yardımına din, dil ve ırk gözetmeksizin koştüğünü belirten yazar bu sebeple dış ilişkilerde de diğer devletlerin nazarında itibar kazandığını ifade etmektedir.); 1 Teşrin-i Sâni 1328 (1912), nr: 193, s: 4.

İmzasız; “Hilâl-i Ahmer”, (telgraf, Osmanlı Hilâl-i Ahmer Cemiyeti’nin kadınlara yapmış olduğu bağış ve yardımlarla ilgilidir.); 4 Teşrin-i Sâni 1328 (1912), nr: 196, s: 4.

İmzasız; “Hint Müslümanlarının İânesi”, (makale, ekonomi, Lahor şehrindeki bir bankanın, Osmanlı Devleti’ne On yıl (10) boyunca faizsiz borç vermesi ile ilgilidir.); 14 Kânûn-ı Sâni 1328 (1913), nr: 200, s: 2.

İmzasız; “Hizmet-i Vataniye Yüzbaşı Hadi Bey”, (destan, hikâye, Trablusgarp’ta müthiş bir kahramanlık veren Hadi Bey’in, İstanbul’a gelerek aklını yitirmiştir olduğunu ifade etmiştir.); 29 Temmuz 1328 (1912), nr: 170, s: 4.

İmzasız; “Hukuk Fakültesinden 137 İmzalı Alınan Varakadır.”, (makale, matbuat, Serbestî gazetesinin Tanin gazetesinden Hüseyin Cahit’e yazdığı cevaptır.

Serbestî'nin fırka davasında olmadığını ve muhaliflere iftiraların olmaması gerektiğine yer verilmiştir.); 29 Mart 1325 (1909), nr: 145, s: 4.

İmzasız; “Hukuk Mahkemeleri”, (makale, hukukî, Hukuk mahkemelerinin dereceleri hakkında bilgi veriliyor. Adli makamın herkesin rahatlıkla ulaşacağı ve başvuracağı bir devlet kurumu olması gerektiğini, mahkeme sayılarının yetersiz olduğunu, var olan mahkemelerin haklı karar veremediği için sorun yarattığına yer verilmiştir.); 2 Ağustos 1325 (1909), nr: 174, s: 3.

İmzasız; “Hükümet Ne Duruyor?”, (makale, sosyal, Yazar, ordunun II. Meşrutiyetin koruyucusu olmasına rağmen İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin askeriye siyaset karıştırdığı için halk, askeriye güvenmemektedir. Yazar bu konuda hükümetten bir beyânâme hazırlanmasını istemektedir.); 8 Nisan 1325 (1909), nr: 155, s: 1.

İmzasız; “Hükümet ve İttihat ve Terakki”, (makale, siyasî, Jön Türk gazetesinden, hükümet ile İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin beraber çalışması gerektiğini, ihtilâl hareketlerinden cemiyetin sakındığını anlatmaktadır. Hükümetin tarafsız olması ve halkları ötekileştirmemesi gerektiği ile ilgili bilgi verilmiştir.); 30 Temmuz 1328 (1912), nr: 171, s: 3.

İmzasız; “Hükümet'e İtimat Lazım”, (makale, siyasî, Milletler kendi hükümetlerine itimat etmelidir. Harpte, dış devletlerle olan mücadelesinde kişilerin kendi menfaatlerinden uzak, devletini savunan bir anlayışa sahip olması ile ilgilidir.); 31 Teşrin-i Evvel 1328 (1912), nr: 192, s: 1.

İmzasız; “Hür Osmanlı”, (mecmua, “Hür Osmanlı” adlı eserin neşrinin ilanınıdır.) 21 Mart 1325 (1909), nr: 137, s: 4.

İmzasız; “Hüseyin Hilmi Paşa'nın Beyânâtı Münasebetiyle”, (makale, siyasî, Jön Türklere verdiği bir beyânattır. Hilmi Paşa İtalyanlarla sulh istiyor ama bunu yaparken de devletin idaresinden taviz vermek istememektedir. Hüseyin Hilmi Paşa'nın siyasî politikası ile devletin güvenli bir siyasî durumunun olduğunu ifade etmektedir.); 4 Ağustos 1328 (1912), nr: 176, s:1.

İmzasız; “Hüseyin Hilmi Paşa'nın Bir Muvâfakatiye-i Siyasiyesi!”, (makale, siyasî, Kâmil Paşa'nın Rusya'dan aldığı bir borcu faizi ile ödemesinden dolayı halkın onun

hakkındaki konuşmalarına yer verilmiş ve Kâmil Paşa'nın yerine Hüseyin Hilmi Paşa geçmesi ile ilgili bilgi verilmiştir.); 2 Mart 1325 (1909), nr: 118, s: 1.

İmzasız; “Hüsn-ü İstimâl Edebilecek Mi”, (makale, siyasî, Kâmil Paşa'nın siyasî deha olduğunu, onun yerine Hüseyin Hilmi Paşa'nın gelmesiyle İstanbul'un karmakarışık bir hale geldiğini ve Yemen'de meydana gelen olaylar yüzünden Hüseyin Hilmi Paşa'yı eleştirilmesine yer verilmiştir.); 16 Şubat 1324 (1909), nr: 104, s: 2.

İmzasız; “İdâre-i Lâhika ve Sabıka”, (makale, sosyal, Yazar, Osmanlı'nın kamu kurum ve kuruluşlarının vatanperverlikten uzak olduğunu belirtmiştir. Vatanperverler, “Osmanlı'nın bu halini görüp de nasıl kan ağlamaz” söylemiyle halkın var olan duruma sessiz kalmaması gerektiğini savunmaktadır.); 20 Şubat 1324 (1909), nr: 108, s: 1-2.

İmzasız; “İdâre-i Örfiye Hakkında”, (makale, sosyal, Yeni Asır gazetesi hükümetin Selanik'te İdâre-i örfiye ilan etmesi dolayısıyla vatandaşların sorun yaşadığını dile getirmektedir. Sorun yaşanan alanların hem iktisadi hem de ticari konularda olduğu ifade edilmiştir.); 30 Temmuz 1328 (1912), nr: 171, s: 3.

İmzasız; “İdâre-i Örfiye'nin İlan-ı Taraftaranı”, (makale, siyasî, Balkan devletlerinde o kadar olaylar ve zulüm varken, büyük devletler kendi iç karışıklıkları sırasında idâre-i örfiyeden hiç bahsetmez iken, Osmanlı'da meydana gelen hafif bir olay neticesinde İdâre-i örfiye'nin ilan edilmesini isteyen Tanin ve Sabah gazetesi eleştirilmektedir.); 17 Şubat 1324 (1909), nr: 105, s: 1-2.

İmzasız; “İdeâl”, (makale, felsefi, Âhengî idâre, Osmanlı nazırlarının verdiği sözleri tutmamasından duyulan rahatsızlığa yer verilmiştir. Nazırların bu sözleri verirken, şan ve şöhret peşinde koştuklarını anlatmaktadır. Yabancı ülkelerde ise bu durum tam tersi olmaktadır. Nitekim İngiltere de biri bir söz verdi mi, sözünde durur ve sözüne sadık kalarak yerine getirir. Sözü veren kişinin sözü yerine getirinceye kadar, kamuoyu durumun takipçisi olur.); 7 Ağustos 1328 (1912), nr: 179, s: 1.

İmzasız; “İhtiyâc-ı Milli”, (makale, sosyal, İnkılâbın özelliğinden ve halkın hükümete karşı beslediği ümitlerden ve halkın inkılap için hayallerinden bahsetmektedir. Bu nedenle halk isteklerine tam manada karşılık bulamayınca, inkılaplardan ümitsizliğe kapıldığını anlatmaktadır.); 26 Temmuz 1328 (1912), nr: 167, s: 4.

İmzasız; “İkinci Tecrübe...!”, (makale, siyasî, İttihat ve Terakki Cemiyeti’nin tatlı dili olmasına rağmen, insanları ötekileştirme ve cezalandırma yoluna gittiğine, bunun Makyavelizm düşüncesinin siyasete yansımaları olduğunu anlatmaktadır.); 27 Şubat 1324 (1909), nr: 115, s: 1.

İmzasız; “İlmi Terbiye Esasâtı”, (makale, ilmî, Fen bilimleri ile sanatın ayrı olduğuna dikkat çekmiştir. Fen bilimlerinin keşif ile olduğunu sanatın ise hem keşfedip hem de uygulama ile olacağı anlatılmaktadır. Bu ilmi terbiyenin çocuklara verilmesine dâir bilgi verilmiştir.); 11 Kânûn-ı Sâni 1328 (1913), nr: 197, s: 3.

İmzasız; “İnkılâb-ı Muntazar”, (makale, siyasî, Kabine, milletimizi ve ahâlimizi felakete sürükleyen içimizdeki ecnebi milletlerin çıkarlarını gözetmektedir. Halkı birbirine düşecek hale geldiğini, bu durumun karşısında hâlâ ülkece birleşmekten uzak olduğumuza değinilmiştir. Ancak; ülkenin selameti için Osmanlı tebaasının tüm unsurları ile top yekûn birleşmesi gerekmektedir. Halkın ortak kararda birleşmesiyle bu kötü günleri atlatalacağına yer verilmiştir.); 14 Mart 1325 (1909), nr: 130, s: 1.

İmzasız; “İnkılâbtan Evvel Tahayyülatım”, (makale, siyasî, Kanun-i Esasi’nin tekrar yürürlüğe girmesinden sonra İttihat ve Terakki Cemiyeti’nin uygulamalarının İstibdat dönemini aratmayacak şekilde halkı huzursuz eden zihniyete sahip olduğunu ifade etmektedir.); 4 Mart 1325 (1909), nr: 120, s: 2.

İmzasız; “İnkılâp”, (makale, siyasî, Yazar, Meşrutiyet’ten önce askere gidip gelen kişilerin ekonomik olarak daha iyi durumda olduğunun altını çizmektedir. Halkın meşrutiyetin ilanından önce ekonomik, siyasî, sosyal ve kültürel olarak daha iyi olduğu gerçeğinin yadsınmaması gerektiği vurgulanmaktadır. Tanin, Şûrâ-yı Ümmet ve Siper-i Sâike yayın organlarının her şeyi iyi göstermesinin doğru olmadığı ifade edilmektedir. Halkın var olan inkılaplardan memnun ve hoşnut olmadığını izah ederek daha kapsamlı yeniliklere ihtiyaç duyulduğunu anlatılmaktadır.); 19 Mart 1325 (1909), nr: 135, s: 2-3.

İmzasız; “İntifak-ı Müselles Tanin, Şûrâ-yı Ümmet, Sabah”, (matbuat, Bu üç gazetenin hep zorbalığın ve zulmün olduğu İstibdat döneminin yanlısı olduğunu, Meşrutiyet’e karşı bir tutum sergilediğini ve halkın aleyhinde çıkan kararları hep halk

lehindeymiş gibi gösterdiği ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.); 5 Şubat 1324 (1909), nr: 110, s: 1.

İmzasız; “İntihâbât Başlıyor”, (makale, siyasî, Seçimlerde halkın istediği kişiye oy vermesinin milletin sorumluluğu dâhilindedir. Halkın oy verirken dikkat etmesi gereken hususlar vardır. Halk tarafından oy alan kişinin ahlâklı ve karakter sahibi olması gerekir.); 17 Ağustos 1328 (1912), nr: 189, s: 1.

İmzasız; “İntihâbât ve Türkiye Ermenileri”, (makale, dinî, Jamanak gazetesinden alınan haberde, yeni Meclis-i Mebusan’dan Ermenilerin kaç mebus çıkarması gerektiği ve bu vecihle patrikhane-i umûmi azalarının Galata’da toplanacağını anlatılmaktadır.); 8 Ağustos 1328 (1912), nr: 180, s: 2.

İmzasız; “İntihâbât”, (makale, siyasî, Seçimlerin bayramdan sonra başlamasının, aynen bayram havası ile eşdeğer olduğunu, seçimlerin huzur ve mutluluk getirdiğini anlatmaktadır. Yazar, seçim sonucu halkın isteği doğrultusunda gerçekleşmiş ise asıl o günün, halkın bayramı olduğunu anlatır. Seçimin amacı halkı korumak olduğu gibi hükümetinde görevi halkı korumak olmalı diye ifâde etmiştir.); 17 Ağustos 1328 (1912), nr: 189, s: 2.

İmzasız; “İntihâbât”, (makale, siyasî, Seçimlerin ülkenin, istikbali için önemli olduğunu, herkesin oy vererek yapması gerekeni yaptığını ifâde etmektedir., Tabi bu seçimde oy kullananların her anlamda ince düşünmesi gerektiğine dâir uyarıda bulunmaktadır.); 13 Ağustos 1328 (1912), nr: 185, s: 1.

İmzasız; “İsraf! ...”, (makale, sosyal, Milletın evlatları askerde yoksullukla boğuşırken, paşalarımızın lüks içinde yaşaması ciddi manada eleştirilmiştir. Ülkemizin bulunduğu bu duruma başka milletlerin orduları örnek verilerek, konuyla alakadar olunması gerektiği vurgulanmaktadır. Özellikle İngiliz ve Japon devletlerinin orduları örnek gösterilerek haklı bir eleştiride bulunulmuştur.); 8 Mart 1325 (1909), nr: 124, s: 1.

İmzasız; “İstibdad’a Doğru Başta Sabah ve Tanin”, (makale, basın, Meşrutiyet’in ilanından sonra hükümete gelen kabineden rahatsız olan bir takım basın organlarının genel durumuna yer verilmiştir. Özellikle Meşrutiyet’in ilanından önce İstibdat döneminin destekçisi olan Tanin ve Sabah gazeteleri eleştirilmektedir.); 16 Şubat 1324 (1909), nr: 104, s: 1.

İmzasız; “İstibdad’a Doğru Bir Hatve Daha...!”, (makale, siyasî, Devlet’in imkanlarını elinde bulunduran erkanın, kanunları hiçe saydığını belirten yazar saltanattan Ziyaeddin Paşa’nın mürur tezkeresiz ve pasaportsuz bir vapurla seyahatini eleştirmektedir. Bu dönemde yapılan yolsuzlukların Meşrutiyet düşüncesine ters düşen bir hareket olduğuna yer verilmiştir.); 26 Şubat 1324 (1909), nr: 114, s: 1.

İmzasız; “İstiklâl-i Milli -1-”, (makale, milli hislere yönelik, Âhengî idâre, İttihat ve Terakki Cemiyeti’nin istiklâle zarar verdiğini, milli idarenin esas olarak kabul edilmesi gerektiğini, bu konunun tüm halkı ilgilendirdiğini, siyasî bir ahlâkın olması ve vatanseverliğin şahsi menfaatlerden uzak olması gerektiği ile ilgilidir.); 21 Temmuz 1328 (1912), nr: 162, s: 1.

İmzasız; “İstiklâl-i Milli -2- ”, (makale, siyasî, Âhengî idâre, Artık yapılan ihtilallerin milli olması gerektiği ifade edilmiş ve 31 Mart vakası ile ilgili bilgi verilmiştir.); 22 Temmuz 1328 (1912), nr: 163, s: 1.

İmzasız; “İstiklâl-i Milli -3-”, (makale, siyasî, Ülkenin çıkarı için kanunu rehber edinilmesi gerektiğini, İttihat ve Terakki Cemiyeti’nin bu duruma zarar verdiğini, ülkede görevinin başında bulunan bazı şahısların değişmemesinin devletin yararına olduğunu ifade etmektedir.); 23 Temmuz 1328 (1912), nr: 164, s: 1.

İmzasız; “İstiklâl-i Zâtî”, (makale, siyasî, Ülkenin içinde bulunduğu siyasî buhranın vatan sevgisine engel olmadığını, bütün Osmanlı’nın her ferdine vatanseverlik duygusunun hâkim olduğunu ve bütün cihana bu sevgiyi duyurması gerektiğine yer verilmiştir.); 1 Mart 1325 (1909), nr: 117, s: 1.

İmzasız; “İş...”, (makale, ilmî, Osmanlı ülkesinin şairleri, tarihçileri, tabiatı ve kültürü ile her anlamda çok iyi olmasına rağmen, ülkenin siyaseten iyi yönetilmediğini ifade etmektedir. Ülkede bulunan ecnebi birisinin verimli Osmanlı topraklarının iyi değerlendirilmemesi dolayısıyla şaşkınlığına yer verilen yazıda, bu kişinin ülkenin içinde bulunduğu durumla alakalı bazı tespitlerine yer verilmiştir.); 6 Mart 1325 (1909), nr: 122, s: 1.

İmzasız; “İttihâd-ı Anâsır”, (makale, sosyal, Ülke içindeki tüm milletlerin unsurlarını gözeterek, herkesin hukukuna riâyet eden bir düzene ihtiyaç duyduğunu ve hukuki düzenlemelerin kaçınılmaz bir zorunluluk olduğuna dikkat çekilmiştir.); 18 Temmuz 1328 (1912), nr: 159, s: 1.

İmzasız; “İzahnâme Etrafında”, (makale, siyasî, Kâmil Paşa'nın İzahnâmesi ile cemiyetin bütün gizli kalmışlıklarının, ayıplarının, nasıl gün yüzüne çıkarılmasına yer verilmiştir.); 23 Mart 1325 (1909), nr: 139, s: 1.

İmzasız; “İzdivâc'ın Tatlı Geceleri”, (eser, İzdivâc'ın Tatlı Geceleri adlı yeni yayınlanan bir romanın ilanı ile ilgilidir.); 9 Ağustos 1328 (1912), nr: 181, s: 4.

İmzasız; “Jurnalculuk Vesâikinden”, (makale, siyasî, Osmanlı refikimizden verilen bilgiye göre Konya valiliğinde iken Mevlevî tarikatından biri ile yaptığı arkadaşlık sayesinde Reşat Paşa ile görüşerek, Dersaadet'te etkili biri olmak için jurnalculuk yaptığını dile getirmiştir. Ayrıca Jurnalculuk faaliyetlerini nasıl yaptığı hakkında bilgi verilmiştir.); 16 Mart 1325 (1909), nr: 132, s: 3-4.

İmzasız; “Kabine Yalan Söylüyor”, (makale, siyasî, Yazar, Meclis-i Mebusa'nın ve ayanın varlığına rağmen memleketin kötü halinin, İstibdat döneminden kalan bir alışkanlık olduğunu, bundan dolayı meşrutiyetin ilanından sonra da kötü durumun tamamen ortadan kalkmadığını ifade etmiştir. Siyasî örnekler vererek bu durum açıklığa kavuşturulmak istenmiştir.); 30 Mart 1325 (1909), nr: 146, s: 1.

İmzasız; “Kaht-ı Ricâl”, (makale, siyasî, İstibdat döneminden sonra Meşrutiyet'in ilanı ile memuriyete getirilenlerin görev yapacak kabiliyette olmadıklarını padişahın da bu durumdan rahatsız olduğunu vurgulamaktadır.); 17 Mart 1325 (1909), nr: 133, s: 2.

İmzasız; “Kâmil Paşanın Sükûtundan Mütevellid Bir Darbe Daha!”, (makale, siyasî, Meşrutiyet'ten sonra bize dostça yaklaşan İngiltere'nin, kendi menfaatlerinden dolayı Girit meselesinde Osmanlının aleyhinde çalıştığı ifâdesine yer verilmektedir. Ayrıca bu dönemde Kâmil Paşa hükümetinin düşürülmüş olduğu ile ilgili bilgi verilmiştir.) 24 Mart 1325 (1912), nr: 140, s: 3.

İmzasız; “Kanlı Zifaf”, (eser, İbretlik bir olayı anlatan “Kanlı Zifaf” adlı romanın cemiyet kütüphanesi tarafından neşr olunduğuna dâir ilana yer vermektedir.); 10 Ağustos 1328 (1912), nr: 182, s: 4.

İmzasız; “Kanun ve Sükûn”, (makale, sosyal, Halkın, ülkede varlık gösteren İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin varlığından rahatsızlık duyduğunu ve Serbestî gazetesinin tarafsız yayın yaptığını ifade etmektedir.); 19 Temmuz 1328 (1912), nr: 160, s: 1.

- İmzasız; “Karadağ- Karadağ”, (makale, siyasî, Gazetelerdeki Karadağ ile ilgili çıkan haberlere ve yazılara bakıldığında Karadağ bölgesini bir nevi karalama kampanyası anlayışının hâkim olduğunu ve Karadağ bölgesindeki durumu farklı göstererek siyasî malzeme yaptıklarına yer verilmiştir.); 7 Ağustos 1328 (1912), nr: 179, s: 1.
- İmzasız; “Karadağ Teşkilatı Askeriyesi”, (makale, askeri, Osmanlı Devleti’ne karşı Karadağ hükümetinin askeri bir hazırlık içinde olduğunu ve bu harp hazırlığında dış devletlerin de desteğini aldığını anlatmaktadır. Kimlerin askere alınmasının gerekli olduğu ile ilgili bilgi vermektedir.); 12 Ağustos 1328 (1912), nr: 184, s: 2.
- İmzasız; “Karanlıktayız”, (makale, siyasî, Ülkede var olan hükümetin herhangi bir plan ve programı olmadığı için ağır bir şekilde eleştirilmektedir. Osmanlı ülkesinin, içinde bulunduğu zor şartların iç ve dışişlerinde somut bir adım atmayı zorunluk kılmaktadır. Halk siyasî bir kargaşanın ortasında kaldığı için bulunduğu durumdan hoşnut olmadığına yer vermektedir.); 3 Ağustos 1328 (1912), nr: 175, s: 1.
- İmzasız; “Kaş Yaparken Göz Çıkarmayalım”, (makale, idârî, Memurların görevlerini hakkıyla yapamamasından dolayı eleştirilmesine yer verilmiştir.); 7 Nisan 1325 (1909), nr: 154, s: 1.
- İmzasız; “Katil Kim?”, (makale, sosyal, Ahmet Rıza Bey’in katledilmesi olayı hakkında bilgi verilmiştir.); 10 Nisan 1325 (1909), nr: 157, s: 1.
- İmzasız; “Kıbrıs’ta”, (makale, tarihi, Akdeniz’in ortasında coğrafi olarak dünyada benzersiz bir yeri teşkil eden Kıbrıs adasının ne kadar önemli bir güzergahta olduğunu ve birçok medeniyete beşiklik ettiğini, bu yüzden kültürel olarak da çok zengin bir mirası barındırdığını, İngilizlerin varlığından dolayı burada yaşayan Rumların yaşayış tarzının mimarının İngilizler olduğuna yer vermektedir. Kıbrıs adasının konuşma dilinden tutun giyiminden kuşamına kadar İngilizlere özendiğini hatta yemek konusunda bile İngiliz mutfak anlayışının tesirinin görüldüğünü anlatmaktadır.); 7 Ağustos 1328 (1912), nr: 179, s: 4.
- İmzasız; “Kibir ve Azamet”, (hikâye, Eğlenceli Satırlar, Yazar, İnsanoğlunun en büyük düşmanının kibir olduğunu ifâde etmektedir. Büyüklük taslamanın kötü olduğunu, bu durumu bir köylü ile yabancı bir bakanın arasında geçen bir olayla anlatmaya çalışmaktadır.); 20 Temmuz 1328 (1912), nr: 161, s: 3.

İmzasız; “Koca Kabine!...”, (makale, siyasî, Kabine üyelerinin birbiriyle olan ilişkilerinde büyüklük taslamasının gereksiz olduğunu, milleti düşünen bir kabinenin olması gerektiğini, Kâmil Paşa’nın dış siyasette etkili olduğu kadar iç siyasette de hiç etkinliğinin olmadığına yer verilmiştir.); 15 Mart 1325 (1909), nr: 131, s: 1.

İmzasız; “Kolera”, (makale, sağlık, Ankara’nın kasabalarında kolera salgınına rastlandığını, ayrıca Konya, Kayseri, Şam’da da vakaların görüldüğüne dâir bilgi verilmiştir.); 23 Temmuz 1328 (1912), nr: 164, s: 2.

İmzasız; “Kolera”, (sağlık, Havâdisi dâhiliye, Halep ve Maraş’taki kolera salgının Konya, Niğde etrafına sirayet ettiğini ifâde etmektedir. Kolera salgının Akdeniz bölgesindeki Adana ve Mersin illeri civarına da bulaştığı anlatılmaktadır.); 1 Ağustos 1328 (1912), nr: 173, s: 2.

İmzasız; “Konferans”, (konferans, ilan, Doktor Ali Bey tarafından siyasî meseleleri anlatan bir konferansın düzenleneceği ile ilgilidir.); 20 Şubat 1324 (1909), nr: 108, s: 4.

İmzasız; “Konferans”, (konferans, ilan, Selâmet-i Umûmiye menfaatine, Doktor Temo Bey tarafından demokratizm hakkında verilen konferans ilanı ile ilgilidir.); 20 Şubat 1324 (1909), nr: 108, s: 4.

İmzasız; “Kont Berthold’un Roma’ya Seyahati”, (seyahat, Kont Berthold’un Viyana’daki seyahatinden duyulan memnuniyetine yer verilmektedir.); 15 Ağustos 1328 (1912), nr: 187, s: 2.

İmzasız; “Kont Berthold’un Teşebbüsü”, (makale, siyasî, Kont Berthold’un, Bulgar kralının lehine bazı teşebbüslerde bulunulduğunu, daha sonraları da Osmanlının aleyhine olan teklifler sunmaya başladığını ifâde etmektedir.); 17 Ağustos 1328 (1912), nr: 189, s: 1.

İmzasız; “Kuvvay-i Maneviye”, (makale, sosyal, Âhengî idâre, Yazar, milli bir iradeye sahip olmanın önemli olduğunu anlatmaktadır. Başka bir milletin sorun yaratacak bir siyasî düzene gireceği zaman kalbini dinleyerek ve daha sonra doğru karar alarak vatanını kurtarmak emelinde olduğuna yer vermektedir. Bağımsızlığın önemli olduğunu, özgür düşünce ile yoğrulmuş bir yüreğe sahip olan her bireyin

bulunduğu yerde kalıcı olmak istediği anlatılmaktadır.); 25 Temmuz 1328 (1912), nr: 166, s: 1.

İmzasız; “Lâkayd”, (makale, ilmî, Âhengî idâre, Osmanlı ülkesinin en büyük sorununun, “memleketimizi harap eden lâkayd anlayış olduğunun gerçeğine yer verilmiştir. Vatan her taraftan saldırıya uğradığı bir dönemde, boş vermişliğe yer olmayacağı anlatılmaktadır.); 12 Ağustos 1328 (1912), nr: 184, s: 1.

İmzasız; “Lâkin, Heyhât!...”, (makale, siyasî, Yeni kurulan hükümetin baskı ve zulüm yolunun İstibdat dönemini aratmadığı, gerçekleri yazan gazetelere ciddi manada baskı yapıldığını ve Kastamonu’da katledilen Rumları haber yapan Serbestî’nin, Kastamonu Mebusu İsmail Mahir Bey tarafından eleştirilmesine ve “kahrolsun Serbestî matbuatı” dediğine yer verilmiştir.); 18 Mart 1325 (1909), nr: 134, s: 1.

İmzasız; “Leyl-i Kadr Hocası”, (eser, Yazıda, oruçla ilgili bilgi verilmekte, Ramazan ayının özellikleri anlatılmakta ve okuyucular için iyi bir dua kitabına yer verilmektedir.); 19 Ağustos 1328 (1912), nr: 191, s: 4.

İmzasız; “Maârif Nâzırı Tensîkat Yapıyor!..”, (makale, sosyal, Osmanlı refikimizin önemli nüshasında “Maârif Nazırı Mezalimi” adlı makalesinde Maârif Nâzırı Abdurrahman Şeref Efendi’nin baskıcı bir siyasî politika uyguladığını anlatılmaktadır. Mekteb-i Sultani müdürü olduğu dönemde de yolsuzluk yapan nazırın kumar oynattığını ifâde edilmektedir. Bu sebeple Abdurrahman Şeref’in görevinden azledilmesi istenmektedir.); 19 Mart 1325 (1909), nr: 135, s: 2.

İmzasız; “Maârif’e Karşılık”, (makale, eğitim, Osmanlı’da maârifin düzeltilmesini, öğretmenlere değer verilmesini, vakıfların kurulması ve vakıfların idâresinin düzgün olması gerektiği ifâde edilmektedir. Hoca Kadri Nasuh Efendi’nin mütâlaasının önemli olduğu belirtilmektedir.); 19 Temmuz 1328 (1912), nr: 160, s: 1.

İmzasız; “Maârif”, (makale, eğitim, Eğitim ve öğretimin önemli olduğunu, halkın ilk okul eğitimine önem vermesi gerektiğini ayrıca cehaletin kötülüğünü yenmenin ancak eğitimle mümkün olacağı belirtilmektedir.); 22 Temmuz 1328 (1912), nr: 163, s: 2.

İmzasız; “Maârif-i Milliye ve Mekteplerimiz -1- ”, (makale, eğitim, Mekteplerin ilk okuldan başlaması gerektiğini, mekteplerimizde eğitim gören öğrencilerin ilk

etapta okuma yazma ve daha sonra ihtiyaca göre eğitilmesi gerektiği üzerinde durulmaktadır. Eğitimin asıl amacının talebelerin kabiliyetlerine bakılarak uygun mesleklere yönlendirmek olduğunu anlatılmaktadır.); 12 Mart 1325 (1909), nr: 128, s: 1-2.

İmzasız; “Maârifimiz”, (makale, eğitim, Kâmil Paşa döneminde güya mektepleri düzeltmek için Osmanlı ülkesine gelen İngilizlerin eğitime verdiği zarar ile ilgili bilgi vermektedir.); 6 Nisan 1325 (1909), nr: 153, s: 1.

İmzasız; “Mebusa’nın Feshi”, (mülâkat, Tan gazetesi muhabirinin İttihat ve Terakki Cemiyeti’nin bir üyesi ile yaptığı mülakâta yer verilmiştir. Mülakatta, fırkanın ya İstanbul ya da başka bir şehirde varlığını devam ettireceğini ve daima kuvvetli kalacağı aktarılmaktadır. Ayrıca Kâmil Paşa hükümetinin meclisi feshetmesiyle ilgili bilgi verilmiştir.); 31 Temmuz 1328 (1912), nr: 172, s: 1.

İmzasız; “Meclis-i Mebusan ve Kabine”, (makale, sosyal, Hasan Fehmi’nin şehit edilmesinin, Anadolu’da ve Arabistan’da meydana gelen açlık ve yokluğun etkileri anlatılmaktadır.); 27 Mart 1325 (1909), nr: 143, s: 1.

İmzasız; “Meclis-i Mebusan”, (makale, siyâsî, Harbiye Nâzırı Nazım Paşa askerinin terhis emrini vermiş ve yeni kurulan kabinenin programını da Gazi Muhtar Paşa okumuştur. Ayrıca kabine programının maddelerine yer verilmiştir.); 18 Temmuz 1328 (1912), nr: 159, s: 1-2.

İmzasız; “Meclis-i Mebusanda Matbuat-ı Ecnebiye Hakkındaki Müzekârat-ı Müessefe”, (makale, matbuat, Hürriyeti öven ve hürriyetin gerçekleşmesi için emek veren ülke içindeki yabancı gazete ve gazetecilerin Meclis-i Mebusan tarafından cezalandırılmasını isteyenler eleştirilmiştir.); 17 Mart 1325 (1909), nr: 133, s: 3.

İmzasız; “Meclis-i Mebusan-Matbuat”, (makale, matbuat, Makalede, Tanin gazetesinin vatanperverliğinin Serbestî gazetesinden daha iyi olmadığı, bazı olayların çarpıtıldığını, Tanin’in hükümet yanlısı olduğunu ve doğruları yazmadığı anlatılmaktadır.); 25 Mart 1325 (1909), nr: 141, s: 2.

İmzasız; “Meclis-i Mesdûdun Vaziyeti Hakkında Hükümetin Müptelâsı”, (karar, Kabineden önemli bir zat Liberte gazetesi muhabirine beyânatta bulunmuştur.); 25 ile ilgili Temmuz 1328 (1912), nr: 166, s: 2.

- İmzasız; “Meclis-i Vükelâ”, (makale, siyasî, Havâdis-i dâhiliye, Meclis-i vükelâda pazar günü toplanıp, toplanılmayacağı ve bazı konular için 4 maddelik karar alınmıştır.); 29 Temmuz 1328 (1912), nr: 170, s: 1.
- İmzasız; “Meclis-i Vülelâ Mukarerâtı”, (makale, siyasî, Havadis-i dâhiliye, Meclis’in 3 maddede aldığı (zelzele, zımpara madeni ve haksız kadroların ataması) ile ilgili kararlar hakkında bilgi verilmiştir.); 3 Ağustos 1328 (1912), nr: 175, s: 2.
- İmzasız; “Mecmua-i Ebu Ziya”, (dergi, Mecmua-i Ebu Ziya adlı derginin 158. nüshasının neşredildiği ile ilgili ilandır.); 29 Temmuz 1328 (1912), nr: 170, s: 4.
- İmzasız; “Mehmet Paşa ile Mülâkat”, (mülâkat, Arnavutluk’un padişaha bağlılığı ve Osmanlı’ya sadakati ile ilgili bilgi verilmiştir.); 23 Temmuz 1328 (1912), nr: 164, s: 3.
- İmzasız; “Mekâtip- Herkes Vazifesini Yapsın”, (makale, sosyal, Her ne olursa olsun memurun görevini en iyi şekilde yapmak zorunda olduğu ile ilgili nasihatlerine yer verilmiştir.); 21 Temmuz 1328 (1912), nr: 162, s: 3.
- İmzasız; “Mekâtip, Mektup, Trablusgarp’tan Bir Mektup”, (mektup, askeri, Dârülharpte bulunan bir askerın vatan ve aile özlemını anlatan mektuptur.); 17 Temmuz 1328 (1912), nr: 158, s: 2-3.
- İmzasız; “Memâlik-i Osmaniye’de Ziraat ve Ziraat Bankası”, (makale, ekonomi, Gerek mecliste gerek basında özellikle ticaret ve iktisadi konularda gündeme alınırken, ziraat ile ilgili konular pek gündem olmamıştır, yazara göre asıl önemli olan konu tarım ve tarım ürünleridir.); 9 Mart 1325 (1912), nr: 125, s: 1.
- İmzasız; “Memleketimizde Ahvâl-ı Zirâiyye”, (zirai, Ankara, Erzurum ve Diyarbakır vilayetlerinde yağışın olduğundan dolayı ziraatın iyi olacağını ifâde edilmiştir.); 18 Ağustos 1328 (1912), nr: 190, s: 4.
- İmzasız; “Menâf-i Milliye Namına Bir Davet”, (makale, siyasî, Osmanlı Devleti İstibdat döneminden dolayı zor günler geçirmiştir. Meşrutiyet döneminde, İttihat ve Terakki Cemiyeti’nin de hükümete dahil olması ile devlet içinde devlet oluşması bu zor günlerin geri gelmesine neden olacağı üzerinde durulmaktadır. Bu durumdan halkın pek de hoşnut olmadığını, Cemiyeti’n işi meclise bırakması gerektiği üzerinde durulmuştur.); 13 Şubat 1324 (1909), nr: 101, s: 1.

İmzasız; “Merkebe Şişesi”, (makale, siyasî, Osmanlı ve İtalya arasında geçen bir muharebeyi anlatmıştır.); 17 Temmuz 1328 (1912), nr: 158, s: 3.

İmzasız; “Mesuliyet”, (makale, siyasî, Meşrutiyetin tatbik olunmasının birinci şartı mesuliyete sahip olan bir hükümettir. Hükümet kendi kararlarında sorumlu olmalı ve halkın refahı için her türlü özveriye yapmaktan kaçmamalıdır.); 18 Ağustos 1328 (1912), nr: 190, s: 1.

İmzasız; “Meşruat Arzu-i Millete Tevaffuk Ettirilmelidir”, (makale, siyasî, Âhengî idare, Halkın din, dil, ırk gözetilmeksizin eşit bir şekilde yönetilmesini anlatmaktadır.); 17 Temmuz 1328 (1912), nr: 158, s: 1.

İmzasız; “Meşrutiyet Tehlikede Midir?”, (makale, siyasî, Osmanlı Devleti’nde 33 seneden beridir ilk defa halkın meşrutiyete sahip çıktığı ve halkın meşrutiyetten önce refahının olmadığı anlatılmaktadır); 7 Nisan 1325 (1909), nr: 154, s: 2-3.

İmzasız; “Mevlây Hâfiz Hakkında”, (haber, siyasî, Fas Sultanı Mevlây Hafız’ın saltanatı gasp ettiği ve kardeşi Abdulaziz’in ise Fransa’ya kaçtığı anlatılmaktadır.); 4 Ağustos 1328 (1912), nr: 176, s: 3.

İmzasız; “Millet Muvacehesinde”, (makale, siyasî, Meclisin feshedildiği, meşrutiyetin ise terbiyeli ve ahlâklı bir siyasî ortamı oluşturması ve halkın olgun bir düşünceye sahip olması gerektiği ifade edilmektedir. Meşrutiyet de milli görüşün hâkim olmasıyla uygar bir ülkenin meydana gelebileceğini, oy vermemin önemli olduğunu ve herkesin bu oy kullanma işinin vatani görev olduğuna vurgu yapılmaktadır. Oy kullanmakla ahlâklı bir vatandaş olunacağı anlatılmaktadır.); 24 Temmuz 1328 (1912), nr: 165, s: 2.

İmzasız; “Millet-Hükümet, Cemiyet-Padişah”, (makale, siyasî, Yazar, halkın ilk başlarda meşrutiyete güveninin sonsuz olduğunu, ancak daha sonraları yapılan uygulamaların halkı meşrutiyeti düzene olan güvenini sarstığını anlatmaktadır. Meşrutiyet döneminde de halka baskı yapıldığını, zorla para toplandığını ve bu işin zamanla zulme dönüştüğünü anlatmaktadır.); 21 Mart 1325 (1909), nr: 137, s: 1.

İmzasız; “Millet-Hükümet”, (makale, siyasî, Devletin var olma ölçüsünün, milletle ve hükümet birlikteliği ile mümkün olacağına, ancak önceki hükümetlerin halka zorbalık yaptığını, şimdiki hükümetin de farklı olmadığını ifade eden makale,

yapılan kanunların milletin isteklerini gözeterek yapılması gerektiğini anlatmaktadır.); 2 Ağustos 1325 (1909), nr: 174, s: 1.

İmzasız; “Millet-Hükümet”, (makale, siyasî, Dışişlerinde Kâmil Paşa’nın başarılarının İngiliz kamuoyunda uyandırdığı takdirin önemli olduğunu, ayrıca milletin hükümete, hükümetinde millete güvenmesi gerektiği ifade edilmektedir. Herkesin birlik ve beraberlik içinde olmasının ülkenin selameti için gerekli olduğu anlatılmaktadır. Düşmanların kapıya dayandığı zaman (yabancı devletlerin) ülke içinde birbirini kötölemenin bir kazancı olmadığı gibi zararı olacağına yer verilmiştir.); 13 Mart 1325 (1909), nr: 129, s: 1.

İmzasız; “Millet-i Osmaniye ve İngiltere Dostluğu”, (makale, basın, Şûrâ-yı Ümmet, Tanin ve Times gazetelerinin, yalan ve yanlış haber yaptığı, Kâmil Paşa’nın uğradığı haksız muameleleri meşru gösterdiklerine ile ilgili bilgi verilmiştir.); 24 Şubat 1324 (1909), nr: 112, s: 1.

İmzasız; “Milletlerin Bekâsı, Metaneti Ahlâk ile Kâimdir”, (makale, siyasî, Milletlerin dış devletle savaşından önce kendi içindeki kişilerin menfaatten uzak, esaret istemeyen ve metanet sahibi olmalarına bağlıdır. Herkesin ilk önce kendi nefsi ile mücadele edip kişiliğini oturtmasına bağlı olduğunu dile getirmiştir.); 31 Teşrin-i Evvel 1328 (1912), nr: 192, s: 1.

İmzasız; “Milliyet Cereyanları”, (makale, siyasî, Âhengî idâre, Milliyetçilik fikrinin önemli olduğu, halkın şan ve şerefine her şeyden çok daha önemli olduğu belirtilmektedir. Halkın siyasî bir birlikteliğinin olması gerekmektedir. Osmanlılık zihniyetinin önemi açıklanmaktadır.); 6 Ağustos 1328 (1912), nr: 178, s: 1.

İmzasız; “Moratoryumun Lüzumu”, (makale, ekonomi, Azatamart gazetesinin “Moratoryumun Lüzumu” adlı baş makalesinde ülkenin savaşta olmasından dolayı mali bir buhran olduğunu anlatmaktadır. Mali durumu kurtarmak için hükümetin moratoryumu ilan etmesi gerektiğiyle ilgili bilgi verilmektedir.); 31 Teşrin-i Evvel 1328 (1912), nr: 192, s: 3.

İmzasız; “Mösyö Jores’in Bir Makalesi”, (makale, siyasî Osmanlı Devleti’nin iç işlerine karışılmaması ve ülkenin düzeninin bozulmaması gerektiği aksi takdirde

Osmanlının yıkılacağı anlatılmaktadır. Bu olaylarda Jön Türklerin etkili olduğuna yer verilmiştir.); 7 Ağustos 1328 (1912), nr: 179, s: 2.

İmzasız; “Muhaberenin Akıbeti”, (makale, siyasî, hariciye, Jön Türk gazetesinden, Avrupa'nın yerini belirleyen yerin Viyana şehri olduğunu ve Avrupa'da bulunan Slav kökenlilerin gün geçtikçe Avrupa'dan ayrılmak istemelerini ve Rusya'nın bu durumu destekleyeceği ifade edilmektedir.); 3 Teşrin-i Sâni 1328 (1912), nr: 195, s: 3.

İmzasız; “Muhâfaza-i Asayiş Emniyete Mamur Kuvvâ-i Mesleha'nın Suret-i Hareketlerine Dâir Tâlimatnâmedir”, (makale, askeri, Emniyete ve silahlı kuvvetlerin asayiş sağladığı zaman gerektiğinde her türlü silaha el koymasını anlatmaktadır. Devletin istediği zaman memurları ve zabıtları çağırılacağına, askerin ne zaman silah kullanıp, kullanılmayacağına dâir bilgi verilmektedir.); 28 Temmuz 1328 (1912), nr: 169, s: 2-3.

İmzasız; “Muhâkim-i Adliye”, (makale, hukukî, Adliye hakimlerinin verdiği yanlış cezaları eleştirmekle beraber, Meşrutiyet döneminde olmasına rağmen İstibdat dönemini aratmayan cezaların var olduğunu ve bu durumdan dolayı adliye makamlarının eleştirilmesine yer verilmektedir.); 2 Mart 1325 (1909), nr: 118, s: 1.

İmzasız; “Muharebe için İçtimâlar”, (makale, siyasî, Balkan gazetesinden, Evvelki günlerde Sofya'da muharebe için bir toplantı olduğunu ve Bulgarların hali hazırda bütün siyasî fırkaların başkanları ve üyelerinin hazır bulunduğu karar neticesinde harbe ısrarcı olduğuna yer vermektedir. Türkiye ile siyasî makamlarının bu toplantıdan çıkacak bir muharebenin olma ihtimaline yer verilmiştir.); 16 Ağustos 1328 (1912), nr: 188, s: 4.

İmzasız; “Musâvir-i Edep”, (eser, gazete, “Musâvir-i Edep” adlı edebiyat ve fenni bir gazete neşredileceği ilgilidir. Haftalık olarak çıkarılacak olan bu gazetenin güçlü kalemlerin makalelerini, eserlerini konu alan bir gazete olduğunu gösteren bir ilandır.); 18 Mart 1325 (1909), nr: 134, s: 4.

İmzasız; “Musâvir-i Edep”, (gazete ilanı, Siyasî, edebî, fennî ve ilmî yazıların kaleme alınacağı ve haftalık olarak neşredilecek olan bir gazetede ilandır.); 26 Mart 1325 (1909), nr: 142, s: 4.

İmzasız; “Mülakat”, (mülâkat, Prodos gazetesi, Kampana muharrirlerinden biri bir yolculuk esnasında Enver Bey’le mülâkat yapmıştır. Bu yolculukta Petersburg ateşemileteriliğine tayin olunan Osman Sena’yi Bey ile Viyana ateşemiliteriliğine tayin edilen Hafız Hakkı Bey’de vardır.); 21 Şubat 1324 (1909), nr: 109, s: 2.

İmzasız; “Mülkiye Mezunlarına Memuriyet Verilmeyecek...!”, (makale, eğitim, Mülkiye mezunlarının masa başındaki bir memur olmaması gerektiğini ve devletin bunu İngiltere’ye benzer bir sistemle uygulanması gerektiğini örnek vererek bizim ülkemizde de böyle bir uygulamanın gerekli olduğuna vurgu yapılmıştır. Mülkiye mezunlarının siyasete girmesi gerektiği ve devlet yönetiminde etkili olması gerektiği üzerinde durulmuştur.); 1 Mart 1325 (1909), nr: 117, s: 2.

İmzasız; “Müzekârat-ı Sulhi’ye”, (makale, siyasî, Tan gazetesinin aktardığına göre halk Sait Paşa kabinesinden memnun değildir. İttihat ve Terakki Cemiyeti’nin Trablusgarb muhaberelelerinin bir an evvel son bulmasını arzuladığını belirtmektedir. Trablusgarp için ciddi adımlar atılmasının önemli olduğuna yer verilmiştir.); 6 Ağustos 1328 (1912), nr: 178, s: 3.

İmzasız; “Ne Diyelim?”, (makale, basın, Tanin gazetesinin, Serbestî gazetesi hakkında yaptığı olumsuz haber ele alınmış, ayrıca Şakir Bey’in vurulması ile ilgili habere yer verilmiştir.); 31 Mart 1325 (1909), nr: 147, s: 2.

İmzasız; “Nev İcad Kukla Tiyatrosu ve Hayal Lu’biyatı”, (tiyatro, Hayalı Mehmet Zeki idâresinde Ramazan-ı şerif ayı boyunca “Nev İcad Kukla Tiyatrosu ve Hayal Lu’biyatı” adlı tiyatro oyununun yapılacağına dâir bilgi verilmiştir.); 3 Ağustos 1328 (1912), nr: 175, s: 4.

İmzasız; “Nevşehir Hanında Sirkat Cinayeti”, (tiyatro, Mart ayınının 15’inde saat 6.30 (18.30)’da Beyoğlu Varite tiyatrosunda 3 kısım perdeden oluşan bir komedi tiyatro oyununun ilanidir.); 25 Şubat 1324 (1909), nr: 113, s: 4.

İmzasız; “Nota Cevabı Etrafında”, (makale, siyasî, Büyük devletlerin şimdiki hükümete verdiği bir diplomatik notanın olduğunu ve Osmanlı hükümetinin bu durum karşısındaki tutumunun nasıl olacağı hakkında bilgi verilmiştir.); 14 Kânûn-ı Sâni 1328 (1913), nr: 200, s: 1.

İmzasız; “Nuye Feraye Prese Gazetesi Muhabiri Mumsusundan Alıp Neşr Ettiği Bir Mektubun Tercümesidir”, (mektup, Arnavutluk’la ilgili olayları anlatan mektuptur.); 28 Temmuz 1328 (1912), nr: 169, s: 3-4.

İmzasız; “Ortaköy Tiyatrosunda Fevkalade Konser – Lu’biyat”, (tiyatro, Mart’ın 25’inde çarşamba günü kadınlar için “filten parçası” adlı oyunun oynanacağı ile ilgilidir.); 25 Mart 1325 (1909), nr: 141, s: 4.

İmzasız; “Osmanlı İttihat ve Terakki Cemiyeti İstanbul Heyeti Merkeziyesinden”, (makale, siyasî, Osmanlı’ya zarar verenlerin İttihat ve Terakki Cemiyeti’ne üye olmayan birtakım kişilerin de cemiyetin mührünü yanlarında bulduklarını dile getirmiştir.); 6 Nisan 1325 (1909), nr: 153, s: 1-2.

İmzasız; “Otobüsler”, (makale, sosyal, Otobüslerin tramvaylardan sonra şehre ses ve gürültü yüzünden zarar verdiğini, şoförlerin keyfi muamele ile işlerini aksattığından dolayı halkın bu konuda rahatsız olduğuyla ilgili bilgi verilmektedir.); 3 Ağustos 1328 (1912), nr: 175, s: 2.

İmzasız; “Perde Altında”, (makale, edebî, Osmanlının, İngilizler tarafından iç işlerine karışmasıyla halkın, milletin kalkınmasını ve ilerlemesinin engellendiğini bu suretle ülkede her işin gizli yapıldığını, edebî bir dille ifade etmektedir.); 10 Ağustos 1328 (1912), nr: 182, s: 1.

İmzasız; “Pester Lloyd Makalesi’”, (makale, siyasî, Budapeşte 15 Ağustos Pester Lloyd gazetesi, Gazi Muhtar Paşa’nın olduğu hükümetin iyi olduğunu, daha sonraları Balkanlarda meydana gelecek olaylarda sükûneti bozacak bir durumla karşılaşırsa bunu önlemenin çetin olacağını gündemine almıştır.); 4 Ağustos 1328 (1912), nr: 176, s: 1.

İmzasız; “Piyas”, (gösteri, ilan, Arapçadan çevrilmiş Selahaddin Eyyubi’nin siyasî tarihi hakkında yapılacak olan gösteri ilanıdır.); 20 Şubat 1324 (1909), nr: 108, s: 4.

İmzasız; “Protestolar!...”, (makale, siyasî, Padişah ile cemiyet arasında sorunlar olduğunu, Pera Palas ziyafetinde cemiyeti öven Meclis-i Mebusan Reisi Sadrazam’ın salon içerisinde protesto edilmesini ve o sırada ziyafette bulunan Fransız Seferi’nin yanında Sadrazam’ın mahcup kaldığını ifadeesine yer verilmiştir.); 20 Mart 1325 (1909), nr: 136, s: 1.

İmzasız; “Reftar-ı Siyaset”, (makale, edebî, Siyasetin yolu anlamında olan reftar-ı siyaset, memleketin bulunduğu buhranın ana sebebini yazılı matbuat olarak nitelemekte, makaleler siyasî ahlâktan eksik olan bu millet için en büyük kaynağımız aklı başında yazılan eserlerin olması gerektiği gerçeğidir. Yazılan bu eserlerin okumamız gerekmektedir. Şahsi kaynakların vatanımız ve milletimiz için önemli olmadığına yer verilmiştir.); 30 Temmuz 1328 (1912), nr: 171, s: 1.

İmzasız; “Resmi”, (makale, bildiri, Matbuat-ı dâhiliye müdüriyetinden, askerinin nerelerde toplanıp, toplanmayacağı ve zabitanın siyasetle ilgilenmemesi gerektiğini anlatan bildiridir.); 29 Temmuz 1328 (1912), nr: 170, s: 3.

İmzasız; “Roman’ya Ordusu”, (makale, askeri, Romanya ile Bulgaristan arasında bir muharebe olması ihtimali vardır. Romanya ordusunun asker sayısı ve teçhizatına dâir bilgilere yer verilmiştir.); 12 Kânûn-ı Sâni 1328 (1913), nr: 198, s: 2.

İmzasız; “Romanyalı Bir Cemiyet-i Mûsikiye”, (ilan, konser, “Duyna Dorucay” namında bir musiki cemiyet azası tarafından ayın 27’sinde Cuma günü tepebaşı tiyatrosunda konser vermesi ile ilgili ilandır.); 21 Temmuz 1328 (1912), nr: 162, s: 3.

İmzasız; “Romanyalı Bir Cemiyet-i Mûsikiye”, (ilan, konser, “Duyna Dorucay” namında bir musiki cemiyetinin Tepebaşı Kışlık Tiyatrosu’nda konser vereceğine dâir ilandır.); 27 Temmuz 1328 (1912), nr: 168, s: 4.

İmzasız; “Rusya Notası”, (telgraf, Belgrat’tan bildirilen 10 Mart’taki yazıya göre Rusya hükümetinin geçen ayın 2’sinde (Şubat 2) verdiği siyasî notada, Sırp hükümetinin sulhu önceleyen kesin kararının, Avusturya-Macaristan hükümeti ile Sırbistan arasındaki harp tehlikesinin ortadan kaldırdığını ve bundan dolayı memnun olduğunu anlatır.); 27 Şubat 1324 (1909), nr: 115, s: 1.

İmzasız; “Rûsumat Ahvâli”, (makale, ekonomi, Rûsumat Emanet’inin hükümetin en önemli değeri olduğu, memur ve meclis azalarının, hukuk müşavirlerinin arasındaki gelir dağılımının adaletsiz olduğuna dâir bilgi verilmiştir.); 4 Mart 1325 (1909), nr: 120, s: 2-3.

İmzasız; “Rûsumat Emanet’inin Tensîkâtı”, (makale, ekonomi, Osmanlı Devleti’nin gümrük ıslahı ve tenzihinin (düzenleme, sıralama) devletin en büyük gelir kaynağı olduğunu, zayi ve israftan muhafaza için İngiltere’den özel olarak getirilen bir

görevlinin hazırlamış olduğu bir projeden bahsetmektedir.); 31 Mart 1325 (1909), nr: 147, s: 1.

İmzasız; “Saliha Hanım”, (eser, Cemiyet kütüphanesi tarafından “Saliha Hanım” adlı eserin yayımlanmaya başladığına yer verilmiştir.); 10 Ağustos 1328 (1912), nr: 182, s: 4.

İmzasız; “Saltanat-ı Vicdaniye”, (makale, siyasî, Ülkeyi yönetenlerin yönetiminin vicdana dayalı olmasının yanlış olduğunu, kanunun uygulanması gerektiğini, halkın hakkını gözetmeyen bir hükümetin enteresan prensiplerinin olduğuna yer verilmektedir.); 4 Ağustos 1328 (1912), nr: 176, s:1.

İmzasız; “Sefalet...”, (makale, sosyal, İttihat ve Terakki Cemiyeti’nin halktan aldığı vergiyi eleştirmektedir. Halkın bulunduğu bu sefalet durumunu gören hükümetin hiçbir önlem almadığına yer verilmiştir.); 5 Mart 1325 (1909), nr: 121, s: 1.

İmzasız; “Selâmet-i Vatan, Sükûnet-i Efkârdadır”, (makale, siyasî, Eski kabinenin düşüncelerinden dolayı halkın bu dönemden de rahatsızlık duyduğu, dükkanların kapalı olduğu, ülkenin geriye gittiğini ileri sürerek yeni kurulan kabineye Tevfik Paşa getirildiğini anlatmaktadır. Halkın, askeriye ve hükümete güvenmesi gerektiği ile ilgili bilgi verilmiştir.); 4 Nisan 1325 (1912), nr: 151, s: 1-2.

İmzasız; “Selanik Ahvâli”, (makale, siyasî, Selanik’te yayınlanan bir gazetede vilayet merkezi idaresi tarafından alınan kararlar haberleştirilmiştir.); 2 Teşrin-i Sâni 1328 (1912), nr: 194, s: 2.

İmzasız; “Selim Melhame’nin İhtilâs-ı Cesimi ve Orman Nezareti”, (makale, ekonomi, İtalya’dan neşredilen bir gazete yazısında Selim Melhame hakkında Orman Nezareti’nden 2,5 milyon lira çalmış olduğunu daha sonra yapılan tetkikler sonucunda Selim Melhame’nin suçsuz olduğu ile ilgili bilgi verilmiştir.); 13 Şubat 1324 (1909), nr: 101, s: 2-3.

İmzasız; “Serbestî-Tanin”, (matbuat, Serbestî ve Tanin adlı bu iki gazetenin siyasî, sosyal, eğitim ve kültürel olarak dâhilî ve hâricî karşılaştırmalarına yer verilmiştir.); 5 Şubat 1324 (1909), nr: 110, s: 1-2.

İmzasız; “Sermuharririmiz Hasan Fehmi Bey’in Katli Hakkında Mütalaâtımız", (matbuat, Hasan Fehmi Bey'in ve Şakir Beyin vurulması ile ilgili gazete yazılarına, Tanin ve

Şûrâ-yı Ümmet gazetelerinin tutumuna değinilmiştir. Ayrıca cinayet hakkında doktorların raporlarına da yer verilmiştir.); 30 Mart 1325 (1909), nr: 146, s: 1-2.

İmzasız; “Serseri Nizamnâmesi Hakkında Mütalaât”, (makale, sosyal, İşsiz başıboş dolaşan insanların devlet tarafından sahip çıkılmasıyla iş bulmasını ve diğer insani ihtiyaçlarının teminini anlatan Serseri Nizamnâmesi hakkında bilgi verilmiştir.); 14 Mart 1325 (1909), nr: 130, s: 2.

İmzasız; “Servet-i Fünûn”, (dergi, ilan, “Servet-i Fünûn” adlı mecmuanın 1105’inci nüshasının yeniden neşredildiği ilandır.); 29 Temmuz 1328 (1912), nr: 170, s: 4.

İmzasız; “Servet-i Fünûn”, (dergi, ilan, “Servet-i Fünûn” adlı yayın organının, ilim ve edebî 1107’nci numaralı nüshasının yayınlandığını ve bütün okuyucu kitlesine tavsiye edilen dergi ilanıdır.); 10 Ağustos 1328 (1912), nr: 182, s: 4.

İmzasız; “Servet-i Fünûn”, (dergi, ilan, “Servet-i Fünûn” adlı yayın organının 1006’ncı numaralı son nüshasının yayınlandığını haber veren ve derginin neleri barındırdığına dâir bilgiler veren haberdır.); 4 Ağustos 1328 (1912), nr: 176, s: 4.

İmzasız; “Sırbistan Notası”, (makale, siyasî, Bosna-Hersek’in, Sırbistan’a bağlanmasından dolayı Avusturya-Macaristan devletinin tepki gösterdiğine yer verilmiştir. Ancak, bu durumun savaşa sebep olmayacağı belirtilmiştir.); 27 Şubat 1324 (1909), nr: 115, s: 1.

İmzasız; “Sinop Mebusu Muhteremi”, (makale, basın, Serbestî gazetesinin doğruluk peşinde olduğu ve ülkesi için iyi niyetli bir yazılar yazdığına yer verilmiştir. Doktor Rıza Bey’in makalesine de değinilmiştir.); 28 Şubat 1324 (1909), nr: 116, s: 2.

İmzasız; “Siyahi Levhalar”, (mecmua, Geçmiş anılar, zindan hayatını ve gurbeti anlatan “Siyahi Levhalar” adlı mecmuanın 163. sayısının yayınlanacağını ilandır.); 15 Şubat 1324 (1909), nr: 103, s: 4.

İmzasız; “Siyaset-i Meçhulemiz...”, (makale, siyasî, Osmanlı hükümetinin halkın refahını düşünmediğini, halkını düşünen bir sistemin gelmesinin arzu ettiklerini dile getirmiştir. Osmanlı hükümetine, Fransa’yı örnek göstererek idarî, sosyal, siyasî alanlarda reformlar yapılması gerektiği belirtilmiştir.); 25 Mart 1325 (1909), nr: 141, s: 1.

İmzasız; “Siyasî Bir Cinayet-i Azime”, (makale, siyasî, Osmanlı gazetesi Hasan Fehmi Bey'in cinayetini anlatmıştır. Hasan Fehmi'yi arkadan vurduğu için katilin katillerin en namussuzu, en alçak ve en kötüsü olduğunu ifade etmiştir.); 27 Mart 1325 (1909), nr: 143, s: 2.

İmzasız; “Siyasiyat”, (makale, siyasî, Ülkenin siyasetinin sağlam temeller üzerine oturtulmadığını, medeni milletlerin siyasetlerine bakıldığında sağlam temeller üzerine oturtmuş olduğunu ifade etmektedir. Osmanlı'daki siyasetin, siyasî düşünceden yoksun olduğu için eleştirmektedir.); 25 Şubat 1324 (1909), nr: 113, s: 1.

İmzasız; “Siyasiyatta Hak-ı Nimet...!”, (makale, sosyal, Osmanlı Devleti'nde halkın en büyük düşmanının torpille adam kayırmak olduğunu ve hak etmeyen birilerinin bazı mevkilere getirilerek haksızlık yapıldığını anlatan eleştiridir.); 26 Şubat 1324 (1909), nr: 114, s: 1.

İmzasız; “Sofya'da Miting”, (makale, siyasî, Makedonya'da Koçan meselesinden dolayı 13 Ağustos 1328 tarihinde kararlaştırılmış mitingin, o güne kadar görülmemiş bir büyüklükte katılımın olduğunu, 30 bin kişinin katıldığı mitingde, bütün halkın Makedonya meselesi için harbe davet edildiğine yer verilmektedir.) ;2 Ağustos 1325 (1909), nr: 174, s: 2.

İmzasız; “Sokakların Emr-i Tanzifi”, (makale, idârî, İstanbul'un sokaklarının temizlenmesi ile ilgili bilgi verilmiştir.); 4 Ağustos 1328 (1912), nr: 176, s: 2.

İmzasız; “Son Söz Muharebe”, (makale, siyasî, Osmanlı'nın barış yanlısı tavrına karşılık son sözün artık muharebe olacağı ve Bulgarların Edirne'deki varlığını imha edileceği bir politika olduğunu anlatmaktadır.); 8 Ağustos 1328 (1912), nr: 180, s: 3.

İmzasız; “Sözün Doğrusu”, (makale, sosyal, Yıldız sarayında fitne ve fesatın olduğunu, halkın hiçbir şekilde kandırılmaması gerektiği hakkında yazılmıştır.); 10 Nisan 1325 (1909), nr: 157, s: 1.

İmzasız; “Su Yolları”, (makale, sosyal, Su yolları ile ilgili memurların rüşvet aldığını anlatıyor ve devletin rüşvete tamamıyla göz yummasına müsaade etmemesi gerektiği ile ilgilidir.); 4 Ağustos 1328 (1912), nr: 176, s: 2.

İmzasız; “Sulh Etrafında”, (makale, siyasî, Balkan savaşlarının artık müzakerelerle edileceğini ve müzakere sonunda birçok esasların konuşulacağını, kararların alınmasını ve İngiltere’nin Osmanlı’nın doğu Avrupa’dan çıktığı için Balkanların haritalarının tekrar çizilmesini istediğine yer verilmiştir.); 2 Teşrin-i Sâni 1328 (1912), nr: 194, s: 1.

İmzasız; “Sulh Şâyilârı”, (makale, siyasî, Muhalif siyasîlerin mevcut olan duruma göre İtalyanların, Sait Paşa kabinesiyle sulh olacağı ile ilgili bilgi verilmiştir.); 4 Ağustos 1328 (1912), nr: 176, s: 2.

İmzasız; “Sulh”, (makale, siyasî, Osmanlı ve İtalyan delegeleri arasında devam etmekte olan müzakereler hakkında bilgi verilmiştir.); 18 Ağustos 1328 (1912), nr: 190, s: 3.

İmzasız; “Sükûn Dakikalarında”, (makale, sosyal, Ülkede meydana gelen askeri ve siyasî olaylar yüzünden halkın galeyana gelmemesi ve halkın sükûn içinde huzurlu olması hakkında telkinde bulunulmuştur.); 4 Teşrin-i Sâni 1328 (1912), nr: 196, s: 1.

İmzasız; “Sükûn, Lazım Olan Sükûndur”, (makale, edebî, Osmanlı’da yaşanan olaylara binâen halkın sükûnet içinde olması gerektiği ile ilgili bilgi verilmiştir.); 17 Temmuz 1328 (1912), nr: 158, s: 1.

İmzasız; “Şefkat Çiçekleri”, (makale, edebî, Sokaklarda iskeleye doğru halka kırmızı çiçek dağıtan kızları anlatıyor. Rum vatandaşlarının düşüncelerinden dolayı tebrik eden bir yazıdır. Ayrıca depremzedelere moral verdiğini anlatmaktadır.); 13 Ağustos 1328 (1912), nr: 185, s: 2.

İmzasız; “Şehremaneti’nde Devâir-i Belediye’ye Tebliğ Olunmuştur”, (makale, sosyal, Sokakların temizlenmesi gerektiği halde temizlenmemesinden dolayı duyulan rahatsızlığı dile getirmiştir.); 31 Teşrin-i evvel 1328 (1912), nr: 192, s: 4.

İmzasız; “Şehremaneti’nden Tebliğ Olunmuştur”, (makale, sağlık, Kurban Bayramı’nda satılacak koyunların temizliğinden, satılacak hayvan yerlerinin hijyen olunması gerektiğinden bahsetmiştir. Kesim ruhsatnamesi konuları ile ilgili bilgi verilmiştir.); 1 Teşrin-i Sâni 1328 (1912), nr: 193, s: 3-4.

İmzasız; “Şehrimizde Kolera”, (makale, sağlık, Kolera hastalığı ile ilgili bilgi verilmiştir. Kolera hastalığının bazı bölgelerde etkili olduğunu ve tedbir alınmasının gerekli olduğuyla ilgili bilgi verilmiştir.); 31 Teşrin-i Evvel 1328 (1912), nr: 192, s: 4.

İmzasız; “Şehrimizin Bugünkü Hali”, (makale, askeri, Dün akşam Avcı Taburunda meydana gelen bir olayı anlatıyor. Birkaç askerin sabaha kadar fişek attığı ve boru çaldığından dolayı halkı galeyana getirmek istediklerini, askerlerin Ayasofya meydanına gelerek olay çıkardıklarını, bu olay sonucunda Şeyhülislâm Mehmet Ziyaeddin Efendi ve diğer âlimlerle birlikte Ayasofya meydanına gelerek hak, adalet ve eşitlik namına meydana toplanan halka bilgi verildiği ile ilgilidir.); 1 Nisan 1325 (1909), nr: 148, s: 2.

İmzasız; “Şeriat Esas Meşrutiyettir”, (makale, siyasî, Halk İstibdat döneminde bile şeriatı istemiş ve bu istekleri de hep gazetelerde yer almıştır. Makale, halkın isteklerini 3 madde de ele almıştır.); 4 Nisan 1325 (1912), nr: 151, s: 1.

İmzasız; “Şirket-i Hayriye Boğaz İçin İstekleri”, (makale, ekonomi, Rumeli sahilinde yapılan iskeleye önem verildiğini, aynı hassasiyeti Anadolu yakasında yapılan iskelelere de verilmesi gerektiğini anlatmıştır.); 20 Temmuz 1328 (1912), nr: 161, s: 3.

İmzasız; “Şu, Bu”, (makale, edebî, Gözü yaşının, kadınlarda ve erkelerde nasıl olduğunu anlatarak tiyatro ve gerçek yaşam hakkındaki göz yaşlarının durumu ile ilgili bilgi verilmiştir.); 7 Ağustos 1328 (1912), nr: 179, s: 4.

İmzasız; “Şundan Bundan”, (hikâye, Makalede, Nasrettin Hoca ve akıllı Timurlenk gibi halk tarafından sevilen karakterlerinin kısa hikâyelerine yer verilmiştir.); 4 Teşrin-i Sâni 1328 (1912), nr: 196, s: 3.

İmzasız; “Ta’rizât-Şahsiyet”, (makale, sosyal, Âhengî idâre, Dünyada hakkı tanımak kadar güzel bir şey yoktur. Bozuk bir düzende fırkalar, cemiyetler genç beyinleri ve halkı etkilemek için her yola başvurduğunu ve insanları etkileyerek kendi taraflarına çektiklerini anlatmaktadır. Şahsi menfaatler yüzünden hem vatana hem de millete zarar verilmektedir. Halkın, bu tavırları takınan kişi, grup ve cemiyetlere aldanmaması gerekir.); 16 Ağustos 1328 (1912), nr: 188, s: 1.

- İmzasız; “Taassub-ı Siyasî”, (matbuat, Âhengî idâre, Hükümetin birkaç gündür Osmanlı telgraf ağısı vasıtasıyla matbuatı kontrol ettiğini ve bir beyânâme verdiğini anlatır. Fırkacılıkla uğraşanlar, partizanlıkla vakit geçirenler ve gazeteciler ile ilgili bilgi verilmiştir.); 8 Ağustos 1328 (1912), nr: 180, s: 1.
- İmzasız; “Tabak-ı Ulyâ Müfsitleri”, (makale, siyasî, Ethem ve Nazım Paşa’ya atılan iftiralar ile ilgili bilgi verilmiş ve Hüseyin Hilmi Paşa’nın kabinesi ile ilgili eleştiri yapılmıştır.); 9 Nisan 1325 (1909), nr: 156, s: 1.
- İmzasız; “Tahkib-i Hakikat -3-”, (makale, siyasî, Anadolu bölgesinden sonra ülkenin en büyük kısmını teşkil eden Rumeli bölgesinin de incelenmesi gerektiğini belirten yazar, Avrupa’nın, Makedonya’da Osmanlı içişlerine karışmasını eleştiriyor. Hüseyin Hilmi Paşa’ya, hükümetinin bu durumun önüne geçmeye çalıştığını belirtiyor.); 14 Şubat 1324 (1909), nr: 102, s: 2.
- İmzasız; “Tanin”, (matbuat, Arnavutların isteklerine boyun eğdikçe diğer milletlerin isteklerine de boyun eğileceğini ve meclisin feshedileceği ile ilgilidir.); 17 Temmuz 1328 (1912), nr: 158, s: 3.
- İmzasız; “Tanin”, (matbuat, Tanin gazetesinin, olmayan bir olayı varmış gibi göstermiştir. Serbestî gazetesinde ve Levant Herald’da çalışan bir gazetecinin Tanin aleyhinde yazılar yazdığı için, gazetenin bu kişiyi bir düşman olarak nitelendiğini ve Türklüğü hakaret ettiği gerekçesiyle gazetecinin ölmesi gerektiğine dâir yazı yayınlamasıyla ilgilidir.); 26 Şubat 1324 (1909), nr: 114, s: 2.
- İmzasız; “Tarihçe”, (makale, açıklama, 31 Mart olayının tarihi hakkında bilgi vererek, 31 Mart olaylarının nasıl seyrettiği anlatılmaktadır. Serbestî gazetesinin daha sonraki yayınlarında da olayın etkilerini parça parça anlatacağını ifâde etmektedir.); 1 Ağustos 1328 (1912), nr: 173, s: 1.
- İmzasız; “Tazminat Harbiye mi?”, (makale, siyasî, askeri, Jön Türk gazetesinde yer aldığına göre müttefik devletlerin başvekilleri, mağlup olan Türkiye’den harp tanzimatı talep edeceğini ve tazminatın miktarına dâir görüşmeler yapıldığını aktarmaktadır.); 12 Kânûn-ı Sâni 1328 (1913), nr: 198, s: 2.

İmzasız; “Temelsiz İttifak”, (makale, siyasî, Osmanlı Devleti’nin Balkanlarda olan mücadelesinden dolayı, Bulgar hükümetinin yaptığı ittifaklarının gereksiz olduğunu ifade etmiştir.); 1 Teşrin-i Sâni 1328 (1912), nr: 193, s: 1.

İmzasız; “Temin-i Asayiş”, (makale, siyasî, Memleketin kurtuluşu ve korunması ilk başta ülkede asayişin temin etmekten geçer. Bu asayişin sağlayacak olan kişilerin, halktan seçilmiş olması gerektiğini ifade etmektedir.); 31 Temmuz 1328 (1912), nr: 172, s: 1.

İmzasız; “Terbiye-i Fikriye”, (makale, edebî, Memleketin en büyük eksikliği fikirlerin yeterince gelişmemesidir. Aile hayatında öğrenilemeyen düşünce ahlâkından dolayı memleketimiz medeni bir ülke seviyesine çıkamamaktadır. Oysa en büyük savaşın fikir savaşı olduğunu, siyasî ve sosyal hayatta medenice mücadele etmenin önemli olduğu ve fikirlerin terbiye edilmesinin şart olduğu ile ilgili bilgi verilmiştir.); 19 Ağustos 1328 (1912), nr: 191, s: 2-3.

İmzasız; “Tesâdüf-Muhâvere”, (makale, ekonomi, Devlet adına, milletten toplanan paraları mazlumlara ve garibanlara dağıtılması gerektiği belirtilmiş ve İttihat ve Terakki Cemiyeti adamlarının yüksek maaş almasından dolayı, “Şûrâ-yı Ümmet” adlı yayının organının eleştirisine yer verilmiştir.); 23 Şubat 1324 (1909), nr: 111, s: 2.

İmzasız; “Tıbbiyeler”, (tiyatro, Ferah tiyatrosunda “Sahne-i Âhrar” adlı grup tarafından oynanacak oyunun ilanıdır.); 25 Mart 1325 (1909), nr: 141, s: 4.

İmzasız; “Times Ne Diyor?”, (makale, siyasî, Bulgarların Dersaadet’e dahil olmasının iki şarta bağlı olduğunu, Hristiyan ahalinin katliamdan kurtulması ve payitahtın etnik grupların baskısı altında olmaması gerektiğine yer verilmiştir.); 2 Teşrin-i Sâni 1328 (1912), nr: 194, s: 2-3.

İmzasız; “Tiyatro”, (tiyatro, Menak Efendi kumpanyası tarafından, Jön Türk piyesi olarak da ifade edilen ve gelirinin Ermeni fakirlerine verileceği duyurulmuştur. Oyunun, Beyoğlu Varite tiyatrosunda gösterime gireceği ilan edilmiştir.); 6 Mart 1325 (1909), nr: 122, s: 1.

- İmzasız; “Tuna’nın İki Hükümeti”, (makale, siyasî, Balkan Harbi sonucunda Romanya hükümetinin, Bulgaristan hükümetine karşı düşmanca tavrını takındığıyla ilgili bilgi verilmiştir.); 11 Kânûn-ı Sâni 1328 (1913), nr: 197, s: 2.
- İmzasız; “Tuzak Kurarken Kapana”, (makale, siyasî, Hilâl-i Osman gazetesi, Gazi Muhtar Paşa ve Kâmil Paşa’nın siyasetini tenkit ederek, yerine Mahmut Şevket Paşa’nın getirilmesini gerektiğini belirtmektedir. Ayrıca dış siyasette barış için çalışılması gerektiğini, savaşın ülkenin dâhilî ve hâricî borçlarının artıracığını ifade etmektedir.); 13 Kânûn-ı Sâni 1328 (1913), nr: 199, s: 4.
- İmzasız; “Türk Yurdu Mecmuası”, (dergi, “Türk Yurdu Mecmuası” adlı derginin 20. sayısının neşredildiğine dâir ve içeri ile ilgili bilgi verilmektedir.); 9 Ağustos 1328 (1912), nr: 181, s: 4.
- İmzasız; “Türk Yurdu Risâlesi”, (dergi, “Türk Yurdu Risâlesi” adlı derginin 19. sayısının neşredileceği ilandır.); 29 Temmuz 1328 (1912), nr: 170, s: 4.
- İmzasız; “Türkiye’nin Aleyhine İlan-ı Harp”, (makale, siyasî, Sofya gazetelerinden aynen bildirilmiş, Petersburg 17 Ağustos Koçana Vukuatı ve Arnavut ihtilâli nedeniyle Yanya kıtasındaki Rumların, Türklere saldıracağı anlatılmaktadır.); 19 Ağustos 1328 (1912), nr: 191, s: 4.
- İmzasız; “Türkiye’yi Taksim Ediyorlar!”, (makale, matbuat, Sofya gazetelerinden aktarıldığına göre Balkan devletlerinin, Osmanlı Devleti aleyhinden olduğu, Türkiye ile harp etmek için asker göndereceklerine yer verilmiştir. Ayrıca Bulgar kontunun harp istemesinden dolayı Viyana’ya gittiğine dâir bilgiye yer verilmiştir.); 10 Ağustos 1328 (1912), nr: 182, s: 3.
- İmzasız; “Türkiye-Karadağ Münasebeti”, (makale, siyasî, Nuye Feraye Perese gazetesinde alınmıştır. Karadağ Kralı Nicola, hudut hâdisesi hakkında beyânâtının olduğuna yer vermektedir. Karadağ hükümeti, Türkiye ile arasında meydana gelecek olaylarda tek başına hareket etmeyeceğini büyük devletler nezdinde siyaset yapacağına yer vermiştir.); 13 Ağustos 1328 (1912), nr: 185, s: 2.
- İmzasız; “Ulum-u İktisadiye ve İçtimaî Mecmuası”, (mecmua, Mecmuanın mühim eserleri içerisinde barındırdığı ve halkın hizmetine sunulduğuna yer verilmiştir.); 21 Mart 1325 (1909), nr: 137, s: 4.

İmzasız; “Umrân”, (makale, ilmî, Âhengî idâre, Osmanlı ülkesinin nehirlerinin, bitki örtüsünün, madenciliğin ve toprakla ilgili her konuda iyi olması için çalışmalar yapılacağı ve bu sebeple de dünya medeniyetlerinden geri kalmayacağına dâir bilgi verilmiştir.); 29 Temmuz 1328 (1912), nr: 170, s: 1.

İmzasız; “Umûm-i Osmanlıların Nazar-ı İntibâhına”, (makale, siyasî, Tanin ve Sabah gazetelerinin hükümetin halkın aleyhinde aldığı kararları desteklemesi ve bu gibi kararların Fransa’da da var diyerek kötüye giden siyasî durumu mübah göstermesinden dolayı Tanin ve Sabah gazetelerinin ciddi bir şekilde eleştirilmiştir.); 17 Şubat 1324 (1909), nr: 105, s: 1.

İmzasız; “Vatan Muhâtarada!”, (makale, matbuat, Âhengî idâre, Bulgarların devlete saldırmasını, Karadağ’da meydana gelen siyasî olaylardan dolayı vatanın bütünlüğünün tehlikede olduğuna yer verilmiştir. Ülkede baş göstermiş olan siyasî kargaşaları gören gazetecilerin bunu gazete sütunlarına taşıdıklarına yer verilmiştir. Siyasî politika tartışmalarının sadece siyasette kalmayıp, camilerin vaazlarına kadar yer aldığını belirtmiştir.); 9 Ağustos 1328 (1912), nr: 181, s: 1-2.

İmzasız; “Vatana İhanet!...”, (makale, siyasî, Halkın var olan ekonomik ve sosyal sorunları yokmuş gibi gösteren ve yazan gazetelerden doğru haber yapmalarını beklememek gerektiğini, bu gazetelerin vatana ihanet ettiklerine yer verilmiştir. Hükümetten adaletli bir gelir dağılımını istedikleri ifade edilmektedir.); 29 Mart 1325 (1909), nr: 145, s: 1.

İmzasız; “Vazife-i Hâricîyemiz”, (makale, siyasî, Ülkenin iç ve dış işlerindeki bir sorunun başka bir soruna neden teşkil ettiğini hükümetin bunu engelleyemediğini ve bu ülkenin içinde bulunduğu bir sorunu başka devletleri örnek göstererek açıklamaya çalışmanın anlamsız olduğunu ifade etmektedir. Ülkenin sorununu, Çin ile İran gibi ülkelerin sorunu ile mukayese etmenin yanlış olduğunu, ayrıca Kont Berthold’un teklifinin iç işlerimize karışmak anlamına geldiğini anlatmaktadır.); 16 Ağustos 1328 (1912), nr: 188, s: 1.

İmzasız; “Vazife-i Millet”, (makale, sosyal, Âhengî idâre, Osmanlıda olduğu gibi diğer devletlerde de inkılapların yapıldığını, başka devletlerde yapılan inkılapların yapıcı olduğunu ama ülkemizde yapılan inkılabın ise bu durumların daha vahim olduğunu, bizim ülkemizdeki inkılâbın yıkım yaptığını değinilmiştir. Osmanlı milletinin bu

gidişata isyan etmeden önce sükûnet içinde olması gerektiği anlatılmaktadır.); 24 Temmuz 1328 (1912), nr: 165, s: 1.

İmzasız; “Vazifey-i Asliye”, (makale, edebî, Yazara göre, bir kimsenin vatani korumak için memleketin mukadderatına ait olan siyasetteki meşguliyeti, onun kalben vatana bağlılığının bir tecellisi sayılır. Bunu kişilerde milli hisle hareket ettiğinin en bariz göstergesidir. Çünkü asıl vatan vazifesinin, vatani korumak için siyaset ile ilgilenilmekten geçmektedir. Ülkenin içinde bulunduğu sanat, ticaret, müzik gibi unsurların önemli olduğuna yer verilmektedir.); 27 Temmuz 1328 (1912), nr: 168, s: 1.

İmzasız; “Velâhd-ı Saltanat”, (seyahat, Havâdis-i dâhiliye, Osmanlı hanedanına mensup Yusuf İzzettin Efendi’nin 1(Bir) ay kadar devam edecek Viyana ve İsviçre seyahatine yer verilmiştir.); 2 Ağustos 1325 (1909), nr: 174, s: 2.

İmzasız; “Vilâyet-i Şarkiye Meselesi”, (makale, idârî , Pozantiyan gazetesinden aktarıldığına göre, Halkın, Mahmut Esat Efendi başkanlığında hükümete başvurduğunu, Osmanlı arazilerinin ıslahı ve Anadolu’daki toprakların genel durumunu anlatmak isteyerek çözüm arandığı dile getirilmiştir.); 1 Ağustos 1328 (1912), nr: 173, s: 4.

İmzasız; “Vilâyet-i Şarkiye Meselesi”, (makale, siyasî, Âhengî idâre, Meclis’te doğu illerinde yapılacak olan müzakerelerin kararları alınmış ve II. Abdülhamid döneminde meydana gelen Ermeni-Kürt olaylarının, bir daha olmaması için tedbirlerin alınmasına yönelik görüş alışverişi yapılmıştır.); 28 Temmuz 1328 (1912), nr: 169, s: 1.

İmzasız; “Volkanın Mersiyesinden”, (şiir, ağıt, Hasan Fehmi Bey’in şehit edilmesine binâen yazılmış olan mersiyedir.); 30 Mart 1325 (1909), nr: 146, s: 3.

İmzasız; “Ya Necati Sermedi Ya Mehva Bedi”, (makale, siyasî, Yeni gazeteden, Meşrutiyetin önemli olduğunu ve Osmanlı ülkesinin yıkılmasının önüne geçilmesi için meşrutiyete sahip çıkılması gerektiği ile ilgilidir.); 9 Nisan 1325 (1909), nr: 156, s: 3.

İmzasız; “Yağmur Ağacı”, (zirai, Peru’da yetişen (tâme-kasiyi) mâni ile yağmur ağacının Avrupa’da yetiştirmek için neler yapılması gerektiğini dile getirmiştir. Ağaç

hakkında bilgi ve çalışmalara yer verilmektedir.); 19 Ağustos 1328 (1912), nr: 191, s: 3.

İmzasız; “Yarım Asır Sonra Dirilen Muahede”, (makale, siyasî, Ayastefanos antlaşmasından sonra büyük devletlerin büyük sulh çizgisi esasına değinilerek Osmanlı Devleti’nin paylaşılmasını anlatmakta, özellikle Osmanlı’nın karşısında Avusturya, Macaristan, Rusya ve Fransa’nın izlediği siyasetin önemli olduğuna değinilmiştir.); 3 Teşrin-i Sâni 1328 (1912), nr: 195, s: 1.

İmzasız; “Yaşamağa Azmetmeli”, (makale, ilmî, Âhengî idâre, İnsanın yaşama dâir isteklerini, bu istekler sayesinde her işte başarılı olabileceğini anlatıyor. Halkı bütün anlamda kuşatacak bir vatandaşlık kanununun olması gerekliliğini anlatılmaktadır.); 14 Ağustos 1328 (1912), nr: 186, s: 1.

İmzasız; “Yazık Bu Millete”, (makale, matbuat, , Osmanlı ülkesinin çok zor günler geçirdiğini ama gazetelerin gerçekleri çarpıttığını belirtmiştir. Gazetelerin, yalan yanlış haber yaparak başka ülkelerin gözünde Osmanlı’nın çok iyi bir durumda olduğunu, ülkede siyasî buhranın olmadığını, Osmanlı ekonomisinin çok iyi olduğuna imajı vermiş olduğuna yer vermiştir. Ayrıca Matbuat Nizamnâmesini, meclisin de kabul etmesi gerektiğine değinilmiştir.); 11 Mart 1325 (1909), nr: 127, s: 1.

İmzasız; “Yeni Devir, Yeni Adam”, (makale, siyasî, Âhengî idâre, Osmanlı’nın var olan devlet düzeninde yeni bir döneme ihtiyaç olduğuna yer verilmiştir. İttihat ve Terakki Cemiyeti’nin, yeni kurulan hükümete eski devlet adamlarını getirdiğini ve onların da ülkede başarılı bir siyaset yapamadığını ifâde etmektedir.); 10 Ağustos 1328 (1912), nr: 182, s: 1.

İmzasız; “Yeni Fırka”, (makale, matbuat, Âhengî idâre, Makalede, mazisi lekesiz olan gençlerin idarede görev ve sorumluluk almasının gerekli olduğu bahsedilmektedir.); 11 Ağustos 1328 (1912), nr: 183, s: 1.

İmzasız; “Yeni Kabinenin Siyaseti”, (makale, siyasî, Milletin istek ve ihtiyaçlarına cevap veremeyen kabinenin düştüğünü bunun yerine yeni gelen kabinenin milletin arzularını göz önüne aldığına yer verilmiştir. Yeni kurulan bu kabinenin mümkün olduğu kadar iç ve dış ilişkilerinde şanlı bir barış siyaseti istediği ile ilgilidir.); 13 Kânûn-ı Sâni 1328 (1913), nr: 199, s: 4.

İmzasız; “Yeni Yeni Fırkalar”, (makale, siyasî, Meşrutiyeti sisteme geçmiş bir milletin ülkesinde her milleti temsil edecek yeni yeni fırkaların kurulması ile ilgili bilgi verilmiştir. Siyasette demokrasinin olmazsa olmazı farklı düşünce yapılarını temsil edecek olan fırkalardır denilmiştir. Kürt, Ermeni, Arap gibi milletleri temsil edecek partilerin kurulması gerektiği anlatılmaktadır.); 19 Ağustos 1328 (1912), nr: 191, s: 1.

İmzasız; “Yenipazar ve Sırpıllar”, (makale, siyasî, Sırp saldırılarıyla rahatsız olan Rumların isteklerini konu almıştır. Yenipazar Rum ahalisinin anahtarı konumundadır. Hüseyin Hilmi Paşa’nın iç ve dış olaylarda baskıya alındığını ifâde etmektedir. Hüseyin Hilmi Paşa, Sırp sefirin, Yenipazar Rum bölgesine dâir verdiği teminata ehemmiyet vermediği bildirilmiştir.); 6 Mart 1325 (1909), nr: 122, s: 2.

İmzasız; “Yeşil Camii ve Yeşil Türbe”, (makale, dinî, Sultan Mehmet Han tarafından Bursa’da yaptırılmış olan Camii’nin özelliklerine yer verilmiştir. Türbenin Padişah’ın oğulları ve zevcelerinin türbesini olduğu ifâde edilmektedir.); 1 Ağustos 1328 (1912), nr: 173, s: 4.

İmzasız; “Yeşil Türbe”, (kültürel, tarihi, Yeşil Türbe’nin ne zaman yapıldığını ve ne gibi özellikleri olduğu hakkında bilgi verilmiştir.); 31 Temmuz 1328 (1912), nr: 172, s: 4.

İmzasız; “Yeşilyurt”, (mecmua, Haftalık olarak neşredilmeye devam edecek olan “Yeşilyurt” dergisinin yayımlanmaya başlandığı ile ilgili bilgi verilmiştir.); 10 Ağustos 1328 (1912), nr: 182, s: 4.

İmzasız; “Yine Kanun”, (makale, sosyal, Ülkenin düzene girmesi için devletin yeni kanunlara ihtiyaç duyduğunu ve herkesin vazifesini hakkıyla yapmasının gerekli olduğu belirtilmektedir.); 23 Temmuz 1328 (1912), nr: 164, s: 1.

İmzasız; “Yolda Giderken”, (makale, sosyal, Halktan toplanan yardımların yerine ulaştırılıp ulaştırılmaması ile ilgili yapılan eleştiriyi içermekle beraber, bir sosyal olaya yer verilmiştir.); 24 Şubat 1324 (1909), nr: 112, s: 2.

İmzasız; “Zabita’nın İfâ-yı Vazifesi”, (makale, sosyal, Zabitanın hüsnü niyetle görevini yapması gerektiğini, memleketin ancak ticaretle, çiftçilikle kalkınabileceğini,

zabitanın en ücra bölgede dahi görevini iyi yapması ile memleketin ferahlığa kavuşacağını konu edinen bir makaledir.); 18 Şubat 1324 (1909), nr: 106, s: 2.

İmzasız; “Zavallı Köşe-i Vatan”, (makale, siyasî, Osmanlı parlamentosunda yapılan müzakerelere, mebusların konuşmalarının ve nutuklarına ayrıca Bosna ve Hersek’in elden gidişi ile ilgili bilgiler verilmiştir.); 25 Mart 1325 (1909), nr: 141, s: 2.

İmzasız; “Zavallı Memleket”, (makale, sosyal, Âhengî idâre, Osmanlı halkının diğer milletlere nazaran daha fakir kaldığını, diğer milletlerin çağdaşlaşmaya gittiğini, Osmanlıların ise geri kaldığını anlatmaktadır. Başka ülkelerdeki teknolojiye bakıldığında ecnebi milletlerin elektriği beğenmediği ama bizim ülkemizde ise daha muma bile muhtaç kaldığını anlatmaktadır.); 19 Ağustos 1328 (1912), nr: 191, s: 1-2.

İmzasız; “Zavallı Millet”, (makale, siyasî, Ülkenin genel siyasî durumunun kötü olduğunu, İttihat ve Terakki Cemiyeti’nden herkesin rahatsız olduğunu öyle ki halkın bu çaresiz durumu ifade etmek için “sana dağlar taşlar ağlasın” sözüyle ülkenin trajik durumunu betimlediğini anlatmaktadır.); 23 Temmuz 1328 (1912), nr: 164, s: 2-3.

İmzasız; “Ziyâfet ve İttihat ve Terakki”, (makale, siyasî, Ülkenin bulunduğu bu siyasî buhranlı dönemde Pera Palas otelinde verilen bir ziyafete katılan paşalar ve bürokrasinin üst kademe yönetici ve bürokratların katıldığı ziyâfetten bahsedilmektedir. Ziyâfette, Hüseyin Hilmi Paşa ve Said Paşa’da vardır. Bu ziyâfette İttihat ve Terakki’nin, Cemiyet halinde bulunduğunu, zamanla bir siyasî partiye dönüştüğünü ve bundan sonra da milletin sadık hizmetkârı olacağı ifade edilmiştir.); 1 Mart 1325 (1909), nr: 117, s: 1.

İmzasız; “Ribap”, (karikatür, dergi, ilan, “Ribap” adında bu hafta yayınlanacak derginin herkes tarafından almasını tavsiye etmektedir.); 4 Ağustos 1328 (1912), nr: 176, s: 4.

İmzasız; “Tanin’in Tıynet-i Acibesî”, (matbuat, Tanin gazetesinin Mekteb-i Harbiye’deki olaylar ile Divan-ı Harpteki bazı davaları alakası kendi emelleri doğrultusunda kullandığını anlatmaktadır.); 13 Şubat 1324 (1909), nr: 107, s: 1.

- İzzet Necmettin; “Salih Arif Bey”, (mektup, Salih Arif Bey Efendi’ye ve Galatasaray Mekteb-i Sultan-i müdüriyetinin tebrik mektubudur.); 12 Ağustos 1328 (1912), nr: 184, s: 4.
- Jönler Muharriri; “Tarih-i Romanda Hayal Hissesi ve Romanda Aranılan Hasâis”, (makale, edebî, Bir romanda olması gereken özelliklerin neler olması gerektiği hakkında bilgi veren makaledir.); 13 Şubat 1324 (1909), nr: 101, s: 2.
- Kalkandelen Bank Muavini Naci; “Maârif-i Nisvan, Mektebler”, (makale, eğitim, Kız çocuklarının da eğitimde yer almasının zorunlu olduğu ifade edilmektedir. Erkek ve kız çocuklarının eşitlik ilkesi doğrultusunda eğitim alması için okulların kurulmasının gerekli olduğu anlatılmaktadır.); 3 Nisan 1325 (1909), nr: 150, s: 2.
- Kazanzâde Cenap Muhyeddin; “Ruh-i Pak-i Necibe”, (şiir, Şehitlere yazılmış bir şiire yer verilmiştir.); 14 Kânûn-ı Sâni 1328 (1913), nr: 200, s: 1.
- Kemal Paşazâde Sait Efendi; “Galadat Tercüme”, (mecmua, Kemal Paşazade tarafından kaleme alınan derginin, on sekizinci cüzünün tercümesinin kaleme alındığına yer verilmiştir.); 29 Mart 1325 (1909), nr: 145, s: 4.
- M. Nevzat; “Varaka”, (makale, eğitim, Darülfünun-ı Osmani İhtiyat Şubesi mezunlarından M. Nevzat Bey’in okullarda okuyan öğrencilerin genel durumunu, okul okumak için çektiği maddi ve manevi sıkıntılarını, eğitimin eksikliklerini, imtihanlarda öğrencilerin kopya çektiğini anlatılmaktadır.); 18 Temmuz 1328 (1912), nr: 159, s: 3.
- M. H.; “Yeni İntihâbât”, (makale, siyasî, Meclise yeniden seçilen mebuslar hakkında Serbestîye Nezareti’nden yapılan sorgulanmalar hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıca meclise gönderilen tezkire de seçim kanununun 78. maddesindeki “yeniden seçilir” ibâresinin sadece mebusluğa ait olduğu belirtilmiştir.); 28 Şubat 1324 (1909), nr: 116, s: 1-2.
- M. S.; “Başlıksız”, (makale, siyasî, Sabah gazetesi, hükümetin idaresini elinde tutanları eleştirmekte ve yapılan haksızlıklar dolayısıyla gün geçtikçe tepkinin arttığına değinilmiştir.); 3 Ağustos 1328 (1912), nr: 175, s: 4.

- M. Y. Şakir; “İki Yakalı İki Gazete”, (matbuat, Levant Herald gazetesinin yabancı dilde yayın yapmasından dolayı eleştirildiği aktarılmaktadır.); 21 Şubat 1324 (1909), nr: 109, s: 2-3.
- Mahmut Hıfzı; “Daha Neler Göreceğiz”, (makale, sosyal, İzmirli Yahya Paşazade’nin makale sahibi Mahmut Efendi’ye yaptığı haksız bir eleştiriye olan cevabına yer verilmiştir.); 2 Nisan 1325 (1909), nr: 149, s: 3.
- Mahmut Tahir; “Mekâtib”, (makale, mektup, İttihat ve Terakki Cemiyeti azasından Doktor Nazım Bey’e, yazılan mektupta Cemiyet için toplanan paraların doğru bir yöntemle toplanması gerektiği iletilmiş, böylece Cemiyet’in halkın güvenini kazanacağına yer verilmiştir.); 21 Mart 1325 (1909), nr: 137, s: 2.
- Mehmet Ali Atıf; “Şahın Mezâlîminden Bir Sedâ-yı İstimdât”, (Şiir, edebî, Şahın zalimliğini, gaddarlığını anlatan Farsça bir şiir konu edinilmiştir.); 23 Şubat 1324 (1909), nr: 111, s: 1.
- Mehmet Murat Bey; “Konferans”, (konferans, , Mehmet Murat Bey tarafından tarihi ve siyasî bir konferans verileceğine dâir ilandır.); 19 Şubat 1324 (1909), nr: 107, s: 1.
- Mehmet Murat Bey; “Tencere Yuvarlandı Kapağı Bulundu”, (tiyatro, Mehmet Murat Bey tarafından oynanacak bir tiyatro ilandır.); 13 Şubat 1324 (1909), nr: 101, s: 4.
- Mehmet Sabahaddin; “Sultanzâde Sabahaddin Bey Efendi’nin Osmanlı Askerine Hitâben Mektupları”, (makale, mektup, Osmanlı Devleti’nin tehlikeli bir dönem yaşadığını ve bu zamanda vatanına hizmet eden askerlere Sultanzâde Sabahaddin Bey Efendi’nin teşekkürü bir borç bildiğini anlatan mektubudur.); 6 Nisan 1325 (1909), nr: 153, s: 1.
- Mehmet Süheyl; “Mekâtib, Mektub, Vatan, Muhabbet-i Vataniye”, (mektup, Üsküdar idadisi müdavimlerinden Mehmet Süheyl Bey tarafından vatan kavramının tüm halk tarafından benimsenmesi ve herkesin bu vatan anlayışı etrafında birleşmesini konu almıştır.); 8 Nisan 1325 (1909), nr: 155, s: 3-4.
- Merhum Ethem Paşazade Kolağası Arif Bey; “Vakti-i Harpte Hukuk-u Milel”, (eser, Beyrut’ta boğulan askerlere yazılmıştır.); 12 Ağustos 1328 (1912), nr: 184, s: 4.
- Mevlânzade Rifat Bey; “Hakk-ı Vatan”, (eser, Faydalı bilgileri içeren risale ilandır.); 13 Kânûn-ı Sâni 1328 (1913), nr: 199, s: 4.

Mevlânzâde Rıfat; “Bir Derce Ricamdan Mahrum Muyuz?”, (makale, siyasî, Yaşanılan olaylardan dolayı İstanbul’un zor günler geçirdiğini, ülkede şahsi nedenler yüzünden insan ölümlerinin olduğunu, Kâmil Paşa ve Said Paşalar yüzünden İttihat ve Terakki Cemiyeti’ni eleştirmiştir.); 20 Temmuz 1328 (1912), nr: 161, s: 1.

Mevlânzâde Rıfat; “Hak-ı İhtilâl”, (makale, siyasî, Osmanlı Devleti’nde yaşayan bazı kişilerin menfaat için halka zulmettiği anlatılmaktadır. Bunların ülkeden çıkarılmaları gerektiği ifade edilmektedir. Bu durumu, Fransız ihtilâlinde örnek verilerek anlatılmıştır. Meşrutiyeti övmektedir.); 11 Kânûn-ı Sâni 1328 (1913), nr: 197, s: 1.

Mevlânzâde Rıfat; “Şûrâ-yı Ümmet, Refikimize”, (matbuat, “Siper-i Saika” adlı yayının organının Mevlânzâde Rıfat Bey hakkında yazmış olduğu iftiraların, Şûrâ-yı Ümmet yayınının, kendi sütunlarına taşımamasından dolayı Mevlânzâde’nin, Şûrâ-yı Ümmet’e verdiği cevaba dâirdir.); 15 Mart 1325 (1909), nr: 131, s: 2-3.

Mevlânzâde Rıfat; “Tezebzüb İdâre”, (makale, idârî, İstibdat döneminden bazı kişilerin yeni dönemde de hükümet ile anlaşması eleştirilmektedir. Böylelikle milletin, haklarının gasp edildiği ve bu kişilerin kendi mevkilerini koruduğuna değinilmiştir. Bu durumu gören şeyhülislamın da var olan durumdan hoşnut olduğuna yer verilmiştir.); 28 Mart 1325 (1909), nr: 144, s: 1-2.

Moralizade Vasıf Bey; “Sultan Murad”, (eser, Sultan Murad’ın siyasî hayatını anlatan kitaptır.); 30 Mart 1325 (1909), nr: 146, s: 4.

Muallim Feyzi; “Bahariye”, (şiiir, Baharın gelişini ve Nevruz Bayramı’nın kutlamasını anlatan bir şiiirdir.); 13 Mart 1325 (1909), nr: 129, s: 3.

Muallim Galip; “Umûm-i Maârif ve Mekteblerimiz -8-”, (makale, sağlık, İnsan sağlığının, sıhhatinin önemini ve bunun için uyulması gereken kuralların olduğunu, sağlığın öneminin okullarda öğretilmesi gerektiğini, sağlık kuruluşlarının birer tıp fakültesi haline getirilmesi gerektiğini ve sağlık çalışanlarının maaşlarının düzeltilmesi gerektiğini anlatan makaledir.); 18 Şubat 1324 (1909), nr: 106, s: 1.

Murad Bey Efendi; “Tatlı Emeller, Acı Hayatlar”, (makale, eser tanıtımı, Âhengî idâre, Meslekler hakkında açıklama yapılmıştır. Okulların ve Osmanlı’daki Enderun mekteplerini anlatmıştır.); 26 Temmuz 1328 (1912), nr: 167, s: 1.

- Murat Bey Efendi; “Tatlı Emeller, Acı Hayatlar”, (eser, Murat Bey tarafından kaleme alınan eserin neşredildiğine dâir ilanıdır.); 25 Temmuz 1328 (1912), nr: 166, s: 4.
- Musa Kazım; “Devr-i İstibdat Ahvâli ve Müsebbibleri”, (eser, Ülkenin 93 Harbinden, inkılâp tarihine değin bir takım vesikâlarını, olaylarını ve Ermeni ihtilâlinin sebeplerini anlatmaktadır.); 3 Mart 1325 (1909), nr: 119, s: 4.
- Mustafa Kemal; “Varaka”, (makale, sosyal, Mekteb-i hukuk talebesi Mustafa Kemal tarafından kaleme alınan bu varakada, mektep öğrencilerinin Hasan Fehmi Bey'in cenazesine iştirâk ettiklerini dile getirmiştir.); 28 Mart 1325 (1909), nr: 144, s: 3.
- Müşir İbrahim; “İbrahim Paşa'nın Telgrafnamesi”, (telgraf, Havâdis-i dâhiliye, Üsküp'te toplanan grupların dağıtılmasını ve toplantıda bulunan kişilerin derhal yerlerine geri gönderilmesi ifâde edilmektedir); 10 Ağustos 1328 (1912), nr: 182, s: 2.
- Nazım; “Başlıksız”, (makale, sosyal, Serbestî gazetesine, Payitaht gazetesi namına Nâzım Efendi tarafından Hasan Fehmi Bey'in öldürülmesinden dolayı duyulan üzüntüye yer verilmiştir.); 26 Mart 1325 (1909), nr: 142, s: 3.
- Nevşehirli Teologos; “Kâmil Paşa'nın Unutulmaz Bir Hizmeti”, (makale, siyasî, Saltanata dâir fikirlerinden dolayı kardeşin kardeşi öldürmemesi gerektiği düşüncesiyle, İngiltere'ye ilticâ ettiğini ve bu yüzden vatan özlemi çektiğine yer verilmiştir. Ayrıca İzmir valiliğinden de azledildiği ile ilgili bilgi verilmiştir.); 25 Mart 1325 (1909), nr: 141, s: 3.
- Nevşehirli Teologos; “Osmanlı Askerleri”, (ordu, Osmanlı askerinin Allah'ı ne kadar sevdiğini, kahramanlığını ve askerlik vazifesini ne kadar düzgün yaptığından bahsetmektedir.); 4 Nisan 1325 (1912), nr: 151, s: 2.
- Palolu Abdullah Said; “Tavzîh-i Hakîkat”, (mektup, Maliye Nezareti'nin, evrâk-ı nakdiyye idaresindeki keyfi muamelelerinin devam ettiğini anlatan ve bakanlığa gönderilmiş olan bir mektubu konu almıştır.); 24 Temmuz 1328 (1912), nr: 165, s: 4.
- Papazyan Takvur; “Ereğli Kömür Madencileri”, (makale, ekonomi, Bazı memurların maden işçilerinin iyi çalışmadığını bahane ederek Fransa ve İtalya'dan madende çalıştırılmak üzere 3000 işçi getirmek istediklerini ve bu memurların yaptıkları

haksızlık yüzünden artık kömür madeninde bulunmamaları gerektiği konu edinilmiştir.); 6 Nisan 1325 (1909), nr: 153, s: 2-3.

Papazyan Takvur; “Ereğli Kömür Madencileri–Madenciler-2”, (makale, ekonomi, Zonguldak’ta çalışan madencilerin genel durumları ve sorunları ile ilgili bilgi verilmiştir.); 5 Nisan 1325 (1909), nr: 152, s: 2-3.

Pierre Loti; “Başlıksız”, (makale, siyasî, Balkanlarda Türkler katliam yapıyor denilmesini yalanlıyor. 10 seneden beridir Makedonya’da öldürmeyi sanat haline getiren vahşi askerlerin varlık gösterdiğini dile getirmiştir.); 14 Kânûn-ı Sâni 1328 (1913), nr: 200, s: 3. Bu sayfaya bak

Pierre Loti; “Muharebe Şövalyeleri”, (makale, siyasî, Bulgar Kralı Ferdinand’ın katliamlarını anlatıyor. Özellikle Osmanlı ülkesinde Türkleri katlettiğine dâir bilgi verilmiştir.); 14 Kânûn-ı Sâni 1328 (1913), nr: 200, s: 3.

Prens Sabahaddin Bey’in Açık Mektubu”, (mektup, Yeni yoldan, Prens Sabahaddin, bazı nedenlerden dolayı Padişah’ın orduya gelemeyeceğini ve orduyu teftiş edemeyeceğini anlatan bir risâleye değinmektedir.); 3 Teşrin-i Sâni 1328 (1912), nr: 195, s: 3.

R...N; “Mektup -1-”, (mektup, Yazar, Yemen’de Osmanlı için çarpışan askerlere önem verilmediğini ve hâlâ Yemen’e düzenli yardımların götürülmediğini dile getirmiştir. Devletin, jeopolitik yeri olan Yemen’e gereğinden fazla önem vermesi, dikkat etmesi gerekirken önemsiz bir yermiş gibi görmesini eleştirmiştir.); 14 Şubat 1324 (1909), nr: 102, s: 3.

R...T; “Yemenden Mektub”, (mektup, Yazar, Yemende bulunan halkın zor günler geçirdiğini dile getirmiştir. Halkın meskensiz bırakılmakla birlikte, askersiz ve hükümsüz bırakıldığı ile ilgili bir mektuptur.); 24 Şubat 1324 (1909), nr: 112, s: 3.

Rekanizâde Seyid Mehmet Abdullah; “Hürriyete Dâir”, (makale, siyasî, Yazar, 33 seneden beri İstibdadın kahrını çeken milletin, artık İstibdat düzenine dönmeyeceğini ifâde ederek, İstibdadı savunan kişilerin tekrar eski zulmü geriye getirmek istediklerini ifâde etmektedir.); 18 Şubat 1324 (1909), nr: 106, s: 2.

- S. L.; “Mekâtib”, (mektup, Rıfat Bey’e gönderilen mektupta bazı nasihatler ve Serbestî gazetesine teşekkür edilmiştir.); 23 Temmuz 1328 (1912), nr: 164, s: 2-2.
- S. S.; “Sadrazam Paşa Hazretlerine Açık Mektup”, (makale, mektup, Sadrazam’ın Hasan Fehmi Bey’in cenazesinde, tesadüfen oradan geçerken bulunduğunu ve bu durumdan bir hayli üzüntü duyduğuna yer verilmiştir.); 28 Mart 1325 (1909), nr: 144, s: 3.
- Sadr-i Sabık Kâmil; “Sadr-ı Sabık Kâmil Paşa Hazretleri’nin İzâhnamesi”, (makale, siyasî, Yazar, Meşrutiyet’in ilanından sonra hakkında birçok iddiada bulunulan Kâmil Paşa’nın sürgüne gönderildiğini, oysa Paşa’nın yegâne halkına ve vatana hizmet olduğunu anlatmaktadır. Kâmil Paşa’nın, iftiralara karşı mecliste açıklama yapmasına rağmen haksızlığa uğradığını, bu uğradığı haksızlığı halkın takdirine bıraktığını, ayrıca vatansever bir insan olduğunu kamuoyuna anlatmak istediğini ifade etmektedir.); 22 Mart 1325 (1909), nr: 138, s: 1-2-3.
- Saffet Nezihî Bey; “Musâvver Muhit ve Resimli Roman Mecmualarının İkinci Konferansı”, (konferans, sosyal, Nisan’ın 3’üncü günü tepebaşı kışlık tiyatrosunda verilecek konferans ilanındır.); 30 Mart 1325 (1909), nr: 146, s: 4.
- Saffet Nezihî; “İzâh ve İstizâh”, (eser, Edip muhterem Saffet Nezihî tarafından kaleme alınan eseri konu edinmiştir.); 29 Mart 1325 (1909), nr: 145, s: 4.
- Sebîlürreşâddan Fahrettin; “Terceme-i Meâli Münifi”, (makale, tarihi, Osmanlı Devleti’nin Balkan devletleriyle yaptığı savaşı, İslâm’ın Huneyn savaşını hatırlatarak, ona benzetmiştir. Savaşın cephedeki asker sayının çokluğuyla değil, birlik ve beraberliğin güçlü olmasıyla kazanılacağına değinilmiştir); 3 Teşrin-i Sâni 1328 (1912), nr: 195, s: 3-4.
- Selim Sırrı; “Terbiye-i Bedeniye”, (eser, sağlık, Terbiye-i Bedeniye hakkında yazılmış sağlıkla ilgili bir kitaptır.); 14 Mart 1325 (1909), nr: 130, s: 4.
- Serbestî Muharrirlerinden Suphi; “Mirim Rıfat Bey Efendim”, (mektup, Serbestî gazetesinin 160 numaralı nüshasındaki yazısından dolayı Mevlanzâde’yi eleştirmiş daha sonra olayı yanlış anladığından dolayı ondan bir mektupla özür dilemiştir.); 23 Temmuz 1328 (1912), nr: 164, s: 2.

Süleyman Barani; “Başlıksız”, (makale, siyasî, Dehibat gazetesi 5 Ağustos 1912 tarihli yazıda Devletin, Trablusgarp’ta savaşırken iç siyasetinde tutarsız ve eksik yanlarının olmasından dolayı Osmanlıyı eleştirmiştir. Yazar, devletin bu siyasî durumundan kaynaklı olan olaylar yüzünden derin üzüntü duyduğunu ifade etmiştir.); 26 Temmuz 1328 (1912), nr: 167, s: 2.

Süleyman Nazif; “Başlıksız”, (makale, sosyal, gazetelerden, Ülkenin içerisinde hainlerin olduğunu ve bunların ülkede spekülasyon yaptığını; bundan dolayı fiyatların arttığını, hatta gıda bulmanın bile çok zor olduğunu dile getirmiştir.); 9 Nisan 1325 (1909), nr: 156, s: 2-3.

Şakir; “İttifak Sorulmaya Başladı”, (makale, siyasî, Osmanlı Devleti’ne karşı birleşen Balkan devletlerinin aslında birbirinden hiç hazzetmediğini, aralarındaki ittifakın günden güne menfaatlerinin çatışmasından dolayı biteceğini anlatmaktadır. Özellikle diğer Balkan devletlerinin, Bulgar Devleti ile olan anlaşmalarına değinilmiştir.); 4 Teşrin-i Sâni 1328 (1912), nr: 196, s: 3-4.

Şerafeddin Mağmumi, “Düşündüm Ki”, (makale, sağlık, Ahrâr büyüklerinden Manyaszâde Refik Bey’in uzun süre çektiği hastalıktan ölmesi hakkındadır. Böyle büyük bir zatın ölmesinin ülke için büyük bir kayıp olduğuna değinilmiştir.); 10 Mart 1325 (1909), nr: 126, s: 2.

Şerafeddin Mağmumi, “Düşündüm Ki”, (makale, siyasî, Kamûs-ı Osmaniye’ye gelen bir kelimenin yarattığı, siyasî kargaşa ile ilgilidir. Veliâhd-ı Sâni sözcüğü ile ilgili özellikle “sâni” kelimesi üzerine tartışmalar yaşanmıştır.); 24 Şubat 1324 (1909), nr: 112, s: 1.

Şerafeddin Mağmumi; “Doktor Besim Bey’e, Meşrutiyetten Sonra”, (mektup, İnkılâptan sonra cemiyete katılımın olduğunu ve yeni katılanlara dikkat edilmesi gerektiği ifade edilmektedir.); 31 Mart 1325 (1909), nr: 147, s: 1.

Şerafeddin Mağmumi; “Düşündüm ki, (makale, siyasî, Meclis-i Mebusan’ın çok büyük sorumluluk sahibi olduğunu, devlet ve vatan hakkında alınan bütün müzakerat ve kararların sadece kendi milletinin değil tüm medeniyetleri de ilgilendirdiğini anlatıyor.); 2 Nisan 1325 (1909), nr: 149, s: 1.

Şerafeddin Mağmumi; “Düşündüm Ki”, (makale, eğitim, Meşrutiyetin ilanının en önemli icraatı kız okullarının açılmasıdır. Kızların talim ve terbiyesinin önemli olduğunu ve gelecek neslin annelerinin eğitilmiş kişiler olması gerektiğini ifade etmektedir.); 25 Şubat 1324 (1909), nr: 113, s: 1.

Şerafeddin Mağmumi; “Düşündüm Ki”, (makale, ekonomi, Doktorların ve baytarların ödedi yıllık vergilerin üç taksitle ödenmesinin Belediyeler tarafından zorunlu kılınması eleştirilmektedir. Ayrıca, baytarlığın bir meslek olarak kabul edilmesi gerektiğine yer verilmektedir.); 18 Mart 1325 (1909), nr: 134, s: 1-2.

Şerafeddin Mağmumi; “Düşündüm Ki”, (makale, ekonomi, İstanbul’a gelen birçok kişinin işsiz olduğunu, asayiş bozuklarını, gün içerisinde özellikle ikindiden sonra sokakların tehlikeli olduğunu, ayrıca inkılâptan sonra açığa alınan kişilerin işsizlikle boğuştuğunu anlatmaktadır. Ayrıca, postanelerin bir mektubu 480 saatte bile yerine ulaştıramadığını, postanelerin işlevsiz hale geldiğini ifade etmektedir.); 11 Mart 1325 (1909), nr: 127, s: 1.

Şerafeddin Mağmumi; “Düşündüm Ki”, (makale, siyasî, Hicaz demir yollarının inşasına ve önemine yer verilmiştir.); 25 Mart 1325 (1909), nr: 141, s: 2.

Şerafeddin Mağmumi; “Düşündüm Ki”, (makale, siyasî, İstibdat döneminden sonra meşrutiyetin ilanı ile halkın refaha kavuşacağını, mutlu olacağını ummakla birlikte, İstibdat idaresinin yerine gelenlerin de haksız makam sahibi olduğu, haksız kazanç elde ettiği ve servet düşkününü kimseler olduğu dile getirilmiştir. Haksızlığın bu dönemde de devam ettiğine değinilmiştir.); 19 Mart 1325 (1909), nr: 135, s: 2.

Şerafeddin Mağmumi; “Düşündüm Ki”, (makale, siyasî, Şerafeddin Mağmumi’nin posta kutusunda kendisine gönderilen bir gazete yazısında, şahsının İttihat ve Terakki Cemiyeti’ne üyelikle suçlanmasının ardından gazeteye hitaben verdiği bir cevaptır. Cemiyet’in önemli olduğunu ama âzâlarının da eleştirilmesi gerektiği hakkında bilgi verilmiştir.); 24 Mart 1325 (1912), nr: 140, s: 1-2.

Şerafeddin Mağmumi; “Düşündüm Ki”, (makale, siyasî, Yazar, yeni kurulan hükümetin, siyasal ve ekonomik olarak çok kötü bir performans sergilediğini, özgürlükler açısından neredeyse ülkeyi istibdat dönemine çevirecek uygulamalar yaptığını ifade etmiştir.); 8 Mart 1325 (1909), nr: 124, s: 1.

Şerafeddin Mağmumi; “Düşündüm Ki”, (makale, sosyal, Gazeteci Hasan Fehmi'nin ölümünün topluma zarar verdiğini, namus timsâli bir gazeteci olduğu için üzüntüsünü Mısır'dan yazmış olduğu makale ile bildirmiştir.); 3 Nisan 1325 (1909), nr: 150, s: 1.

Şerafeddin Mağmumi; “Düşündüm Ki”, (makale, sosyal, Hürriyet karşıtı birçok uygulamanın Meşrutiyet döneminde hayata geçirildiğini anlatan yazar, özgürlük alanlarının gittikçe daraldığını verdiği örneklerle açıklamaktadır.); 17 Mart 1325 (1909), nr: 133, s: 1.

Şerafeddin Mağmumi; “Düşündüm Ki”, (makale, sosyal, Osmanlı'nın genel ekonomik durumuna yer verilmektedir. Ülkenin içerisindeki durumdan dolayı zor günler geçirdiğini dile getirmiştir. Bizim ülkemizin zengin olduğunu, birçok medeniyetlere beşiklik ettiğini lakin ülkede emniyetin ve can güvenliğinin olmadığını, Müslümanların ülkelerinin çağın gerisinde kaldığına yer verilmiştir.); 4 Nisan 1325 (1912), nr: 151, s: 1.

Şerafeddin Mağmumi; “Düşündüm Ki”, (makale, sosyal, Yazar bu makalede, Rumeli'den Anadolu'ya, Anadolu'dan Mısır'a kadar Jön Türk Cemiyeti'ne üye toplandığını, ayrıca halktan zorla para toplandığını anlatmaktadır.); 7 Mart 1325 (1909), nr: 123, s: 1-2.

Şerafeddin Mağmumi; “Seyahat Hatıraları”, (eser, Doktor Şerafeddin Mağmumi Bey'in Bürüksel ve Londra'da seyahat ettiği zaman yazdığı mektuplardan oluşan kitaptır.); 15 Mart 1325 (1909), nr: 131, s: 4.

Şerafeddin Mağmumi; “Yaşasın Harbiye Nazırı...”, (makale, sosyal, Halk, fakirliği çekerken siyasî ve askeri kişilerin bu durumdan habersiz yaşamaları, umursamaz tavırları eleştirilmektedir. Devletin zenginliğinden, refahından halkın mahrum bırakıldığı ifade edilmektedir. Alaycı bir tavırla “harbiye nazırı yaşasın” ifadesi kullanılmıştır.); 31 Mart 1325 (1909), nr: 147, s: 1.

Şerife Zahide; “Mekâtib”, (makale, ekonomi, Babası ve eşi asker olan bir kadının, ekonomik sıkıntılarının olduğuna yer verilmiştir. Hükümetin bu gibi kişiler için önlem almadığı belirtilmiştir); 15 Şubat 1324 (1909), nr: 103, s: 3.

Şûrâ-yı Zemâne'den Emin Yemen Efendi; "Perde-i Esrâr", (eser, Perde-i Esrâr adlı eser okuyucuya tavsiye edilmektedir.); 30 Temmuz 1328 (1912), nr: 171, s: 4.

Tahsin Nihat; "Nesl-i Ati Cemiyet-i Edibe'sinden", (makale, edebî, Osmanlı edebiyatında taklidin olduğunu ve edebiyatın ilim olması için taklitten kurtulması gerektiğine yer verilmiştir.); 18 Temmuz 1328 (1912), nr: 159, s: 3.

Tırnovalı Osman Nuri; "Maârif-i Milliye ve Mekteblerimiz -2-", (makale, eğitim, Ülkenin en mühim meselesinin eğitim olduğunu, bu konudaki mesul kişinin de Maarif Nazırı olduğu ifade edilmektedir. Balkanlarda Sırp, Rum, Ermeni gibi gayrimüslim tebaanın eğitimde iyi olduğunu ve Osmanlı'nın, ülkece eğitim olarak geri kaldığının altını çizmektedir.); 13 Mart 1325 (1909), nr: 129, s: 2-3.

Tırnovalı Osman Nuri; "Maârif-i Milliye ve Mekteblerimiz (Bir Mukâyese-i Hakgûyâne) -3-", (makale, eğitim, Osmanlı Devleti ile Bulgaristan eğitim sistemleri mukayese edilmektedir.); 16 Mart 1325 (1909), nr: 132, s: 1-2.

Tırnovalı Osman Nuri; "Maârif-i Milliye ve Mekteblerimiz (Bir Mukâyese-i Hakgûyâne) -4- Bulgaristan Maârif-i", (makale, eğitim, Bulgaristan 1891 Maârif Nizamnâmesi ile okulların 2+2+2 şeklinde düzenlediğini belirtmiştir. Daha sonra 1898 tarihli nizamnâme ile eğitim 2+2+4 olarak yeniden reform edilmiştir. 1906 tarihli nizamnâme ile de okullardaki eğitimin 4+3 şeklinde yeniden düzenlenmiştir. Okul öğretmenlerinin atamasının nasıl olması gerektiği ilgili ilgili bilgi verilmiştir.); 17 Mart 1325 (1909), nr: 133, s: 3.

Tırnovalı Osman Nuri; "Maârif-i Milliye ve Mekteblerimiz (Bir Mukâyese-i Hakgûyâne) -5- Bulgaristan Maârif-i Tahsili İdadî", (makale, eğitim, Kızlar ve erkeklere ait okulların olduğu, bunların eğitim dersleriyle ilgili detaylı bilgileri ve öğrencilerin aldığı dil eğitimi ilgili bilgiler verilmiştir. Ayrıca, Bulgaristan'da idadi okullarında öğretmen okulları, ticaret, sanayi ve zirai okullarla birlikte bazı özel ihtisâs okullarının belediye, vilayet ve hükümetin emri altında olduğuyula ilgili bilgi verilmiştir); 20 Mart 1325 (1909), nr: 136, s: . 2.

Tırnovalı Osman Nuri; "Maârif-i Milli ve Mekteblerimiz (Bir Mukâyese-i Hakgûyâne) Bulgaristan Maârif-i -6- Tahsil-i Ali ve İhtisâs", (makale, eğitim, Bulgaristan okullarında verilen derslerle ilgilidir. Bulgaristan okullarındaki yüksek tahsil ve ihtisâsla ilgili bilgi verilmiştir.); 23 Mart 1325 (1909), nr: 139, s: 1-2.

- Tophaneci Sanayi Alayından Erzurumlu Halis Abdullah; “Asker Arkadaşlarıma Bir Rica”, (makale, askeri, Askerlerin silah eksikliklerini ve halkın elinde bulunan silahları devlete, teslim etmesinin gerekli olduğuna yer verilmiştir.); 3 Nisan 1325 (1909), nr: 150, s: 3.
- Vecdi; “Seyfullah Paşa”, (makale, askeri, Seyfullah Paşa’nın ölümünden duyulan üzüntüyü anlatan makedir. Yazar, Paşa’nın ölümünün düşmanlarını sevince boğduğunu, dostları içinse elem verici bir hâdise olduğunu ifade etmektedir. Bununla beraber vatana hizmet eden bir kumandan olmasından dolayı Seyfullah Paşa’nın önemi ile ilgili bilgi verilmiştir.); 1 Mart 1325 (1909), nr: 117, s: 3.
- Y. I.; “Osmanlılara!”, (tarihi, 1898 senesinde Emil Zola Drakos’un Fransa’da yaşadığı olaylar örnek gösteren yazar, hakiki vatanperverlikten söz etmektedir. Osmanlı Devleti’nin de bir daha istibdat dönemine dönmemesi için halkı uyarmış, bu konuda mebusların önemli rol oynadığını vurgulamıştır.); 13 Şubat 1324 (1909), nr: 101, s: 1-2.
- Y. İzzettin; “Ordu Siyasetten Uzaklaşmalıdır!”, (makale, ordu, İttihat ve Terakki Cemiyeti’nin yavaş yavaş siyaseti ele geçirdiğini ve ordunun da siyasette etkin hale geldiğini, bu sebeple meşrutiyete ters düşen bir anlayışı barındırdığını ifade etmektedir. Bu sebeple ordunun siyasetten uzaklaşması gerektiğiyle ilgilidir.); 7 Mart 1325 (1909), nr: 123, s: 1.
- Yakova Eşrafından Yahya Bin Hasan; “Başlıksız”, (mektup, Evrak-ı Vâride, Arnavutluk eşrafından bir zat-ı muhtermeden, Yüzbaşı Hayri Bey’in arkadaşlarıyla birlikte şehit edildiği ile ilgili bilgi verilmiştir.); 9 Ağustos 1328 (1912), nr: 181, s: 4.
- Yorgof; “Başlıksız”, (mektup, hariciye, 14 Ağustos 1912 tarihli Pester Lloyd gazetesi, merkezi Sofya olmak üzere birçok şehirde Türkiye aleyhinde mitingler yapıldığını dile getirmiştir. Bulgar müelliflerden Yorgof’un bir Bulgar gazetesinde neşrettiği mektupla bu konuya yer vermektedir.); 5 Ağustos 1328 (1912), nr: 177, s: 3.
- Yoşo Efendi; “Başlıksız”, (makale siyasî, Anadolu gazetesinden, İttihat ve Terakki Cemiyeti zamanında Rumların imtiyazlarının ve haklarının gasp edildiğini ifade ederek bu durumdan Rumların razı olmadığıyla ilgili makedir.); 2 Ağustos 1325 (1909), nr: 174, s: 4.

Zavlanzâde Saadettin; “Göricce’den Mektup”, (mektup, Arnavutluk’ta eğitim hakkının engellendiğini ve Etnik-i Eterya Cemiyeti’nin Arnavutluk halkına ciddi baskılar yaptığını ifade eden makaledir.); 18 Şubat 1324 (1909), nr: 106, s: 3-4.

2.2. KONULARINA GÖRE

2.2.1. Edebî ilanlar

2.2.1.1. Bildiri İlanları

İmzasız; “Resmi”, (makale, bildiri, Matbuat-ı dâhiliye müdüriyetinden, askerinin nerelerde toplanıp, toplanmayacağı ve zabitanın siyasetle ilgilenmemesi gerektiğini anlatan bildirimdir.); 29 Temmuz 1328 (1912), nr: 170, s: 3.

2.2.1.2. Gazete İlanları

İmzasız; “Musâvir-i Edep”, (eser, gazete, “Musâvir-i Edep” adlı edebiyat ve fenni bir gazete neşredileceği ilgilidir. Haftalık olarak çıkarılacak olan bu gazetenin güçlü kalemlerin makalelerini, eserlerini konu alan bir gazete olduğunu gösteren bir ilandır.); 18 Mart 1325 (1909), nr: 134, s: 4.

İmzasız; “Musâvir-i Edep”, (gazete ilanı, Siyasî, edebî, fennî ve ilmî yazıların kaleme alınacağı ve haftalık olarak neşredilecek olan bir gazetede ilandır.); 26 Mart 1325 (1909), nr: 142, s: 4.

2.2.1.3. Kitap İlanları

A. Saffet Bey; “İstanbul Musâhabeleri”, (eser, ilan, İstanbul’u anlatan güzel bir kitabın ilandır.); 8 Mart 1325 (1909), nr: 124, s: 4.

Ali Fahri Bey; “Elvâh-ı Siyâhi”, (eser, hatıralar, Trablusgarp hatıratları, Taşkışla ve Tersane zindanlarını anlatan eserin ilandır.); 28 Şubat 1324 (1909), nr: 116, s: 4.

Avanzâde M. Süleyman, “Şeref Sokağı Esrârı”, (eser, Avanzâde M. Süleyman tarafından yazılan eserin, ikinci cüzünün kaleme alındığına dâir yazıdır.); 29 Mart 1325 (1909), nr: 145, s: 4.

Avanzâde M. Süleyman; “Ahrâr mı? İttihat mı?” (eser, Avanzâde’nin neşrettiği bir kitap ilandır.); 16 Mart 1325 (1909), nr: 132, s: 4.

Avanzâde M. Süleyman; “Şeref Sokağı Esrârı”, (eser, Avanzâde tarafından yazılan eserin Cuma günü ikinci cüzünün neşrinin ilandır.); 5 Mart 1325 (1909), nr: 121, s: 1.

- Avanzâde M. Süleyman; “Şeref Sokağı Esrârı”, (eser, Kütüphane mührünü taşımayan kitapların alınmamasını önerilmektedir. Şeref Sokağı Esrârı adlı kitap ilanidir.); 3 Nisan 1325 (1909), nr: 150, s: 4.
- Avanzâde M. Süleyman; “Şeref Sokağı Esrârı”, (eser, Şeref Sokağı Esrârı adlı eserin 1(Birinci) nüshasının neşrinin ilanına yer verilmiştir.); 28 Şubat 1324 (1909), nr: 116, s: 4.
- Dr. Şerefeddin; “İlm-i Nebâtad”, (eser, Dr. Şerefeddin Bey tarafından tıp talebeleri için kaleme alınan, botanik ilmi ile ilgili kitap ilanidir.); 16 Mart 1325 (1909), nr: 132, s: 4.
- Filibeli Ahmed Mithat Efendi; “Toprak”, (eser, “Toprak” adında bir kitabın ilanidir.); 28 Şubat 1324 (1909), nr: 116, s: 4.
- Garbis Fikri Bey; “Aşkımız ve Yapraklar Dökülürken”, (eser, Edebî bir esere yer verilmiştir.); 28 Mart 1325 (1909), nr: 144, s: 4.
- Halid Hamid; “İslâmiyet’te Feminizm”, (eser, İslâmiyet’te var olan Feminizm anlayışı ile ilgili eserdir.); 14 Kânûn-ı Sâni 1328 (1913), nr: 200, s: 4.
- Halil Hamid, “İslâmiyet’te Feminizm”, (eser, İslâmiyet’te feminizmin yer aldığı ile ilgili ilandır.); 13 Kânûn-ı Sâni 1328 (1913), nr: 199, s: 4.
- İmzasız; “Edvar-ı Diriyolluk (Düvel-i Hâzıra’nın Ahvâl-ı Siyasîye ve İktisâdiyesi)”, (eser, Eserin ikinci cildinin basıldığı ile ilgili ilanidir. Mütercimleri ise Zekeriya Mazlum ve Hasan Tahsin Bey’dir.); 27 Şubat 1324 (1909), nr: 115, s: 4.
- İmzasız; “İzdivâc’ın Tatlı Geceleri”, (eser, İzdivâc’ın Tatlı Geceleri adlı yeni yayınlanan bir romanın ilanı ile ilgilidir.); 9 Ağustos 1328 (1912), nr: 181, s: 4.
- İmzasız; “Kanlı Zifaf”, (eser, İbretlik bir olayı anlatan “Kanlı Zifaf” adlı romanın cemiyet kütüphanesi tarafından neşr olunduğuna dâir ilana yer vermektedir.); 10 Ağustos 1328 (1912), nr: 182, s: 4.
- İmzasız; “Leyl-i Kadr Hocası”, (eser, Yazıda, oruçla ilgili bilgi verilmekte, Ramazan ayının özellikleri anlatılmakta ve okuyucular için iyi bir dua kitabına yer verilmektedir.); 19 Ağustos 1328 (1912), nr: 191, s: 4.

- İmzasız; “Saliha Hanım”, (eser, Cemiyet kütüphanesi tarafından “Saliha Hanım” adlı eserin yayımlanmaya başladığına yer verilmiştir.); 10 Ağustos 1328 (1912), nr: 182, s: 4.
- Merhum Ethem Paşazade Kolağası Arif Bey; “Vakti-i Harpte Hukuk-u Milel”, (eser, Beyrut’ta boğulan askerlere yazılmıştır.); 12 Ağustos 1328 (1912), nr: 184, s: 4.
- Mevlânâzade Rifat Bey; “Hakk-ı Vatan”, (eser, Faydalı bilgileri içeren risale ilanıdır.); 13 Kânûn-ı Sâni 1328 (1913), nr: 199, s: 4.
- Moralizade Vasıf Bey; “Sultan Murad”, (eser, Sultan Murad’ın siyasî hayatını anlatan kitaptır.); 30 Mart 1325 (1909), nr: 146, s: 4.
- Murad Bey Efendi; “Tatlı Emeller, Acı Hayatlar”, (makale, eser tanıtımı, Âhengî idâre, Meslekler hakkında açıklama yapılmıştır. Okulların ve Osmanlı’daki Enderun mekteplerini anlatmıştır.); 26 Temmuz 1328 (1912), nr: 167, s: 1.
- Murat Bey Efendi; “Tatlı Emeller, Acı Hayatlar”, (eser, Murat Bey tarafından kaleme alınan eserin neşredildiğine dâir ilanıdır.); 25 Temmuz 1328 (1912), nr: 166, s: 4.
- Musa Kazım; “Devr-i İstibdat Ahvâli ve Müsebbibleri”, (eser, Ülkenin 93 Harbinden, inkılâp tarihine değin bir takım vesikâlarını, olaylarını ve Ermeni ihtilâlinin sebeplerini anlatmaktadır.); 3 Mart 1325 (1909), nr: 119, s: 4.
- Saffet Nezihî; “İzâh ve İstizâh”, (eser, Edip muhterem Saffet Nezihî tarafından kaleme alınan eseri konu edinmiştir.); 29 Mart 1325 (1909), nr: 145, s: 4.
- Selim Sırrı; “Terbiye-i Bedeniye”, (eser, sağlık, Terbiye-i Bedeniye hakkında yazılmış sağlıkla ilgili bir kitaptır.); 14 Mart 1325 (1909), nr: 130, s: 4.
- Şerafeddin Mağmumi; “Seyahat Hatıraları”, (eser, Doktor Şerafeddin Mağmumi Bey’in Bürüksel ve Londra’da seyahat ettiği zaman yazdığı mektuplardan oluşan kitaptır.); 15 Mart 1325 (1909), nr: 131, s: 4.
- Şûrâ-yı Zemâne’den Emin Yemen Efendi; “Perde-i Esrâr”, (eser, Perde-i Esrâr adlı eser okuyucuya tavsiye edilmektedir.); 30 Temmuz 1328 (1912), nr: 171, s: 4.

2.2.1.4. Konferans İlanları

Galancızade Perto Tevfik; “Başlıksız”, (konferans, Muhterem Vakar Ali Kemal Bey Efendi’nin, Moda Mihitryan Ermeni mektebinde verdiği konferansını anlatmaktadır.); 18 Mart 1325 (1909), nr: 134, s: 2-3.

İmzasız; “Büyük Konser”, (Konferans, Viyonalist Zeki Bey tarafından Matmazel Gavanozyan ve Profesör Mösyö Forlasi’nin iştirakları ile Rumi 9 Mart Pazartesi tepebaşı kışlık tiyatrosunda bir konser yapılacağına dâir ilanıdır.); 7 Mart 1325 (1909), nr: 123, s: 4.

İmzasız; “Konferans”, (konferans, ilan, Doktor Ali Bey tarafından siyasî meseleleri anlatan bir konferansın düzenleneceği ile ilgilidir.); 20 Şubat 1324 (1909), nr: 108, s: 4.

İmzasız; “Konferans”, (konferans, ilan, Selâmet-i Umûmiye menfaatine, Doktor Temo Bey tarafından demokratizm hakkında verilen konferans ilanı ile ilgilidir.); 20 Şubat 1324 (1909), nr: 108, s: 4.

Mehmet Murat Bey; “Konferans”, (konferans, , Mehmet Murat Bey tarafından tarihi ve siyasî bir konferans verileceğine dâir ilandır.); 19 Şubat 1324 (1909), nr: 107, s: 1.

Saffet Nezihî Bey; “Musâvver Muhit ve Resimli Roman Mecmualarının İkinci Konferansı”, (konferans, sosyal, Nisan’ın 3’üncü günü tepebaşı kışlık tiyatrosunda verilecek konferans ilanıdır.); 30 Mart 1325 (1909), nr: 146, s: 4.

2.2.1.5. Konser

Çuhacıyan Efendi; “Sarı Yerde Fındık Suyunda”, (konser, opera, Çuhacıyan Efendi’nin “Köse Kâhya Milli Opera” adlı oyunu 3 perde olarak cuma günü gösterime sunulacağına dâir ilandır.); 25 Temmuz 1328 (1912), nr: 166, s: 4.

İmzasız; “Romanyalı Bir Cemiyet-i Mûsikiye”, (ilan, konser, “Duyna Dorucay” namında bir musiki cemiyet azası tarafından ayın 27’sinde Cuma günü tepebaşı tiyatrosunda konser vermesi ile ilgili ilandır.); 21 Temmuz 1328 (1912), nr: 162, s: 3.

İmzasız; “Romanyalı Bir Cemiyet-i Mûsikiye”, (ilan, konser, “Duyna Dorucay” namında bir musiki cemiyetinin Tepebaşı Kışlık Tiyatrosu’nda konser vereceğine dâir ilandır.); 27 Temmuz 1328 (1912), nr: 168, s: 4.

2.2.1.6. Mecmua İlanları

- İmzasız; “Ceride-i Felsefiye”, (mecmua, Ayda bir yayınlanacak olan Ceride-i Felsefiye adındaki bir mecmuanın neşredileceği duyurulmuş ve okuyuculara tavsiye edilmiştir.); 12 Ağustos 1328 (1912), nr: 184, s: 4.
- İmzasız; “Hür Osmanlı”, (mecmua, “Hür Osmanlı” adlı eserin neşrinin ilanınıdır.) 21 Mart 1325 (1909), nr: 137, s: 4.
- İmzasız; “Mecmua-i Ebu Ziya”, (dergi, Mecmua-i Ebu Ziya adlı derginin 158. nüshasının neşredildiği ile ilgili ilandır.); 29 Temmuz 1328 (1912), nr: 170, s: 4.
- İmzasız; “Servet-i Fünûn”, (dergi, ilan, “Servet-i Fünûn” adlı mecmuanın 1105’inci nüshasının yeniden neşredildiği ilandır.); 29 Temmuz 1328 (1912), nr: 170, s: 4.
- İmzasız; “Servet-i Fünûn”, (dergi, ilan, “Servet-i Fünûn” adlı yayın organının, ilim ve edebî 1107’nci numaralı nüshasının yayınlandığını ve bütün okuyucu kitlesine tavsiye edilen dergi ilanınıdır.); 10 Ağustos 1328 (1912), nr: 182, s: 4.
- İmzasız; “Servet-i Fünûn”, (dergi, ilan, “Servet-i Fünûn” adlı yayın organının 1006’ncı numaralı son nüshasının yayınlandığını haber veren ve derginin neleri barındırdığına dâir bilgiler veren haberdir.); 4 Ağustos 1328 (1912), nr: 176, s: 4.
- İmzasız; “Siyahi Levhalar”, (mecmua, Geçmiş anılar, zindan hayatını ve gurbeti anlatan “Siyahi Levhalar” adlı mecmuanın 163. sayısının yayınlanacağını ilandır.); 15 Şubat 1324 (1909), nr: 103, s: 4.
- İmzasız; “Türk Yurdu Mecmuası”, (dergi, “Türk Yurdu Mecmuası” adlı derginin 20. sayısının neşredildiğine dâir ve içeri ile ilgili bilgi verilmektedir.); 9 Ağustos 1328 (1912), nr: 181, s: 4.
- İmzasız; “Türk Yurdu Risâlesi”, (dergi, “Türk Yurdu Risâlesi” adlı derginin 19. sayısının neşredileceği ilandır.); 29 Temmuz 1328 (1912), nr: 170, s: 4.
- İmzasız; “Ulum-u İktisadiye ve İçtimaî Mecmuası”, (mecmua, Mecmuanın mühim eserleri içerisinde barındırdığı ve halkın hizmetine sunulduğuna yer verilmiştir.); 21 Mart 1325 (1909), nr: 137, s: 4.

İmzasız; “Yeşilyurt”, (mecmua, Haftalık olarak neşredilmeye devam edecek olan “Yeşilyurt” dergisinin yayımlanmaya başlandığı ile ilgili bilgi verilmiştir.); 10 Ağustos 1328 (1912), nr: 182, s: 4.

İmzasız;” Ribap’”, (karikatür, dergi, ilan, “Ribap” adında bu hafta yayınlanacak derginin herkes tarafından almasını tavsiye etmektedir.); 4 Ağustos 1328 (1912), nr: 176, s: 4.

Kemal Paşazâde Sait Efendi; “Galadat Tercüme”, (mecmua, Kemal Paşazade tarafından kaleme alınan derginin, on sekizinci cüzünün tercümesinin kaleme alındığına yer verilmiştir.); 29 Mart 1325 (1909), nr: 145, s: 4.

2.2.1.7. Piyes ve Gösteri İlanları

İmzasız; “Alaturka Ciddi Pehlivan Güreşi”, (gösteri ilanı, Bulgar ve Türk güreşçiler arasında yapılacak olan müsabaka ilanıdır.); 13 Ağustos 1328 (1912), nr: 185, s: 4.

İmzasız; “Bugünkü Miting (Hristiyan Vatandaşların Askere Alınması ile İlgili Miting)”, (gösteri ilanı, Beyoğlu Ermeni Kilisesi’nde İstanbul Mebusu Zehrab Efendi başkanlığında İstanbul Mebusu Hallaçyan, Van Mebusu Papasyan ve Ahrâr Fırkası’ndan birkaç kişi ile miting yapılacağına yer verilmiştir.); 22 Mart 1325 (1909), nr: 138, s: 1.

İmzasız; “Piyas”, (gösteri, ilan, Arapçadan çevrilmiş Selahaddin Eyyubi’nin siyasî tarihi hakkında yapılacak olan gösteri ilanıdır.); 20 Şubat 1324 (1909), nr: 108, s: 4.

2.2.1.8. Tiyatro İlanları

İmzasız; “Nev İcad Kukla Tiyatrosu ve Hayal Lu’biyatı”, (tiyatro, Hayalî Mehmet Zeki idâresinde Ramazan-ı şerif ayı boyunca “Nev İcad Kukla Tiyatrosu ve Hayal Lu’biyatı” adlı tiyatro oyununun yapılacağına dâir bilgi verilmiştir.); 3 Ağustos 1328 (1912), nr: 175, s: 4.

İmzasız; “Nevşehir Hanında Sirkat Cinayeti”, (tiyatro, Mart ayının 15’inde saat 6.30 (18.30)’da Beyoğlu Varite tiyatrosunda 3 kısım perdeden oluşan bir komedi tiyatro oyununun ilanıdır.); 25 Şubat 1324 (1909), nr: 113, s: 4.

İmzasız; “Ortaköy Tiyatrosunda Fevkalade Konser – Lu’biyat”, (tiyatro, Mart’ın 25’inde çarşamba günü kadınlar için “filten parçası” adlı oyunun oynanacağı ile ilgilidir.); 25 Mart 1325 (1909), nr: 141, s: 4.

İmzasız; “Tıbbiyeler”, (tiyatro, Ferah tiyatrosunda “Sahne-i Âhrar” adlı grup tarafından oynanacak oyunun ilanıdır.); 25 Mart 1325 (1909), nr: 141, s: 4.

İmzasız; “Tiyatro”, (tiyatro, Menak Efendi kumpanyası tarafından, Jön Türk piyesi olarak da ifâde edilen ve gelirinin Ermeni fakirlerine verileceği duyurulmuştur. Oyunun, Beyoğlu Varite tiyatrosunda gösterime gireceği ilan edilmiştir.); 6 Mart 1325 (1909), nr: 122, s: 1.

Mehmet Murat Bey; “Tencere Yuvarlandı Kapağı Bulundu”, (tiyatro, Mehmet Murat Bey tarafından oynanacak bir tiyatro ilanıdır.); 13 Şubat 1324 (1909), nr: 101, s: 4.

2.3. HİKÂYE

Gazali C; “Hazin Bir Levha”, (hikâye, Askeri mektepten gece dışarı atılmış bir çocuğun hayatını anlatan hikâyeye yer vermiştir.); 13 Şubat 1324 (1909), nr: 101, s: 3.

İmzasız, “Ramazan’da Mahalle Kavgası”, (hikâye, Karı-koca kavgasını gülünç bir şekilde anlatan bir hikâyeye yer verilmiştir.); 5 Ağustos 1328 (1912), nr: 177, s: 2.

İmzasız; “Alacağına Şahin, Borcuna Karga!”, (hikâye, ekonomi, mizandan, Maliye Nezâreti, vatandaşlarından alacağı para var ise alır, ama vatandaşa vereceği para var ise vermek istemez ve halkı uğraştırır. Maliye Nezâreti’nin bu durumunu hikâyeye ile anlatmaktadır.); 20 Mart 1325 (1909), nr: 136, s: 3.

İmzasız; “El Şakası Yapmayalım”, (hikâye, El Şakası Yapmayalım isimli eserin ilanıdır.); 26 Temmuz 1328 (1912), nr: 167, s: 2.

İmzasız; “Hizmet-i Vataniye Yüzbaşı Hadi Bey”, (destan, hikâye, Trablusgarp’ta müthiş bir kahramanlık veren Hadi Bey’in, İstanbul’a gelerek aklını yitirmiştir olduğunu ifâde etmiştir.); 29 Temmuz 1328 (1912), nr: 170, s: 4.

İmzasız; “Kibir ve Azamet”, (hikâye, Eğlenceli Satırlar, Yazar, İnsanoğlunun en büyük düşmanının kibir olduğunu ifâde etmektedir. Büyüklük taslamanın kötü olduğunu, bu durumu bir köylü ile yabancı bir bakanın arasında geçen bir olayla anlatmaya çalışmaktadır.); 20 Temmuz 1328 (1912), nr: 161, s: 3.

İmzasız; “Şundan Bundan”, (hikâye, Makalede, Nasrettin Hoca ve akıllı Timurlenk gibi halk tarafından sevilen karakterlerinin kısa hikâyelerine yer verilmiştir.); 4 Teşrin-i Sâni 1328 (1912), nr: 196, s: 3.

2.4. MAKALELER

2.4.1. Açıklama

İmzasız; “Tarihçe”, (makale, açıklama, 31 Mart olayının tarihi hakkında bilgi vererek, 31 Mart olaylarının nasıl seyrettiği anlatılmaktadır. Serbestî gazetesinin daha sonraki yayınlarında da olayın etkilerini parça parça anlatacağını ifâde etmektedir.); 1 Ağustos 1328 (1912), nr: 173, s: 1.

2.4.2. Askeri, Ordu

Avanzâde M. Süleyman; “Mekteb-i Harbiye ve Nezâreti”, (makale, Ordu, Yüksek okullar arasında fevkalade okullardan biri ve belki de birinci olan Mekteb-i Harbiye’dir. Osmanlının kahraman subayları hep burada yetişir ve bu okul askerin feyiz kaynağının en önemli unsurudur. Makalede okuldaki eğitimin disiplininden, zabitlerin ahlâkî sağlam bir surette yetiştirilmesinden, askerin biri hepsi, hepsi bir için yek vücut halinde olması anlayışında yetiştirilmesinden bahsolunmaktadır.); 28 Şubat 1324 (1909), nr: 116, s: 3.

Avanzâde M. Süleyman; “Osmanlı Askerleri 1”, (makale, ordu, Osmanlı askerlerinin vasıflarından, Osmanlı askerinin ne biçim bir profilde olduğunu, askerin ahlâkının karakteristik özelliklerinden bahsediyor. İngiliz ve Fransız askerleri ile Osmanlı askerlerinin disiplin anlayışını kıyaslanıyor.); 4 Nisan 1325 (1912), nr: 151, s: 2.

Avanzâde M. Süleyman; “Osmanlı Askeri -2-”, (makale, askeri, Osmanlı askerinin cesaretini, ahlâkını, ayrıca şanlı bir ruh taşıdığını, bunu gören Avrupalıların, Osmanlı askerine hayran kaldığını, kendi aralarında “Türk askeri cesareti” diye bir kavram türettikleri anlatılmaktadır.); 6 Nisan 1325 (1909), nr: 153, s: 2.

Avanzâde M. Süleyman; “Osmanlı Askeri -3-”, (makale, askeri, Osmanlı askerinin daha cesaretli ve tertipli bir ahlâka sahip olduğu konu edinilmektedir.); 7 Nisan 1325 (1909), nr: 154, s: 2.

Avanzâde M. Süleyman; “Osmanlı Askerleri -4-”, (makale, askeri, Arnavut askerleri ile Osmanlı askerlerinin bazı özelliklerinin karşılaştırılmasına dâirdir.); 8 Nisan 1325 (1909), nr: 155, s: 2.

Avanzâde M. Süleyman, “Osmanlı Askeri 5”, (makale, askeri, Osmanlı askerlerinin ve zabitlerinin kahramanlıklarına yer verilmiştir.); 9 Nisan 1325 (1909), nr: 156, s: 1-2.

Bediüzzaman Said Kurdi; “Asker Kardeşlerime”, (makale, ordu, Askerlerin emirlerinde bulunduğu zabitlerin emirlerine itaat etmesi gerektiğine dâir nasihatleri içermektedir.); 5 Nisan 1325 (1909), nr: 152, s: 3.

Doktor Mikâil; “Ma’ûretü’l-Azîz’den”, (makale, askeri, Gazeteden gayrimüslimlerin (Hristiyanlar) askere alma teklifi ile bu teklifin Meclis-i Mebusa’nın açılışında görüşüldüğü ile ilgilidir.); 2 Nisan 1325 (1909), nr: 149, s: 2.

Hasan Bahri; “Asker Kıymeti”, (makale, askeri, Savaş alanından hiçbir fedakârlıktan çekinmeyen bir vatan evladının devletçe de kıymetinin bilinmesi gerektiğine değinilmiştir.); 15 Mart 1325 (1909), nr: 131, s: 2.

Hasan Bahri; “Asker Vücudu”, (makale, ordu, Milletın, vatanın namusunu koruyan bir şanlı ecdada sahip olmanın büyük bir övünç olduğu anlatılmaktadır. Bundan dolayı askerin kendi görevinin kutsallığını bilmesi ve görevini ona göre icra etmesi gerektiği hatırlatılmaktadır.); 8 Mart 1325 (1909), nr: 124, s: 1-2.

Hasan Bahri; “Ordu”, (makale, ordu, Devletin ordusunun muhteşem ve muhterem büyük bir aileye benzediğini, devletin ordusuz olamayacağını orduda olan vatan evlatlarının giyiminden kuşamına hatta terbiyesine kadar her şeyin önemli olduğunu, bizlerinde vatanımıza bağlı olmamız gerektiğini anlatır.); 26 Şubat 1324 (1909), nr: 114, s: 1-2.

İmzasız; “Asker, Yine Asker Her zaman Asker...”, (makale, ordu, Yazar, Osmanlı askerinin Avusturya askerleri ile kıyaslamasına değinilmiştir. Avusturya askerinin yemesinin, içmesinin, kılık ve kıyafetiyle iyi durumda olduğunu; fenni, iktisadi ve zirai eğitim aldığını, buna mukabil bizim ülkemizin askerinin vaziyetinin kötü olduğuna yer verilmiştir. Halbuki Osmanlı askerinin daha vatan için yaptığı

fedakarlıklara bakıldığında, daha fazlasını hak ettiğini ifade etmiştir.); 10 Mart 1325 (1909), nr: 126, s: 1.

İmzasız; “Asker”, (makale, askeri, Osmanlı askerinin ahlâkını öven makale, neferlerin sefalet içinde olmasına rağmen vatana olan hizmetini sadakatle yaptığı belirtmiştir.); 5 Nisan 1325 (1909), nr: 152, s: 1.

İmzasız; “Asker...”, (makale, askeri, Yazar, ülkede övgüyü ve hürmeti hak eden kurumun sadece askeriye olduğunu belirtir. Harbiye Nazırı Ali Rıza Paşa’nın askerinin siyasetten uzak kalması gerektiğini bahsetmiştir. Kâmil Paşa’nın askerlikle ilgili siyaseti hakkında bilgi verilmiştir.); 24 Mart 1325 (1912), nr: 140, s: 1.

İmzasız; “Başlıksız”, (haber, askeri, La Stampa gazetesi 7 Ağustos 1912 tarihli nüshasında, İtalyanların Derne bölgesindeki Osmanlı ordusu ile çatışmak istememesine dâir bilgiler verilmektedir. Makalede ayrıca ordunun başında Enver Bey’in olduğu ve Osmanlı ordusunun yenilmeyeceğine dâir düşüncelere yer verilmiştir.); 3 Ağustos 1328 (1912), nr: 175, s: 3.

İmzasız; “Başlıksız”, (makale, askeri, Askeriyede de diğer devlet dairelerinde olduğu gibi gereğinden fazla personel ve rütbelinin olduğunu, vazifeleri olmadığı halde maaş alanların bulunduğu ve başı boş dolaşıklarını konusuna değinilmiştir.); 2 Nisan 1325 (1909), nr: 149, s: 2.

İmzasız; “Bir Vakâ-i Elimê”, (makale, askeri, Meşrutiyetin ilanından sonra bir yüzbaşının Meclis-i Mebusan’ın kapısının önünde iki masum çocuğu ile birlikte kundura boyayarak geçimini sağlamaya çalıştığını ve ülkesine hizmet etmiş bir şerefli askerinin bu sebeple utanılacak bir duruma düştüğünü ifade etmiştir.); 15 Mart 1325 (1909), nr: 131, s: 2.

İmzasız; “Dün Gece Neşr Edilen Beyânnâmedir”, (makale, askeri, Devletin Trablusgarp ve Bingazi’de savaştığı bir zamanda Kuzey Bulgaristan’da ayaklanma çıktığını ve Bulgarlar ile savaşmak için askeri toplamak gerektiğine yer veren makale, Gazi Muhtar Paşa’nın Balkan siyasetini eleştirmektedir.); 11 Kânûn-ı Sâni 1328 (1913), nr: 197, s: 1-2.

İmzasız; “Karadağ Teşkilatı Askeriyesi”, (makale, askeri, Osmanlı Devleti’ne karşı Karadağ hükümetinin askeri bir hazırlık içinde olduğunu ve bu harp hazırlığında

dış devletlerin de desteğini aldığını anlatmaktadır. Kimlerin askere alınmasının gerekli olduğu ile ilgili bilgi vermektedir.); 12 Ağustos 1328 (1912), nr: 184, s: 2.

İmzasız; “Muhâfaza-i Asayiş Emniyete Mamur Kuvvâ-i Mesleha'nın Sureti Hareketlerine Dâir Tâlimatnâmedir”, (makale, askeri, Emniyete ve silahlı kuvvetlerin asayiş sağladığı zaman gerektiğinde her türlü silaha el koymasını anlatmaktadır. Devletin istediği zaman memurları ve zabitleri çağırılabilceğine, askerin ne zaman silah kullanıp, kullanılmayacağına dâir bilgi verilmektedir.); 28 Temmuz 1328 (1912), nr: 169, s: 2-3.

İmzasız; “Roman'ya Ordusu”, (makale, askeri, Romanya ile Bulgaristan arasında bir muharebe olması ihtimali vardır. Romanya ordusunun asker sayısı ve teçhizatına dâir bilgilere yer verilmiştir.); 12 Kânûn-ı Sâni 1328 (1913), nr: 198, s: 2.

İmzasız; “Şehrimizin Bugünkü Hali”, (makale, askeri, Dün akşam Avcı Taburunda meydana gelen bir olayı anlatıyor. Birkaç askerin sabaha kadar fişek attığı ve boru çaldığından dolayı halkı galeyana getirmek istediklerini, askerlerin Ayasofya meydanına gelerek olay çıkardıklarını, bu olay sonucunda Şeyhülislâm Mehmet Ziyaeddin Efendi ve diğer âlimlerle birlikte Ayasofya meydanına gelerek hak, adalet ve eşitlik namına meydana toplanan halka bilgi verildiği ile ilgilidir.); 1 Nisan 1325 (1909), nr: 148, s: 2.

Nevşehirli Teologos; “Osmanlı Askerleri”, (ordu, Osmanlı askerinin Allah'ı ne kadar sevdiğini, kahramanlığını ve askerlik vazifesini ne kadar düzgün yaptığından bahsetmektedir.); 4 Nisan 1325 (1912), nr: 151, s: 2.

Tophaneci Sanayi Alayından Erzurumlu Halis Abdullah; “Asker Arkadaşlarıma Bir Rica”, (makale, askeri, Askerlerin silah eksikliklerini ve halkın elinde bulunan silahları devlete, teslim etmesinin gerekli olduğuna yer verilmiştir.); 3 Nisan 1325 (1909), nr: 150, s: 3.

Vecdi; “Seyfullah Paşa”, (makale, askeri, Seyfullah Paşa'nın ölümünden duyulan üzüntüyü anlatan makedir. Yazar, Paşa'nın ölümünün düşmanlarını sevince boğduğunu, dostları içinse elem verici bir hâdise olduğunu ifade etmektedir. Bununla beraber vatana hizmet eden bir kumandan olmasından dolayı Seyfullah Paşa'nın önemi ile ilgili bilgi verilmiştir.); 1 Mart 1325 (1909), nr: 117, s: 3.

Y. İzzettin; “Ordu Siyasetten Uzaklaşmalıdır.!” (makale, ordu, İttihat ve Terakki Cemiyeti’nin yavaş yavaş siyaseti ele geçirdiğini ve ordunun da siyasette etkin hale geldiğini, bu sebeple meşrutiyete ters düşen bir anlayışı barındırdığını ifade etmektedir. Bu sebeple ordunun siyasetten uzaklaşması gerektiğiyle ilgilidir.); 7 Mart 1325 (1909), nr: 123, s: 1.

2.4.3. Basın, Matbuat

Ahmet Samim; “Tanin’e Cevap”, (matbuat, Fransızca yayınlanan bir yazıyla ilgili Tanin gazetesinin, İkdâm gazetesine takındığı tavrıdan dolayı verilen cevabı içermektedir.); 14 Mart 1325 (1909), nr: 130, s: 1-2.

Ahmet; “İttihatçılar ve Ahrar”, (makale, basın, İttihat ve Terakki Cemiyeti’ni ilk başta öven ve savunan Ahrar, daha muhalif bir tavır takınmasını ve bu tavır değişikliğinden dolayı İttihat ve Terakki Cemiyeti’nin tepkisinin anlatıldığı makedir.); 24 Mart 1325 (1912), nr: 140, s: 2.

İmzasız, “Alman Matbuatı Ne Diyor”, (makale, matbuat, Berlin 15 Ağustos, Osmanlı hükümeti muhtelif unsurlara karşı Balkanlarda takip edeceği siyaseti Alman basını üzerinden değerlendirmiştir.); 5 Ağustos 1328 (1912), nr: 177, s: 4.

İmzasız; “Ali Kemal Bey Efendiye”, (makale, matbaa, Makalede, Ali Kemal Beyefendinin İkdâm gazetesinde yazdığı makaleleri ancak vicdan sahibi, kıskanç olmayan bir düşünceye sahip kimselerin beğeneceği ifade edilmektedir. Tanin gazetesinin siyasî tutumunun bu düşüncelerden ve insani duygulardan mahrum olduğunu, bundan dolayı da bu yazıları anlamadığını belirtilmiş, gazete bundan dolayı eleştirilmiştir.); 1 Mart 1325 (1909), nr: 117, s: 2.

İmzasız; “Avrupa Müdahalesi Muvâcehesinden”, (matbuat, Azatamart gazetesinden, Avrupa matbuatının bir kısmının Osmanlının siyasî durumunu karalamak için hazırlıklar yaptığını, memleketimize umûmî bir müdahale olması durumunda ülkenin genel vaziyetinin tehlike altına gireceğine dâir basında yazılar yer almakta ve buna sessiz kalınamayacağını anlatılmaktadır.); 9 Ağustos 1328 (1912), nr: 181, s: 4.

İmzasız; “Azatamart Gazetesi”, (matbuat, Koçana hâdisesi üzerine Azatamart gazetesi, Divân-i Örfî tarafından tatil edilmişti. Gazetenin, tekrar neşredilmeye müsaade verilmesinin ilanıdır.); 13 Ağustos 1328 (1912), nr: 185, s: 2.

İmzasız; “Bulgaristan Havadisi Filibe Mitingi”, (makale, matbuat, Bulgaristan’da miting haberleri daha basına verilmeden, miting alanının dolmaya başladığına yer verilmiştir. Herkesin mitinge iştirak ettiğini ve topluluğun Türkiye’ye karşı harp istendiğine dâir bilgi verilmiştir.); 11 Ağustos 1328 (1912), nr: 183, s: 2.

İmzasız; “Devre-i İntibâh”, (makale, matbuat, Seçimleri etkilemek için yalan ve iftiraya dayalı haber yapan gazeteler eleştirilmiştir. Artık yalan yanlış haberlere yer verilmemesi gerektiğine dâir bilgiler verilmektedir. Ayrıca bürokrasiye kendi adamlarını yerleştirmek istedikleri için İttihat ve Terakki Cemiyetini eleştirmektedir.); 14 Ağustos 1328 (1912), nr: 186, s: 1.

İmzasız; “Efkâr-ı Umûmiye Karşısında “Tanin” -1-”, (makale, matbaa, 1856 yılından beri Levant Herald gazetesinin gerçekleri yazdığı ve gerçek dışı haberleri yazan Tanin gazetesinin düşük bir seviyede olduğunu ifade ederek Tanin gazetesini eleştirmiştir.); 16 Şubat 1324 (1909), nr: 104, s: 4.

İmzasız; “Efkâr-ı Umûmiye Karşısında “Tanin” -2-”, (makale, matbuat, Halkın çıkarlarını gözetmeyen, daima halkın karşısında olan, adaletsiz ve eşitsizliği savunan bir hükümete destek veren Tanin gazetesi eleştirilmiştir.); 17 Şubat 1324 (1909), nr: 105, s: 2.

İmzasız; “Efkâr-ı Umûmiye Karşısında “Tanin” -3-”, (matbuat, Levant Herald gazetesi yöneticilerini ve müdüriyetini haksız yere eleştiren Tanin gazetesine ve iftiralarına cevap verdiği ile ilgilidir.); 20 Şubat 1324 (1909), nr: 108, s: 1.

İmzasız; “Gazeteler Ne Yazıyor”, (makale, basın, Herhangi bir haberin doğru olup olmadığı araştırılmadan gazetelere malzeme yapılmasını gazetecilik ahlâkına uygun olmadığını ifade ederek gazeteleri eleştirilmiştir.); 25 Şubat 1324 (1909), nr: 113, s: 3.

İmzasız; “Hakikî Muşrutiyetperverelik”, (makale, matbuat, Meşrutiyetperverliğin’de en önemli yerini matbuat tutar. Meclis-i Mebusan genel kuvvetleriyle meşrutiyeti savunsa da bu babda basının yeri özeldir. Çünkü halka en büyük tesir eden şüphesiz

basındır. Filozof Rıza Bey'in makalesinden buna bir örnek vererek açıklama yoluna gidiliyor.); 15 Ağustos 1328 (1912), nr: 187, s: 1.

İmzasız; “Herc-u Merc-i İdâre...”, (matbuat, Memleketin hâricî ve dâhili durumu endişe verici hale gelmesine rağmen, gazetelerde iyi gösterilmesi eleştirilmiştir. Ayrıca Meclis-i Mebusa'nın Mithat Paşa'nın katledilmesi olayını aydınlatma konusunda aciz olduğu eleştirisi yapılmıştır.); 16 Mart 1325 (1909), nr: 132, s: 1.

İmzasız; “Hukuk Fakültesinden 137 İmzalı Alınan Varakadır.”, (makale, matbuat, Serbestî gazetesinin Tanin gazetesinden Hüseyin Cahit'e yazdığı cevaptır. Serbestî'nin firka davasında olmadığını ve muhaliflere iftiraların olmaması gerektiğine yer verilmiştir.); 29 Mart 1325 (1909), nr: 145, s: 4.

İmzasız; “İntifak-ı Müselles Tanin, Şûrâ-yı Ümmet, Sabah”, (matbuat, Bu üç gazetenin hep zorbalığın ve zulmün olduğu İstibdat döneminin yanlısı olduğunu, Meşrutiyet'e karşı bir tutum sergilediğini ve halkın aleyhinde çıkan kararları hep halk lehindeymiş gibi gösterdiği ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.); 5 Şubat 1324 (1909), nr: 110, s: 1.

İmzasız; “İstibdat'a Doğru Başta Sabah ve Tanin”, (makale, basın, Meşrutiyet'in ilanından sonra hükümete gelen kabineden rahatsız olan bir takım basın organlarının genel durumuna yer verilmiştir. Özellikle Meşrutiyet'in ilanından önce İstibdat döneminin destekçisi olan Tanin ve Sabah gazeteleri eleştirilmektedir.); 16 Şubat 1324 (1909), nr: 104, s: 1.

İmzasız; “Meclis-i Mebusanda Matbuat-ı Ecnebiye Hakkındaki Müzekârat-ı Müessefe”, (makale, matbuat, Hürriyeti öven ve hürriyetin gerçekleşmesi için emek veren ülke içindeki yabancı gazete ve gazetecilerin Meclis-i Mebusan tarafından cezalandırılmasını isteyenler eleştirilmiştir.); 17 Mart 1325 (1909), nr: 133, s: 3.

İmzasız; “Meclis-i Mebusan-Matbuat”, (makale, matbuat, Makalede, Tanin gazetesinin vatanperverliğinin Serbestî gazetesinden daha iyi olmadığı, bazı olayların çarpıtıldığını, Tanin'in hükümet yanlısı olduğunu ve doğruları yazmadığı anlatılmaktadır.); 25 Mart 1325 (1909), nr: 141, s: 2.

İmzasız; “Millet-i Osmaniye ve İngiltere Dostluğu”, (makale, basın, Şûrâ-yı Ümmet, Tanin ve Times gazetelerinin, yalan ve yanlış haber yaptığı, Kâmil Paşa'nın

uğradığı haksız muameleleri meşru gösterdiklerine ile ilgili bilgi verilmiştir.); 24 Şubat 1324 (1909), nr: 112, s: 1.

İmzasız; “Ne Diyelim?”, (makale, basın, Tanin gazetesinin, Serbestî gazetesi hakkında yaptığı olumsuz haber ele alınmış, ayrıca Şakir Bey’in vurulması ile ilgili habere yer verilmiştir.); 31 Mart 1325 (1909), nr: 147, s: 2.

İmzasız; “Serbestî-Tanin”, (matbuat, Serbestî ve Tanin adlı bu iki gazetenin siyasî, sosyal, eğitim ve kültürel olarak dâhilî ve hâricî karşılaştırmalarına yer verilmiştir.); 5 Şubat 1324 (1909), nr: 110, s: 1-2.

İmzasız; “Sermuharririmiz Hasan Fehmi Bey’in Katli Hakkında Mütalaâtımız”, (matbuat, Hasan Fehmi Bey'in ve Şakir Beyin vurulması ile ilgili gazete yazılarına, Tanin ve Şûrâ-yı Ümmet gazetelerinin tutumuna değinilmiştir. Ayrıca cinayet hakkında doktorların raporlarına da yer verilmiştir.); 30 Mart 1325 (1909), nr: 146, s: 1-2.

İmzasız; “Sinop Mebusu Muhteremi”, (makale, basın, Serbestî gazetesinin doğruluk peşinde olduğu ve ülkesi için iyi niyetli bir yazılar yazdığına yer verilmiştir. Doktor Rıza Bey’in makalesine de değinilmiştir.); 28 Şubat 1324 (1909), nr: 116, s: 2.

İmzasız; “Taassub-ı Siyasî”, (matbuat, Âhengî idâre, Hükümetin birkaç gündür Osmanlı telgraf ağı vasıtasıyla matbuatı kontrol ettiğini ve bir beyânnâme verdiğini anlatır. Fırkacılıkla uğraşanlar, partizanlıkla vakit geçirenler ve gazeteciler ile ilgili bilgi verilmiştir.); 8 Ağustos 1328 (1912), nr: 180, s: 1.

İmzasız; “Tanin”, (matbuat, Arnavutların isteklerine boyun eğdikçe diğer milletlerin isteklerine de boyun eğileceğini ve meclisin feshedileceği ile ilgilidir.); 17 Temmuz 1328 (1912), nr: 158, s: 3.

İmzasız; “Tanin”, (matbuat, Tanin gazetesinin, olmayan bir olayı varmış gibi göstermiştir. Serbestî gazetesinde ve Levant Herald’da çalışan bir gazetecinin Tanin aleyhinde yazılar yazdığı için, gazetenin bu kişiyi bir düşman olarak nitelendiğini ve Türklüğü hakaret ettiği gerekçesiyle gazetecinin ölmesi gerektiğine dâir yazı yayınlamasıyla ilgilidir.); 26 Şubat 1324 (1909), nr: 114, s: 2.

İmzasız; “Türkiye’yi Taksim Ediyorlar!”, (makale, matbuat, Sofya gazetelerinden aktarıldığına göre Balkan devletlerinin, Osmanlı Devleti aleyhinden olduğu, Türkiye ile harp etmek için asker göndereceklerine yer verilmiştir. Ayrıca Bulgar

kontunun harp istemesinden dolayı Viyana'ya gittiğine dâir bilgiye yer verilmiştir.); 10 Ağustos 1328 (1912), nr: 182, s: 3.

İmzasız; “Vatan Muhâtarada!”, (makale, matbuat, Âhengî idâre, Bulgarların devlete saldırmasını, Karadağ'da meydana gelen siyasî olaylardan dolayı vatanın bütünlüğünün tehlikede olduğuna yer verilmiştir. Ülkede baş göstermiş olan siyasî kargaşaları gören gazetecilerin bunu gazete sütunlarına taşıdıklarına yer verilmiştir. Siyasî politika tartışmalarının sadece siyasette kalmayıp, camilerin vaazlarına kadar yer aldığını belirtmiştir.); 9 Ağustos 1328 (1912), nr: 181, s: 1-2.

İmzasız; “Yazık Bu Millete”, (makale, matbuat, , Osmanlı ülkesinin çok zor günler geçirdiğini ama gazetelerin gerçekleri çarpıttığını belirtmiştir. Gazetelerin, yalan yanlış haber yaparak başka ülkelerin gözünde Osmanlı'nın çok iyi bir durumda olduğunu, ülkede siyasî buhranın olmadığını, Osmanlı ekonomisinin çok iyi olduğuna imajı vermiş olduğuna yer vermiştir. Ayrıca Matbuat Nizamnâmesini, meclisin de kabul etmesi gerektiğine değinilmiştir.); 11 Mart 1325 (1909), nr: 127, s: 1.

İmzasız; “Yeni Fırka”, (makale, matbuat, Âhengî idâre, Makalede, mazisi lekesiz olan gençlerin idarede görev ve sorumluluk almasının gerekli olduğu bahsedilmektedir.); 11 Ağustos 1328 (1912), nr: 183, s: 1.

İmzasız;” Tanin'in Tıynet-i Acibesi”, (matbuat, Tanin gazetesinin Mekteb-i Harbiye'deki olaylar ile Divan-ı Harpteki bazı davaları alakası kendi emelleri doğrultusunda kullandığını anlatmaktadır.); 13 Şubat 1324 (1909), nr: 107, s: 1.

M. Y. Şakir; “İki Yakalı İki Gazete”, (matbuat, Levant Herald gazetesinin yabancı dilde yayın yapmasından dolayı eleştirildiği aktarılmaktadır.); 21 Şubat 1324 (1909), nr: 109, s: 2-3.

Mevlânzâde Rıfat; “Şûrâ-yı Ümmet, Refikimize”, (matbuat, “Siper-i Saika” adlı yayın organının Mevlânzâde Rıfat Bey hakkında yazmış olduğu iftiraların, Şûrâ-yı Ümmet yayın organının, kendi sütunlarına taşınmasından dolayı Mevlânzâde'nin, Şûrâ-yı Ümmet'e verdiği cevaba dâirdir.); 15 Mart 1325 (1909), nr: 131, s: 2-3.

2.4.4. Çeteler

İmzasız; “Çeteler Vilâyetimizde Şekâvet”, (makale, çeteler, Bulgar çetelerinin şehir içindeki durumunu ve halka yaptığı zulüm hakkında bilgi verilmiştir.); 7 Ağustos 1328 (1912), nr: 179, s: 3.

2.4.5. Dinî

Abdullah Hafız; “Sâikadan Siper!”, (makale, dinî, Şeriata uygun olmayan bazı fetvaların gazetelerde yayınlanmasından dolayı halkın huzursuz olduğu ifade edilmiştir.); 24 Şubat 1324 (1909), nr: 112, s: 2-3.

İmzasız; “Âlem-i İslâmiyet’te Sâî ve Âmel”, (makale, dinî, Yazar makalede, Peygamberden günümüze değin ahlâklı ve doğru çalışmanın Müslümanlar arasında önemli olduğunu vurgulanmaktadır. Gayretli çalışma sayesinde Müslümanların her yeri fethettiği ve fetih yaptığı her yeri imar ettiği, gittikleri her yere doğruluk, dürüstlük ve hukuk götürdüklerini belirtilmektedir. Son zamanlarda insanlar menfaatlerini ön plana aldıklarından dolayı toplumun İslâmi düşüncelerinden uzaklaştığını anlatmaktadır.); 15 Ağustos 1328 (1912), nr: 187, s: 2.

İmzasız; “Hırka-i Saadet Alay ve Âlâsı”, (makale, dinî, Havâdis-i dâhiliye, Padişahın Dolmabahçe sarayı tasvir etmiştir. Padişahın Söğütlü vapuruna binerek Hırka-i Saadeti ziyareti ile ilgili bilgi verilmiştir.); 16 Ağustos 1328 (1912), nr: 188, s: 3.

İmzasız; “İntihâbât ve Türkiye Ermenileri”, (makale, dinî, Jamanak gazetesinden alınan haberde, yeni Meclis-i Mebusan’dan Ermenilerin kaç mebus çıkarması gerektiği ve bu vecihle patrikhane-i umûmi azalarının Galata’da toplanacağını anlatılmaktadır.); 8 Ağustos 1328 (1912), nr: 180, s: 2.

İmzasız; “Yeşil Camii ve Yeşil Türbe”, (makale, dinî, Sultan Mehmet Han tarafından Bursa’da yaptırılmış olan Camii’nin özelliklerine yer verilmiştir. Türbenin Padişah’ın oğulları ve zevcelerinin türbesini olduğu ifade edilmektedir.); 1 Ağustos 1328 (1912), nr: 173, s: 4.

2.4.6. Edebî

Avanzâde M. Süleyman; “Postahanede -1-”, (makale, edebî, Postahane’nin önemli bir devlet kurumu olduğunu, Postahane’de olan bazı olayları ve bunun olumsuz etkilerini anlatmaktadır.); 2 Mart 1325 (1909), nr: 118, s: 2.

İmzasız; “Anlamıyoruz”, (makale, edebî, Yazar makalede Meclis-i Vükelâ’da istifâ edenlerin tekrar geri gelmeleri gerektiğini ve bu olayın ülkeyi buhrana sürüklemeye neden olduğunu ifâde etmektedir. Ayrıca Hilmi Paşa’nın da bu duruma seyirci kaldığını ülkenin kötü gidişatına müsaade ettiğini ifâde etmiştir.); 8 Ağustos 1328 (1912), nr: 180, s: 1.

İmzasız; “Perde Altında”, (makale, edebî, Osmanlının, İngilizler tarafından iç işlerine karışmasıyla halkın, milletin kalkınmasını ve ilerlemesinin engellendiğini bu suretle ülkede her işin gizli yapıldığını, edebî bir dille ifâde etmektedir.); 10 Ağustos 1328 (1912), nr: 182, s: 1.

İmzasız; “Reftar-ı Siyaset”, (makale, edebî, Siyasetin yolu anlamında olan reftar-ı siyaset, memleketin bulunduğu buhranın ana sebebini yazılı matbuat olarak nitelemekte, makaleler siyasî ahlâktan eksik olan bu millet için en büyük kaynağımız aklı başında yazılan eserlerin olması gerektiği gerçeğidir. Yazılan bu eserlerin okumamız gerekmektedir. Şahsi kaynakların vatanımız ve milletimiz için önemli olmadığına yer verilmiştir.); 30 Temmuz 1328 (1912), nr: 171, s: 1.

İmzasız; “Sükûn, Lazım Olan Sükûndur”, (makale, edebî, Osmanlı’da yaşanan olaylara binâen halkın sükûnet içinde olması gerektiği ile ilgili bilgi verilmiştir.); 17 Temmuz 1328 (1912), nr: 158, s: 1.

İmzasız; “Şefkat Çiçekleri”, (makale, edebî, Sokaklarda iskeleye doğru halka kırmızı çiçek dağıtan kızları anlatıyor. Rum vatandaşlarının düşüncelerinden dolayı tebrik eden bir yazıdır. Ayrıca depremzedelere moral verdiğini anlatmaktadır.); 13 Ağustos 1328 (1912), nr: 185, s: 2.

İmzasız; “Şu, Bu”, (makale, edebî, Gözü yaşının, kadınlarda ve erkelerde nasıl olduğunu anlatarak tiyatro ve gerçek yaşam hakkındaki göz yaşlarının durumu ile ilgili bilgi verilmiştir.); 7 Ağustos 1328 (1912), nr: 179, s: 4.

İmzasız; “Terbiye-i Fikriye”, (makale, edebî, Memleketin en büyük eksikliği fikirlerin yeterince gelişmemesidir. Aile hayatında öğrenilemeyen düşünce ahlâkından dolayı memleketimiz medeni bir ülke seviyesine çıkamamaktadır. Oysa en büyük savaşın fikir savaşı olduğunu, siyasî ve sosyal hayatta medenice mücadele etmenin önemli olduğu ve fikirlerin terbiye edilmesinin şart olduğu ile ilgili bilgi verilmiştir.); 19 Ağustos 1328 (1912), nr: 191, s: 2-3.

İmzasız; “Vazifey-i Asliye”, (makale, edebî, Yazara göre, bir kimsenin vatani korumak için memleketin mukadderatına ait olan siyasetteki meşguliyeti, onun kalben vatana bağlılığının bir tecellisi sayılır. Bunu kişilerde milli hisle hareket ettiğinin en bariz göstergesidir. Çünkü asıl vatan vazifesinin, vatani korumak için siyaset ile ilgilenilmekten geçmektedir. Ülkenin içinde bulunduğu sanat, ticaret, müzik gibi unsurların önemli olduğuna yer verilmektedir.); 27 Temmuz 1328 (1912), nr: 168, s: 1.

Jönler Muharriri; “Tarih-i Romanda Hayal Hissesi ve Romanda Aranılan Hasâis”, (makale, edebî, Bir romanda olması gereken özelliklerin neler olması gerektiği hakkında bilgi veren makaledir.); 13 Şubat 1324 (1909), nr: 101, s: 2.

Mehmet Ali Atıf; “Şahın Mezâlîminden Bir Sedâ-yı İstimdât”, (Şiir, edebî, Şahın zalimliğini, gaddarlığını anlatan Farsça bir şiir konu edinilmiştir.); 23 Şubat 1324 (1909), nr: 111, s: 1.

Tahsin Nihat; “Nesl-i Ati Cemiyet-i Edibe’sinden”, (makale, edebî, Osmanlı edebiyatında taklidin olduğunu ve edebiyatın ilim olması için taklitten kurtulması gerektiğine yer verilmiştir.); 18 Temmuz 1328 (1912), nr: 159, s: 3.

2.4.7. Eğitim

Avanzâde M. Süleyman; “Mekteb-i Harbiye Talebesi ve Fâzilet”, (makale, eğitim, Yazar bir memlekette Meşrutiyet’in ilan edilmesi ile medeni olunmayacağını, okumanın ve ilmin önemli olduğunu ve insanın ilimle eğitilmesi, öğrendiklerini hayatta kullanılmasıyla medeni bir kişiliğe bürüneceğini anlatıyor.); 28 Şubat 1324 (1909), nr: 116, s: 1.

Fatin Azmi; “İhtiyâc-ı Umûmiye Dâir”, (makale, eğitim, Milletın ihtiyacının, eğitim camiasının ıslah ve tamiri ile giderileceğini, bunun için ilk önce bakanlığın ıslahı gerektiğini anlatan yazıdır. Ayrıca işe memurların doğru seçilmesinden başlanması gerektiğini ve yapılan binaların eğitime uygunluğu konu edinilmiştir.); 14 Ağustos 1328 (1912), nr: 186, s: 2-3.

Fatin Azmi; “Yeni Maâriften / Tedrisât-ı Tâliye Programı”, (makale, eğitim, Makale, ilkokul ve lise eğitiminde görülen derslerin yeterli olmadığını, yükseköğretim kurumlarına giden öğrencilerin bu sebeplerden dolayı zorluk çektiğini, Maârif

Nezareti'nin konuya eğilmesi gerektiğini konu edinmiştir. Ayrıca öğrencilerin gereğinden fazla ders yükünün olduğu da ifade edilmektedir.); 18 Ağustos 1328 (1912), nr: 190, s: 2.

İmzasız; “Feridun Bey'in Vasiyeti”, (makale, eğitim, Telgraf İstanbul, Budapeşte'de uzun bir müddet şebenderlik (konsolos) yapan Feridun Bey'in, öğrenim görmek isteyen öğrenciler için Macaristan Fen'un Akademisine 500.000 frank bir meblağ miras bıraktığına dâir bilgi verilmiştir.); 24 Mart 1325 (1912), nr: 140, s: 1.

İmzasız; “Hadd-i Mâruf”, (makale, eğitim, Vatana olan bağlılık ancak ve ancak vatana olan hizmetle olmaktadır. Vatan sevgisi, vakıf hizmetleri olmadan, sanatsız ve ticaretiz bir anlayışla olamaz. Siyaset ancak düşünce, ilim ve irfanla olur. Vatan sevgisinde asla ümitsizliğe yer yoktur.); 26 Temmuz 1328 (1912), nr: 167, s: 1.

İmzasız; “Maârif'e Karşılık”, (makale, eğitim, Osmanlı'da maârifin düzeltilmesini, öğretmenlere değer verilmesini, vakıfların kurulması ve vakıfların idâresinin düzgün olması gerektiği ifade edilmektedir. Hoca Kadri Nasuh Efendi'nin mütâlaasının önemli olduğu belirtilmektedir.); 19 Temmuz 1328 (1912), nr: 160, s: 1.

İmzasız; “Maârif”, (makale, eğitim, Eğitim ve öğretimin önemli olduğunu, halkın ilk okul eğitimine önem vermesi gerektiğini ayrıca cehaletin kötülüğünü yenmenin ancak eğitimle mümkün olacağı belirtilmektedir.); 22 Temmuz 1328 (1912), nr: 163, s: 2.

İmzasız; “Maârif-i Milliye ve Mekteplerimiz -1- ”, (makale, eğitim, Mekteplerin ilk okuldan başlaması gerektiğini, mekteplerimizde eğitim gören öğrencilerin ilk etapta okuma yazma ve daha sonra ihtiyaca göre eğitilmesi gerektiği üzerinde durulmaktadır. Eğitimin asıl amacının talebelerin kabiliyetlerine bakılarak uygun mesleklere yönlendirmek olduğunu anlatılmaktadır.); 12 Mart 1325 (1909), nr: 128, s: 1-2.

İmzasız; “Maârifimiz”, (makale, eğitim, Kâmil Paşa döneminde güya mektepleri düzeltmek için Osmanlı ülkesine gelen İngilizlerin eğitime verdiği zarar ile ilgili bilgi vermektedir.); 6 Nisan 1325 (1909), nr: 153, s: 1.

İmzasız; “Mülkiye Mezunlarına Memuriyet Verilmeyecek...!”, (makale, eğitim, Mülkiye mezunlarının masa başındaki bir memur olmaması gerektiğini ve devletin bunu

İngiltere'ye benzer bir sistemle uygulanması gerektiğini örnek vererek bizim ülkemizde de böyle bir uygulamanın gerekli olduğuna vurgu yapılmıştır. Mülkiye mezunlarının siyasete girmesi gerektiği ve devlet yönetiminde etkili olması gerektiği üzerinde durulmuştur.); 1 Mart 1325 (1909), nr: 117, s: 2.

Kalkandelen Bank Muavini Naci; "Maârif-i Nisvan, Mektebler", (makale, eğitim, Kız çocuklarının da eğitimde yer almasının zorunlu olduğu ifade edilmektedir. Erkek ve kız çocuklarının eşitlik ilkesi doğrultusunda eğitim alması için okulların kurulmasının gerekli olduğu anlatılmaktadır.); 3 Nisan 1325 (1909), nr: 150, s: 2.

M. Nevzat; "Varaka", (makale, eğitim, Darülfünun-ı Osmani İhtiyat Şubesi mezunlarından M. Nevzat Bey'in okullarda okuyan öğrencilerin genel durumunu, okul okumak için çektiği maddi ve manevi sıkıntılarını, eğitimin eksikliklerini, imtihanlarda öğrencilerin kopya çektiğini anlatılmaktadır.); 18 Temmuz 1328 (1912), nr: 159, s: 3.

Şerafeddin Mağmumi; "Düşündüm Ki", (makale, eğitim, Meşrutiyetin ilanının en önemli icraatı kız okullarının açılmasıdır. Kızların talim ve terbiyesinin önemli olduğunu ve gelecek neslin annelerinin eğitimli kişiler olması gerektiğini ifade etmektedir.); 25 Şubat 1324 (1909), nr: 113, s: 1.

Şerafeddin Mağmumi; "Düşündüm Ki", (makale, ekonomi, Doktorların ve baytarların ödedi yıllık vergilerin üç taksitle ödenmesinin Belediyeler tarafından zorunlu kılınması eleştirilmektedir. Ayrıca, baytarlığın bir meslek olarak kabul edilmesi gerektiğine yer verilmektedir.); 18 Mart 1325 (1909), nr: 134, s: 1-2.

Tırnovalı Osman Nuri; "Maârif-i Milliye ve Mekteblerimiz -2-", (makale, eğitim, Ülkenin en mühim meselesinin eğitim olduğunu, bu konudaki mesul kişinin de Maarif Nazırı olduğu ifade edilmektedir. Balkanlarda Sırp, Rum, Ermeni gibi gayrimüslim tebaanın eğitimde iyi olduğunu ve Osmanlı'nın, ülkece eğitim olarak geri kaldığının altını çizmektedir.); 13 Mart 1325 (1909), nr: 129, s: 2-3.

Tırnovalı Osman Nuri; "Maârif-i Milliye ve Mekteblerimiz (Bir Mukâyese-i Hakgûyâne) -3-", (makale, eğitim, Osmanlı Devleti ile Bulgaristan eğitim sistemleri mukayese edilmektedir.); 16 Mart 1325 (1909), nr: 132, s: 1-2.

Tırnovalı Osman Nuri; “Maârif-i Milliye ve Mekteblerimiz (Bir Mukâyese-i Hakgûyâne) -4- Bulgaristan Maârif-i”, (makale, eğitim, Bulgaristan 1891 Maârif Nizamnâmesi ile okulların 2+2+2 şeklinde düzenlediğini belirtmiştir. Daha sonra 1898 tarihli nizamnâme ile eğitim 2+2+4 olarak yeniden reform edilmiştir. 1906 tarihli nizamnâme ile de okullardaki eğitimin 4+3 şeklinde yeniden düzenlenmiştir. Okul öğretmenlerinin atamasının nasıl olması gerektiği ilgili ilgili bilgi verilmiştir.); 17 Mart 1325 (1909), nr: 133, s: 3.

Tırnovalı Osman Nuri; “Maârif-i Milliye ve Mekteblerimiz (Bir Mukâyese-i Hakgûyâne) -5- Bulgaristan Maârif-i Tahsili İdadi", (makale, eğitim, Kızlar ve erkeklere ait okulların olduğu, bunların eğitim dersleriyle ilgili detaylı bilgileri ve öğrencilerin aldığı dil eğitimi ilgili bilgiler verilmiştir. Ayrıca, Bulgaristan’da idadi okullarında öğretmen okulları, ticaret, sanayi ve zirai okullarla birlikte bazı özel ihtisâs okullarının belediye, vilayet ve hükümetin emri altında olduğuyla ilgili bilgi verilmiştir); 20 Mart 1325 (1909), nr: 136, s: . 2.

Tırnovalı Osman Nuri; “Maârif-i Milli ve Mekteblerimiz (Bir Mukâyese-i Hakgûyâne) Bulgaristan Maârif-i -6- Tahsil-i Ali ve İhtisâs”, (makale, eğitim, Bulgaristan okullarında verilen derslerle ilgilidir. Bulgaristan okullarındaki yüksek tahsil ve ihtisâsla ilgili bilgi verilmiştir.); 23 Mart 1325 (1909), nr: 139, s: 1-2.

2.4.8. Ekonomi

Avanzâde M. Süleyman; “Aile Sandığı”, (makale, ekonomi, Osmanlı halkının aile müessesesinin nasıl olması ve ailenin nasıl birikim yapması gerektiğine dâir bilgi verilmiştir. Ayrıca, bankaların ailelere hizmet vermesine, iktisadî bilmenin faydalarına, insan ne surette servet sahibi olacağına ve nasıl birikim yapabileceği ile ilgili bilgilere değinilmiştir.); 27 Şubat 1324 (1909), nr: 115, s: 2.

Avanzâde M. Süleyman; “Bir Hasbihâl", (makale, ekonomik, Ülkenin içinde bulunduğu ekonomik durumunun ülke insanının giyiminden-yiyeceğine, yiyeceğin’den-yakacağı’na kadar ülkedeki her şeyin fiyatını arttığı ve hayat pahalılığı olduğunu anlatılmaktadır.); 12 Mart 1325 (1909), nr: 128, s: 2-3.

Avanzâde M. Süleyman; “İdâre-i Mahsusa’ya Düşmanlık”, (makale, ekonomi, Meşrutiyet’ten sonra İdarenin bazı uygulamalarından dolayı halkın düşmanlığını celbettiği, vergilerin gelirlere göre toplanması gerektiğini ele alan makaledir.

Makalede ayrıca, idârenin bazı grup ve şirketlerin eline geçtiğine dâir bilgi de verilmiştir.); 23 Mart 1325 (1909), nr: 139, s: 2.

Avanzâde M. Süleyman; “Mecidiye Kaça?” (makale, ekonomi, Osmanlı Devleti’nin her eyaletinde, her şehirlerinde mecdiyenin farklı farklı fiyatlara geldiğinden dolayı Osmanlı mecdiyesinin gerçek değerinin ne olduğuna dâir eleştiri yapmıştır.); 25 Şubat 1324 (1909), nr: 113, s: 2.

Avanzâde M. Süleyman; “Reji Ne Yapmalı?”, (makale, ekonomi, Osmanlı’da tütün ekimi, ticareti ve satışının nasıl olduğuna değinilmiştir. Ayrıca Reji İdâresi’nin işleyişinde aksamalar olmasından dolayı eleştirmiştir.); 14 Mart 1325 (1909), nr: 130, s: 2-3.

Avanzâde M. Süleyman; “Reji Ne Yapmalıdır -2-”, (makale, ekonomi, İstibdat döneminden gelen kişilerin Reji İdâresi ile arasının iyi olduğu, matbaayı kendi çıkarları doğrultusunda susturduğu, tütün ekimi, satılmasını kendilerine göre ayarladıklarını, rüşvetin ve stokçuluğun devr-i hürriyette de devam ettiğine dâir bilgi verilmiştir.); 17 Mart 1325 (1909), nr: 133, s: 2-3.

Bir Trablusgarplı; “Evrak-ı Vâride”, (makale, ekonomi, Yazı ülkenin içinde bulunduğu durumdan etkilenen paranın değerinin her yerde aynı olmadığını ve bunların sakıncalarını ele almıştır.); 7 Ağustos 1328 (1912), nr: 179, s: 4.

Doktor Adanalı Şükrü; “Fikrimden Geçen”, (makale, ekonomi, Millet meclisine girenlerin her ne surette olursa olsun zengin olmak istediğini ele alan yazar, ayrıca bazı memurların görevlerinin gereksiz olduğunu, personel bakımından bir kişinin yapacağı bir işi, on kişiye tahsis edildiğini ve bunun devlete yük getirdiğini, özellikle askeriyede böyle gereksiz harcamaların olduğunu anlatmaktadır.); 28 Şubat 1324 (1909), nr: 116, s: 2.

Fatin Azmi; “İhtiyâc-ı Umûmiye’ye Dâir -1-”, (makale, ekonomi, Bürokraside yapılan hataların giderilmesi gerektiğini belirten makale, esas düzenlemenin ise kanunlarla ilgili olduğunu anlatmıştır.); 10 Ağustos 1328 (1912), nr: 182, s: 3-4.

İbrahim Fatih; “Ticarette Askerlik Tev’em’dir!”, (makale, ekonomi, Askeriyenin önemli olduğu gibi vatanın bütünlüğünü koruyan bir hususun da ekonomi olduğu bundan

dolayı ticaret mezunlarının askere alınmaması gerektiği üzerinde durmuştur.); 16 Şubat 1324 (1909), nr: 104, s: 1.

İmza Mahfuzdur; “Millet Hükümet’ten Mâadâ Bir Mahalle Vergi Vermeğe Mecbur Mudur?”, (makale, ekonomi, 11 Temmuz’dan sonra Pravişte’de İttihat ve Terakki Cemiyeti’ne bağlı olan bir grubun halktan usulsüz olarak vergi toplamasına ve bunu bilen hükümetin olaya göz yumduğuna değinilmektedir. Öyle ki durumun İstibdat dönemine rahmet okutacak kadar kötü olduğu hakkında bilgi verilmiştir.); 9 Mart 1325 (1912), nr: 125, s: 3.

İmzasız Köylü; “Nikel Paralar Hakkında”, (makale, ekonomi, Nikel paraların hükümet tarafından çıkarılmasına rağmen esnaf arasında ve bazı devlet dairelerinde geçmediği ileri sürmüştür.); 12 Kânûn-ı Sâni 1328 (1913), nr: 198, s: 4.

İmzasız; “Başlıksız”, (makale, ekonomi, Jön Türk gazetesinden, Balkanlarda meydana gelen olayları göstererek, Balkan devletlerinin Türkiye’ye tazminat ödemeye iki yönden mecbur olduğu iddiasına yer verilmiştir.); 12 Kânûn-ı Sâni 1328 (1913), nr: 198, s: 4.

İmzasız; “Bilumum Osmanlılara Hitap”, (makale, ekonomi, Eskiden vergilerin adil olmaması ve vergi tahsilinde zulme uğramış, canından bezmiş olan halkın meşrutiyetin ilanından sonra maliye alanında yapılan düzenlemelerle rahata kavuştuğu anlatılmaktadır. Bu sebeple artık halkın, İttihat ve Terakki Cemiyeti’nden korkmaması gerektiği dile getirilmiştir.); 23 Şubat 1324 (1909), nr: 111, s: 1.

İmzasız; “Bütçe Meselesi”, (makale, ekonomi, iktisadi, Yıllık bütçenin tertibi ve görüşülmesine dâir makedir.); 16 Ağustos 1328 (1912), nr: 188, s: 4.

İmzasız; “Haliç Vapurları Şirketi”, (makale, ekonomi, Haliç’te bulunan vapurların şekilleri ve vapurların çalışma saatleri hakkında bilgi verilmiştir.); 26 Temmuz 1328 (1912), nr: 167, s: 3.

İmzasız; “Hint Müslümanlarının İânesi”, (makale, ekonomi, Lahor şehrindeki bir bankanın, Osmanlı Devleti’ne On yıl (10) boyunca faizsiz borç vermesi ile ilgilidir.); 14 Kânûn-ı Sâni 1328 (1913), nr: 200, s: 2.

İmzasız; “Memâlik-i Osmaniye’de Ziraat ve Ziraat Bankası”, (makale, ekonomi, Gerek mecliste gerek basında özellikle ticaret ve iktisadi konularda gündeme alınırken, ziraat ile ilgili konular pek gündem olmamıştır, yazara göre asıl önemli olan konu tarım ve tarım ürünleridir.); 9 Mart 1325 (1912), nr: 125, s: 1.

İmzasız; “Moratoryumun Lüzumu”, (makale, ekonomi, Azatamart gazetesinin “Moratoryumun Lüzumu” adlı baş makalesinde ülkenin savaşta olmasından dolayı mali bir buhran olduğunu anlatmaktadır. Mali durumu kurtarmak için hükümetin moratoryumu ilan etmesi gerektiğiyle ilgili bilgi verilmektedir.); 31 Teşrin-i Evvel 1328 (1912), nr: 192, s: 3.

İmzasız; “Rüsumat Ahvâli”, (makale, ekonomi, Rüsumat Emanet’inin hükümetin en önemli değeri olduğu, memur ve meclis azalarının, hukuk müşavirlerinin arasındaki gelir dağılımının adaletsiz olduğuna dâir bilgi verilmiştir.); 4 Mart 1325 (1909), nr: 120, s: 2-3.

İmzasız; “Rüsumat Emanet’inin Tensîkatı”, (makale, ekonomi, Osmanlı Devleti’nin gümrük ıslahı ve tenzihinin (düzenleme, sıralama) devletin en büyük gelir kaynağı olduğunu, zayi ve israftan muhafaza için İngiltere’den özel olarak getirilen bir görevlinin hazırlamış olduğu bir projeden bahsetmektedir.); 31 Mart 1325 (1909), nr: 147, s: 1.

İmzasız; “Selim Melhame’nin İhtilâs-ı Cesimi ve Orman Nezareti”, (makale, ekonomi, İtalya’dan neşredilen bir gazete yazısında Selim Melhame hakkında Orman Nezareti’nden 2,5 milyon lira çalmış olduğunu daha sonra yapılan tetkikler sonucunda Selim Melhame’nin suçsuz olduğu ile ilgili bilgi verilmiştir.); 13 Şubat 1324 (1909), nr: 101, s: 2-3.

İmzasız; “Şirket-i Hayriye Boğaz İçin İstekleri”, (makale, ekonomi, Rumeli sahilinde yapılan iskeleye önem verildiğini, aynı hassasiyeti Anadolu yakasında yapılan iskelelere de verilmesi gerektiğini anlatmıştır.); 20 Temmuz 1328 (1912), nr: 161, s: 3.

İmzasız; “Tesâdüf-Muhâvere”, (makale, ekonomi, Devlet adına, milletten toplanan paraları mazlumlara ve garibanlara dağıtılması gerektiği belirtilmiş ve İttihat ve Terakki Cemiyeti adamlarının yüksek maaş almasından dolayı, “Şûrâ-yı Ümmet”

adlı yayın organının eleştirisine yer verilmiştir.); 23 Şubat 1324 (1909), nr: 111, s: 2.

Papazyan Takvur; “Ereğli Kömür Madencileri”, (makale, ekonomi, Bazı memurların maden işçilerinin iyi çalışmadığını bahane ederek Fransa ve İtalya’dan madende çalıştırılmak üzere 3000 işçi getirmek istediklerini ve bu memurların yaptıkları haksızlık yüzünden artık kömür madeninde bulunmamaları gerektiği konu edinilmiştir.); 6 Nisan 1325 (1909), nr: 153, s: 2-3.

Papazyan Takvur; “Ereğli Kömür Madencileri–Madenciler-2”, (makale, ekonomi, Zonguldak’ta çalışan madencilerin genel durumları ve sorunları ile ilgili bilgi verilmiştir.); 5 Nisan 1325 (1909), nr: 152, s: 2-3.

Şerafeddin Mağmumi; “Düşündüm Ki”, (makale, ekonomi, İstanbul’a gelen birçok kişinin işsiz olduğunu, asayiş bozduklarını, gün içerisinde özellikle ikindiden sonra sokakların tehlikeli olduğunu, ayrıca inkılâptan sonra açığa alınan kişilerin işsizlikle boğuştuğunu anlatmaktadır. Ayrıca, postanelerin bir mektubu 480 saatte bile yerine ulaştıramadığını, postanelerin işlevsiz hale geldiğini ifade etmektedir.); 11 Mart 1325 (1909), nr: 127, s: 1.

Şerife Zahide; “Mekâtib”, (makale, ekonomi, Babası ve eşi asker olan bir kadının, ekonomik sıkıntılarının olduğuna yer verilmiştir. Hükümetin bu gibi kişiler için önlem almadığı belirtilmiştir); 15 Şubat 1324 (1909), nr: 103, s: 3.

2.4.9.Felsefi

Helvetiyos; “Şu, Bu”, (makale, felsefi, Hayvanların ruhunun olup olmadığı hakkındaki görüşlere yer verilmiştir.); 13 Ağustos 1328 (1912), nr: 185, s: 4.

İmzasız; “Aşk”, (makale, felsefi, Aşkın insanın yaşına, durumuna göre değiştiğini ve insanı hem sevindiren hem de üzen bir durum olduğundan bahsetmektedir.); 7 Ağustos 1328 (1912), nr: 179, s: 4.

İmzasız; “Bizde Hissi Milli’nin Derecesi”, (makale, felsefi, Avrupa’daki milletlerin milli hislerinin yoğun olduğunu, hatta Yunanlıları örnek vererek Etnik-i Eterya Cemiyeti’nin yaptığı zalimane olayları bile milli his olarak kabul ettiğini dile getirmiştir. Ama bizdeki yapılan birçok faydalı durumların bile halk tarafından

benimsenmediğinden dolayı milli hislerinin gayet zayıf olduğuna yer verilmiştir.); 13 Şubat 1324 (1909), nr: 101, s: 2.

İmzasız; “İdeâl”, (makale, felsefi, Âhengî idâre, Osmanlı nazırlarının verdiği sözleri tutmamasından duyulan rahatsızlığa yer verilmiştir. Nazırların bu sözleri verirken, şan ve şöhret peşinde koştuklarını anlatmaktadır. Yabancı ülkelerde ise bu durum tam tersi olmaktadır. Nitekim İngiltere de biri bir söz verdi mi, sözünde durur ve sözüne sadık kalarak yerine getirir. Sözü veren kişinin sözü yerine getirinceye kadar, kamuoyu durumun takipçisi olur.); 7 Ağustos 1328 (1912), nr: 179, s: 1.

2.4.10. Hatıra

Avanzâde M. Süleyman; “Kemal Bey’in İdârehânesi”, (hatıra, Kemal Bey’in İskenderiye’de olduğu zamanki hatıralarına yer verilmiştir. Kemal Bey eskiye özlem duymakla birlikte halktan uzaklaşmış ve bu sebeple sosyal ilişkilerinin iyi olmadığına değinilmiştir. 21 Şubat 1324 (1909), nr: 109, s: 3.

2.4.11. Hukukî

Doktor Refik Nevzat; “Kablel Dava Birkaç Söz”, (şikâyet, hukukî, Kardeşi Tefvîk Nevzat’ın uğradığı jurnalden dolayı sürgüne gönderilmesinin ve hapse mahkûm edilmesinin asılsız iftiralar nedeniyle olduğunu anlatıyor.); 20 Mart 1325 (1909), nr: 136, s: 2-3.

İmzasız; “Hukuk Mahkemeleri”, (makale, hukukî, Hukuk mahkemelerinin dereceleri hakkında bilgi veriliyor. Adli makamın herkesin rahatlıkla ulaşacağı ve başvuracağı bir devlet kurumu olması gerektiğini, mahkeme sayılarının yetersiz olduğunu, var olan mahkemelerin haklı karar veremediği için sorun yarattığına yer verilmiştir.); 2 Ağustos 1325 (1909), nr: 174, s: 3.

İmzasız; “Muhâkim-i Adliye”, (makale, hukukî, Adliye hakimlerinin verdiği yanlış cezaları eleştirmekle beraber, Meşrutiyet döneminde olmasına rağmen İstibdat dönemini aratmayan cezaların var olduğunu ve bu durumdan dolayı adliye makamlarının eleştirilmesine yer verilmektedir.); 2 Mart 1325 (1909), nr: 118, s: 1.

2.4.12. İdârî

Bafralı C...T; “Nafiye Nezâretine”, (makale, idârî, Gazeteye İsmail Hakkı Efendi imzasıyla Nafiye Nezâreti’ne yazılan arzuhâlleri anlatıyor. Yazı, Bafra’da

Kızılırmak nehrinin üzerinde bulunan köprünün yıkılması ile ilgili şikâyet ve eleştiriyi içermektedir.); 1 Nisan 1325 (1909), nr: 148, s: 1.

Fatin Azmi; “İhtiyâc-ı Umûmiye’ye Dâir -2-”, (makale, idârî, Makalede devletin memur kadrolarında halkın ihtiyaçlarına cevap veremeyen kişilerin olduğunu, bu kişilerin işleri geciktirdiğini, tapu dairesi ve vergi dairesinin halkın ihtiyaçlarını tam olarak karşılayamadığını anlatmış ve bu konulara dâir düzenleme yapılması gerektiği konu edinilmiştir.); 11 Ağustos 1328 (1912), nr: 183, s: 3-4.

Hasan Şevket; “Yollar, Caddeler Hakkında Bazı Mütâlaât ve Bataklıklar”, (makale, idârî, Makalede, Osmanlı şehirlerinin, belediyeçilik anlayışının gelişmemiş olduğunu, ülkenin cadde ve bataklıklarla mücadelede zayıf olduğunu, şehirlerin sefalet içinde olduğunu; diğer taraftan Avrupa medeniyetlerine bakıldığında ise durumun farklı olduğuna dikkat çekilmiştir. Örnek olarak İngiltere’ye bakıldığı zaman hemen her şehirde caddelerin temiz olduğunu belediyeçiliğin geliştiğini anlatmaktadır.); 5 Nisan 1325 (1909), nr: 152, s: 3.

Hikmet Safi; “Başlıksız”, (makale, idârî, Evrak-ı vâride, Yazar resmî dairelerde halkın işinin göz ardı edildiğini ve memurların işlerini yapmadığını ifade etmiştir.); 18 Ağustos 1328 (1912), nr: 190, s: 4.

İmzasız; “Arazi Meselesi Hakkında Hükümetin Kararı”, (idârî, Azatamart gazetesi baş makalesinde Anadolu’da meydana gelen olayların, ana hükümetin erkenden haberinin olmasıyla önlenebileceğini dile getirmiştir. Devletin haberi olması ile kargaşaya meyil verilmeyeceğini değinilmiştir. Muş-Harput’ta meydana gelen Ermeni ve Kürt milletlerinin arasında çıkan olaylardan bahsetmiş ve 300 Ermeni’nin öldüğü dile getirilmiştir. Daha sonraları arazi meseleleri halledilmiş ve karara bağlanmıştır.); 1 Ağustos 1328 (1912), nr: 173, s: 2-3.

İmzasız; “Kaş Yaparken Göz Çıkarmayalım”, (makale, idârî, Memurların görevlerini hakkıyla yapamamasından dolayı eleştirilmesine yer verilmiştir.); 7 Nisan 1325 (1909), nr: 154, s: 1.

İmzasız; “Sokakların Emr-i Tanzifi”, (makale, idârî, İstanbul’un sokaklarının temizlenmesi ile ilgili bilgi verilmiştir.); 4 Ağustos 1328 (1912), nr: 176, s: 2.

İmzasız; “Vilâyet-i Şarkiye Meselesi”, (makale, idârî , Pozantiyan gazetesinden aktarıldığına göre, Halkın, Mahmut Esat Efendi başkanlığında hükümete başvurduğunu, Osmanlı arazilerinin ıslahı ve Anadolu’daki toprakların genel durumunu anlatmak isteyerek çözüm arandığı dile getirilmiştir.); 1 Ağustos 1328 (1912), nr: 173, s: 4.

Mevlânzâde Rıfat; “Tezebzüb İdâre”, (makale, idârî, İstibdat döneminden bazı kişilerin yeni dönemde de hükümet ile anlaşması eleştirilmektedir. Böylelikle milletin, haklarının gasp edildiği ve bu kişilerin kendi mevkilerini koruduğuna değinilmiştir. Bu durumu gören şeyhülislamın da var olan durumdan hoşnut olduğuna yer verilmiştir.); 28 Mart 1325 (1909), nr: 144, s: 1-2.

2.4.13. İlmî

Avanzâde M. Süleyman; “Postahane -4-”, (makale, ilmî, Postahane işlerinin gerektiği gibi yapılmadığını, Postahanelerin nasıl ıslah edilmesi gerektiğini, Avrupalı bir kimsenin Postahaneleri düzeltmek için getirmenin gerekli mi gereksiz mi olduğunu, noksanlıklarımızın neler olduğunu bilmemiz gerektiğiyle ilgili bilgiler verilmiştir.); 8 Mart 1325 (1909), nr: 124, s: 2.

Hafız Abdullah; “Siper-i Sâikaya Red”, (makale, ilmî, “Siper-i Sâika” adlı yayın organına bir reddiye ile “Şuun-ı Mühimme” adlı baş yazının eleştirilmesiyle ilgilidir.); 27 Şubat 1324 (1909), nr: 115, s: 3.

Hafız Abdullah; “Siper-i Sâika’ya Cevap”, (makale, ilmî, “Siper-i Sâika” adlı yayın organının 18 numaralı nüshasında Beyân’ül Hak Gazetesi ile muhterem milli meclisimize dil uzattığı için “Siper-i Sâika” adlı yayın organına verilen cevabı içermektedir.); 2 Mart 1325 (1909), nr: 118, s: 2.

İbnü'l Gaffar; “İkbâl-i Millet Vâveylâ-i Izdırap”, (makale, ilmî, Osmanlının düşünce dünyası ve medeniyeti hakkında bilgi vermektedir.); 6 Nisan 1325 (1909), nr: 153, s: 3.

İmzasız; “Adalet”, (makale, ilmî, Adalet anlayışının her ne olursa olsun korunmasının ve adaletin sağlanmasının devletin görevi olduğunu belirtilmiştir. Milletin her ferdinin de sorumluluklarının bilincinde olması ve üstüne düşen her vazifeyi yapması gerektiği ifâde edilmiştir.); 15 Ağustos 1328 (1912), nr: 187, s: 2.

İmzasız; “Alman ve İngiliz”, (makale, ilmî, Almanların ve İngilizlerin yaşam tarzlarını ilim, terbiye ve ahlâkî seviyelerini karşılaştırarak önemli bilgilere yer verilmiştir.); 18 Ağustos 1328 (1912), nr: 190, s: 3.

İmzasız; “Başlıksız”, (makale, ilmî, Bulgaristan muhabirinin aktardığına göre, Koçana hâdisesi bahane edilerek, Bulgaristan’ın her kasabasında Türkiye’ye karşı harp mitingleri düzenlendiği anlatılmaktadır.); 11 Ağustos 1328 (1912), nr: 183, s: 3.

İmzasız; “Dâire-i Meşihât’ın Ahvâlî”, (makale, ilmî, Osmanlı Devleti’nde Şeyhülislâm Dâiresi’nin diğer devlet kurumlarından daha üstün görünmesinin devlet yönetimi açısından bir problem olduğuna yer verilmiştir.); 3 Mart 1325 (1909), nr: 119, s: 1-2.

İmzasız; “Heyet-i İctimâiyemiz!...”, (makale, ilmî, Yazar, Osmanlı halkının siyasî durumunu değerlendirirken sadece İstanbul’u baz almanın yanlış olduğunu ifade etmiştir. Avrupa’nın en ücra köşelerine bakılsa dahi Osmanlı halkından daha iyi bir durumda olduğunu belirtmiştir. Ayrıca, artık bilinçli bir Osmanlı toplumunun ortada görünür olduğunu ifade etmiştir. Osmanlıyı oluşturan milletlerin, hakları gözetilir ise birlikteliğin sağlanacağını, böyle bir durumda hiç kimsenin Osmanlı’yı yıkamayacağına dâir bilgi verilmiştir.); 7 Mart 1325 (1909), nr: 123, s: 1.

İmzasız; “İlmi Terbiye Esasâtı”, (makale, ilmî, Fen bilimleri ile sanatın ayrı olduğuna dikkat çekmiştir. Fen bilimlerinin keşif ile olduğunu sanatın ise hem keşfedip hem de uygulama ile olacağı anlatılmaktadır. Bu ilmi terbiyenin çocuklara verilmesine dâir bilgi verilmiştir.); 11 Kânûn-ı Sâni 1328 (1913), nr: 197, s: 3.

İmzasız; “İş...”, (makale, ilmî, Osmanlı ülkesinin şairleri, tarihçileri, tabiatı ve kültürü ile her anlamda çok iyi olmasına rağmen, ülkenin siyaseten iyi yönetilmediğini ifade etmektedir. Ülkede bulunan ecnebi birisinin verimli Osmanlı topraklarının iyi değerlendirilmemesi dolayısıyla şaşkınlığına yer verilen yazıda, bu kişinin ülkenin içinde bulunduğu durumla alakalı bazı tespitlerine yer verilmiştir.); 6 Mart 1325 (1909), nr: 122, s: 1.

İmzasız; “Lâkayd”, (makale, ilmî, Âhengî idâre, Osmanlı ülkesinin en büyük sorunun, “memleketimizi harap eden lâkayd anlayış olduğunun gerçeğine yer verilmiştir. Vatan her taraftan saldırıya uğradığı bir dönemde, boş vermişliğe yer olmayacağı anlatılmaktadır.); 12 Ağustos 1328 (1912), nr: 184, s: 1.

İmzasız; “Umrân”, (makale, ilmî, Âhengî idâre, Osmanlı ülkesinin nehirlerinin, bitki örtüsünün, madenciliğin ve toprakla ilgili her konuda iyi olması için çalışmalar yapılacağı ve bu sebeple de dünya medeniyetlerinden geri kalmayacağına dâir bilgi verilmiştir.); 29 Temmuz 1328 (1912), nr: 170, s: 1.

İmzasız; “Yaşamağa Azmetmeli”, (makale, ilmî, Âhengî idâre, İnsanın yaşama dâir isteklerini, bu istekler sayesinde her işte başarılı olabileceğini anlatıyor. Halkı bütün anlamda kuşatacak bir vatandaşlık kanununun olması gerekliliğini anlatılmaktadır.); 14 Ağustos 1328 (1912), nr: 186, s: 1.

2.4.14. Karar

İmzasız; “Meclis-i Mesdûdun Vaziyeti Hakkında Hükümetin Müptelâsı”, (karar, Kabineden önemli bir zat Liberte gazetesi muhabinine beyânatta bulunmuştur.); 25 ile ilgili Temmuz 1328 (1912), nr: 166, s: 2.

2.4.15. Milli Hislere Dayalı Yazılar

Bediüzzaman Saidi Kurdi, “Asker Kardeşlerimize”, (mekâtip, Milli hislere yönelik, Osmanlının askerinin övülmesi gerektiğini anlatıyor. Ayrıca askerin toplum için ne kadar önemli olduğu anlatılmıştır. Amirlere itaat etmenin devleti yücelteceğini vurgulanmıştır.); 4 Nisan 1325 (1912), nr: 151, s: 3.

İmzasız; “İstiklâl-i Milli -1-”, (makale, milli hislere yönelik, Âhengî idâre, İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin istiklâle zarar verdiğini, milli idarenin esas olarak kabul edilmesi gerektiğini, bu konunun tüm halkı ilgilendirdiğini, siyasî bir ahlâkın olması ve vatanseverliğin şahsi menfaatlerden uzak olması gerektiği ile ilgilidir.); 21 Temmuz 1328 (1912), nr: 162, s: 1.

2.4.16. Sağlık

Doktor Adanalı Ahmet Şükrü; “İlk Bahar veya Güneş Banyosu”, (makale, sağlık, Deniz, kum, güneş, hamam gibi unsurların sağlık üzerindeki önemini ve faydalarını anlatan sağlıkla ilgili yazıdır.); 3 Nisan 1325 (1909), nr: 150, s: 3.

Dr. Adanalı Ahmet Şükrü; “İlk Bahar ve Güneş Banyosu 2”, (makale, sağlık, Güneşin insan sağlığı için ne kadar önemli olduğunu ve insan vücudundaki hastalıkların tedavisine olan faydalarına yer verilmiştir.); 4 Nisan 1325 (1912), nr: 151, s:3.

Fatin Azmi; “Şehrimizin Hâl-i Sıhhiye’sinden”, (sağlık, İstanbul’da, şehrin plajlarının özellikle Beşiktaş bölgesindeki plajların, lağım suları ile kirlendiğini ve bu kirliliğin insanların sağlığını tehdit ettiğini ifâde etmektedir.); 16 Ağustos 1328 (1912), nr: 188, s: 2-3.

İmzasız; “Başlıksız”, (makale, sağlık, Havâdis-i dâhiliye, Şam ve Halep bölgelerinde kolera salgının olduğunu aktaran makale, buradaki vakalarda ölümler olduğu bilgisini vermiştir.); 31 Temmuz 1328 (1912), nr: 172, s: 2.

İmzasız; “Başlıksız”, (sağlık, haber, Roma 9 Ağustos 1328 Zahara kıyılarındaki nehirlerin, Osmanlılar tarafından zehirlediği haberlerini gazeteler yazmaktadır. Böyle bir olayın Osmanlının imajına zedelemek maksadıyla Avrupalı devletlerin siyasî malzeme yapmak amacıyla yaydığı ifâde edilmektedir. Osmanlı hükümetinin olayı kabul etmediğini ve İtalya hükümeti tarafından suların zehirlenmesini araştıran, Sıhhiye memurlarını görevlendirdiğine yer verilmiştir.); 31 Temmuz 1328 (1912), nr: 172, s: 2.

İmzasız; “Esad Paşa’nın İtalya’ya İzâmı”, (makale, sağlık, İtalya maarif nezaretinin daveti ile Dârul Fünûn Tıp Fakültesi heyeti mualimince seçilerek ve Ma’arif Nezareti adına Ziya Bey’in İtalya’ya konferans için gönderilmesi konu edinilmiştir. Ayrıca İttihat ve Terakki Cemiyeti’ne üye olan Dr. Esad Paşa’da göz hastalıkları kongresine gittiği ile ilgili bilgi verilmiştir.); 9 Mart 1325 (1912), nr: 125, s: 3.

İmzasız; “Hayvan Hastalığı”, (sağlık, haber, İstihbaratı Resmîye’ye göre Osmanlının Asya vilayetlerinde birçok hastalık görüldüğüne dâir haber olduğuna yer verilmiştir.); 4 Ağustos 1328 (1912), nr: 176, s: 2.

İmzasız; “Hilâl-i Ahmer Cemiyeti Beyânnâmesi”, (makale, sağlık, Yazar, Kızılay’ın, milletin hayrı için devam edeceğini belirlemiştir. Kızılay’ın görev ve sorumluluklarını anlatan ve her milletin yardımına din, dil ve ırk gözetmeksizin koştüğünü belirten yazar bu sebeple dış ilişkilerde de diğer devletlerin nazarında itibar kazandığını ifâde etmektedir.); 1 Teşrin-i Sâni 1328 (1912), nr: 193, s: 4.

İmzasız; “Kolera”, (makale, sağlık, Ankara’nın kasabalarında kolera salgınına rastlandığını, ayrıca Konya, Kayseri, Şam’da da vakaların görüldüğüne dâir bilgi verilmiştir.); 23 Temmuz 1328 (1912), nr: 164, s: 2.

İmzasız; “Kolera”, (sağlık, Havâdisi dâhiliye, Halep ve Maraş’taki kolera salgının Konya, Niğde etrafına sirayet ettiğini ifade etmektedir. Kolera salgının Akdeniz bölgesindeki Adana ve Mersin illeri civarına da bulaştığı anlatılmaktadır.); 1 Ağustos 1328 (1912), nr: 173, s: 2.

İmzasız; “Şehremaneti’nden Tebliğ Olunmuştur”, (makale, sağlık, Kurban Bayramı’nda satılacak koyunların temizliğinden, satılacak hayvan yerlerinin hijyen olunması gerektiğinden bahsetmiştir. Kesim ruhsatnamesi konuları ile ilgili bilgi verilmiştir.); 1 Teşrin-i Sâni 1328 (1912), nr: 193, s: 3-4.

İmzasız; “Şehrimizde Kolera”, (makale, sağlık, Kolera hastalığı ile ilgili bilgi verilmiştir. Kolera hastalığının bazı bölgelerde etkili olduğunu ve tedbir alınmasının gerekli olduğuyula ilgili bilgi verilmiştir.); 31 Teşrin-i Evvel 1328 (1912), nr: 192, s: 4.

Muallim Galip; “Umûm-i Maârif ve Mekteblerimiz -8-”, (makale, sağlık, İnsan sağlığının, sıhhatinin önemini ve bunun için uyulması gereken kuralların olduğunu, sağlığın öneminin okullarda öğretilmesi gerektiğini, sağlık kuruluşlarının birer tıp fakültesi haline getirilmesi gerektiğini ve sağlık çalışanlarının maaşlarının düzeltilmesi gerektiğini anlatan makedir.); 18 Şubat 1324 (1909), nr: 106, s: 1.

Şerafeddin Mağmumi, “Düşündüm Ki”, (makale, sağlık, Ahrâr büyüklerinden Manyaszâde Refik Bey’in uzun süre çektiği hastalıktan ölmesi hakkındadır. Böyle büyük bir zatın ölmesinin ülke için büyük bir kayıp olduğuna değinilmiştir.); 10 Mart 1325 (1909), nr: 126, s: 2.

2.4.17. Seyahat

İmzasız; “Kont Berthold’un Roma’ya Seyahati”, (seyahat, Kont Berthold’un Viyana’daki seyahatinden duyulan memnuniyetine yer verilmektedir.); 15 Ağustos 1328 (1912), nr: 187, s: 2.

İmzasız; “Velâhd-ı Saltanat”, (seyahat, Havâdis-i dâhiliye, Osmanlı hanedanına mensup Yusuf İzzettin Efendi’nin 1(Bir) ay kadar devam edecek Viyana ve İsviçre seyahatine yer verilmiştir.); 2 Ağustos 1325 (1909), nr: 174, s: 2.

2.4.18. Siyasî

Abdulkadir Kadri; “Mebusan’a”, (makale, siyasî, Mebusların, vatanın ve milletin selameti için Tarık Bin Ziyad gibi, hürriyet ve vatanın kalkınmasına yardımcı olması gerektiğini ifade edilmiştir.); 5 Şubat 1324 (1909), nr: 110, s: 1.

Abdurrahman Bedirhan; “İyiliğe Karşı Kötülük”, (makale, siyasî, Meşrutiyet’ten sonra Osmanlı’nın başına bela olan Bosna-Hersek meselesini, Avusturya’da gümrük hamallarının boykotunu ve hamalların sahipsiz bırakılmasına anlatan yazıdır.); 11 Mart 1325 (1909), nr: 127, s: 2.

Ahmet Samim; “Şurût-ı Hilâfet”, (makale, siyasî, Yazar makalede Hilafetin şartlarından bahsederek, II. Abdülhamid’in özelliklerine değinilmekte ve var olan halifenin, Peygamber’in vekili olduğunu belirtmiştir. Halkın galeyana gelmeyip, var olan ülkenin buhranlı bu durumdan dolayı Abdülhamit’e karşı tutum oluşturan halkı eleştirmiştir.)10 Nisan 1325 (1909), nr: 157, s: 1-2.

Ali Fahri; “Hasbihâl”, (makale, siyasî, Elvâh-ı siyah muharririnin kaleme almış olduğu makalede, Rıza Bey siyasette etkili ve egemen olmak için her türlü siyasetin mübah olduğunu güden kişiliğine değinerek, siyasî fikirlerine yer verilmiştir.); 15 Şubat 1324 (1909), nr: 103, s: 2.

Avanzâde M. Süleyman; “Katran Amili Eczacı Hakkı Efendiye”, (makale, siyasî, İdâre vapurlarının bazı kişilerin tekelinde olduğu, vapur taşımacılığında iyi hizmet verilmediği anlatılmaktadır.); 2 Nisan 1325 (1909), nr: 149, s: 3.

Avni Kemal; “Buhran-ı İçtimâmımızın Anası”, (makale, siyasî, Medeni bir milletin en büyük göstergesinin siyasî bir eşitlik olduğuna, milli birlikten milli bir medeniyet doğar anlayışının olması gerektiğine yer verilmiştir.); 14 Şubat 1324 (1909), nr: 102, s: 2-3.

Azat Amarid; “Aff-ı Garip”, (makale, siyasî, Halkın uğradığı zulüm ve hakaretten sonra sanki mazi unutulmuş gibi bir hava olduğundan bahsedilmektedir. Özellikle birçok siyasî cinayetten tutuklu olan Muhtar Paşa kabinesinden, Arap İzzet Holo, Selanik Komutanı Hasan Tahsin Paşa (Kara Tahsin Paşa), Nezir Serveriler gibi siyasî zorbalarmın affının konu anlatılmaktadır.); 24 Temmuz 1328 (1912), nr: 165, s: 4.

- B...N; “Ümidimiz! Ey Mebusan”, (makale, siyasî, İstibdat döneminde cefalar çeken halkın artık Meclis-i Mebusan’dan ümit beklediği ve halkın refaha kavuşacağını konu edinmiştir.); 13 Şubat 1324 (1909), nr: 101, s: 1.
- Bahaddin Sait; “Teyid-i Meşrutiyet Esasları -1- Aza-yı Macâlis ve Mehâkim”, (makale, siyasî, Meclis ve mahkemelere atanan heyetlerin devleti temsil etmediğini ve bu durumdan dolayı halkın hükümete güvenin olmadığını, mecliste güvenin kalmadığını ifade etmektedir.); 18 Şubat 1324 (1909), nr: 106, s: 3.
- Beratlı Hamdi Remzi; “Cemiyet Kuvve-i İcrâiye midir, nedir?!...”, (makale, siyasî, İttihat ve Terakki Cemiyeti’nin adliye işlerine müdahil olduğu ve adliyenin yapması gereken icraatlarına doğrudan doğruya kendisinin yaptığına yer verilmiştir.); 3 Mart 1325 (1909), nr: 119, s: 3.
- Ç. Ş.; “İntihâbâtda Vazife-i Millet”, (makale, siyasî, Halkın Meşrutiyet’e ve hürriyete layık kimseler olduğunu, bu sebeple seçim yaparken istiklâline ve hâkimiyetine âşık bir vatansaver gibi davranması ve düşünmesi gerektiği ile ilgilidir. Oy vererek bu hizmetin yerine getirilmesi gerektiği anlatmaktadır.); 14 Ağustos 1328 (1912), nr: 186, s: 3.
- Çeçen Şakir; “Âhengî İdâre”, (makale, siyasî, Tüm halkın yeni kurulan hükümete güvenin olduğunu, ancak Hükümet’in hukuka riâyet etmediğini belirtmiş ve eleştiri yapmıştır.); 20 Temmuz 1328 (1912), nr: 161, s: 1.
- E.. S.; “Siyasiyat”; (makale, siyasî, Kâmil Paşa’nın uygulamış olduğu dış politikanın yanlış olduğunu ve görevden alınması gerektiğini anlatıyor.); 15 Şubat 1324 (1909), nr: 103, s: 1.
- E... Sunuhi; “Mekteb-i Harbiye Nazırı Paşa’ya”, (makale, siyasî, Yazar, Meşrutiyet’ten sonra hürriyeti isteyen halkın, İstibdattan kalma zulme ve zorbalığa maruz kalmaya devam ettiğini anlatmaktadır. Ayrıca İstibdattan kalma olan yönetim anlayışını ve baskıyı devam ettirdiği için Harbiye Nazırı Nazım Paşa eleştirilmektedir.); 16 Şubat 1324 (1909), nr: 104, s: 2.
- Habil Adem; “Pancermenizim - Panslavizim-3”, (makale, siyasî, Balkanlarda Almancılık ve Slavcılık anlayışının çatıştığı noktalar hakkında bilgilere verilmiştir.); 14 Kânûn-ı Sâni 1328 (1913), nr: 200, s: 3.

Habil Adem; “Pancermenizim-Panslavizm 1”, (makale, siyasî, Makalede, Pancermenizim anlayışının Ayastefanos Antlaşmasını yırtarak düzeni bozmak istediğini, ama Panslavizmin anlayışının var olan düzenden taraf olduğu anlatılmaktadır. Ayrıca, Panslavizmin temel dayanaklarından birinin Ayastefanos Antlaşması olduğuna değinilmektedir.); 3 Teşrin-i Sâni 1328 (1912), nr: 195, s: 1-2.

Habil Adem; “Pancermenizim-Panslavizm 2”, (makale, siyasî, Slav âleminin milli bir akımı takip etmediği, bundan dolayı Slavların beş (5) milli Slav siyaseti altında göründüklerini anlatmaktadır. Ayrıca Ruslar, Lehler, Galiçyalılar, Sırlar, Hırvatlar ve Bulvarlarla ilgili bilgi verilmiştir.); 4 Teşrin-i Sâni 1328 (1912), nr: 196, s: 2-3.

Hacı Esad; “Merhum Nazım Paşa’ya Gönderilen Tezkire Suretidir.”, (makale, siyasî, Osmanlı Devleti’nin dış politikada Avrupalı devletlerin gözünden düşmesi Kâmil Paşa hükümetine bağlanmaktadır. Hükümet bundan dolayı eleştirilmektedir. İttihat ve Terakki’nin iktidar olmasıyla halkın hükümeti destekleyeceğini ve devletin kaybettiği itibarını geri kazanacağını belirtmektedir.); 14 Kânûn-ı Sâni 1328 (1913), nr: 200, s: 2.

Hafız İsmail; “Paris’te İzmirli Refik Nevzat Bey”, (makale, siyasî, Şair Refik Nevzat Bey’in Paris’te 7 ay hapis yatması, şiddete uğramasını ve yaşadığı bir olayla ilgili bilgi vermiştir.); 6 Nisan 1325 (1909), nr: 153, s: 3.

İbnü'l Mahmut Asım; “Bir Kurban-ı Vatan Daha ve Hasan Fehmi”, (makale, siyasî, Pertev Adalet Gazetesi, Meşrutiyet ruhunu taşıyan Hasan Fehmi Bey’in İstibdat yanlısı bir kişi tarafından katledildiğini anlatıyor.); 26 Mart 1325 (1909), nr: 142, s: 2-3.

İlimdar; “Arnavutluk Mukavemet-i Milliyesi”, (makale, siyasî, Arnavutluk’un ileri gelenlerinin Osmanlı hükümetinden 14 maddelik isteğine yer verilmiştir. Osmanlı hükümeti sadece bir maddeye olan tereddüdünün olduğunu açıklamıştır. Bu madde de askerlikle ilgili olan maddedir.); 3 Ağustos 1328 (1912), nr: 175, s: 3.

İmzasız, “Balkanlar”, (makale, siyasî, Yazıda, Balkanların genel olarak idâri durumunu, siyasî hayatını, toplum hayatını, yaşanan olayların yarattığı durumu ele almıştır. Ayrıca, Bulgaristan’da meydana gelen buhrana, harp ve sulh olaylarına yer verilmiştir. Diplomat Mösyö Keşof’un fikirlerine de değinilmiştir.); 5 Ağustos 1328 (1912), nr: 177, s: 1.

İmzasız, “Başlıksız”, (makale, siyasî, Daily Telgraf gazetesi 14 Ağustos 1912 tarihli nüshasında Fransa Baş Vekili Mösyö Puankara'nın seyahatine dâir olan bir makalede, İttihat ve Terakki Cemiyeti nezdinde sulha dâir müzakerelere yer verilmiştir.); 5 Ağustos 1328 (1912), nr: 177, s:3.

İmzasız, “Buhran İçinde Buhran”, (makale, siyasî, Yazar, ülkenin içinde bulunduğu durumdan rahatsız olduğunu, ülke içindeki sorunların hastalık yaratacak birer illet olduğunu ve hükümetin acilen var olan duruma müdahale etmesi gerektiğini ifade etmiştir.); 2 Ağustos 1325 (1909), nr: 174, s: 1.

İmzasız, “Dünkü Meclis-i Mebusanda”, (makale, siyasî, Hasan Fehmi Bey'in cinayetiyle ilgili, İstanbul Mebusları Zehrap Efendi, İsmail Kemal, Rıza Nuri ve Ereğli Mebusu Müfid Beyler ve Ahrâr fırkasına mensup mebusların meclisteki tartışmalarını konu edinmiştir.); 26 Mart 1325 (1909), nr: 142, s: 2.

İmzasız, “İhtiyâc-ı Umûmi”, (makale, siyasî, İyi bir düzenin ve idârenin, yemek içmek ve giyinmek gibi tabi bir ihtiyaç olduğundan bahsedilmektedir. Milli güvenliğin olması, asayişin temin edilmesi huzur ve refahı sağladığı aktarılmaktadır.); 5 Ağustos 1328 (1912), nr: 177, s: 1.

İmzasız, “Sabahattin Bey'in Nazmettiği”, (makale, siyasî, Özellikle Ermeni vatandaşlar tarafından mebus olunması istenen Sabahattin Bey'in bu isteğe cevabına yer verilmiştir.); 5 Ağustos 1328 (1912), nr: 177, s: 2.

İmzasız; “31 Mart 1325”, (makale, siyasî, 31 Mart hâdisesinin toplumda bıraktığı tesir hakkında bilgi vermiştir.); 3 Ağustos 1328 (1912), nr: 175, s: 1.

İmzasız; “Acıklı Cinayet ve Teessüf-i Âzim”, (makale, siyasî, Sabah gazetesinin Meşrutiyet döneminde cinayete kurban giden Hasan Fehmi'nin üzüntüsünü aktaran yazıdır. Makalede, Hasan Fehmi'nin katledilmesi, arkadaşı Şakir Bey'in yaralanması, zabitlerin vermiş olduğu ifadeleri ve faillerin bulunmaması anlatılıyor.); 27 Mart 1325 (1909), nr: 143, s: 1.

İmzasız; “Adem-i Merkeziyet”, (makale, siyasî, Adem-i merkeziyet anlayışının memleketimizde kabul görmediği ve halkın bu düşünceye karşı olduğu anlatılmaktadır.); 6 Ağustos 1328 (1912), nr: 178, s: 1.

İmzasız; “Âhengî Hâdisat”, (makale, siyasî, Osmanlı kabinesini, baba-oğul kabinesi şeklinde olduğu için eleştiriyor.); 17 Temmuz 1328 (1912), nr: 158, s: 2.

İmzasız; “Âhengî Harp”, (makale, siyasî, Osmanlı ile Fransa arasındaki harbin artık silahlı olarak değil, masa başında yaşandığını anlatılmaktadır. Yazarın kendisi de diplomasiden yanadır.); 1 Teşrin-i Sâni 1328 (1912), nr: 193, s: 1.

İmzasız; “Âhval-ı Umûmiyemiz”, (makale, siyasî, Ülkenin durumunun buhranlı olduğunu aklı başında olan herkesin rahatlıkla anlayacağını, Osmanlının-Karadağ olayı ile meydana gelen galeyanlarla bütün devletlerin dikkatlerinin Osmanlı Devleti üzerinde olduğunu anlatılmaktadır. İçerde ve dışarda ülkenin mevcut durumunu karalamak için basında birçok yayının olduğundan bahsetmektedir.); 12 Ağustos 1328 (1912), nr: 184, s: 1.

İmzasız; “Amay-ı Siyasî [*]”, (makale, siyasî, Âhengî idâre, Üstâd Murad Bey tarafından “Tatlı Emeller, Acı Hakikatler” isimli eserinde geçen bir makalesinde ülkende meydana gelen olayları anlatmakta ve bunlara örnekler vermektedir. Osmanlının iç siyasetine değinen makale, ülkedeki bazı grupların insanları baskı altında tutarak baskıcı bir rejimin kurdukları ifade etmektedir.); 27 Temmuz 1328 (1912), nr: 168, s: 1.

İmzasız; “Arnavutlar ve Sırp Mesâili”, (makale, siyasî, Gazetelerde Sırp askerlerinin Arnavutluk’un siperlerine saldırması ile ilgili haberler çıkmıştır. Sırbistan’ın Arnavutluk’a saldırmamasının teminatını veren Hüseyin Hilmi Paşa olmasına rağmen Arnavutların Sırlara güvenmediğiyle ilgili bilgi verilmiştir.); 14 Mart 1325 (1909), nr: 130, s: 3.

İmzasız; “Arnavutlar”, (makale, siyasî, Balkanlarda Arnavutların birbiri ile olan kavgalarının bittiği aktarılmaktadır. Bu durumun vatanın selâmeti için bir müjde olduğunu ifade edilmektedir.); 27 Şubat 1324 (1909), nr: 115, s: 3.

İmzasız; “Arnavutlarda Galeyan”, (makale, siyasî, Yazar, Arnavutluk’ta meydana gelen olaylarda Heyet-i Nasîha Reisi ve Kosova Vali-i Müşiri İbrahim Hazretlerinin, Arnavut ruesasına nasihatlerinin güzel karşılanmadığı ve meclisin acilen feshedilmesinin talep edildiğini konu almıştır.); 25 Temmuz 1328 (1912), nr: 166, s: 3.

İmzasız; “Arnavutluk Yunanistan”, (makale, siyasî, Osmanlı Devleti’nin Arnavutluk’a özerklik vermesinin Balkan hükümetlerinde sevince yol açtığına değinilmektedir.); 13 Ağustos 1328 (1912), nr: 185, s: 3.

İmzasız; “Arnavutluk”, (makale, siyasî, Jön Türk gazetesinde Arnavutluk’taki olaylar hakkında halkı bilgilendirmektedir. Asillerin, Arnavutluk hükümetinden birtakım ayrıcalıklar talep ettiğine dâir haberler yapılmıştır. Eğer, isyancıların talepleri yerine getirilirse isteklerinin önünün alınamayacağı vurgulanmıştır. Ayrıca Arnavutluk’un Meclis-i Mebusan’ın feshini ve kabinenin değişmesini istediğine yer verilmiştir.); 6 Ağustos 1328 (1912), nr: 178, s: 3.

İmzasız; “Arnavutluk”, (makale, siyasî, Üsküp’e gelecek olan Arnavutlara şimendiferlerin (Tren, demir yolu) teminatını ve Arnavutların mukavemeti ile ilgili bilgi verilmiştir.); 4 Ağustos 1328 (1912), nr: 176, s: 3.

İmzasız; “Arnavutluk”, (makale, siyasî, Üsküp’te İbrahim Paşa’nın vüruduna yer verilmiştir. Üsküp’te halkın, sükûna olan ihtiyacını, ticaretin durgun olduğunu, millete yüklenmiş vergilerin ağır olmasından dolayı vergilerini verecek durumunun olmayışını konu almıştır. Arnavutların gizlice yaptıkları toplantılarının son bulması gerektiğine ayrıca Arnavutluğun selâmetinin vatan endişesi taşıyan kalplerin varlığı ile son bulacağına değinilmiştir. Arnavutların devletini koruması gerektiği ile ilgili bilgi verilmiştir.); 9 Ağustos 1328 (1912), nr: 181, s: 3.

İmzasız; “Arnavutluk”, (makale, siyasî, Yeni asır gazetesi Üsküp muhabiri, yapılan toplantıların dağıldığını haber etmekte, üç aydan beridir devam eden buhranın bittiği duyurulmaktadır. Bu sebeple de devletin güzel icraatlarına sıra geldiğini, hükümetin artık Arnavutluk’un isteğine göre yeni tedbirler alması gerektiğinden bahsetmektedir.); 13 Ağustos 1328 (1912), nr: 185, s: 3.

İmzasız; “Asker...”, (makale, siyasî, Yazar, Avusturya askerlerinin giyim kuşamına bakıldığı zaman giyiminin çok iyi olmasından dolayı askere saygı duyulduğunu, ama bizim Osmanlı askerlerine bakıldığı zaman ise gariban giyiminde olduklarından dolayı bu itibardan yoksun olduğunu belirten yazı, ordudaki gerçeği göremeyen Kâmil Paşa’nın umursamaz tavırlar takındığını belirtmiş ve eleştirmiştir.); 4 Mart 1325 (1909), nr: 120, s: 1.

İmzasız; “Askerlere Hitap”, (makale, siyasî, Gazetelerde meşrutiyeti eleştirenlere hitap edilmekte, ülkeyi kaosa sürüklemek için askeri isyana teşvik edenler eleştirilmektedir.); 8 Nisan 1325 (1909), nr: 155, s: 3.

İmzasız; “Aşk-ı Vatan”, (makale, siyasî, Âhengî idâre, Vatan aşkını anlatan yazı, bu milleti yıkmak isteyen dâhilî ve hâricî düşmanlara karşı, onu savunan düşüncenin, halkın vatana olan aşkı olduğunu belirtmektedir. Halkın tüm unsurlarla birlikte vatanını savunduğuna yer vermektedir.); 1 Ağustos 1328 (1912), nr: 173, s: 1.

İmzasız; “Avusturya’nın Rolü”, (makale, siyasî, Tribuna gazetesinden aynen, Avusturya’nın, Balkan devletlerindeki kargaşadan yararlanarak siyasî çıkar elde etmesi anlatılıyor.); 13 Ağustos 1328 (1912), nr: 185, s: 3.

İmzasız; “Başlıksız”, (haber, siyasî, Yeni Gazete, Dâhilîye Nazırının gizli sebeplerle değil, sağlık sebebi ile görevinden istifa ettiği ile ilgili yazıdır.); 3 Ağustos 1328 (1912), nr: 175, s: 4.

İmzasız; “Başlıksız”, (makale, siyasî, 18 Temmuz, Rec gazetesinden, Arnavutlara imtiyaz verilmesini, meclisin feshini ve bazı devlet adamlarının affedilmesini anlatmaktadır. Muhtar Paşa’nın yerine Kâmil Paşa’nın tayinini konu edinilmiştir. Rusya’nın yakın zamanda Boğazlar Meselesini ortaya atacağını konusuna da değinilmiştir.); 24 Temmuz 1328 (1912), nr: 165, s: 3.

İmzasız; “Başlıksız”, (makale, siyasî, Âhengî idâre, Kâmil Paşa’nın kanun dışı olarak görevinden azledilmesinin yanlış olduğunu, ayrıca Hüseyin Hilmi Paşa’nın, Kâmil Paşa’yı karalama kampanyası güttüğünü ve halkı açlığa sefalete götüreceğini, bu durumun meşrutiyeti tehlikeye sokacağını ifade eden yazıdır.); 19 Mart 1325 (1909), nr: 135, s: 1.

İmzasız; “Başlıksız”, (makale, siyasî, Âhengî idâre, Osmanlıdaki var olan siyasî bunalımdan dolayı padişahın kendisini müdafaasını konu almıştır.); 9 Nisan 1325 (1909), nr: 156, s: 1.

İmzasız; “Başlıksız”, (makale, siyasî, Âhengî idâre, Yeni kabinenin çalışmasının kamuoyu tarafından beğenilmediğini, Sadrazam Hüseyin Hilmi Paşa’nın halkı nankörlükle itham ettiğini ifade etmiştir.); 17 Mart 1325 (1909), nr: 133, s: 1.

İmzasız; “Başlıksız”, (makale, siyasî, Asya Gazetesi, Türkiye’nin maruz kaldığı siyasî baskının tehlikeli olduğunu ve bu tehlikeden Balkan devletlerinin de etkilendiğini, bu yüzden Balkan devletlerinin arasında gruplaşmaların olacağı ile ilgili bilgi verilmiştir.); 3 Ağustos 1328 (1912), nr: 175, s: 4.

İmzasız; “Başlıksız”, (makale, siyasî, Avanti gazetesinin 4 Ağustos sene 1912 tarihli nüshasından münderiç baş makalesinde İtalyanların Trablusgarp’ı işgali ettiği yerleri teslim etmeyeceği ile ilgili bilgi verilmiştir.); 29 Temmuz 1328 (1912), nr: 170, s: 3.

İmzasız; “Başlıksız”, (makale, siyasî, Azatamart gazetesi, Meclisin ne zaman toplanacağına, Osmanlının kuvvetinin ve mevcudiyetinin tüm unsurlar ile meşru bir seçim istediğini dâir yazıdır.); 3 Ağustos 1328 (1912), nr: 175, s: 4.

İmzasız; “Başlıksız”, (makale, siyasî, Daily Telgraf gazetesi, 19 Ağustos 1912 tarihli yazıda, İtalya ile Türkiye arasında savaşın durması ve sulh yapılması için müzakerelerin başladığına dâir bilgiye yer verilmektedir.); 11 Ağustos 1328 (1912), nr: 183, s: 3.

İmzasız; “Başlıksız”, (makale, siyasî, Dış basında 29 Temmuz 1912 tarihinde yayınlanan yazıda, Osmanlının Trablusgarp Savaşından başarısız olduğu, durumun değerlendirilmesi gerektiği belirtiliyor. Ayrıca Osmanlı Devleti’nin iç işlerine karışılması durumu, isyanların ve zabitlerin genel durumunu anlatmaktadır.); 24 Temmuz 1328 (1912), nr: 165, s: 3.

İmzasız; “Başlıksız”, (makale, siyasî, Ekin İttâd ve Teâvün Kulübü tarafından Meclis-i Mebusan’a takdim edilmiş olan, Dersim’de emrinde 40 kişilik bir eşkıya grubu olan Timuroğlu Hüseyin adlı kişinin halka ve devlete verdiği, maddi ve manevi kayıpların her geçen gün daha da artmasıyla ilgili bilgi verilmiştir.); 5 Mart 1325 (1909), nr: 121, s: 2.

İmzasız; “Başlıksız”, (makale, siyasî, haber, Bulgar ahalisi Makedonya komitelerinin Ayastefanos maddesine binâen Selanik’e kadar uzanan büyük Bulgaristan kurma projesinde olduğunu ve bu düşüncüyü asla akıllarından çıkaramadığına yer vermektedir.); 4 Ağustos 1328 (1912), nr: 176, s: 4.

İmzasız; “Başlıksız”, (makale, siyasî, hariciye, Avanti gazetesi 30 Temmuz 1912 baş makalesinde ifade ettiğine göre İtalya’ya paralı askerler getirilmiştir. Bu askerlere ödenmekte olan paranın halka ekonomik açıdan yük getirdiği ifade edilmiştir.) 24 Temmuz 1328 (1912), nr: 165, s: 2.

İmzasız; “Başlıksız”, (makale, siyasî, Jön Türk gazetesinden, Balkanlarda meydana gelen savaş neticesinde dört Balkan devletinin krallarının harbi bitirmeden kendilerinin kazandıklarını ilan etmişlerdir. Buna bağlı olarak da Balkan devletleri yöneticileri kendilerine hemen yeni unvanlar ihdas etmişlerdir. Kral Petro bütün Sırların Kralı, Kral George bütün Yunanlıların Kralı, Kral Nikola Karadağ ve Arnavutluk kralı olarak yeni unvanlarını duyurmuşlardır.); 2 Teşrin-i Sâni 1328 (1912), nr: 194, s: 1.

İmzasız; “Başlıksız”, (makale, siyasî, Manchester Guardian gazetesinin 6 Ağustos 1912 tarihli bir makalesinde İttihat ve Terakki Cemiyeti’nin yaşattığı mağlubiyetlerden sonra, cemiyetin yeni seçimlerde eskisi gibi başarılı olamayacağına yer verilmiştir.); 29 Temmuz 1328 (1912), nr: 170, s: 3-4.

İmzasız; “Başlıksız”, (makale, siyasî, Matin gazetesinden, Viyana muhabirinin aktardığına göre sosyalistler, Balkan Harbine karşı direniş göstermekte ve ekonomik gerekçelerle Balkan devletlerinin savaşa katılmasına karşı çıkmaktadır.); 4 Teşrin-i Sâni 1328 (1912), nr: 196, s: 3.

İmzasız; “Başlıksız”, (makale, siyasî, Novoye Vremya gazetesinden, Avusturya’nın İtalya ve Rusya devletlerine karşı Balkan devletlerinin arasındaki siyasetini temel amacının Adriyatik denizinde hakimiyet kurmak olduğunu aktarmıştır.); 2 Teşrin-i Sâni 1328 (1912), nr: 194, s: 4.

İmzasız; “Başlıksız”, (makale, siyasî, Sabah gazetesi, Hükümet yapılacak olan seçimlerin güvenli bir şekilde, kanunların güvencesi altında yapılacağına teminatını vermiştir. Her zaman seçim hakkını halkın fikir ve kanaatine uygun olarak tecelli edeceğini belirtilmiştir.); 17 Ağustos 1328 (1912), nr: 189, s: 4.

İmzasız; “Başlıksız”, (makale, siyasî, Times gazetesi tarafından harbe gönderilen muhabirin 12 Ağustos 1912 tarihli makalesinde, İtalyanların Trablusgarp savaşında kullandığı tayyare, balon ve hava araçları ile ilgili bilgi verilmiştir.); 3 Ağustos 1328 (1912), nr: 175, s: 4.

İmzasız; “Bir Alman Ceridesinin Mütâlaatı”, (makale, siyasî, Türklerin zihniyetine Jön Türklerin sirayet ettiğini ve Türkiye’nin milli düşüncesinden dolayı yenilmeyecek olduğuna yer verilmiştir.); 22 Temmuz 1328 (1912), nr: 163, s: 3.

İmzasız; “Bir Nebze-i Hakikât Daha”, (makale, siyasî, Yazar, Kâmil Paşa kabinesinin sorunlar yarattığını, kabinenin zayıf olduğundan dolayı Tanin ve Şûrâ-yı Ümmet gazeteleri tarafından eleştirildiğini ve kabinenin düşürülüp yerine Hüseyin Hilmi Paşa’nın getirilmesinde, basının etkili olduğunu konu edinmiştir.); 20 Şubat 1324 (1909), nr: 108, s: 1.

İmzasız; “Bir Taraf Düşünelim”, (makale, siyasî, Âhengî idâre, Ülkede bulunan siyasî durumdan dolayı her olayın fâili olarak İttihat ve Terakki Cemiyeti’nin görüldüğünü, ancak kanun önüne gelindiği zaman ise cemiyetin suçlanamayacağını ifade etmektedir. Bundan ders alan İttihat ve Terakki Cemiyeti’nin eski hataları yapmayıp artık milletin düşüncelerine göre hareket ettiğini bildirmektedir.); 15 Ağustos 1328 (1912), nr: 187, s: 1.

İmzasız; “Buda Mı İnkılâp”, (makale, siyasî, Kabinenin kurulmasından sonra inkılâbın yeteri kadar geliştirilmediğini, bundan dolayı halkın hükümete olan güveninin sarsıldığını ve yeni kurulacak kabinede Sait Paşa’yı görmek istemediklerine yer verilmiştir.); 21 Temmuz 1328 (1912), nr: 162, s: 1.

İmzasız; “Buhran”, (makale, siyasî, Yazar, hükümetin büyüklerinin bu buhranlı dönemi gördüğü halde herhangi bir önlem almadığını, hükümetin, milletin beklentilerine cevap vermediğini ve ülkede başı boşluğun hüküm sürdüğünü dile getirmiştir.); 24 Temmuz 1328 (1912), nr: 165, s: 1.

İmzasız; “Bulgarlar Harp İstiyor”, (makale, siyasî, Bulgaristan’ın Makedonya muhtariyetini bahane ederek ülkede kargaşa çıkarmak istediğini, bu sebeple mitingler tertip ettiğini anlatmaktadır.); 4 Ağustos 1328 (1912), nr: 176, s: 4.

İmzasız; “Cemiyet-i Hayriye ve Durûg-ı Maslahat-ı Âmiz”, (makale, siyasî, Fransız büyük elçisinin Devlet-i Osmaniye Reis-i Vükelâsı ve Dâhiliye Nazırı Hüseyin Hilmi Paşa’ya müracaat ederek İttihat ve Terakki Cemiyeti’nin Ereğli kömür madenlerinde 2 milyon Frank hissesi olduğu iddiasını beyan etmiştir. Ayrıca; İttihat ve Terakki Cemiyeti’nin gizli üyelerinin kimler olduğunu bildiğini ve bunu makam-ı sadâret’e bildirdiğine yer verilmiştir.); 19 Mart 1325 (1909), nr: 135, s: 1.

İmzasız; “Cemiyet-i İlmiye-i İslâmiye Tarafından Beyânnâme”, (makale, siyasî, Hükümetin, geçmiş kabine hakkındaki iddialara rağmen soruşturma açmadığını, İstanbul’da sükunetin gelmiş olduğunu dile getirilmiştir, geçmiş kabinenin olaylarını araştıran heyet, askeriyeyi ve karakolları da incelenmiştir. Ayrıca; amirlere itaat edilmesi için askerlere telkinde bulunulmuştur.); 4 Nisan 1325 (1912), nr: 151, s: 2.

İmzasız; “Cereyanlar”, (makale, siyasî, Fırkalar, seçimle hükümetin başına geçseler dâhi, verdikleri vaatlerin sözde kalacağını ve bu verilen vaatlerin asla hayatta geçirilemeyeceğine yer verilmiştir.); 11 Ağustos 1328 (1912), nr: 183, s: 1.

İmzasız; “Dersaadet’de Merhum Refik Bey’in Yerine Mebus İntihâbı”, (makale, siyasî, Adliye Nazırı Refik Bey’in vefatı üzerine başkente bir seçim olması gerektiği üzerine yazılan bir makaledir.); 24 Şubat 1324 (1909), nr: 112, s: 1-2.

İmzasız; “Dertlerimiz”, (makale, siyasî, Millet’in içinde bulunduğu durumdan dolayı birçok sorunun olduğunu, halkın bu yüzden buhranlı bir dönemde yaşadığını ve bu dönemi atlama için fikirler üretmek gerektiğini anlatmıştır. Artık siyasileri değil de vatan hakkında fikir ve istekleri olan halkı dinlemek gerektiği ifade edilmiştir.); 1 Ağustos 1328 (1912), nr: 173, s: 1.

İmzasız; “Edirne İttihat ve Terakki Parlamentosu”, (makale, siyasî, Nuye Feraye Pres gazetesinin baş makalesinde İttihat ve Terakki’nin Edirne’de toplanarak, ahâliyi seçimlere gitmemeye ikna etmeye çalıştığı ve Edirne ilinde mevcut Meclis-i Mebusan’a karşı başka bir meclis kurmak istediğini dile getirmiştir. Bunu bilen hükümet ise Edirne’de kurulan parlamentoyu dağıtmıştır.); 27 Temmuz 1328 (1912), nr: 168, s: 2.

İmzasız; “Efkâr-ı Umûmiye ve Nazırları”, (makale, siyasî, Âhengî idâre, Hükümete yeni gelecek olan kişinin menfaatlerden uzak, ülkenin yararı ve halkın refahı için çalışacak biri olması, herhangi bir zümreye veya herhangi bir kişinin taraftarı olmaması gerektiğiyle ilgili yazıdır.); 18 Ağustos 1328 (1912), nr: 190, s: 1.

İmzasız; “Efkâr-ı Umûmiye’ye”, (makale, siyasî, Yeni kurulan kabineye halkın güvenin olmadığını, Avrupa’nın, Osmanlı Devleti’nin bu siyasî durumundan haberdar olduğu ve bazı yatırımları Osmanlı ülkesinde yapmayacağını belirten makaledir. 7 Nisan 1325 (1909), nr: 154, s: 1.

İmzasız; “Efkâr-ı Umûmiye”, (makale, siyasî, Meşrutiyet’le yönetilen bir devletin halkın, ülkenin genel durumundan haberdar olması gerekir. Ayrıca mebusların, meşrutiyetin ortamında halkının ve devletinin refahı için çalışması gerektiği belirtilmiştir.); 12 Mart 1325 (1909), nr: 128, s: 1.

İmzasız; “Evrak-ı Vâride”, (makale, siyasî, Hâricîye Nazırı Noradunkyan Efendinin hizmetçisinin direk elçiliğe tayin olduğundan dolayı yapılan eleştirisel yazıdır.); 4 Ağustos 1328 (1912), nr: 176, s: 4.

İmzasız; “Fas Emiri’nin Ferâgatı”, (makale, siyasî, Emir Mevlây-i Havizin görevden ferâgat etmek fikrinde bulunduğu dâir makedir.); 3 Ağustos 1328 (1912), nr: 175, s: 4.

İmzasız; “Fevken- Nizam...!”, (makale, siyasî, Meşrutiyet’in getirdiği nizama uymayan ulemâyı eleştiriyor. Sadrazam, Şeyhülislâm, Harbiye Nazırı ve meclis üyeleri eleştirilmiştir. Osmanlı da geniş halk kitlelerinin büyük bir sefalet içinde olduğu anlatılıyor.); 3 Mart 1325 (1909), nr: 119, s: 1.

İmzasız; “Fırkalar”, (makale, siyasî, Ülkede çok partili döneme tam olarak geçilemediğini, yeni bir partinin kurulması gerektiği anlatılmaktadır. Hükümetimizi temsil eden bir partinin kurulacağını ve böylelikle yeni bir partinin çıkmasıyla Meşrutiyet’in güçleneceği anlatılmaktadır.); 28 Temmuz 1328 (1912), nr: 169, s: 1.

İmzasız; “Fırkaların Unvanları”, (makale, siyasî, Parti ve partide çalışanlar kendi unvanlarıyla kendi fırkalarına ters düştüğünü anlatmaktadır. Hatta bunu “İsimde mânâ aranılmaz” şeklinde ifade edilmiştir. Kişilerin kendi unvanlarına çok takıntılı oldukları anlatmaya çalışmaktadır.); 29 Temmuz 1328 (1912), nr: 170, s: 1.

İmzasız; “Firuzovike İnerken Trende”, (makale, siyasî, Yeni Asır gazetesi muhabiri Arnavutların ayaklandığını ve milleti isyana çağırdığını anlatıyor. Rıza Bey, Yahya Bey, Mehmet Paşa, Sani Efendi, Sadık Efendi, Halim Bey, Salih Bey, Musa Efendi, Yakovalı Hamdi ve Bayram Beylerin de aralarında bulunduğunu ve on bin asker ile isyana hazır olduğu ile ilgili bilgi verilmiştir. Meclis feshedilirse isyanın vuku bulmayacağı dile getiriliyor); 25 Temmuz 1328 (1912), nr: 166, s: 3.

İmzasız; “Fransa-Türkiye”, (makale, siyasî, Hâricîye, Slav ülkesinin tutumunun doğru olmadığını, Fransa’nın, Fransuva ve Napolyon’dan beri Türkiye’nin dostu olduğunu, her zaman Türkiye’nin yanında olduğunu anlatan makale, Bulgar’ın ise Fransızlardan nefret ettiğine yer vermektedir.); 2 Teşrin-i Sâni 1328 (1912), nr: 194, s: 2.

İmzasız; “Geçti Dedirtme!...”, (makale, siyasî, İstibdat döneminden kalma baskı ve zulüm halâ devam etmektedir. Ülkenin, Fransa gibi ülkeleri örnek alması gerekirken daha da zorba bir döneme girildiğini belirtmektedir. Özellikle de 8 aydan beri ülkenin siyasî durumunun gün geçtikçe daha da çekilmez hale geldiğine yer verilmiştir.); 17 Mart 1325 (1909), nr: 133, s: 1.

İmzasız; “Hakikat Gizlenemez”, (makale, siyasî, İttihat ve Terakki Cemiyeti’nin ilk başlarda millete ve vatandaşlara yardım ettiğini ve bu durumun kimse tarafından inkâr edilmemesi gerektiğini ifade eden yazar, Hasan Fehmi Bey’in cinayetini işleyenleri İttihat ve Terakkiye karışmış hainlerden olduğunu ifade etmiştir.); 2 Nisan 1325 (1909), nr: 149, s: 1.

İmzasız; “Hakperesti”, (makale, siyasî, Siyasî bunalımlarından dolayı artık halkın hakkına riâyet eden bir partinin kurulması gerektiği ile ilgilidir.); 25 Temmuz 1328 (1912), nr: 166, s: 1.

İmzasız; “Hareket-i Milliye”, (makale, siyasî, Tasvîr-i Efkâr gazetesi Kâmil Paşa kabinesini tenkit ediyor ve meclis-i millinin kabinesinin Şeyhülislâm Sabık Efendi tarafından kurulması gerektiği söylemiyle ilgili bilgi veriliyor.); 13 Kânûn-ı Sâni 1328 (1913), nr: 199, s: 4.

İmzasız; “Hâricîyemiz”, (makale, siyasî, Ülkenin içinde bulunduğu şiddetli olaylar yüzünden hem iç hem dış ilişkilerinde zor zamanlar geçirdiğini ifade etmektedir. Bulgar ve Arnavutluk olaylarının arttığını ve Mösyö Puankare’nin, Anadolu’da, Boğazlarda ve civar denizlerde siyasî ve askeri planlar yaptığına yer verilmiştir.); 3 Ağustos 1328 (1912), nr: 175, s: 1.

İmzasız; “Hükümet ve İttihat ve Terakki”, (makale, siyasî, Jön Türk gazetesinden, hükümet ile İttihat ve Terakki Cemiyeti’nin beraber çalışması gerektiğini, ihtilâl hareketlerinden cemiyetin sakındığını anlatmaktadır. Hükümetin tarafsız olması ve

halkları ötekileştirmemesi gerektiği ile ilgili bilgi verilmiştir.); 30 Temmuz 1328 (1912), nr: 171, s: 3.

İmzasız; “Hükümet’e İtimat Lazım”, (makale, siyasî, Milletler kendi hükümetlerine itimat etmelidir. Harpte, dış devletlerle olan mücadelesinde kişilerin kendi menfaatlerinden uzak, devletini savunan bir anlayışa sahip olması ile ilgilidir.); 31 Teşrin-i Evvel 1328 (1912), nr: 192, s: 1.

İmzasız; “Hüseyin Hilmi Paşa’nın Beyânâtı Münasebetiyle”, (makale, siyasî, Jön Türklere verdiği bir beyânattır. Hilmi Paşa İtalyanlarla sulh istiyor ama bunu yaparken de devletin idaresinden taviz vermek istememektedir. Hüseyin Hilmi Paşa’nın siyasî politikası ile devletin güvenli bir siyasî durumunun olduğunu ifade etmektedir.); 4 Ağustos 1328 (1912), nr: 176, s:1.

İmzasız; “Hüseyin Hilmi Paşa’nın Bir Muvâfakatiye-i Siyasiyesi!”, (makale, siyasî, Kâmil Paşa’nın Rusya’dan aldığı bir borcu faizi ile ödemesinden dolayı halkın onun hakkındaki konuşmalarına yer verilmiş ve Kâmil Paşa’nın yerine Hüseyin Hilmi Paşa geçmesi ile ilgili bilgi verilmiştir.); 2 Mart 1325 (1909), nr: 118, s: 1.

İmzasız; “Hüsn-ü İstimâl Edebilecek Mi”, (makale, siyasî, Kâmil Paşa’nın siyasî deha olduğunu, onun yerine Hüseyin Hilmi Paşa’nın gelmesiyle İstanbul’un karmakarışık bir hale geldiğini ve Yemen’de meydana gelen olaylar yüzünden Hüseyin Hilmi Paşa’yı eleştirilmesine yer verilmiştir.); 16 Şubat 1324 (1909), nr: 104, s: 2.

İmzasız; “İdâre-i Örfiye’nin İlan-ı Taraftaranı”, (makale, siyasî, Balkan devletlerinde o kadar olaylar ve zulüm varken, büyük devletler kendi iç karışıklıkları sırasında idâre-i örfiyeden hiç bahsetmez iken, Osmanlı’da meydana gelen hafif bir olay neticesinde İdâre-i örfiye’nin ilan edilmesini isteyen Tanin ve Sabah gazetesi eleştirilmektedir.); 17 Şubat 1324 (1909), nr: 105, s: 1-2.

İmzasız; “İkinci Tecrübe...!”, (makale, siyasî, İttihat ve Terakki Cemiyeti’nin tatlı dili olmasına rağmen, insanları ötekileştirme ve cezalandırma yoluna gittiğine, bunun Makyavelizm düşüncesinin siyasete yansımaları olduğunu anlatmaktadır.); 27 Şubat 1324 (1909), nr: 115, s: 1.

İmzasız; “İnkılâb-ı Muntazar”, (makale, siyasî, Kabine, milletimizi ve ahâlimizi felakete sürükleyen içimizdeki ecnebi milletlerin çıkarlarını gözetmektedir. Halkı birbirine düşecek hale geldiğini, bu durumun karşısında hâlâ ülkece birleşmekten uzak olduğumuza değinilmiştir. Ancak; ülkenin selameti için Osmanlı tebaasının tüm unsurları ile top yekûn birleşmesi gerekmektedir. Halkın ortak kararda birleşmesiyle bu kötü günleri atlatılacağına yer verilmiştir.); 14 Mart 1325 (1909), nr: 130, s: 1.

İmzasız; “İnkılâbtan Evvel Tahayyülatım”, (makale, siyasî, Kanun-i Esasi’nin tekrar yürürlüğe girmesinden sonra İttihat ve Terakki Cemiyeti’nin uygulamalarının İstibdat dönemini aratmayacak şekilde halkı huzursuz eden zihniyete sahip olduğunu ifade etmektedir.); 4 Mart 1325 (1909), nr: 120, s: 2.

İmzasız; “İnkılâp”, (makale, siyasî, Yazar, Meşrutiyet’ten önce askere gidip gelen kişilerin ekonomik olarak daha iyi durumda olduğunun altını çizmektedir. Halkın meşrutiyetin ilanından önce ekonomik, siyasî, sosyal ve kültürel olarak daha iyi olduğu gerçeğinin yadsınmaması gerektiği vurgulanmaktadır. Tanin, Şûrâ-yı Ümmet ve Siper-i Sâike yayın organlarının her şeyi iyi göstermesinin doğru olmadığı ifade edilmektedir. Halkın var olan inkılaplardan memnun ve hoşnut olmadığını izah ederek daha kapsamlı yeniliklere ihtiyaç duyulduğu anlatılmaktadır.); 19 Mart 1325 (1909), nr: 135, s: 2-3.

İmzasız; “İntihâbât Başlıyor”, (makale, siyasî, Seçimlerde halkın istediği kişiye oy vermesinin milletin sorumluluğu dâhilindedir. Halkın oy verirken dikkat etmesi gereken hususlar vardır. Halk tarafından oy alan kişinin ahlâklı ve karakter sahibi olması gerekir.); 17 Ağustos 1328 (1912), nr: 189, s: 1.

İmzasız; “İntihâbât”, (makale, siyasî, Seçimlerin bayramdan sonra başlamasının, aynen bayram havası ile eşdeğer olduğunu, seçimlerin huzur ve mutluluk getirdiğini anlatmaktadır. Yazar, seçim sonucu halkın isteği doğrultusunda gerçekleşmiş ise asıl o günün, halkın bayramı olduğunu anlatır. Seçimin amacı halkı korumak olduğu gibi hükümetinde görevi halkı korumak olmalı diye ifade etmiştir.); 17 Ağustos 1328 (1912), nr: 189, s: 2.

İmzasız; “İntihâbât”, (makale, siyasî, Seçimlerin ülkenin, istikbali için önemli olduğunu, herkesin oy vererek yapması gerekeni yaptığını ifade etmektedir., Tabi bu seçimde

oy kullananların her anlamda ince düşünmesi gerektiğine dâir uyarıda bulunmaktadır.); 13 Ağustos 1328 (1912), nr: 185, s: 1.

İmzasız; “İstibdad’a Doğru Bir Hatve Daha...!”, (makale, siyasî, Devlet’in imkanlarını elinde bulunduran erkanın, kanunları hiçe saydığını belirten yazar saltanattan Ziyaeddin Paşa’nın mürur tezkeresiz ve pasaportsuz bir vapurla seyahatini eleştirmektedir. Bu dönemde yapılan yolsuzlukların Meşrutiyet düşüncesine ters düşen bir hareket olduğuna yer verilmiştir.); 26 Şubat 1324 (1909), nr: 114, s: 1.

İmzasız; “İstiklâl-i Milli -2- ”, (makale, siyasî, Âhengî idâre, Artık yapılan ihtilallerin milli olması gerektiği ifade edilmiş ve 31 Mart vakası ile ilgili bilgi verilmiştir.); 22 Temmuz 1328 (1912), nr: 163, s: 1.

İmzasız; “İstiklâl-i Milli -3-”, (makale, siyasî, Ülkenin çıkarı için kanunu rehber edinilmesi gerektiğini, İttihat ve Terakki Cemiyeti’nin bu duruma zarar verdiğini, ülkede görevinin başında bulunan bazı şahısların değişmemesinin devletin yararına olduğunu ifade etmektedir.); 23 Temmuz 1328 (1912), nr: 164, s: 1.

İmzasız; “İstiklâl-i Zâtî”, (makale, siyasî, Ülkenin içinde bulunduğu siyasî buhranın vatan sevgisine engel olmadığını, bütün Osmanlı’nın her ferdine vatanseverlik duygusunun hâkim olduğunu ve bütün cihana bu sevgiyi duyurması gerektiğine yer verilmiştir.); 1 Mart 1325 (1909), nr: 117, s: 1.

İmzasız; “İzahnâme Etrafında”, (makale, siyasî, Kâmil Paşa’nın İzahnâmesi ile cemiyetin bütün gizli kalmışlıklarının, ayıplarının, nasıl gün yüzüne çıkarılmasına yer verilmiştir.); 23 Mart 1325 (1909), nr: 139, s: 1.

İmzasız; “Jurnalcılık Vesâikinden”, (makale, siyasî, Osmanlı refikimizden verilen bilgiye göre Konya valiliğinde iken Mevlevî tarikatından biri ile yaptığı arkadaşlık sayesinde Reşat Paşa ile görüşerek, Dersaadet’te etkili biri olmak için jurnalcılık yaptığını dile getirmiştir. Ayrıca Jurnalcılık faaliyetlerini nasıl yaptığı hakkında bilgi verilmiştir.); 16 Mart 1325 (1909), nr: 132, s: 3-4.

İmzasız; “Kabine Yalan Söylüyor”, (makale, siyasî, Yazar, Meclis-i Mebusa’nın ve ayanın varlığına rağmen memleketin kötü halinin, İstibdat döneminden kalan bir alışkanlık olduğunu, bundan dolayı meşrutiyetin ilanından sonra da kötü durumun

tamamen ortadan kalkmadığını ifâde etmiştir. Siyasî örnekler vererek bu durum açıklığa kavuşturulmak istenmiştir.); 30 Mart 1325 (1909), nr: 146, s: 1.

İmzasız; “Kaht-ı Ricâl”, (makale, siyasî, İstibdat döneminden sonra Meşrutiyet’in ilanı ile memuriyete getirilenlerin görev yapacak kabiliyette olmadıklarını padişahın da bu durumdan rahatsız olduğunu vurgulamaktadır.); 17 Mart 1325 (1909), nr: 133, s: 2.

İmzasız; “Kâmil Paşanın Sükûtundan Mütevellid Bir Darbe Daha!”, (makale, siyasî, Meşrutiyet’ten sonra bize dostça yaklaşan İngiltere’nin, kendi menfaatlerinden dolayı Girit meselesinde Osmanlının aleyhinde çalıştığı ifâdesine yer verilmektedir. Ayrıca bu dönemde Kâmil Paşa hükümetinin düşürülmüş olduğu ile ilgili bilgi verilmiştir.) 24 Mart 1325 (1912), nr: 140, s: 3.

İmzasız; “Karadağ- Karadağ”, (makale, siyasî, Gazetelerdeki Karadağ ile ilgili çıkan haberlere ve yazılara bakıldığında Karadağ bölgesini bir nevi karalama kampanyası anlayışının hâkim olduğunu ve Karadağ bölgesindeki durumu farklı göstererek siyasî malzeme yaptıklarına yer verilmiştir.); 7 Ağustos 1328 (1912), nr: 179, s: 1.

İmzasız; “Karanlıktayız”, (makale, siyasî, Ülkede var olan hükümetin herhangi bir plan ve programı olmadığı için ağır bir şekilde eleştirilmektedir. Osmanlı ülkesinin, içinde bulunduğu zor şartların iç ve dışişlerinde somut bir adım atmayı zorunluk kılmaktadır. Halk siyasî bir kargaşanın ortasında kaldığı için bulunduğu durumdan hoşnut olmadığına yer vermektedir.); 3 Ağustos 1328 (1912), nr: 175, s: 1.

İmzasız; “Koca Kabine!...”, (makale, siyasî, Kabine üyelerinin birbiriyle olan ilişkilerinde büyüklük taslamasının gereksiz olduğunu, milleti düşünen bir kabinenin olması gerektiğini, Kâmil Paşa’nın dış siyasette etkili olduğu kadar iç siyasette de hiç etkinliğinin olmadığına yer verilmiştir.); 15 Mart 1325 (1909), nr: 131, s: 1.

İmzasız; “Kont Berthold’un Teşebbüsü”, (makale, siyasî, Kont Berthold’un, Bulgar kralının lehine bazı teşebbüslerde bulunulduğunu, daha sonraları da Osmanlının aleyhine olan teklifler sunmaya başladığını ifâde etmektedir.); 17 Ağustos 1328 (1912), nr: 189, s: 1.

İmzasız; “Lâkin, Heyhât!...”, (makale, siyasî, Yeni kurulan hükümetin baskı ve zulüm yolunun İstibdat dönemini aratmadığı, gerçekleri yazan gazetelere ciddi manada baskı yapıldığını ve Kastamonu’da katledilen Rumları haber yapan Serbestî’nin, Kastamonu Mebusu İsmail Mahir Bey tarafından eleştirilmesine ve “kahrolsun Serbestî matbuatı” dediğine yer verilmiştir.); 18 Mart 1325 (1909), nr: 134, s: 1.

İmzasız; “Meclis-i Mebusan”, (makale, siyasî, Harbiye Nâzırı Nazım Paşa askerinin terhis emrini vermiş ve yeni kurulan kabinenin programını da Gazi Muhtar Paşa okumuştur. Ayrıca kabine programının maddelerine yer verilmiştir.); 18 Temmuz 1328 (1912), nr: 159, s: 1-2.

İmzasız; “Meclis-i Vükelâ”, (makale, siyasî, Havâdis-i dâhiliye, Meclis-i vükelâda pazar günü toplanıp, toplanılmayacağı ve bazı konular için 4 maddelik karar alınmıştır.); 29 Temmuz 1328 (1912), nr: 170, s: 1.

İmzasız; “Meclis-i Vülelâ Mukarerâtı”, (makale, siyasî, Havadis-i dâhiliye, Meclis’in 3 maddede aldığı (zelzele, zımpara madeni ve haksız kadroların ataması) ile ilgili kararlar hakkında bilgi verilmiştir.); 3 Ağustos 1328 (1912), nr: 175, s: 2.

İmzasız; “Menâf-i Milliye Namına Bir Davet”, (makale, siyasî, Osmanlı Devleti İstibdat döneminden dolayı zor günler geçirmiştir. Meşrutiyet döneminde, İttihat ve Terakki Cemiyeti’nin de hükümete dahil olması ile devlet içinde devlet oluşması bu zor günlerin geri gelmesine neden olacağı üzerinde durulmaktadır. Bu durumdan halkın pek de hoşnut olmadığını, Cemiyeti’n işi meclise bırakması gerektiği üzerinde durulmuştur.); 13 Şubat 1324 (1909), nr: 101, s: 1.

İmzasız; “Merkebe Şişesi”, (makale, siyasî, Osmanlı ve İtalya arasında geçen bir muharebeyi anlatmıştır.); 17 Temmuz 1328 (1912), nr: 158, s: 3.

İmzasız; “Mesuliyet”, (makale, siyasî, Meşrutiyetin tatbik olunmasının birinci şartı mesuliyete sahip olan bir hükümettir. Hükümet kendi kararlarında sorumlu olmalı ve halkın refahı için her türlü özveriye yapmaktan kaçmamalıdır.); 18 Ağustos 1328 (1912), nr: 190, s: 1.

İmzasız; “Meşruat Arzu-i Millete Tevaffuk Ettirilmelidir”, (makale, siyasî, Âhengî idare, Halkın din, dil, ırk gözetilmeksizin eşit bir şekilde yönetilmesini anlatmaktadır.); 17 Temmuz 1328 (1912), nr: 158, s: 1.

İmzasız; “Meşrutiyet Tehlikede Midir?”, (makale, siyasî, Osmanlı Devleti’nde 33 seneden beridir ilk defa halkın meşrutiyete sahip çıktığı ve halkın meşrutiyetten önce refahının olmadığı anlatılmaktadır); 7 Nisan 1325 (1909), nr: 154, s: 2-3.

İmzasız; “Mevlây Hâfiz Hakkında”, (haber, siyasî, Fas Sultanı Mevlây Hafız’ın saltanatı gasp ettiği ve kardeşi Abdulaziz’in ise Fransa’ya kaçtığı anlatılmaktadır.); 4 Ağustos 1328 (1912), nr: 176, s: 3.

İmzasız; “Millet Muvacehesinde”, (makale, siyasî, Meclisin feshedildiği, meşrutiyetin ise terbiyeli ve ahlâklı bir siyasî ortamı oluşturması ve halkın olgun bir düşünceye sahip olması gerektiği ifâde edilmektedir. Meşrutiyet de milli görüşün hâkim olmasıyla uygar bir ülkenin meydana gelebileceğini, oy vermemin önemli olduğunu ve herkesin bu oy kullanma işinin vatani görev olduğuna vurgu yapılmaktadır. Oy kullanmakla ahlâklı bir vatandaş olunacağı anlatılmaktadır.); 24 Temmuz 1328 (1912), nr: 165, s: 2.

İmzasız; “Millet-Hükümet, Cemiyet-Padişah”, (makale, siyasî, Yazar, halkın ilk başlarda meşrutiyete güveninin sonsuz olduğunu, ancak daha sonraları yapılan uygulamaların halkı meşrutiyeti düzene olan güvenini sarstığını anlatmaktadır. Meşrutiyet döneminde de halka baskı yapıldığını, zorla para toplandığını ve bu işin zamanla zulme dönüştüğünü anlatmaktadır.); 21 Mart 1325 (1909), nr: 137, s: 1.

İmzasız; “Millet-Hükümet”, (makale, siyasî, Devletin var olma ölçüsünün, milletle ve hükümet birlikteliği ile mümkün olacağına, ancak önceki hükümetlerin halka zorbalık yaptığını, şimdiki hükümetin de farklı olmadığını ifâde eden makale, yapılan kanunların milletin isteklerini gözetererek yapılması gerektiğini anlatmaktadır.); 2 Ağustos 1325 (1909), nr: 174, s: 1.

İmzasız; “Millet-Hükümet”, (makale, siyasî, Dışişlerinde Kâmil Paşa’nın başarılarının İngiliz kamuoyunda uyandırdığı takdirin önemli olduğunu, ayrıca milletin hükümete, hükümetinde millete güvenmesi gerektiği ifâde edilmektedir. Herkesin birlik ve beraberlik içinde olmasının ülkenin selameti için gerekli olduğu anlatılmaktadır. Düşmanların kapıya dayandığı zaman (yabancı devletlerin) ülke içinde birbirini kötölemenin bir kazancı olmadığı gibi zararı olacağına yer verilmiştir.); 13 Mart 1325 (1909), nr: 129, s: 1.

İmzasız; “Milletlerin Bekâsı, Metaneti Ahlâk ile Kâimdir”, (makale, siyasî, Milletlerin dış devletle savaşımdan önce kendi içindeki kişilerin menfaatten uzak, esaret istemeyen ve metanet sahibi olmalarına bağlıdır. Herkesin ilk önce kendi nefsi ile mücadele edip kişiliğini oturtmasına bağlı olduğunu dile getirmiştir.); 31 Teşrin-i Evvel 1328 (1912), nr: 192, s: 1.

İmzasız; “Milliyet Cereyanları”, (makale, siyasî, Âhengî idâre, Milliyetçilik fikrinin önemli olduğu, halkın şan ve şerefine her şeyden çok daha önemli olduğu belirtilmektedir. Halkın siyasî bir birlikteliğinin olması gerekmektedir. Osmanlılık zihniyetinin önemi açıklanmaktadır.); 6 Ağustos 1328 (1912), nr: 178, s: 1.

İmzasız; “Mösyö Jores’in Bir Makalesi”, (makale, siyasî Osmanlı Devleti’nin iç işlerine karışılmaması ve ülkenin düzeninin bozulmaması gerektiği aksi takdirde Osmanlı’nın yıkılacağı anlatılmaktadır. Bu olaylarda Jön Türklerin etkili olduğuna yer verilmiştir.); 7 Ağustos 1328 (1912), nr: 179, s: 2.

İmzasız; “Muhaberenin Akıbeti”, (makale, siyasî, hariciye, Jön Türk gazetesinden, Avrupa’nın yerini belirleyen yerin Viyana şehri olduğunu ve Avrupa’da bulunan Slav kökenlilerin gün geçtikçe Avrupa’dan ayrılmak istemelerini ve Rusya’nın bu durumu destekleyeceği ifade edilmektedir.); 3 Teşrin-i Sâni 1328 (1912), nr: 195, s: 3.

İmzasız; “Muharebe için İçtimâlar”, (makale, siyasî, Balkan gazetesinden, Evvelki günlerde Sofya’da muharebe için bir toplantı olduğunu ve Bulgarların hali hazırda bütün siyasî fırkaların başkanları ve üyelerinin hazır bulunduğu karar neticesinde harbe ısrarcı olduğuna yer vermektedir. Türkiye ile siyasî makamlarının bu toplantıdan çıkacak bir muharebenin olma ihtimaline yer verilmiştir.); 16 Ağustos 1328 (1912), nr: 188, s: 4.

İmzasız; “Müzekârat-ı Sulhi’ye”, (makale, siyasî, Tan gazetesinin aktardığına göre halk Sait Paşa kabinesinden memnun değildir. İttihat ve Terakki Cemiyeti’nin Trablusgarb muhaberelelerinin bir an evvel son bulmasını arzuladığını belirtmektedir. Trablusgarp için ciddi adımlar atılmasının önemli olduğuna yer verilmiştir.); 6 Ağustos 1328 (1912), nr: 178, s: 3.

İmzasız; “Nota Cevabı Etrafında”, (makale, siyasî, Büyük devletlerin şimdiki hükümete verdiği bir diplomatik notanın olduğunu ve Osmanlı hükümetinin bu durum karşısındaki tutumunun nasıl olacağı hakkında bilgi verilmiştir.); 14 Kânûn-ı Sâni 1328 (1913), nr: 200, s: 1.

İmzasız; “Osmanlı İttihat ve Terakki Cemiyeti İstanbul Heyeti Merkeziyesinden”, (makale, siyasî, Osmanlı’ya zarar verenlerin İttihat ve Terakki Cemiyeti’ne üye olmayan birtakım kişilerin de cemiyetin mührünü yanlarında bulundurduklarını dile getirmiştir.); 6 Nisan 1325 (1909), nr: 153, s: 1-2.

İmzasız; “Pester Lloyd Makalesi”, (makale, siyasî, Budapeşte 15 Ağustos Pester Lloyd gazetesi, Gazi Muhtar Paşa’nın olduğu hükümetin iyi olduğunu, daha sonraları Balkanlarda meydana gelecek olaylarda sükûneti bozacak bir durumla karşılaşırsa bunu önlemenin çetin olacağını gündemine almıştır.); 4 Ağustos 1328 (1912), nr: 176, s: 1.

İmzasız; “Protestolar!...”, (makale, siyasî, Padişah ile cemiyet arasında sorunlar olduğunu, Pera Palas ziyafetinde cemiyeti öven Meclis-i Mebusan Reisi Sadrazam’ın salon içerisinde protesto edilmesini ve o sırada ziyafette bulunan Fransız Seferi’nin yanında Sadrazam’ın mahcup kaldığını ifâdesine yer verilmiştir.); 20 Mart 1325 (1909), nr: 136, s: 1.

İmzasız; “Saltanat-ı Vicdaniye”, (makale, siyasî, Ülkeyi yönetenlerin yönetiminin vicdana dayalı olmasının yanlış olduğunu, kanunun uygulanması gerektiğini, halkın hakkını gözetmeyen bir hükümetin enteresan prensiplerinin olduğuna yer verilmektedir.); 4 Ağustos 1328 (1912), nr: 176, s:1.

İmzasız; “Selâmet-i Vatan, Sükûnet-i Efkârdadır”, (makale, siyasî, Eski kabinenin düşüncelerinden dolayı halkın bu dönemden de rahatsızlık duyduğu, dükkanların kapalı olduğu, ülkenin geriye gittiğini ileri sürerek yeni kurulan kabineye Tevfik Paşa getirildiğini anlatmaktadır. Halkın, askeriye ve hükümete güvenmesi gerektiği ile ilgili bilgi verilmiştir.); 4 Nisan 1325 (1912), nr: 151, s: 1-2.

İmzasız; “Selanik Ahvâli”, (makale, siyasî, Selanik’te yayınlanan bir gazetede vilayet merkezi idaresi tarafından alınan kararlar haberleştirilmiştir.); 2 Teşrin-i Sâni 1328 (1912), nr: 194, s: 2.

İmzasız; “Sırbistan Notası”, (makale, siyasî, Bosna-Hersek’in, Sırbistan’a bağlanmasından dolayı Avusturya-Macaristan devletinin tepki gösterdiğine yer verilmiştir. Ancak, bu durumun savaşa sebep olmayacağı belirtilmiştir.); 27 Şubat 1324 (1909), nr: 115, s: 1.

İmzasız; “Siyaset-i Meçhulemiz...”, (makale, siyasî, Osmanlı hükümetinin halkın refahını düşünmediğini, halkını düşünen bir sistemin gelmesinin arzu ettiklerini dile getirmiştir. Osmanlı hükümetine, Fransa’yı örnek göstererek idarî, sosyal, siyasî alanlarda reformlar yapılması gerektiği belirtilmiştir.); 25 Mart 1325 (1909), nr: 141, s: 1.

İmzasız; “Siyasî Bir Cinayet-i Azime”, (makale, siyasî, Osmanlı gazetesi Hasan Fehmi Bey’in cinayetini anlatmıştır. Hasan Fehmi’yi arkadan vurduğu için katilin katillerin en namussuzu, en alçak ve en kötüsü olduğunu ifade etmiştir.); 27 Mart 1325 (1909), nr: 143, s: 2.

İmzasız; “Siyasiyat”, (makale, siyasî, Ülkenin siyasetinin sağlam temeller üzerine oturtulmadığını, medeni milletlerin siyasetlerine bakıldığında sağlam temeller üzerine oturtmuş olduğunu ifade etmektedir. Osmanlı’daki siyasetin, siyasî düşünceden yoksun olduğu için eleştirmektedir.); 25 Şubat 1324 (1909), nr: 113, s: 1.

İmzasız; “Sofya’da Miting”, (makale, siyasî, Makedonya’da Koçan meselesinden dolayı 13 Ağustos 1328 tarihinde kararlaştırılmış mitingin, o güne kadar görülmemiş bir büyüklükte katılımın olduğunu, 30 bin kişinin katıldığı mitingde, bütün halkın Makedonya meselesi için harbe davet edildiğine yer verilmektedir.); 2 Ağustos 1325 (1909), nr: 174, s: 2.

İmzasız; “Son Söz Muharebe”, (makale, siyasî, Osmanlı’nın barış yanlısı tavrına karşılık son sözün artık muharebe olacağı ve Bulgarların Edirne’deki varlığını imha edileceği bir politika olduğunu anlatmaktadır.); 8 Ağustos 1328 (1912), nr: 180, s: 3.

İmzasız; “Sulh Etrafında”, (makale, siyasî, Balkan savaşlarının artık müzakerelerle edileceğini ve müzakere sonunda birçok esasların konuşulacağını, kararların alınmasını ve İngiltere’nin Osmanlı’nın doğu Avrupa’dan çıktığı için Balkanların

haritalarının tekrar çizilmesini istediğine yer verilmiştir.); 2 Teşrin-i Sâni 1328 (1912), nr: 194, s: 1.

İmzasız; “Sulh Şâyilârı”, (makale, siyasî, Muhalif siyasîlerin mevcut olan duruma göre İtalyanların, Sait Paşa kabinesiyle sulh olacağı ile ilgili bilgi verilmiştir.); 4 Ağustos 1328 (1912), nr: 176, s: 2.

İmzasız; “Sulh”, (makale, siyasî, Osmanlı ve İtalyan delegeleri arasında devam etmekte olan müzakereler hakkında bilgi verilmiştir.); 18 Ağustos 1328 (1912), nr: 190, s: 3.

İmzasız; “Şeriat Esas Meşrutiyettir”, (makale, siyasî, Halk İstibdat döneminde bile şeriatı istemiş ve bu istekleri de hep gazetelerde yer almıştır. Makale, halkın isteklerini 3 madde de ele almıştır.); 4 Nisan 1325 (1912), nr: 151, s: 1.

İmzasız; “Tabak-ı Ulyâ Müfsitleri”, (makale, siyasî, Ethem ve Nazım Paşa’ya atılan iftiralar ile ilgili bilgi verilmiş ve Hüseyin Hilmi Paşa’nın kabinesi ile ilgili eleştiri yapılmıştır.); 9 Nisan 1325 (1909), nr: 156, s: 1.

İmzasız; “Tahkib-i Hakikat -3-”, (makale, siyasî, Anadolu bölgesinden sonra ülkenin en büyük kısmını teşkil eden Rumeli bölgesinin de incelenmesi gerektiğini belirten yazar, Avrupa’nın, Makedonya’da Osmanlı içişlerine karışmasını eleştiriyor. Hüseyin Hilmi Paşa’ya, hükümetinin bu durumun önüne geçmeye çalıştığını belirtiyor.); 14 Şubat 1324 (1909), nr: 102, s: 2.

İmzasız; “Tazminat Harbiye mi?”, (makale, siyasî, askeri, Jön Türk gazetesinde yer aldığına göre müttefik devletlerin başvekilleri, mağlup olan Türkiye’den harp tanzimatı talep edeceğini ve tazminatın miktarına dâir görüşmeler yapıldığını aktarmaktadır.); 12 Kânûn-ı Sâni 1328 (1913), nr: 198, s: 2.

İmzasız; “Temelsiz İttifak”, (makale, siyasî, Osmanlı Devleti’nin Balkanlarda olan mücadelesinden dolayı, Bulgar hükümetinin yaptığı ittifaklarının gereksiz olduğunu ifade etmiştir.); 1 Teşrin-i Sâni 1328 (1912), nr: 193, s: 1.

İmzasız; “Temin-i Asayiş”, (makale, siyasî, Memleketin kurtuluşu ve korunması ilk başta ülkede asayiş temin etmekten geçer. Bu asayiş sağlayacak olan kişilerin, halktan seçilmiş olması gerektiğini ifade etmektedir.); 31 Temmuz 1328 (1912), nr: 172, s: 1.

İmzasız; “Times Ne Diyor?”, (makale, siyasî, Bulgarların Dersaadet’e dahil olmasının iki şarta bağlı olduğunu, Hristiyan ahalinin katliamdan kurtulması ve payitahtın etnik grupların baskısı altında olmaması gerektiğine yer verilmiştir.); 2 Teşrin-i Sâni 1328 (1912), nr: 194, s: 2-3.

İmzasız; “Tuna’nın İki Hükümeti”, (makale, siyasî, Balkan Harbi sonucunda Romanya hükümetinin, Bulgaristan hükümetine karşı düşmanca tavrını takındığıyla ilgili bilgi verilmiştir.); 11 Kânûn-ı Sâni 1328 (1913), nr: 197, s: 2.

İmzasız; “Tuzak Kurarken Kapana”, (makale, siyasî, Hilâl-i Osman gazetesi, Gazi Muhtar Paşa ve Kâmil Paşa’nın siyasetini tenkit ederek, yerine Mahmut Şevket Paşa’nın getirilmesini gerektiğini belirtmektedir. Ayrıca dış siyasette barış için çalışılması gerektiğini, savaşın ülkenin dâhilî ve hâricî borçlarının artıracığını ifade etmektedir.); 13 Kânûn-ı Sâni 1328 (1913), nr: 199, s: 4.

İmzasız; “Türkiye’nin Aleyhine İlan-ı Harp”, (makale, siyasî, Sofya gazetelerinden aynen bildirilmiş, Petersburg 17 Ağustos Koçana Vukuatı ve Arnavut ihtilâli nedeniyle Yanya kıtasındaki Rumların, Türklere saldıracağı anlatılmaktadır.); 19 Ağustos 1328 (1912), nr: 191, s: 4.

İmzasız; “Türkiye-Karadağ Münasebeti”, (makale, siyasî, Nuye Feraye Perese gazetesinde alınmıştır. Karadağ Kralı Nicola, hudut hâdisesi hakkında beyânâtının olduğuna yer vermektedir. Karadağ hükümeti, Türkiye ile arasında meydana gelecek olaylarda tek başına hareket etmeyeceğini büyük devletler nezdinde siyaset yapacağına yer vermiştir.); 13 Ağustos 1328 (1912), nr: 185, s: 2.

İmzasız; “Umûm-i Osmanlıların Nazar-ı İntibâhına”, (makale, siyasî, Tanin ve Sabah gazetelerinin hükümetin halkın aleyhinde aldığı kararları desteklemesi ve bu gibi kararların Fransa’da da var diyerek kötüye giden siyasî durumu mübah göstermesinden dolayı Tanin ve Sabah gazetelerinin ciddi bir şekilde eleştirilmiştir.); 17 Şubat 1324 (1909), nr: 105, s: 1.

İmzasız; “Vatana İhanet!...”, (makale, siyasî, Halkın var olan ekonomik ve sosyal sorunları yokmuş gibi gösteren ve yazan gazetelerden doğru haber yapmalarını beklememek gerektiğini, bu gazetelerin vatana ihanet ettiklerine yer verilmiştir. Hükümetten adaletli bir gelir dağılımını istedikleri ifade edilmektedir.); 29 Mart 1325 (1909), nr: 145, s: 1.

İmzasız; “Vazife-i Hâricîyemiz”, (makale, siyasî, Ülkenin iç ve dış işlerindeki bir sorunun başka bir soruna neden teşkil ettiğini hükümetin bunu engelleyemediğini ve bu ülkenin içinde bulunduğu bir sorunu başka devletleri örnek göstererek açıklamaya çalışmanın anlamsız olduğunu ifâde etmektedir. Ülkenin sorununu, Çin ile İran gibi ülkelerin sorunu ile mukayese etmenin yanlış olduğunu, ayrıca Kont Berthold’un teklifinin iç işlerimize karışmak anlamına geldiğini anlatmaktadır.); 16 Ağustos 1328 (1912), nr: 188, s: 1.

İmzasız; “Vilâyet-i Şarkiye Meselesi”, (makale, siyasî, Âhengî idâre, Meclis’te doğu illerinde yapılacak olan müzakerelerin kararları alınmış ve II. Abdülhamid döneminde meydana gelen Ermeni-Kürt olaylarının, bir daha olmaması için tedbirlerin alınmasına yönelik görüş alışverişi yapılmıştır.); 28 Temmuz 1328 (1912), nr: 169, s: 1.

İmzasız; “Ya Necati Sermedi Ya Mehva Bedi”, (makale, siyasî, Yeni gazeteden, Meşrutiyetin önemli olduğunu ve Osmanlı ülkesinin yıkılmasının önüne geçilmesi için meşrutiyete sahip çıkılması gerektiği ile ilgilidir.); 9 Nisan 1325 (1909), nr: 156, s: 3.

İmzasız; “Yarım Asır Sonra Dirilen Muahede”, (makale, siyasî, Ayastefanos antlaşmasından sonra büyük devletlerin büyük sulh çizgisi esasına değinilerek Osmanlı Devleti’nin paylaşılmasını anlatmakta, özellikle Osmanlı’nın karşısında Avusturya, Macaristan, Rusya ve Fransa’nın izlediği siyasetin önemli olduğuna değinilmiştir.); 3 Teşrin-i Sâni 1328 (1912), nr: 195, s: 1.

İmzasız; “Yeni Devir, Yeni Adam”, (makale, siyasî, Âhengî idâre, Osmanlı’nın var olan devlet düzeninde yeni bir döneme ihtiyaç olduğuna yer verilmiştir. İttihat ve Terakki Cemiyeti’nin, yeni kurulan hükümete eski devlet adamlarını getirdiğini ve onların da ülkede başarılı bir siyaset yapamadığını ifâde etmektedir.); 10 Ağustos 1328 (1912), nr: 182, s: 1.

İmzasız; “Yeni Kabinenin Siyaseti”, (makale, siyasî, Millet’in istek ve ihtiyaçlarına cevap veremeyen kabinenin düştüğünü bunun yerine yeni gelen kabinenin millet’in arzularını göz önüne aldığına yer verilmiştir. Yeni kurulan bu kabinenin mümkün olduğu kadar iç ve dış ilişkilerinde şanlı bir barış siyaseti istediği ile ilgilidir.); 13 Kânûn-ı Sâni 1328 (1913), nr: 199, s: 4.

İmzasız; “Yeni Yeni Fırkalar”, (makale, siyasî, Meşrutiyeti sisteme geçmiş bir milletin ülkesinde her milleti temsil edecek yeni yeni fırkaların kurulması ile ilgili bilgi verilmiştir. Siyasette demokrasinin olmazsa olmazı farklı düşünce yapılarını temsil edecek olan fırkalardır denilmiştir. Kürt, Ermeni, Arap gibi milletleri temsil edecek partilerin kurulması gerektiği anlatılmaktadır.); 19 Ağustos 1328 (1912), nr: 191, s: 1.

İmzasız; “Yenipazar ve Sırpıllar”, (makale, siyasî, Sırp saldırılarıyla rahatsız olan Rumların isteklerini konu almıştır. Yenipazar Rum ahalisinin anahtarı konumundadır. Hüseyin Hilmi Paşa’nın iç ve dış olaylarda baskıya alındığını ifâde etmektedir. Hüseyin Hilmi Paşa, Sırp sefirin, Yenipazar Rum bölgesine dâir verdiği teminata ehemmiyet vermediği bildirilmiştir.); 6 Mart 1325 (1909), nr: 122, s: 2.

İmzasız; “Zavallı Köşe-i Vatan”, (makale, siyasî, Osmanlı parlamentosunda yapılan müzakerelere, mebusların konuşmalarının ve nutuklarına ayrıca Bosna ve Hersek’in elden gidişi ile ilgili bilgiler verilmiştir.); 25 Mart 1325 (1909), nr: 141, s: 2.

İmzasız; “Zavallı Millet”, (makale, siyasî, Ülkenin genel siyasî durumunun kötü olduğunu, İttihat ve Terakki Cemiyeti’nden herkesin rahatsız olduğunu öyle ki halkın bu çaresiz durumu ifâde etmek için “sana dağlar taşlar ağlasın” sözüyle ülkenin trajik durumunu betimlediğini anlatmaktadır.); 23 Temmuz 1328 (1912), nr: 164, s: 2-3.

İmzasız; “Ziyâfet ve İttihat ve Terakki”, (makale, siyasî, Ülkenin bulunduğu bu siyasî buhranlı dönemde Pera Palas otelinde verilen bir ziyafete katılan paşalar ve bürokrasinin üst kademe yönetici ve bürokratların katıldığı ziyâfetten bahsedilmektedir. Ziyâfette, Hüseyin Hilmi Paşa ve Said Paşa’da vardır. Bu ziyâfette İttihat ve Terakki’nin, Cemiyet halinde bulunduğunu, zamanla bir siyasî partiye dönüştüğünü ve bundan sonra da milletin sadık hizmetkârı olacağı ifâde edilmiştir.); 1 Mart 1325 (1909), nr: 117, s: 1.

M. H.; “Yeni İntihâbât”, (makale, siyasî, Meclise yeniden seçilen mebuslar hakkında Serbestîye Nezareti’nden yapılan sorgulanmalar hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıca meclise gönderilen tezkire de seçim kanununun 78. maddesindeki “yeniden seçilir”

ibâresinin sadece mebusluğa ait olduğu belirtilmiştir.); 28 Şubat 1324 (1909), nr: 116, s: 1-2.

M. S.; “Başlıksız”, (makale, siyasî, Sabah gazetesi, hükümetin idaresini elinde tutanları eleştirmekte ve yapılan haksızlıklar dolayısıyla gün geçtikçe tepkinin arttığına değinilmiştir.); 3 Ağustos 1328 (1912), nr: 175, s: 4.

Mevlânzâde Rıfat; “Bir Derce Ricamdan Mahrum Muz?” (makale, siyasî, Yaşanılan olaylardan dolayı İstanbul’un zor günler geçirdiğini, ülkede şahsi nedenler yüzünden insan ölümlerinin olduğunu, Kâmil Paşa ve Said Paşalar yüzünden İttihat ve Terakki Cemiyeti’ni eleştirmiştir.); 20 Temmuz 1328 (1912), nr: 161, s: 1.

Mevlânzâde Rıfat; “Hak-ı İhtilâl”, (makale, siyasî, Osmanlı Devleti’nde yaşayan bazı kişilerin menfaat için halka zulmettiği anlatılmaktadır. Bunların ülkeden çıkarılmaları gerektiği ifade edilmektedir. Bu durumu, Fransız ihtilâlinde örnek verilerek anlatılmıştır. Meşrutiyeti övmektedir.); 11 Kânûn-ı Sâni 1328 (1913), nr: 197, s: 1.

Nevşehirli Teologos; “Kâmil Paşa’nın Unutulmaz Bir Hizmeti”, (makale, siyasî, Saltanata dâir fikirlerinden dolayı kardeşin kardeşi öldürmemesi gerektiği düşüncesiyle, İngiltere’ye ilticâ ettiğini ve bu yüzden vatan özlemi çektiğine yer verilmiştir. Ayrıca İzmir valiliğinden de azledildiği ile ilgili bilgi verilmiştir.); 25 Mart 1325 (1909), nr: 141, s: 3.

Pierre Loti; “Başlıksız”, (makale, siyasî, Balkanlarda Türkler katliam yapıyor denilmesini yalanlıyor. 10 seneden beridir Makedonya’da öldürmeyi sanat haline getiren vahşi askerlerin varlık gösterdiğini dile getirmiştir.); 14 Kânûn-ı Sâni 1328 (1913), nr: 200, s: 3. Bu sayfaya bak

Pierre Loti; “Muharebe Şövalyeleri”, (makale, siyasî, Bulgar Kralı Ferdinand’ın katliamlarını anlatıyor. Özellikle Osmanlı ülkesinde Türkleri katlettiğine dâir bilgi verilmiştir.); 14 Kânûn-ı Sâni 1328 (1913), nr: 200, s: 3.

Rekanizâde Seyid Mehmet Abdullah; “Hürriyete Dâir”, (makale, siyasî, Yazar, 33 seneden beri İstibdadın kahrını çeken milletin, artık İstibdat düzenine dönmeyeceğini ifade ederek, İstibdadı savunan kişilerin tekrar eski zulmü geriye getirmek istediklerini ifade etmektedir.); 18 Şubat 1324 (1909), nr: 106, s: 2.

Sadr-i Sabık Kâmil; “Sadr-ı Sabık Kâmil Paşa Hazretleri’nin İzâhnamesi”, (makale, siyasî, Yazar, Meşrutiyet’in ilanından sonra hakkında birçok iddiada bulunulan Kâmil Paşa’nın sürgüne gönderildiğini, oysa Paşa’nın yegâne halkına ve vatana hizmet olduğunu anlatmaktadır. Kâmil Paşa’nın, iftiralara karşı mecliste açıklama yapmasına rağmen haksızlığa uğradığını, bu uğradığı haksızlığı halkın takdirine bıraktığını, ayrıca vatansever bir insan olduğunu kamuoyuna anlatmak istediğini ifade etmektedir.); 22 Mart 1325 (1909), nr: 138, s: 1-2-3.

Süleyman Barani; “Başlıksız”, (makale, siyasî, Dehibat gazetesi 5 Ağustos 1912 tarihli yazıda Devletin, Trablusgarp’ta savaşırken iç siyasetinde tutarsız ve eksik yanlarının olmasından dolayı Osmanlıyı eleştirmiştir. Yazar, devletin bu siyasî durumundan kaynaklı olan olaylar yüzünden derin üzüntü duyduğunu ifade etmiştir.); 26 Temmuz 1328 (1912), nr: 167, s: 2.

Şakir; “İttifak Sorulmaya Başladı”, (makale, siyasî, Osmanlı Devleti’ne karşı birleşen Balkan devletlerinin aslında birbirinden hiç hazzetmediğini, aralarındaki ittifakın günden güne menfaatlerinin çatışmasından dolayı biteceğini anlatmaktadır. Özellikle diğer Balkan devletlerinin, Bulgar Devleti ile olan antlaşmalarına değinilmiştir.); 4 Teşrin-i Sâni 1328 (1912), nr: 196, s: 3-4.

Şerafeddin Mağmumi, “Düşündüm Ki”, (makale, siyasî, Kamûs-ı Osmaniye’ye gelen bir kelimenin yarattığı, siyasî kargaşa ile ilgilidir. Veliâhd-ı Sâni sözcüğü ile ilgili özellikle “sâni” kelimesi üzerine tartışmalar yaşanmıştır.); 24 Şubat 1324 (1909), nr: 112, s: 1.

Şerafeddin Mağmumi; “Düşündüm ki, (makale, siyasî, Meclis-i Mebusan’ın çok büyük sorumluluk sahibi olduğunu, devlet ve vatan hakkında alınan bütün müzakerat ve kararların sadece kendi milletinin değil tüm medeniyetleri de ilgilendirdiğini anlatıyor.); 2 Nisan 1325 (1909), nr: 149, s: 1.

Şerafeddin Mağmumi; “Düşündüm Ki”, (makale, siyasî, Hicaz demir yollarının inşasına ve önemine yer verilmiştir.); 25 Mart 1325 (1909), nr: 141, s: 2.

Şerafeddin Mağmumi; “Düşündüm Ki”, (makale, siyasî, İstibdat döneminden sonra meşrutiyetin ilanı ile halkın refaha kavuşacağını, mutlu olacağını ummakla birlikte, İstibdat idaresinin yerine gelenlerin de haksız makam sahibi olduğu, haksız kazanç

elde ettiđi ve servet dűşkűnű kimseler olduđu dile getirilmiřtir. Haksızlıđın bu dönemde de devam ettiđine deđinilmiřtir.); 19 Mart 1325 (1909), nr: 135, s: 2.

řerafeddin Mađmumi; “Dűřűndűm Ki”, (makale, siyasű, řerafeddin Mađmumi’nin posta kutusunda kendisine gűnderilen bir gazete yazısında, řahsının İttihat ve Terakki Cemiyeti’ne üyelikle suçlanmasının ardından gazeteye hitaben verdiđi bir cevaptır. Cemiyet’in ۆnemli olduđunu ama  z l rının da eleřtirilmesi gerektiđi hakkında bilgi verilmiřtir.); 24 Mart 1325 (1912), nr: 140, s: 1-2.

řerafeddin Mađmumi; “Dűřűndűm Ki”, (makale, siyasű, Yazar, yeni kurulan hűkűmetin, siyasal ve ekonomik olarak çok kűtű bir performans sergilediđini, ۆzgűrlűkler açısından neredeyse ülkeyi istibdat dۆnemine çevirecek uygulamalar yaptığını if de etmiřtir.); 8 Mart 1325 (1909), nr: 124, s: 1.

Yořo Efendi; “Başlıksız”, (makale siyasű, Anadolu gazetesinden, İttihat ve Terakki Cemiyeti zamanında Rumların imtiyazlarının ve haklarının gasp edildiğini if de ederek bu durumdan Rumların razı olmadığıyla ilgili makaledir.); 2 Ađustos 1325 (1909), nr: 174, s: 4.

2.4.19. Sosyal

Ahmed Esad; “Mek tib”, (makale, sosyal; ülkenin içinde bulunduđu yoksulluk, gűvenlik, eđitim, iktis di durumun kűtűlűđű, hűkűmetin halkın refahını gűzetmemesini konu alan makaledir. Hűkűmet çare yerine sessiz ve duyarsız kalmasına tepki gűsterilmektedir.); 17 Mart 1325 (1909), nr: 133, s: 4.

Avanz de M. Sűleyman; “Muzır Resimleri”, (makale, sosyal, D hiliye Nez reti’nin dikkatine yazılmıř bir řik yeti içeren makaledir. Gençlerin zihinlerinin bulandıran “Bahname” adında bir kitabın, anadan  ryan resimler içerdiđinden ve bu resimlerin kitapçıların vitrinlerini sűslediđine yer verilen yazıda, bűtűn bunlardan halkın ahl kını olumsuz etkilediđini ve ۆnlem alınması gerektiđi vurgulanıřtır.); 25 Mart 1325 (1909), nr: 141, s: 2-3.

Avanz de M. Sűleyman; “Postahanedeki -2-“, (makale, sosyal, Makale, Postahane’nin kűtű yۆnetiminin anlatıldıđı makalede, Yemen’de askerlik yapanların yoksulluk çektiđini ve askerlerden gelen mektupların imha edildiđini, bunların yerine

askerlerin ağzından çok iyi bir yerde olduklarına dâir sahte mektuplar yazıldığını konu almıştır.); 3 Mart 1325 (1909), nr: 119, s: 2.

Avanzâde M. Süleyman; “Postahanede -3-”, (makale, sosyal, Gazeteler’in ve gazeteye verilen haberlerin ve ilanların ücretlerin değinilmiştir. Yazar Osmanlı memleketlerinin en güzel yerlerinin Hristiyan halkına ait olduğunu, Beyoğlu semti örneğini vererek anlatıyor. Beyoğlu semtinin tertemiz ama Osmanlı’da Müslüman halkının yoğun olduğu sokakların ve yerlerin bakımsız olduğundan duyulan rahatsızlığa yer veriliyor.); 7 Mart 1325 (1909), nr: 123, s: 3.

Baha Tevfik; “Âhengî Hâdisat”, (makale, sosyal, Serbestî gazetesinde baş yazar olan Hasan Fehmi Bey'in cinayetini anlatmıştır.); 27 Mart 1325 (1909), nr: 143, s: 2.

Bediüzzaman Saidi Kurdi; “Umûm Zabitanımıza”, (makale, sosyal, Halk arasında zabıtlere duyulan nefretin akla sığmadığını, kin ve nefretin devlete zarar verdiğini ele alan yazıdır.); 7 Nisan 1325 (1909), nr: 154, s: 3.

Doktor K. Zoshaim; “Bir Kütüphane-i Milli Nasıl Olmalı?”, (makale, sosyal, İstanbul gibi bir yerde sadece bir kütüphanenin kullanılıyor olmasının ihtiyaca cevap vermediğini ve yeni kütüphanelerin açılması gerektiğini konu edinmiştir.); 8 Nisan 1325 (1909), nr: 155, s: 1-2.

Emrullah Hilmi; “Bir Cevap”, (makale, sosyal, Tanin gazetesinin 24 Mart 1325 Cumartesi günü yayınlanan 4’üncü sütunundaki Arnavut lisanın Osmanlı harfleri ile (harfleri) Tahrir ve Talim Cemiyeti tarafından gönderilmiş bir evrak ile ilgilidir.) 24 Mart 1325 (1912), nr: 140, s: 3.

F. R. “İttihâd-ı Milli”, (makale, sosyal, Âhengî idâre, milli beraberliğin ve ülkenin selametinin tartışmasız güvenliği için şart olduğuna değinilmiştir. Vatanperverliğin her koşulda beraberliği gerektirdiğini anlatmıştır.); 13 Ağustos 1328 (1912), nr: 185, s: 1.

Fehmi Rıza, “Tabut Arkasında.”, (makale, sosyal, Hasan Fehmi’nin arkasından duyulan acıyı anlatmıştır.), 30 Mart 1325 (1909), nr: 146, s: 3.

Galancızade Perto Tevfik; “Endişe-i Ferdâ”, (makale, sosyal, Osmanlıda halkın birçoğunun mücadelesinin sebebi irfan ve ilim için değil de menfaatler için olduğunu, içtimaî bir terbiye edinmemiz gerektiği, herkesin amacının memur olup

sadece maaş almak olduğunu anlatılmıştır. Ancak asıl olması gerekenin iyi yetişmiş ve ahlâklı bireyler olmamızın gerekli olduğu vurgulanmıştır.); 8 Mart 1325 (1909), nr: 124, s: 3.

İlmiyeye Mensup Mustafa Safi; “Arnavutluk Priştine”, (makale, sosyal, Priştine’nin önemli bir şehir olduğuna dikkat çekilmektedir. Kuyucu Murat Paşa örnek verilerek, Arnavutluk’taki uygulamaların halkı rahatsız ettiğini ve bunun ayaklanmaya sebep olabileceğine değinilmektedir.); 23 Temmuz 1328 (1912), nr: 164, s: 3-4.

İmzasız, “Meclis-i Vükelâ”, (makale, sosyal, Edirne’de meydana gelen depremin ardından yardım için yapılan kampanyalara yer verilmiştir.); 5 Ağustos 1328 (1912), nr: 177, s: 2.

İmzasız; “Âhval-ı Hazıraya Nikbin Olalım”, (makale, sosyal, Ülkenin içinde bulunduğu buhranlı durumdan dolayı halkın yapılacak olan provokasyonlara karşı sağduyulu davranmaya ve ehemmiyetli bir tutumla hareket etmeye davet eden bu yazı, ayrıca hükümetin olumsuz tutumlarına da değinmiştir.); 18 Temmuz 1328 (1912), nr: 159, s: 1.

İmzasız; “Asker Kardeşlerimiz ve Ahâli-i Muhteremen Ricamız”, (makale, sosyal, Evvelki günde meydana gelen olayda kimseye zarar gelmediğini, halkın sükûnet içinde olması gerektiğini ve yeni kurulacak meclisi temsil edecek olan mebusların hakka ve hukuka uygun olarak davranması elzem olduğunu, önceki mebuslar gibi yüksek maaş almaması gerektiğine yer verilmiştir.); 2 Nisan 1325 (1909), nr: 149, s: 1-2.

İmzasız; “Başlıksız”, (makale, sosyal, Ahêngi idâre, Padişah’ın, toplumsal alana yönelik ilan ettiği nizâmname ile sokakta başıboş dolaşan kimselere serseri olarak bakılmıştır. Bu Nizamnâmenin ilanı ile serserilere dayak uygulamasına gidilmesini istemiştir. Ayrıca halkın bu dönemde yokluk, açlık gibi ciddi sorunlarla boğuştuğuna yer verilmiştir.); 18 Mart 1325 (1909), nr: 134, s: 1.

İmzasız; “Başlıksız”, (makale, sosyal, Gelecek olan bir komutanın önceki kılıçlı kişiden daha iyi olmak zorundadır. Yoksa yeni gelen idâre toplum tarafından da benimsenemez. Yönetici sağ duyulu olmalı, maddi ve manevi olarak devamlı

- çalışmalıdır. Yaptığı eserler önemli olmakla birlikte toplum tarafından da kabul görmesini gerektiğini ifade edilmektedir.); 30 Temmuz 1328 (1912), nr: 171, s: 1.
- İmzasız; “Beyan-ı Hak Risâle-i İlmiyesinden, Asker Evlatlarımıza Hitabemiz”, (makale, sosyal, askerî, Allah’a inanan bir ümmetin askerlerinin, ahlâklı olmasını tembih etmekle birlikte, şeriat için iyi bir asker olunmasına yer verilmektedir. Ayetler ve hadislerle yer vererek askere nasihat edilmiştir.); 7 Nisan 1325 (1909), nr: 154, s: 1.
- İmzasız; “Bir Kanlı Hâdise ve İhtisâsât-ı Umûmiye”, (makale, sosyal, Yeni gazeteden Hasan Fehmi Bey’in cinayetinin toplumu derin bir üzüntüye uğrattığını ifade eden yazıdır.); 27 Mart 1325 (1909), nr: 143, s: 3.
- İmzasız; “Bir Ziyâ-i Elim Daha Ahmed Verdani”, (makale, sosyal, 1895 yılında hapisten kurtulduktan sonra Avrupa’ya gidip meşveret gazetesini çıkaran ekibin içerisinde yer alan, eski ittihat ve Terakki Cemiyeti’nden “Tıbbiyeli Arap Ahmed” diye şöhret olmuş, Ahmed Verdani Efendi’nin garip ve sefil bir şekilde vefat ettiği ile ilgili bilgi verilmiştir.); 24 Şubat 1324 (1909), nr: 112, s: 2.
- İmzasız; “Biraz Nazariyat”, (makale, sosyal, Osmanlı’nın tarihi olaylarının tekerrür ettiğinden bahsetmiş ve Osmanlı’nın mali, ekonomik durumu ile ilgili genel bilgi verilmiştir.); 6 Nisan 1325 (1909), nr: 153, s: 2.
- İmzasız; “Ferah Tiyatrosunda Evvelki Akşamki Konferans”, (makale, sosyal, Direkler arasında, Ferah Tiyatrosu’nda Mizan gazetesi sahibi Murat Bey tarafından verilen siyasî, tarihi konulu konferansın, şeref sokağının yani cemiyetin yetiştirmiş olduğu protestocular tarafından sabote edildiğini anlatıyor. Konferansta Roma’dan Bizans’a, Bizans’tan Osmanlı’ya kadar olan tarihi konulara yer verilmiştir. Konferansa halkın teveccühü büyük olmuştur.); 21 Şubat 1324 (1909), nr: 109, s: 1.
- İmzasız; “Gözümüzü Açalım!”, (makale, sosyal, Osmanlı’nın siyasî buhranında fırka ve cemiyet tartışmalarının anlamsız olduğunu, iç ve dış düşmanlara karşı, cemiyetlerin ve fırkaların beraber çalışması gerektiği belirtilmektedir.) 12 Kânûn-ı Sâni 1328 (1913), nr: 198, s: 1.

İmzasız; “Hak-ı Vazife”, (makale, sosyal, Bir halkın ilerlemesinin ancak kişilerin görevlerini en iyi şekilde yapmasıyla mümkün olacağını anlatan ve vazifenin önemini vurgulayan bir makedir.); 31 Temmuz 1328 (1912), nr: 172, s: 1.

İmzasız; “Hayat ve Hakk-ı Hayat”, (makale, sosyal, Devletlerin arasına giren ve milleti galeyana getiren düşüncelerin birer mikroba benzetmiş, tüm halkın birleşmesi ve vatanın selameti için ötekileştirme düşüncelerine kanmayıp birlik ve beraberliğin savunulması gerektiğine yer verilmiştir.); 12 Kânûn-ı Sâni 1328 (1913), nr: 198, s: 2.

İmzasız; “Hep Bekliyoruz, Hiç Görmüyoruz”, (makale, sosyal, Yazar, halkın huzurlu bir yaşam süremediğinden dolayı ciddi manada rahatsız olduğunu dile getirmiştir. Ülkenin var olan siyasî bunalımından dolayı yöneticileri eleştirmekte, ülkenin düzelmesi için halkın, isteklerine cevap verebilen kanun ve nizamların olması gerektiği ifade etmiştir. Devletin kanunlarla halkı korumalı ve güvende yaşamasına olanak sağlamalıdır.); 9 Ağustos 1328 (1912), nr: 181, s: 1.

İmzasız; “Herkes Ne Bekliyor?”, (makale, sosyal, Kabinenin ve meclisin feshedilmesi gerektiğini ve mevcut durumdan halkın şikayetinin olduğunu konu edinmiştir.); 22 Temmuz 1328 (1912), nr: 163, s: 1.

İmzasız; “Hükümet Ne Duruyor?”, (makale, sosyal, Yazar, ordunun II. Meşrutiyetin koruyucusu olmasına rağmen İttihat ve Terakki Cemiyeti’nin askeriye siyaset karıştırdığı için halk, askeriye güvenmemektedir. Yazar bu konuda hükümetten bir beyânnâme hazırlanmasını istemektedir.); 8 Nisan 1325 (1909), nr: 155, s: 1.

İmzasız; “İdâre-i Lâhika ve Sabıka”, (makale, sosyal, Yazar, Osmanlı’nın kamu kurum ve kuruluşlarının vatanperverlikten uzak olduğunu belirtmiştir. Vatanperverler, “Osmanlı’nın bu halini görüp de nasıl kan ağlamaz” söylemiyle halkın var olan duruma sessiz kalmaması gerektiğini savunmaktadır.); 20 Şubat 1324 (1909), nr: 108, s: 1-2.

İmzasız; “İdâre-i Örfiye Hakkında”, (makale, sosyal, Yeni Asır gazetesi hükümetin Selanik’te İdâre-i örfiye ilan etmesi dolayısıyla vatandaşların sorun yaşadığını dile getirmektedir. Sorun yaşanan alanların hem iktisadi hem de ticari konularda olduğu ifade edilmiştir.); 30 Temmuz 1328 (1912), nr: 171, s: 3.

İmzasız; “İhtiyâc-ı Milli”, (makale, sosyal, İnkılâbın özelliğinden ve halkın hükümete karşı beslediği ümitlerden ve halkın inkılap için hayallerinden bahsetmektedir. Bu nedenle halk isteklerine tam manada karşılık bulamayınca, inkılaplardan ümitsizliğe kapıldığını anlatmaktadır.); 26 Temmuz 1328 (1912), nr: 167, s: 4.

İmzasız; “İsraf! ...”, (makale, sosyal, Milletın evlatları askerde yoksullukla boğuşırken, paşalarımızın lüks içinde yaşaması ciddi manada eleştirilmiştir. Ülkemizin bulunduğu bu duruma başka milletlerin orduları örnek verilerek, konuyla alakadar olunması gerektiği vurgulanmaktadır. Özellikle İngiliz ve Japon devletlerinin orduları örnek gösterilerek haklı bir eleştiride bulunulmuştur.); 8 Mart 1325 (1909), nr: 124, s: 1.

İmzasız; “İttihâd-ı Anâsır”, (makale, sosyal, Ülke içindeki tüm milletlerin unsurlarını gözeterek, herkesin hukukuna riâyet eden bir düzene ihtiyaç duyduğunu ve hukuki düzenlemelerin kaçınılmaz bir zorunluluk olduğuna dikkat çekilmiştir.); 18 Temmuz 1328 (1912), nr: 159, s: 1.

İmzasız; “Kanun ve Sükûn”, (makale, sosyal, Halkın, ülkede varlık gösteren İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin varlığından rahatsızlık duyduğunu ve Serbestî gazetesinin tarafsız yayın yaptığını ifade etmektedir.); 19 Temmuz 1328 (1912), nr: 160, s: 1.

İmzasız; “Katil Kim?”, (makale, sosyal, Ahmet Rıza Bey'in katledilmesi olayı hakkında bilgi verilmiştir.); 10 Nisan 1325 (1909), nr: 157, s: 1.

İmzasız; “Kuvvay-i Maneviye”, (makale, sosyal, Âhengî idâre, Yazar, milli bir iradeye sahip olmanın önemli olduğunu anlatmaktadır. Başka bir milletin sorun yaratacak bir siyasî düzene gireceği zaman kalbini dinleyerek ve daha sonra doğru karar alarak vatanını kurtarmak emelinde olduğuna yer vermektedir. Bağımsızlığın önemli olduğunu, özgür düşünce ile yoğrulmuş bir yüreğe sahip olan her bireyin bulunduğu yerde kalıcı olmak istediği anlatılmaktadır.); 25 Temmuz 1328 (1912), nr: 166, s: 1.

İmzasız; “Maârif Nâzırı Tensikat Yapıyor!..”, (makale, sosyal, Osmanlı refikimizin önemli nüshasında “Maârif Nazırı Mezalimi" adlı makalesinde Maârif Nâzırı Abdurrahman Şeref Efendi'nin baskıcı bir siyasî politika uyguladığını anlatılmaktadır. Mekteb-i Sultani müdürü olduğu dönemde de yolsuzluk yapan

nazırın kumar oynattığını ifâde edilmektedir. Bu sebeple Abdurrahman Şeref'in görevinden azledilmesi istenmektedir.); 19 Mart 1325 (1909), nr: 135, s: 2.

İmzasız; "Meclis-i Mebusan ve Kabine", (makale, sosyal, Hasan Fehmi'nin şehit edilmesinin, Anadolu'da ve Arabistan'da meydana gelen açlık ve yokluğun etkileri anlatılmaktadır.); 27 Mart 1325 (1909), nr: 143, s: 1.

İmzasız; "Mekâtîp- Herkes Vazifesini Yapsın", (makale, sosyal, Her ne olursa olsun memurun görevini en iyi şekilde yapmak zorunda olduğu ile ilgili nasihatlerine yer verilmiştir.); 21 Temmuz 1328 (1912), nr: 162, s: 3.

İmzasız; "Otobüsler", (makale, sosyal, Otobüslerin tramvaylardan sonra şehre ses ve gürültü yüzünden zarar verdiğini, şoförlerin keyfi muamele ile işlerini aksattığından dolayı halkın bu konuda rahatsız olduğuyla ilgili bilgi verilmektedir.); 3 Ağustos 1328 (1912), nr: 175, s: 2.

İmzasız; "Sefalet...", (makale, sosyal, İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin halktan aldığı vergiyi eleştirmektedir. Halkın bulunduğu bu sefalet durumunu gören hükümetin hiçbir önlem almadığına yer verilmiştir.); 5 Mart 1325 (1909), nr: 121, s: 1.

İmzasız; "Serseri Nizamnâmesi Hakkında Mütalaât", (makale, sosyal, İşsiz başıboş dolaşan insanların devlet tarafından sahip çıkılmasıyla iş bulmasını ve diğer insani ihtiyaçlarının teminini anlatan Serseri Nizamnâmesi hakkında bilgi verilmiştir.); 14 Mart 1325 (1909), nr: 130, s: 2.

İmzasız; "Siyasiyatta Hak-ı Nimet...!", (makale, sosyal, Osmanlı Devleti'nde halkın en büyük düşmanının torpille adam kayırmak olduğunu ve hak etmeyen birilerinin bazı mevkilere getirilerek haksızlık yapıldığını anlatan eleştiridir.); 26 Şubat 1324 (1909), nr: 114, s: 1.

İmzasız; "Sözün Doğrusu", (makale, sosyal, Yıldız sarayında fitne ve fesatın olduğunu, halkın hiçbir şekilde kandırılmaması gerektiği hakkında yazılmıştır.); 10 Nisan 1325 (1909), nr: 157, s: 1.

İmzasız; "Su Yolları", (makale, sosyal, Su yolları ile ilgili memurların rüşvet aldığını anlatıyor ve devletin rüşvete tamamıyla göz yummasına müsaade etmemesi gerektiği ile ilgilidir.); 4 Ağustos 1328 (1912), nr: 176, s: 2.

İmzasız; “Sükûn Dakikalarında”, (makale, sosyal, Ülkede meydana gelen askeri ve siyasî olaylar yüzünden halkın galeyana gelmemesi ve halkın sükûn içinde huzurlu olması hakkında telkinde bulunulmuştur.); 4 Teşrin-i Sâni 1328 (1912), nr: 196, s: 1.

İmzasız; “Şehremaneti’nde Devâir-i Belediye’ye Tebliğ Olunmuştur”, (makale, sosyal, Sokakların temizlenmesi gerektiği halde temizlenmemesinden dolayı duyulan rahatsızlığı dile getirmiştir.); 31 Teşrin-i evvel 1328 (1912), nr: 192, s: 4.

İmzasız; “Ta’rızât-Şahsiyet”, (makale, sosyal, Âhengî idâre, Dünyada hakkı tanımak kadar güzel bir şey yoktur. Bozuk bir düzende fırkalar, cemiyetler genç beyinleri ve halkı etkilemek için her yola başvurduğunu ve insanları etkileyerek kendi taraflarına çektiklerini anlatmaktadır. Şahsi menfaatler yüzünden hem vatana hem de millete zarar verilmektedir. Halkın, bu tavırları takınan kişi, grup ve cemiyetlere aldanmaması gerekir.); 16 Ağustos 1328 (1912), nr: 188, s: 1.

İmzasız; “Vazife-i Millet”, (makale, sosyal, Âhengî idâre, Osmanlıda olduğu gibi diğer devletlerde de inkılapların yapıldığını, başka devletlerde yapılan inkılapların yapıcı olduğunu ama ülkemizde yapılan inkılabın ise bu durumların daha vahim olduğunu, bizim ülkemizdeki inkılâbın yıkım yaptığına değinilmiştir. Osmanlı milletinin bu gidişata isyan etmeden önce sükûnet içinde olması gerektiği anlatılmaktadır.); 24 Temmuz 1328 (1912), nr: 165, s: 1.

İmzasız; “Yine Kanun”, (makale, sosyal, Ülkenin düzene girmesi için devletin yeni kanunlara ihtiyaç duyduğunu ve herkesin vazifesini hakkıyla yapmasının gerekli olduğu belirtilmektedir.); 23 Temmuz 1328 (1912), nr: 164, s: 1.

İmzasız; “Yolda Giderken”, (makale, sosyal, Halktan toplanan yardımların yerine ulaştırılıp ulaştırılmaması ile ilgili yapılan eleştiriyi içermekle beraber, bir sosyal olaya yer verilmiştir.); 24 Şubat 1324 (1909), nr: 112, s: 2.

İmzasız; “Zabıta’nın İfâ-yı Vazifesi”, (makale, sosyal, Zabitanın hüsnü niyetle görevini yapması gerektiğini, memleketin ancak ticaretle, çiftçilikle kalkınabileceğini, zabitanın en ücra bölgede dahi görevini iyi yapması ile memleketin ferahlığa kavuşacağını konu edinen bir makaledir.); 18 Şubat 1324 (1909), nr: 106, s: 2.

İmzasız; “Zavallı Memleket”, (makale, sosyal, Âhengî idâre, Osmanlı halkının diğer milletlere nazaran daha fakir kaldığını, diğer milletlerin çağdaşlaşmaya gittiğini,

Osmanlıların ise geri kaldığını anlatmaktadır. Başka ülkelerdeki teknolojiye bakıldığında ecnebi milletlerin elektriği beğenmediği ama bizim ülkemizde ise daha muma bile muhtaç kaldığını anlatmaktadır.); 19 Ağustos 1328 (1912), nr: 191, s: 1-2.

Mahmut Hıfzı; “Daha Neler Göreceğiz”, (makale, sosyal, İzmirli Yahya Paşazade’nin makale sahibi Mahmut Efendi’ye yaptığı haksız bir eleştiriye olan cevabına yer verilmiştir.); 2 Nisan 1325 (1909), nr: 149, s: 3.

Mustafa Kemal; “Varaka”, (makale, sosyal, Mekteb-i hukuk talebesi Mustafa Kemal tarafından kaleme alınan bu varakada, mektep öğrencilerinin Hasan Fehmi Bey’in cenazesine iştirâk ettiklerini dile getirmiştir.); 28 Mart 1325 (1909), nr: 144, s: 3.

Nazım; “Başlıksız”, (makale, sosyal, Serbestî gazetesine, Payitaht gazetesi namına Nâzım Efendi tarafından Hasan Fehmi Bey’in öldürülmesinden dolayı duyulan üzüntüye yer verilmiştir.); 26 Mart 1325 (1909), nr: 142, s: 3.

Süleyman Nazif; “Başlıksız”, (makale, sosyal, gazetelerden, Ülkenin içerisinde hainlerin olduğunu ve bunların ülkede spekülasyon yaptığını; bundan dolayı fiyatların arttığını, hatta gıda bulmanın bile çok zor olduğunu dile getirmiştir.); 9 Nisan 1325 (1909), nr: 156, s: 2-3.

Şerafeddin Mağmumi; “Düşündüm Ki”, (makale, sosyal, Gazeteci Hasan Fehmi’nin ölümünün topluma zarar verdiğini, namus timsâli bir gazeteci olduğu için üzüntüsünü Mısır’dan yazmış olduğu makale ile bildirmiştir.); 3 Nisan 1325 (1909), nr: 150, s: 1.

Şerafeddin Mağmumi; “Düşündüm Ki”, (makale, sosyal, Hürriyet karşıtı birçok uygulamanın Meşrutiyet döneminde hayata geçirildiğini anlatan yazar, özgürlük alanlarının gittikçe daraldığını verdiği örneklerle açıklamaktadır.); 17 Mart 1325 (1909), nr: 133, s: 1.

Şerafeddin Mağmumi; “Düşündüm Ki”, (makale, sosyal, Osmanlı’nın genel ekonomik durumuna yer verilmektedir. Ülkenin içerisindeki durumdan dolayı zor günler geçirdiğini dile getirmiştir. Bizim ülkemizin zengin olduğunu, birçok medeniyetlere beşiklik ettiğini lakin ülkede emniyetin ve can güvenliğinin

olmadığını, Müslümanların ülkelerinin çağın gerisinde kaldığına yer verilmiştir.); 4 Nisan 1325 (1912), nr: 151, s: 1.

Şerafeddin Mağmumi; “Düşündüm Ki”, (makale, sosyal, Yazar bu makalede, Rumeli’den Anadolu’ya, Anadolu’dan Mısır’a kadar Jön Türk Cemiyeti’ne üye toplandığını, ayrıca halktan zorla para toplandığını anlatmaktadır.); 7 Mart 1325 (1909), nr: 123, s: 1-2.

Şerafeddin Mağmumi; “Yaşasın Harbiye Nazırı...”, (makale, sosyal, Halk, fakirliği çekerken siyasî ve askeri kişilerin bu durumdan habersiz yaşamaları, umursamaz tavırları eleştirilmektedir. Devletin zenginliğinden, refahından halkın mahrum bırakıldığı ifade edilmektedir. Alaycı bir tavırla “harbiye nazırı yaşasın” ifadesi kullanılmıştır.); 31 Mart 1325 (1909), nr: 147, s: 1.

2.4.20. Tarihi, Kültürel

İmzasız; “Elvâh-ı Hayât”, (tarihi, Muhacirlikle ilgili bir tarihi hatıraya yer verilmiştir.); 17 Ağustos 1328 (1912), nr: 189, s: 2.

İmzasız; “Kıbrıs’ta”, (makale, tarihi, Akdeniz’in ortasında coğrafi olarak dünyada benzersiz bir yeri teşkil eden Kıbrıs adasının ne kadar önemli bir güzergahta olduğunu ve birçok medeniyete beşiklik ettiğini, bu yüzden kültürel olarak da çok zengin bir mirası barındırdığını, İngilizlerin varlığından dolayı burada yaşayan Rumların yaşayış tarzının mimarının İngilizler olduğuna yer vermektedir. Kıbrıs adasının konuşma dilinden tutun giyiminden kuşamına kadar İngilizlere özendiğini hatta yemek konusunda bile İngiliz mutfak anlayışının tesirinin görüldüğünü anlatmaktadır.); 7 Ağustos 1328 (1912), nr: 179, s: 4.

İmzasız; “Yeşil Türbe”, (kültürel, tarihi, Yeşil Türbe’nin ne zaman yapıldığını ve ne gibi özellikleri olduğu hakkında bilgi verilmiştir.); 31 Temmuz 1328 (1912), nr: 172, s: 4.

Sebîlürreşâddan Fahrettin; “Terceme-i Meâli Münifi”, (makale, tarihi, Osmanlı Devleti’nin Balkan devletleriyle yaptığı savaşı, İslâm’ın Huneyn savaşını hatırlatarak, ona benzetmiştir. Savaşın cephedeki asker sayının çokluğuyla değil, birlik ve beraberliğin güçlü olmasıyla kazanılacağına değinilmiştir); 3 Teşrin-i Sâni 1328 (1912), nr: 195, s: 3-4.

Y. I.; “Osmanlılara!”, (tarihi, 1898 senesinde Emil Zola Drakos’un Fransa’da yaşadığı olaylar örnek gösteren yazar, hakiki vatanperverlikten söz etmektedir. Osmanlı Devleti’nin de bir daha istibdat dönemine dönmemesi için halkı uyarmış, bu konuda mebusların önemli rol oynadığını vurgulamıştır.); 13 Şubat 1324 (1909), nr: 101, s: 1-2.

2.4.21. Zirai

İmzasız; “Memleketimizde Ahvâl-ı Zirâiyye”, (zirai, Ankara, Erzurum ve Diyarbakır vilayetlerinde yağışın olduğundan dolayı ziraatın iyi olacağını ifade edilmiştir.); 18 Ağustos 1328 (1912), nr: 190, s: 4.

İmzasız; “Yağmur Ağacı”, (zirai, Peru’da yetişen (tâme-kasiyi) mâni ile yağmur ağacının Avrupa’da yetiştirmek için neler yapılması gerektiğini dile getirmiştir. Ağaç hakkında bilgi ve çalışmalara yer verilmektedir.); 19 Ağustos 1328 (1912), nr: 191, s: 3.

2.5. MEKTUP

Ahmet Rıza; “Albert Fua Efendi’nin Ahmet Rıza Bey’e İkinci Açık Mektubu”, (mektup, Ahmet Rıza’nın Meşrutiyet’e muhalif olduğundan dolayı kaleme alınmış mektubuna yer verilmiştir.); 29 Mart 1325 (1909), nr: 145, s: 2.

Ahmet Rıza; “Albert Fua Efendi’nin Ahmet Rıza Bey’e İkinci Mektubunun Mabedi”, (mektup, İnkılabın, II. Abdülhamid döneminde meydana gelmesinin memleket için büyük bir saadet ve şans olduğunu anlatıyor.); 30 Mart 1325 (1909), nr: 146, s: 2-3.

Arnavut Malisörlerinden Kerimi; “Açık Mektup”, (mektup, Zaptiye Nazırı Sami Paşa’ya, Hasan Fehmi Bey’in öldürülmesi ile ilgili Osmanlı gazetelerine yazılmış 26 Mart tarihli yazıyı konu almaktadır. Yazısında söz konusu cinayetin, Arnavutlar tarafından işlendiğine yer verilmiştir.); 31 Mart 1325 (1909), nr: 147, s:3.

H. K.; “Diyarbakır’dan Aldığımız Bir Mektup”, (mektup, ekonomi, Diyarbakır’ın tanınmış eşraflarından kaymakam Hacı Mesud Bey’in servet sahibi biri olduğu halde devr-i sabıkta kendisine bin kuruşluk maaş bağlandığı ile ilgili bir mektuptur.); 26 Şubat 1324 (1909), nr: 114, s: 3.

Isparta idadisi Arabi ve Farsi Muallimi M. Zeki; “Mektup”, (makale, matbuat, Serbestî gazetesini yazarlarından, Şerefeddin Mağmumi'nin yazdığı bir yazısına karşılık olarak, meşrutiyetle ilgili düşüncelerine yer verilmiştir.); 5 Nisan 1325 (1909), nr: 152, s: 3.

İmzasız; “Mekâtib, Mektup, Trablusgarp'tan Bir Mektup”, (mektup, askeri, Dârülharpte bulunan bir askerin vatan ve aile özlemini anlatan mektuptur.); 17 Temmuz 1328 (1912), nr: 158, s: 2-3.

İmzasız; “Nuye Feraye Prese Gazetesini Muhabiri Mumsusundan Alıp Neşr Ettiği Bir Mektubun Tercümesidir”, (mektup, Arnavutluk'la ilgili olayları anlatan mektuptur.); 28 Temmuz 1328 (1912), nr: 169, s: 3-4.

İzzet Necmettin; “Salih Arif Bey”, (mektup, Salih Arif Bey Efendi'ye ve Galatasaray Mekteb-i Sultan-i müdüriyetinin tebrik mektubudur.); 12 Ağustos 1328 (1912), nr: 184, s: 4.

Mahmut Tahir; “Mekâtib”, (makale, mektup, İttihat ve Terakki Cemiyeti azasından Doktor Nazım Bey'e, yazılan mektupta Cemiyet için toplanan paraların doğru bir yöntemle toplanması gerektiği iletilmiş, böylece Cemiyet'in halkın güvenini kazanacağına yer verilmiştir.); 21 Mart 1325 (1909), nr: 137, s: 2.

Mehmet Sabahaddin; “Sultanzâde Sabahaddin Bey Efendi'nin Osmanlı Askerine Hitâben Mektupları”, (makale, mektup, Osmanlı Devleti'nin tehlikeli bir dönem yaşadığını ve bu zamanda vatanına hizmet eden askerlere Sultanzâde Sabahaddin Bey Efendi'nin teşekkürü bir borç bildiğini anlatan mektubudur.); 6 Nisan 1325 (1909), nr: 153, s: 1.

Mehmet Süheyl; “Mekâtib, Mektub, Vatan, Muhabbet-i Vataniye”, (mektup, Üsküdar idadisi müdavimlerinden Mehmet Süheyl Bey tarafından vatan kavramının tüm halk tarafından benimsenmesi ve herkesin bu vatan anlayışı etrafında birleşmesini konu almıştır.); 8 Nisan 1325 (1909), nr: 155, s: 3-4.

Palolu Abdullah Said; “Tavzih-i Hakikat”, (mektup, Maliye Nezareti'nin, evrâk-ı nakdiyye idaresindeki keyfi muamelelerinin devam ettiğini anlatan ve bakanlığa gönderilmiş olan bir mektubu konu almıştır.); 24 Temmuz 1328 (1912), nr: 165, s: 4.

Prens Sabahaddin Bey'in Açık Mektubu”, (mektup, Yeni yoldan, Prens Sabahaddin, bazı nedenlerden dolayı Padişah’ın orduya gelemeyeceğini ve orduyu teftiş edemeyeceğini anlatan bir risâleye değinmektedir.); 3 Teşrin-i Sâni 1328 (1912), nr: 195, s: 3.

R...N; “Mektup -1-”, (mektup, Yazar, Yemen’de Osmanlı için çarpışan askerlere önem verilmediğini ve hâlâ Yemen’e düzenli yardımların götürülmediğini dile getirmiştir. Devletin, jeopolitik yeri olan Yemen’e gereğinden fazla önem vermesi, dikkat etmesi gerekirken önemsiz bir yermiş gibi görmesini eleştirmiştir.); 14 Şubat 1324 (1909), nr: 102, s: 3.

R...T; “Yemenden Mektub”, (mektup, Yazar, Yemende bulunan halkın zor günler geçirdiğini dile getirmiştir. Halkın meskensiz bırakılmakla birlikte, askersiz ve hükümsüz bırakıldığı ile ilgili bir mektuptur.); 24 Şubat 1324 (1909), nr: 112, s: 3.

S.L.; “Mekâtib”, (mektup, Rıfat Bey’e gönderilen mektupta bazı nasihatler ve Serbestî gazetesine teşekkür edilmiştir.); 23 Temmuz 1328 (1912), nr: 164, s: 2-2.

S.S.; “Sadrazam Paşa Hazretlerine Açık Mektup”, (makale, mektup, Sadrazam’ın Hasan Fehmi Bey’in cenazesinde, tesadüfen oradan geçerken bulunduğunu ve bu durumdan bir hayli üzüntü duyduğuna yer verilmiştir.); 28 Mart 1325 (1909), nr: 144, s: 3.

Serbestî Muharrirlerinden Suphi; “Mirim Rıfat Bey Efendim”, (mektup, Serbestî gazetesinin 160 numaralı nüshasındaki yazısından dolayı Mevlanzâde’yi eleştirmiş daha sonra olayı yanlış anladığından dolayı ondan bir mektupla özür dilemiştir.); 23 Temmuz 1328 (1912), nr: 164, s: 2.

Şerafeddin Mağmumi; “Doktor Besim Bey’e, Meşrutiyetten Sonra”, (mektup, İnkılâptan sonra cemiyete katılımın olduğunu ve yeni katılanlara dikkat edilmesi gerektiği ifade edilmektedir.); 31 Mart 1325 (1909), nr: 147, s: 1.

Yakova Eşrafından Yahya Bin Hasan; “Başlıksız”, (mektup, Evrak-ı Vâride, Arnavutluk eşrafından bir zat-ı muhtermeden, Yüzbaşı Hayri Bey’in arkadaşlarıyla birlikte şehit edildiği ile ilgili bilgi verilmiştir.); 9 Ağustos 1328 (1912), nr: 181, s: 4.

Yorgof; “Başlıksız”, (mektup, Hariciye, 14 Ağustos 1912 tarihli Pester Lloyd gazetesi, merkezi Sofya olmak üzere birçok şehirde Türkiye aleyhinde mitingler yapıldığını dile getirmiştir. Bulgar müelliflerden Yorgof’un bir Bulgar gazetesinde neşrettiği mektupla bu konuya yer vermektedir.); 5 Ağustos 1328 (1912), nr: 177, s: 3.

Zavlanzâde Saadettin; “Görice’den Mektup”, (mektup, Arnavutluk’ta eğitim hakkının engellendiğini ve Etnik-i Eteryâ Cemiyeti’nin Arnavutluk halkına ciddi baskılar yaptığını ifade eden makaledir.); 18 Şubat 1324 (1909), nr: 106, s: 3-4.

2.6. MÜLÂKAT

İmzasız “Mülâkat”, (mülâkat, Tan gazetesi, İstanbul muhabiri tarafından yazılan mektupta İttihat ve Terakki Cemiyeti’nin önde gelenlerinden biri olan İsmail Hakkı Beyefendi ile olan mülâkata yer verilmiş olup, meclisin feshi ve İdâre-i Örfiye hakkında bilgi alışverişine yer verilmiştir.); 4 Ağustos 1328 (1912), nr: 176, s: 2.

İmzasız, “Mösyö Puankara”, (mülâkat, Bir Rus gazetesinin Hâricîye Nazırı Sasanof ile yaptığı mülâkatını Serbestî sütunlarına aktarmıştır.); 5 Ağustos 1328 (1912), nr: 177, s: 2.

İmzasız; “Arnavutluk Ahvâli, Priştine Mektubu”, (mülâkat, Yeni Asır gazetesinde, 19 Temmuz 1328’de Hasan Bey ile ülkenin durumu üzerine mülâkat yapılmıştır. Mülakatta, İttihat ve Terakki Cemiyeti’nin hukuksuzluklarına yer verilmiştir. Serbestî yazının öneminde binâen kendi sütunlarına aynen taşımıştır.); 23 Temmuz 1328 (1912), nr: 164, s: 3.

İmzasız; “Avusturya Sefiri ve Balkan Meselesi”, (mülâkat, Jön Türk refikimizden, Avusturya-Macaristan sefiri önceki gün Hâricîye Nazırı Noradunkyan Efendi ile Balkan Meselesi üzerine mülâkat gerçekleştirmiştir.); 6 Ağustos 1328 (1912), nr: 178, s: 3.

İmzasız; “Başlıksız”, (makale, mülâkat, Avanti gazetesi Roma muhabirlerinden bir zat ile mülâkat esnasında Türkiye Hâricîye Nazırının sulh müzakereleri hakkında vermiş olduğu beyânâtın doğru olduğunu yazmaktadır.); 18 Ağustos 1328 (1912), nr: 190, s: 4.

İmzasız; “Başlıksız”, (mülâkat, Avanti gazetesi Roma muhabirinin 7 Ağustos 1912 tarihinde yayınlanan yazısında Osmanlı Devleti’nin siyâsî ve askerî meselelerine

vakıf olan Karadağ siyasetçilerinden biriyle yapılan mülakata yer veriliyor. Mülakatı veren siyasetçi Türkiye ve Karadağ arasında savaş olmasını istemediğini ve sulhun olmasını istediğini söylüyor. Muhtar Paşa'da savaşın yanlış olduğunu halka ve hükümete zarar verdiğini ifade ediyor.); 1 Ağustos 1328 (1912), nr: 173, s: 4.

İmzasız; “Başlıksız”, (mülakat, Figaro gazetesinin Petersburg muhabiri Rene Marson tarafından 11 Ağustos 1911 tarihi ile meşhur gazeteye gönderilmiş telgrafnâmede, Mösyö Puankara'nın, Rusya siyasîleri ile yapılan görüşmeleri hakkında bilgi verdiği ve yapılan görüşmelerin, siyasî hayat açısından iyi bir gelişme olduğunu ifade etmektedir.); 8 Ağustos 1328 (1912), nr: 180, s: 3.

İmzasız; “Bir Mebus ile Mülakat”, (mülakat, Kâmil Paşa'ya mecliste sekiz mebus oy vermiştir. Bunlardan ismi verilmeyen bir mebus ile gazeteci arasında, Kâmil Paşa'ya verilen güven oyu hakkındaki görüşmeye yer verilmiştir.); 14 Şubat 1324 (1909), nr: 102, s: 1.

İmzasız; “Girit”, (mülakat, Rum gazetelerinden, Kâmil Paşa dönemindeki Girit meselesine yer verilmiştir. İngiltere'nin Dersaadet sefirinin sulhu vaat ettiğini dile getirmiştir.); 18 Temmuz 1328 (1912), nr: 159, s: 3.

İmzasız; “Mebusa'nın Feshi”, (mülakat, Tan gazetesi muhabirinin İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin bir üyesi ile yaptığı mülakâta yer verilmiştir. Mülakatta, firkanın ya İstanbul ya da başka bir şehirde varlığını devam ettireceğini ve daima kuvvetli kalacağı aktarılmaktadır. Ayrıca Kâmil Paşa hükümetinin meclisi feshetmesiyle ilgili bilgi verilmiştir.); 31 Temmuz 1328 (1912), nr: 172, s: 1.

İmzasız; “Mehmet Paşa ile Mülakat”, (mülakat, Arnavutluk'un padişaha bağlılığı ve Osmanlı'ya sadakati ile ilgili bilgi verilmiştir.); 23 Temmuz 1328 (1912), nr: 164, s: 3.

İmzasız; “Mülakat”, (mülakat, Prodos gazetesi, Kampana muharrirlerinden biri bir yolculuk esnasında Enver Bey'le mülakat yapmıştır. Bu yolculukta Petersburg ateşemileteriliğine tayin olunan Osman Sena'yi Bey ile Viyana ateşemiliteriliğine tayin edilen Hafız Hakkı Bey'de vardır.); 21 Şubat 1324 (1909), nr: 109, s: 2.

2.7. ŞİİR

Ekrem Muallim Feyzi; “Mersiye”, (şiir, Şehit merhum Said Selmani adına, Üstat Ekrem Muallim Feyzi Efendi tarafından kaleme alınan İstibdat dönemi ile ilgili mersiye dir.); 19 Mart 1325 (1909), nr: 135, s: 2.

İmzasız; “Volkanın Mersiyesinden”, (şiir, ağıt, Hasan Fehmi Bey’in şehit edilmesine binâen yazılmış olan mersiye dir.); 30 Mart 1325 (1909), nr: 146, s: 3.

Kazanzâde Cenap Muhyeddin; “Ruh-i Pak-i Necibe”, (şiir, Şehitlere yazılmış bir şiire yer verilmiştir.); 14 Kânûn-ı Sâni 1328 (1913), nr: 200, s: 1.

Muallim Feyzi; “Bahariye”, (şiir, Baharın gelişini ve Nevruz Bayramı’nın kutlamasını anlatan bir şiir dir.); 13 Mart 1325 (1909), nr: 129, s: 3.

2.7. TELGRAFLAR

İmzasız; “Hasan Bey’in Niyazi Bey'e Cevabı”, (telgraf, Üsküp 27 Temmuz Priştine Mebusu Sabık-ı Rüesasından Hasan Bey tarafından Niyazi Bey'in telgrafına verilen cevabı içermektedir. Vatan hainliği ile suçlanan Hasan Bey'in kendini müdafaa etmek için cevap yazmıştır.); 30 Temmuz 1328 (1912), nr: 171, s: 3.

İmzasız; “Hilâl-i Ahmer”, (telgraf, Osmanlı Hilâl-i Ahmer Cemiyeti'nin kadınlara yapmış olduğu bağış ve yardımlarla ilgilidir.); 4 Teşrin-i Sâni 1328 (1912), nr: 196, s: 4.

İmzasız; “Rusya Notası”, (telgraf, Belgrat’tan bildirilen 10 Mart’taki yazıya göre Rusya hükümetinin geçen ayın 2’sinde (Şubat 2) verdiği siyasî notada, Sırp hükümetinin sulhu önceleyen kesin kararının, Avusturya-Macaristan hükümeti ile Sırbistan arasındaki harp tehlikesinin ortadan kaldırdığını ve bundan dolayı memnun olduğunu anlatır.); 27 Şubat 1324 (1909), nr: 115, s: 1.

Müşir İbrahim; “İbrahim Paşa’nın Telgrafnamesi”, (telgraf, Havâdis-i dâhiliye, Üsküp’te toplanan grupların dağıtılmasını ve toplantıda bulunan kişilerin derhal yerlerine geri gönderilmesi ifâde edilmektedir); 10 Ağustos 1328 (1912), nr: 182, s: 2.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÇEVİRİ METİNLER

3.1. MAÂRİF-İ MİLLİYE VE MEKTEBLERİMİZ,-1-[BİR MÜKÂYESE-İ HAKK-I GÜYÂNE]

Geçen sene Şubat'ta idi. Mekâtipin ıslâhı hakkında şûray-ı devletçe müzâkerât cereyânı sahâif-i matbuatta görülmesi üzerine az çok Ma'arif ile münasebeti olan zevât, bu meseleye dâir basit mütâlaât eyledikleri sırada aciz dahi hasbe'l intisâb birkaç söz söylemeyi vecîbe-i hamiyet perverîden addederek 20 Şubat (1)323 tarihli İkdâm Gazetesine “mekâtip-i İbtidâiye ve Dar-ul-muallimînler programlarının tensik-i” sernâmesi ile bir makale yazmış idim. O vakte kadar erbâb-ı ihtisâs tarafından yazılmış olduğu bildirilen mütâla'âtın kimi Mekâtip-i âliyyede muayyen bir dersin tarz-i tadrîsine, kimisi Mekâtip-i idâdiyeden birindeki bazı münâsebetliliklerin ref'i vücuduna mütedâir olup bizim gibi maârif-i milliyenin en basit ahkâmından bile mahrûm olan bir memlekette ümerâ hem maârifin ıslâh ve tensikine, daha doğrusu ihdâs ve tesisine taallûku olamadığından bu makalede mümkün mertebe ilm-i terbiye ve talimin kavânin-i muhteviyesine istinâd edilerek evvel emirde teşkilat ve tensikata nereden başlanılmak ve ne sûretle icrâ ve tatbîk edilmek lâzım geldiği sûret-i mutlaka ve müdellele de mevzû'u bahsedilmiş idi.

Terbiye-i milliyenin her yerde olduğu gibi biz de dahi menşe-i Mekâtip-i ibtidâiye olması ve berklik ıslâhına cüzden başlanılarak basitten mürekkebe intikâl, kaide-i umûmiye-i tekâmül iktizasından bulunması hasebiyle burada ıslâhı maârif-i milliyeye Mekâtip-i ibtidâiyeden şurû edilmesi lüzumu gösterilmiş idi. Bundan başka her zaman ve her mekânda maâriften bahseydik de evvelen: ne okutulmak (mevâdd-ı tadrîsiye), sâniyen: nasıl okutulmak (usul-ü tadrîs) sâlisen: nerede okutulmak (mekteb) râbian: kimin tarafından okutulmak (muallim) mesêleleri hâtıra tebâdür eylediği cihetle bunların her biri tahsîl olunarak mevâdd-ı tadrîsiyenin hîn-i tâyininde (1) makasid-ı asliyye (2) ihtiyâcât-ı mübreme-i hayatiye (3) talebenin sinleri iktizâsı olan derece-i kâbiliyet-i maddiye ve manevîyeleri ile her dersin tesir-i terbiyevî ve ilmisi nazar-ı mülâhazaya alınarak Mekâtip-i ibtidâiyede okutulması lâzım gelen dersler ile her dersin bütün zaman tadrîsiyyeye ba'de bir senelik müddete ve ilâ-nihâye her saate sarahât-ı mümkününe ile

taksîmini irâe eyleyen programların sûret-i tanzîmi maârif nezâretine ait vezâifden olmak üzere bast ve temhîd olunmak idi.

Usul-ü tedrîs, mektep ve muallim mesâiline gelince bunların hep bir noktaya yani muktedir ve mükemmel muallim yetiştirmek cihetine matuf olması hasebiyle Mekâtip-i ibtidâiyenin ıslâhı aynı zamanda iyi muallim yetiştirmeye mütevakıf bulunduğundan ıslâhat-ı mezkûrenin bir lazım-ı gayr-ı müfarıkı olarak her vilâyet, hatta lüzumuna göre elviye merkezlerinde dâru'l-muallimîn ibtidâiyeleri küşâdı ile mevcutların ıslâh ve programlarının tensîkine ihtiyaç gösterilmiş idi.

Mekâtip-i rüştiye ve idâdiye ve âliye de vazife-i muallim; usûlden ziyade madde-i tedrîsiyeye taalluk ettiğinden buradaki muallimlerde kudret-i tâlimiyeden ziyâde ehliyet-i ilmiye aranılmak lâzım geleceği cihetle bunların erbâb-ı ihtisâstan olmaları ile iktifâ olunur. Bunun için dar'ul-muallimînler sırf ibtidâiye şubelerine hasredilerek yanlarında tam sınıflı birer numûne ibtidâi mektebi bulundurmak şartıyla bunlarda ilmi terbiye ve tedrîsin ulum-u sâire ile birlikte ve belki de bunlara takdîmen tâlim-i iktizâ eder demiş ve ilm-i mebhus anhin bugün bütün memâlik-i garbiye dâru'l-muallimînlerinde kabul edildiği veçhile nazârî ve amelî olarak Sûret-i tedrîsin izâh etmiş idik.

Bununla beraber mevcut muallimleri dahi mağduriyetten vikâye için ilm-i mezkûre ait lisanımıza naklolunan kitaplardan nazariyâtını okuduktan ve Maarif Nezaretince vilâyâta izâmı lazım gelen muallimîn-i mahsuseden ikişer sene müddet tatil zamanlarında maârif ve idâdi müdürlerinin riyâsetleri altında küşâd edilecek ameli numûne dersleri gördükten sonra üç veya dört sene müddetle imtihana mecbur tutulmaları ve imtihan verenlerden sınıfa idhâl ile veremeyenlerin bu gibi diplomasız muallimlerin memleketçe istihdamına istiğna hâsıl oluncaya kadar muvakkat muallim sıfatıyla ve herhalde şimdikinden daha müreffeh bir sûrette istihdamları ve muallim mâşatının sınıflara göre tevhit ve tensîki ile terakki ve tekaütlerinin ve azl ve nasblarının nizamnâme-i mahsus ahkâmına rabt-ı tavsiye edilmiş idi.

Lâkin maatteessüf, devr-i istibdatta mektepleri memurîn-i maârifin maaşlarını muntazaman ifaya mâni addıyla bes şekve eden bir maârif nâzırının idâresine mevdu' bulunan maârif idâresi bu ihtiyacî takdir edemedi. Hatta Mekâtip-i idâdiyenin ıslâhı hakkındaki mütalaâtımızı yazmaya zemin o zaman bile müsaade etmedi. Ayıp değil! Şimdi devr-i meşrutiyette yaşadığımız halde bile her ne sebepten ise bu hakikât

anlaşılammamış olmalı ki Mekâtip-i ibtidâiyeden mahrûm olan memleketimizde dar-ül-fünûn fakülteleri ve daha bilmem ne gibi yağlı maaşat temin eden müesseseler teşkîl ile vakit geçirilerek Mekâtip-i idâdiye ile dâr-ül muallimînler yüzüstü bırakıldı. Meclis-i mebusan maârif nâzırından istizâhda bulundu. Cevâben Nâzır Beyefendi, ıslahata gelecek sene Eylül'den itibaren başlayacağını söyledi. Bu cevab-ı nâ-savab hem istizaha kâfi hem de kâil-i için alkışlara bâdî oldu. Asıl garibi şu ki bugün milletlerin gıdâ-ı rûhî mesâbesinde bulunan maârif levâzım-ı hayâtiyenin en mühimlerinden olan bir ihtiyacı manevi olmak itibariyle bütün dünyada en ziyâde münâkaşât-ı mûcib bir mesêle-i hayâtiyedir. Hâl böyle iken umûr-u maârifimizin şu hâl-i esefengizi hakkında münâkaşa eden, maârif nâzırının bu batâetine itiraz eyleyen ne bir gazete ne de bir mebus çıktı. Teessüf! sad hezâr teessüf!...

İsimsiz

12 Mart 1325 (1909), nr; 128, s. 1-2.

3.2. İYİLİĞE KARŞI KÖTÜLÜK

Hürriyetimizi istirdat, meşrutiyeti tesis yani umûm-u vatanı külliye imha etmek derecelerine getirmekte olan istibdadın boyunduruğundan milleti kurtarmayı müteâkip siyasiyat âleminde başımıza ilk çıkan belalardan biri Bosna Hersek mesêlesi oldu.

Büyük inkılaplarda milletlerin tesadüf ettikleri müşkülât nazar-ı itibara alınırsa bizim uğradığımız Bosna Hersek mesêlesi pek ufak bir şey kalır.

Devr-i menhûs istibdadımızın ahvâline azıcık vakıf olanlarca mâlumdur ki Bosna Hersek zaten elimizden çıkmış demek idi. İnkılâb-ı hayriyemizi müteâkip maruz kaldığımız keşmekeşlerden birisi olan şu Bosna Hersek mesêlesinde hükümete en ziyade muâvenet edenler kisvelerine, kıyafet-i zahirelerine bakıp da kendilerine hiçbir kıymet vermek istemediğimiz o arslan yürekli, âlicenap ile meşbû hamallar oldu. Evet, Avusturya'nın inkılâbımızın tevlid ettiği müşkülâttan bilistifâde istibdat belası olarak elimizden zaten gitmiş olan Bosna Hersek'i istimplâk etmesine karşı milletin yegâne silahı Avusturya emvâlini boykotaj etmek oldu. Ve bu vazifede tamamen milletin en aciz kısmından sayılan gümrük hamallarına terettüb etti.

(Yevm-i cedid rızk-ı cedid) yaşayan o amele gürûhunun efrad-ı ulviyyet-nihadı mahzâ hükümet matbualarının muhâfaza-i şan ve namusu, Osmanlı nam-ı celilinin himaye-i şerefi uğurunda aç yatmayı, soğuktan titremeyi ihtiyar ile Avusturya eşyasını

taşımadan istinkâf ve bu yüzden kazandıkları yevmiyeden kendilerini mahrum bıraktılar. Açlığa, soğuğa şehâmet-i tabiatları nispetinde metin olan bünyeleriyle, mukavemet ettiler. Osmanlı nam-ı mukaddesinin şerefini kendilerine tertip eden vazife dâiresinde tamamen muhâfaza ettiler. Yalnız bu değil hatta bu yüzden hazine-i devlete iki buçuk milyon lira da döküldü. İşte bunları hep o zavallı kahraman hamallar yaptı. Hatta bunlar açlık ve şiddet-i şitâ içinde muztar kaldıkları bir zamanda âyana mahsus bir kadife koltuğu işgal eden bizzat hamalların milletine mensup olmak hasebiyle bir tesir icrâ eder ümidine düşerek boykotaja hatme vermelerini yani Avusturya emvâlini nakle başlamalarını bilmem ne gibi bir kuvvetin tesiri ile bundan altı ay evvel gümrük hamallarına ihtar ve tavsiyeye cüret etmiş iken Osmanlı namının muhâfaza-i şayan ve namusu uğrunda açlıktan, soğuktan ölmeyi kendilerine en büyük bir saadet bilen o koca amele gürûhu düşmanın üzerine hücum eden aç aslanlar gibi o nâsıh-ı menfaatperestin üzerine yürüyerek taretmişler ve hilâf-ı namus ve insâniyet olan o ihtarı kabul edemeyeceklerini lâzım geldiği derecede sarâhaten anlatmışlardır.

Âhiren Avusturya ile hâsıl olan itilaf üzerine boykotaj refedildi. Hamallarda nakliyata devam ettiler. Fakat her şeyden kendisine bir hâssa-i menfaat çıkarmaktan geri durmayan rıhtım kumpanyası şu ahvâlden bilistifâde hamallar hakkında gaddârâne bazı tekliflerde bulunmuş ve mezkûr kumpaniyenin tekâlifini kabul ettirmek için sadrazam paşa hazretleri hamalların üzerine asker sevkinden bile çekinmemiştir. Fakat sadrazam paşa hazretlerinden daha âli bir vicdan taşıyan o asâkir-i şecâat nihâd rıhtıma gittiklerinde kendilerine bir hasm-ı ekber zannettikleri gümrük hamallarına nasıl bir hak sarihi, nasıl bir hüsn-ü sûretle talep etmekte olduklarını görünce onlara şiddetle muamelede bulunmak şöyle dursun (biz böyle adamlara karşı nasıl silah kullanalım) diyerek mezkûr hamallara ibrâz-ı asâr-ı meveddet ve uhuvvetle hilkatlerinde merkûz olan hissiyât-ı insâniyet-karaneyi bu kere de te'kid etmişlerdir.

İşte şimdi gümrük hamalları enzâr-ı millete elim bir levha gösteriyor: Beş aydan beri boykotaj hasebiyle yevmiyelerinden mahrum olan gümrük hamamları bu kerede hukuk-u sarihalarını muhâfaza yolunda sadrazam paşa gibi bir hamileri olan rıhtım kumpanyasıyla cenk ve cidâl ile mahvoluyor. Ey Osmanlılar! Şan ve şerefimizi bin türlü meta'ib içinde muhâfazaya çalışan ve hazine-i millete iki buçuk milyon lira celp eden zavallı amelenin şu ahvâline bir nazar bi-kaydı ile mi bakacağız (ruh-u millet) olan amelinin hukukunun muhâfaza etmeyen hükümet bekâsından nasıl olabilir?

İlm-i hukuktan, her türlü maarıften mahrum olan o zavallı hamallar (mehâkim açıktır. İşte kanun, işte rıhtım kumpanyası, işte biz. Muhakeme olalım, mahkeme ne hüküm verirse razıyız. Şeriat'ın kestiği parmak acımaz. Verilecek hükme semi'nâ ve eta'nâ) diyorlar bu muhikkane davaları niçin nazar-ı itibara alınmıyor?

Devr-i menhus-ı istibdatta olduğu gibi yalnız kavilerin hukukumu muhâfaza olunacak?

Fakat kabinemiz unutmamalıdır ki meşrutiyette amele ki millet -hem de en ziyade iş gören efrâd-ı millettir- en büyük bir kuvvet teşkil eder.

Kabinemiz bu cihetleri nazar-ı itibara almazsa bundan tevellüt edecek mesuûliyet-i âzime'nin tamamen kendisine râcî olacağını unutmamalıdır.

Abdurrahman Bedirhan

11 Mart 1325 (1909), nr; 127, s. 2.

3.3. HEYËT-İ İÇTİMAİYEMİZ

Ahâlimiz'in şâhrah terakki ve temeddünde hatve-endaz irtikâ olması için bu mesêle-i mühimmeye dâir beyân mütâlââ etmek hamiyeten her Osmanlıya Elzem-i ferâiz-i milliyedir.

Osmanlılar dediğimiz zaman bizi teşkil eden cemiyet-i muazzamay-ı istibdadın en şiddetli müsâdemâtına uğradıkları halde da'vat-ı hayriye'ye her yerden ziyade muvâzebet bulunan İstanbul Ahâlisinden ibâret zannetmemeli. Yalnız İstanbul âhalisini tanıyıp da ona göre mukâyese-i umûmiyeye kalkışmak tıpkı rüesâ-yı istibdattan, idâre-i meşrutadan hizmet-i nâfia beklemek gibi mantıksızlık olur.

Avrupa'da, mesela Fransa'da iktisâdiyyûn, içtimaiyyun ve ilm-i ahvâl-ı ruh ulemâsı memleketin ahvâl-ı içtimaiye vesairesine dâir bir şey yazacakları zaman memleketin en ücra köşelerine kadar ihtiyar-ı seyahat eder ve halk ile uzun bir müddet temas ve ihtikak-ı daimide bulunup onların ruhlarını tetkik eyleyerek ihtirasâtını, a'malını, ihsâsâtını keşfe iller ve ona göre kitab-ı âzim felsefesini kalemi alır. İşte bunun içindir ki o eâzımın akvâli öyle memleketlerde müsteşhedât-ı kanuniyeden olur. Orada bir kanun lâyihası tanzim olunurken umûm-u memleket Ahâlisinin ahvâl-i ruhiye ve içtimaiyesi her şeyden evvel nazarı dikkate alınır. Alınır da kanunlar dahi vasi-i beşerin muktedir olabildiği imkân dâhilinde adaletli ve celâletli olur.

Bir memleketin temini refahiyet ve saadeti için kanunun gördüğü vazife temini refahiyet ve saadete karşı vaki olacak tecavüzden sonra icrây-ı fiile başlar. Demek oluyor ki kanunlar evvel değilse de kanun ile beraber ehemmiyeti fevkaladeyi haiz diğer bir keyfiyet daha vardır. O da kelimenin bütün masası ile maârif-i umûmiyedir. Zira hiç kimse memleketin asayişine, saadetine, refahiyetine tecavüz etmek gibi bir fikri gayri meşruada bulunmaz. Meğerki câhil olsun.

Misâl aranırsa işte Ermeni mesêlesi:

Milletin erbâb-ı fazl ve irfanından mürekkep olan bir kitle-i şerife-i hamiyet, mesêle-i mezkûrede o mazlum vatandaşlarımızı evlerinde saklamak ve mümkün olabildiği kadar müdafaa etmek gibi bir gayreti vatanperveranede bulundular ki hariçten hükümetin teşvikiyle husule getirilen fecayi-i müdhîşe o mesêleyi Ermeni kıtali halinden çıkarıp adeta ilm ile cehlin muharebesi haline ifrağ etmiştir.

Bugün akvâm-ı celile-i Osmaniye'yi teşkil eden anâsırı muhtelif arasında eğer bir ihtilaf görülüyorsa hiç şüphe yoktur ki memleketimizde cehlin henüz ilme maatteessüf galip bulunduğu delalet eder.

Yazık... Tarihi o kadar şanlı, o kadar parlak olan bu milleti muazzama böyle mi olacaktı? Millete İstanbul'dan tuttu Yanya'ya, Basra'ya, Yemen'e, Van'a daha ötelere varıncaya kadar caniyane, hâinane denâetleri irtikâp etmiş olan o anâsır-ı âzime-i Osmaniye arasına bu rütbe ihtilaflar, nifaklar neşreden hâinlere ne gibi ceza tertip edilse yine azdır.

Dikkat edilecek olursa umûm-u anâsırın mutâlebâtı bir noktada toplanıyor.

Anâsır-ı Osmaniye Arasında Müsâvât

Müsâvâtın husulü için lazım olan şey anâsır arasındaki su-i tefahümlerin izalesine ve bunun izalesi de maârifin tamimine vabestedir. Memâlik-i Osmaniye de bugüne kadar mevcut olan milletler mevcudiyetlerini birbirlerine merbutiyetleriyle muhâfaza edebilmişler ve bu merbutiyete riâyet edilmedikçe münâferetler, ihtilaflar, nifaklar zuhura gelmiş ve ebnâ-yı cinsinizden ve anâsır-ı mütemmimizden birçoklarının nahak yere kanları dökülmüştür.

Su-i tefahüm cehaletin bendesidir, bu hâinin girdiği yerde cehaletin ahkâmı icrâ-ı hükmeder, insanlar birbirinin maksatlarını anlayamaz ve bu yüzden birbirinin düşmanı,

düşman bi-âmânı olurlar ve onlar çaka-çak ihtilafta gözleri kızarmış olarak devam ederken memleketin servet ve samanı ecnebi ellerine na-mahsus bir sûrette intikal eder. İşte hep maâriftsizlikten ve cehâlet yüzünden uğradığımız hatalar seyyiesidir ki bugün bile belimizi doğrultamıyoruz.

Eğer o kahrolası cehâlet olmasaydı Muş'ta âhiren tahaddüs eden vakâ-i müessife husule gelir miydi?

Eğer hükümetimiz biraz insaf eder ve telif-i anâsır nokta-i mühimmesine atf-ı ehemmiyet eyler ise neticesinde iktitâf olunacak semere pek istifâdeli ve azametli bir sûrette olacaktır.

Telif-i anâsır Sâyesinde esbâb-ıistirâhât hâsıl olacağından memleketimizde menabi-i servet, ziraatlar, ticaretler, yollar, madenler hep yüzleri letafet, uhuvvet ve müsâvâtla mütehalli vatandaşlarımız tarafından idâre olunur ki memleket bu telif-i anâsır Sâyesinde az zamanda zenginleşir ve bu sefâlet-i elîmeden millet kurtulur.

İşte Hükümetin Vazifesi...

Lâkin bizim hükümetimiz bir takım asime-saran rüesânın şahsiyetine inhisâr ettiğiinden onlar da kendi mevkilerinin tahkim ve tersininden başka hiçbir şey düşünür olmadıklarından vücutları memlekette sefâletin, fakrın, zaruretin ve bunların netâyicinden olan nifakın, şikâkın, ihtilâfâtın tevlîd teksirine bâis olmuşlardır. Hükümet şu menafi-i şahsiye hislerinden baş alıp ta biraz da telif-i anâsır his vatanperverisine ibzal-ı himmet ve gayret etse o her zaman vergi, aş'ar, muvazzaf ihtiyar, redif, müstahfaz vesaire vermekle velinimet-i hakikimiz olan Anadolu, Rumeli vilâyetleri az zaman içinde saadetlere, servetlere ve refahiyetlere müstağrak olur ve umûm memlekette bir firdevs-i mâmurdan nişan verir.

Eğer arzu ettiğimiz gibi telif-i anâsır husule gelir (Kayserin hakkı Kayseri, milletin hakkı millete) verilirse ihtilâfât ortadan kalkar ve hüsn-ü uhuvvet memleketin her tarafında hükümferma olmaya başlar. Zira memleketimizi teşkil eden akvâm-ı celilenin Osmanlılığa karşı mevcut olan muhabbet ve hissiyâtı şerifelerini anlamak isteyenlere kemal-i mefharetle Meclis-i Mebusan gösterebiliriz. Akvâm-ı muhtelifenin mümessili hamiyet ve gayretleri olan o vatanperveranın nasıl bir hararet mütekabile ile Osmanlılığı ve menâfi-i Osmaniyei müdafaa etmekte olduklarını görürsünüz.

Böyle bir milletin bu hali sefâlette pûyân olmasına nasıl rıza verilir? Eğer bu anâsırı âzimenin itilaf matlubu husule gelir de umûm-u millet dest be-dest ittifak olursa öteden beri cihanı titreten Osmanlıların önüne hangi bir devlet, hangi bir kuvvet çıkabilir?

İsimsiz

7 Mart 1325 (1909), nr; 123, s: 1.

3.4. ASKER...

Bugün milletin ale-l-ittlak enzâr-ı teveccüh ve ihtirâmını atfettiği bir Heyêt varsa o da Heyêt-i celile-i askeriyedir.

Asker denildiği zaman Osmanlıların müşa'sa' kılıçlarının parıltısı gözler kamaştırır.

Cihana sıyt imtiyazı pek ziyadar bir sûrette nûr efşân olan askerlerimiz âhiren istibdadın kahr ve tedmirinde ibrâz ettikleri müessir vatanperveriyle milletin samimi kalbinde pek mühim bir mevki işgal eylemişlerdir.

Çenk bi-aman istibdadın benân-ı hunininden milleti bir kudreti Kahire ile çekip kurtaran bu Heyêt-i muhtereme her türlü şâibe-i tarafgiraneden fevkalade münezzeh olmalıdır.

Asker umûm milletin nigeşbanı ve millet umûm askerinin sena-hanıdır.

Mâlumdur ki firâk-ı siyasiyeden her hangisine mensup olan bir insan diğer fırkalar erkânına karşı bir hissi tagallüb duyar.

Tabiidir ki insan asker olmakla değişmez, zira bu hissi insanda garizi olduğu için askerde, asker olmayanda bu kanunu tabiata naçar tabidir. Bundan husule gelecek mazarratlar o kadar büyüktür ki Kamil Paşa mesêlesinde bu fikri müdafaa eden ve askerinin siyasiyata müdahalesiyle mevkiini tarsin etmeye muvaffak olan harbiye nazırı Ali Rıza Paşa bile en sonra bizim ve sâir refiklerimizin vesâyâ-yı bi-arafanesini nazar-ı insafa almış ve askeri kulübünün hafle-i iftahında askerinin siyasiyat ile iştigâl etmemesini muhtasâran beyân etmiştir. Asker bir fırkaya intisap edecek ve o firkanın âmâlini tervec eyleyecek olursa bittabi umûmun mazhar-ı ihtirâmı olamaz. Zira halk mutlaka askerinin mensup olduğu fırkaya dâhil olmaz. Belki firâkı sâireye intisap eder. Askerden o fırka aleyhindekilere teveccüh edecek bürudet kadar Ahâliden de kendi firkasının aleyhtarı olan askere bittabi o derece bürudet hâsıl olacak. İşte askerinin siyasiyane karşı bigâne

durmasını icap ettiren esbâb-ı şerife-i meşrua bundan ibârettir. Zira bunun aksi halinde husule gelecek fenalıklardan maaza Osmanlı devleti muzmahil olur.

Milleti 32 senelik bir idâre-i zalimenin kanlı pençelerinden tahlis eden askerlerimizin yine kendi elleriyle o milleti haviye-i kuraza sevk etmeyecekleri aşikârdır.

Kânûn-ı Esasi'nin istikrarına askerinin cihan ara ve muzaffer süngülerinden iktibâs-ı envâr eden meclisi mebusan mütekeffildir.

Mecliste âyât-ı rahmet ve ihtilafın inkişafı için mevcut olan fırkalardan birini iltizam etmek sâir fırkaları tehdit ile vicdan aleyhine hareket ettirmek mugayir meşrutiyet olacak müthiş bir hal olacağından askeri böyle siyasiyata idhâl ederek vatanı muhâlîke sevk edenleri millet nasıl takdir eder?

Meşrutiyetin takarrür etmesi ve meclisi mebusanın küşâd edilmesi ile artık er fuzazı katiyen menafi-i milliye namına farz olan İttihad ve Terakki cemiyeti erkânı sadr-ı hürriyette alıştırdıkları tahakkümât gurur-engizden ayrılmayı bir türlü nefislerine yediremiyorlar. Bunların bu hâli yıldız ekâbir istibdadının ahvâline ne kadar benziyor.

Yazık yazık ki... Cemiyet bu nadan emellerin idamesine askeri alt ediyor.

O asker ki kılıcı Sâyesinde cemiyeti, cemiyet etmiştir! İnsaf... İnsaf menafi-i şahsiye-i hasiseye milletin en muhterem bir Heyâtini alt etmek millet ile asker arasına fitneler ve fesatlar illa eylemek bilinmez ki ne gibi bir his müfter- sanenin sevkiyle husul-u pezir oluyor.

Bugün askerinin İttihat ve Terakki cemiyetiyle alaka-i hususiyesi bile bu cemiyet tarafından o derecelerde işâa edilmiştir ki önce Avrupa'nın takdiratını bize celbeden askerler bugün Avrupa sermayedarının bize âdem-i emniyetine, memleketimizin sefâletine, açlığın idamesine bilmeden hüsnüniyet halisane ile cemiyetin entrikalarına kurban olarak tavassut etmişlerdir.

Avrupa hükümet içinde hükümet eden bu mevhum cemiyetin mahiyeti hakikiyesini bilmez, askerinin kendilerine muayyen olduklarını alttan alta işâa eden bu menfaatperestlerin terviratını takdir etmez, bunu aynı hakikat gibi telâkki eder. Zira bu hâris menfaat-i cemiyet her fırsattan istifâde etmek ve askerinin kendilerine alakasını göstermek hususunda asla tecviz-i terâhi etmez. Nitekim Kamil Paşa mesêlesinde Edirne askeri kulübü namına Nâzım Paşa'ya güya umûm-u asker namına imiş gibi telgraf keşide

eder. Ve buna bahriyeden birkaç zabıt ismi ilavesini de tensip eyler. İşte Avrupa'ya bâis havf -ı telaş olmak için kifayet edecek bir mesêle...

Üçüncü ordudan yükselen sada-yı nezaheti askeriye'nin yani cemiyetle âdemi alaka rivayetinin bütün orduları şumulünü hamiyetli her Osmanlı temenni eyler. Memleketin hayât-ı maddi ve manevisine fevkalade bir tesiri âzimi olan bu müthiş şâyianın menafi-i milliye ve hürmeti askeriye namına derhal tekziyle Avrupa sermayedarının teskin havâtırına bezl-i himmet edilmesini harbiye nezaretinin nazarı dikkati askerisine arz ederiz.

İsimsiz

24 Mart 1325 (1909), nr; 140, s. 1.

3.5. ORDU

Ordu” büyük, muhterem ve muhteşem bir ailedir. Babamız millet, maderimiz vatandır. Millet biz evlatlarını besler, içirir ve terbiye eder.

Mader-i vatan bütün aguş-ı şefkat ve nevazışını biz ciğerparelerine açar. Bütün tatlı emelini yegâne sa’adetini okşadığı, kokladığı bu arslanlarından hisseder. Bu ‘âli bu muhteşem a’ilenin râbıta-i muhabbet ve intizâm-ı meveddetini te’min eden kuvvet nedir? Evet, ita’at kuvvetidir. İta’at-i müteselsiledir. Efrâd-ı aile arasında hakk-ı sin, hakk-ı kadem nasıl aranılır ve ri’ayet edilirse küçük büyük kardeşlerden mürekkeb biz zabıtan-ı Osmaniye de ‘ailemiz ordu meyanındaki mevki-i meşru’amızın muhâfazasını urûk-ı hamiyetimizde cevelân eden bütün kanımız kuvvetiyle isteriz.

Millet, vatan, şeri’at ve nizâm bize bu hakkı bahşettiği halde hangi kuvvet bunu men’ ediyor? Hâ’il oluyor? Daha o perde-i zulmeti parça parça edip paçavra gibi atmayacak mıyız? Artık şems-i hürriyetle münevver olan bu ‘âlem-i meşrutiyette kesif ve karanlık bulutlar gibi bizi ve nur-ı Haktan mahrum mu edecekler? Belki bir müddet-i muvakkate için daha. Öyle ya hâlik ta ezelden o şemsi- münir âfitâbı o nur-ı hakikati ilelebet setredecek kuvveti halk buyurmamıştır.

Hakkımız meşru’, muinemiz hak iken niçin başımızdan bu sehâb-ı muzlimin sıyrılıb gittiğini beklemeyelim, görmeyelim. Bütün kâ’inatı mevcudatı zengin ve fukarayı mütesâviyen müstağrak-ı nur eden ve bütün nebatât ve cemâdâta taze hayat bahşeden o şems-i ziyadarı yalnız kendilerine çevirmek isteyen muhtekirlerin vâsıta-i mel’anetleri

olarak kurdukları o kara perdeleri, masumların hun-ı şehâdetiyle boyanmış, âh-û figân çivileriyle mihlanmış hâ'ileri ta kökünden söküp atalım, atalım da senelerden beri mahrum bulunduğumuz o nur-ı hayat-bahşadan biz de müstefid olalım. Metin kalpli şanlı ecdadımızın biz de zahiri olalım. Tarih-i millimizin şanlı sayfalarını biz de ihtiva edelim. Bizi şu günlere kadar barbar, vahşi 'addeden Avrupa medeni devletleri indinde bizde kimler olduğumuzu intizâmımızla, râbita-i harekâtımızla şimdiye kadar mestur ve hafi kalan iktidarımızla isbat edelim. Lâkin terhib ve teşvik olmayınca, 'adalet ve müsâvât yerini bulmayınca bu şerâit-i esâsiye muhafaza edilmeyince erbâb-ı iktidar-meziyet ne yapar? Me'yus olur. Sükût eder. Sükût ettikçe kuvve-i inbâtiyesi azalır. Neşv û nemâ edemez. Söner gider.

Ey sahib-i vicdan! Bir kere düşününüz tefekkür ve te'emmül buyurunuz. Anamız ve babamız olan millet ve vatan efrâdı 'ailesinden, nur-didesi çiğerpelerinden bir kısmının bu vechle sönüb mahvolduklarını görürse müte'essir ve dilhûn olmaz mı? Onların rakik olan kalplerine inen bu darbe-i müdhişe onları pek ziyade rencide ve bihuzur etmez mi? Artık bu biçâre millet ve vatana acıyalım. Acı acı figanlar arasında anamız, babamız ellerinden cebr ve kahr ile alınıp diri diri gömülen, ateşin sahralarda, çöllerde zindan-misâl menfalarda ve ecnebi topraklarında efna-yı vücud eden masum kardeşlerimizi göz önüne getirelim. Da'ima ruhlarını şad edelim. Bu mücahede-yi hürriyetin bakiyetü's-süyufu bizler bugün ikmâl-i şeref ve istihkak-ı hak ve adalet edelim. Kanun ve nizam ile hareket edelim. Biz Osmanlıların pak kanlarına yakışır daire-i terbiyeden inhirâf etmeyelim. Da'ima da'ima rükn-i esas meşrutiyetimiz olan 'adalet ve müsâvâtı tatbik etdirelim.

Bugün bütün şeref ve sa'adet veistirâhât-ı vicdaniyesiyle her hususta izzet-i nefsinin ve haysiyetini vikâye ederek göğsünü gere gere zabıt üniforması altında yaşayan zabitan-ı ecnebiye gibi yaşayalım. Bizim onlardan ne farkımız vardır? Evet, büyük büyük dağlar kadar farkımız vardır. Bu da yalnız sefalet nokta-i nazarındandır. Evet, cevher-i hayatımızı kemiren sefalet, dimağınımı parçalayan me'yusiyet bizde ne can bırakmıştır ne kuvvet...

Vicdanın en ulvî tabakasından tulû' edecek bir nazarla bakalım. Ahvâl-i âlemi biraz yakından seyredelim. Bizlerden evvel şehrhâ-ı terakki ve medeniyetde askerce hatve-endaz olanları biraz takip edelim. Onlara peyrev olalım.

Ey muhterem silah arkadaşlarım,

Beşer lâyuhti değildir. Bir kere herkes hürriyet-i efkâra mâliktir. Saniyen fikr ve mütâlaa-i kasıranem belki doğru olmayabilir. Yahud bizde tatbikine cevaz görülmez. Mamafih Avrupa'daki meşhudatımı bütün hakikatle beyân-ı mâlumat zımında arz edebilirim. İsterse makbul olsun isterse merdut olsun. Birincisi: hem sınıf mesela 1905 seneli umûm "mektebli" zabitan-ı ecnebiye aynı seviye-i irfana mâlik bulunmadıkları halde mensubiyet ve iltimas külfetinden müberrâ olarak hakk-ı terfi' ve tereffühlerini hemen mütesâviyen muhâfaza ederler. Mamafih herkes kendi muhit-i iktidarına göre ibrâz-ı meziyet ve liyakat etdikce hükümetce teşvik ve tergiib görür. Asâr bir güzide ve ef'al-i memduhalarıyla kıymet-i şahsiyelerini a'la ettikce sine-i meziyetleri nişâne-i iftihâr ile tezyin edilir. Emsal ve akranı meyanında bu vechle kesb-i nam ve şöhet eyler ve alâmet-i takdiriyesiyle yâd ve tefrik olunur.

İkincisi: Mesafat-ı ba'ide ve bilâd-ı harreye mesela Fransa'dan Tonkin'e, İngiltere'den Mısır ve Sudan'ın ateş-feşân sahralarına, çöllere gönderilen heyet-i seferiye ve taburlar zabitanı bir iki derece terfi' edilib gönderilmez. Lâkin bir misli ma'aş yahut münâsib miktarda ma'aş-ı asliyelerine zamâim icrâ edilir ve bir müddet-i muayyene ve kalile zarfında tebdil edilirler. Evet, muti' ve muntazam ordular zabitan ve efrâdı ağızlarından askerce yalnız şu sözler işitilir. "Mahale gidip taburu tebdil etmek sırası bize gelmiştir ve ... gün hareket ediyoruz. Allah'a ısmarladık dostum ve giderler. İcab ederse ve nöbet-i harb bu defa kendilerine geldiği için ateşe de iştirak ederler, yararlanırlar, kahramanlıklarının nişâne-i mükâfatı ve hatıra-i ulviyesi olmak üzere bir madalya veya nişanla tezyin-i sine ederler. Onunla iftihâr ederler ve takdir olunurlar. Yoksa kardeşleri ateş karşısında iken payitahtda bulunan çöpçülere kadar muharebe madalyaları kati'yen tevzi' edilmez.

Görüyorsunuz ki ancak bu devr-i dilara-yı hürriyette bu fikr-i hamiyet uyanmış ve bu hususda lâyihalar tanzimine başlanmışdır. Şimdiye kadar niçin bilâd-ı harreden mâ'dud olan Yemen kıt'asına koyun sürüleri gibi sevk ve i'zam edilen asâkir ve zabitan senelerce orada çürüdülüb mahvediliyorlardı. Niçin? Ne için muayyen bir müddetde tebdil edilmiyorlardı? Beş altı yüz lira masârif-i rahiyeden çekinen hükümet-i müstebide binlerce bahadır ve kahraman kardeşlerimizin hanemanlarını söndürüyorlar, ifnâ-yı vücud ettikleri haberlerini alarak ilan-ı meserret mi ediyorlardı? Bunları çabuk çabuk

unutacak mıyız? Hep maza-mamaza der isek bunca seyyiâtımızın indillah mesu'liyetinden kurtulacak mıyız? Şurasını da bilmelidirler ki hukuk-ı milleti temin eden ordu kendi hukuk-ı sariha ve meşru'alarını muhafazadan çekinmeyeceklerdir. Cenab-ı Hak mu'inimiz, metin kalplerimiz zahirimiz olsun.

"El-adl-i esasü'l mülk"

Hasan Bahri

26 Şubat 1324 (1909), nr; 114, s. 1-2.

3.6. İHTİYACI UMÛMİYE DÂİR -1-

Serbestî'nin 177 numaralı nüshasında "ihtiyac-ı umûmî" serlevhası altında kavâninin ihtiyac-ı hazıra göre tâ'dil ve ıslâhı ve bu tâ'dil ve ıslâhda bürokrasinin ref ve def'inin hedefi ittihazı lüzumundan bahsediliyor. Mu'amelata sür'at ve suhulet verilerek bil-icab bâb-ı hükümete başvurmanın sevk-i bedbahtı ile düşülmüş bir derd telâkkisine nihayet verilmesi talep ediliyordu. Mu'amelata bir sür'at ve suhulet verilmesi bütün ihtiyaçlarımız içinde hakikaten ihtiyac-ı umûmi unvanlar kesb-i liyakat eden ümmü'l- ihtiyacdır. O beyânat bütün kalplerin tercüman-ı fasihü'l-beyânı oluyordu. Bugün hükümet denildiği zaman hatıra hemen bürokrasinin sima-yı müz'ıcı gelir. Bu sima-yı müz'ıdır ki (beylik çeşmeden içme su!) kitabesi ile herhangi bir emr-i mübrem dahi sana bâb-ı hükümete başvururmasın dedirtmiştir. Ahaliyi hükümetten ve me'murinden soğutmuştur.

Bu nokta-i nazarın değişmesine yalnız me'murinin istikamet ve faaliyeti çâre-saz olamaz. Esas fâlik usul ve kavânindedir. Biz gerek me'murine salahiyet vermekde gerekse de kavâninin tanziminde öteden beri birçok kuyûd vaz'ıyla kimsenin ızrarına meydan verilmemek yolunu tutmuşuzdur ki ma'a't-te'essüf zarardan vikâye için tutulan bu yol bi'l-âkis zarara götürmektedir. Bir zarar-ı muhtemele meydan vermemek düşünülürken on zarar-ı sarih davet edilmiş oluyor.

Mu'amelatın sür'at ve suhulet kesbetmesi hakikaten ihtiyac-ı 'umûmi 'unvanına layık ümmü'l- ihtiyacdır demiştim. Çünkü idarenin değiştiğini, bir şekli-i musib ve müstahsen aldığına herkese idrak ettirecek ancak budur. Bu husus te'min edilmedikçe, ıslâhat namına yukarı tabakalarda top oynadıkça hiçbir kalbe rahat ve emniyet gelemeyecektir. Hem de bu işler paraya muhtac olmayıb bilâkis tasarrufa muhtacdır.

Kavânin-i hazıranın nasa ne gibi müşkülât ve mazarrat ıka' ettiğiine dâ'ir şurada bir iki misâl 'arz edeceğim. Mesela ferağ ve intikal 'ilmühaberleri!

Bu 'ilmühaberler ne cihetden tedkik edilse hiçbir mâ'nâ-yı müfid ifade etmezler. Bütün vazife ve te'sirleri müşkülât ikasından ibâretidir. Milletin ekseriyetini teşkil eden köylüyü piş-i tedkike alalım.

Köylü bir derdi için bir tarla satmak veya babasından kalan tarlanın muameleyi intikaliyesini yaptırmak istedi mi? Evvela bir kere üç beş bölgede on on iki sa'atlik bir mesafe kat' ederek kasabaya gelib bu 'ilmühaberleri mal sandığından alacak, sonra tapu kâtibine gidib doldurtacak (Çünkü murad-ı kanun vechle gidib köyde muhtara doldurtacak olursa şurası noksan oldu, burası yanlış oldu diyerek tekrar tekrar on 'ilmühaber doldurmayı, doldurtmak için taşınmayı icab eder) sonra gidip köyde muhtar ve a'zalara mühürletecek, getirecek ondan sonra mu'amelesi görülecek!

Bu iş şu satırlarda görüldüğü kadar basit zanedilmesin. Bazen sandıkta mahud 'ilmühaberler bulunmaz olur. Bazen de sandık emini bulunmaz yahut ki Düyun-ı 'Umûmiye'de pul bulunmaz.

Köye gitmeli bir hafta sonra gelmeli. Tesadüf-i meş'umdur, olur ki gene gelmemiş bulunurlar, gene gitmeli tekrar gelmeli. Haydi, bunlar tedarik edildi. 'Akla mülayim olan kanunun muradıdır ki, o da 'ilmühaberlerin köyde doldurulmasıdır. Bu fikre kapılarak aldı köye gitti, orada doldurdu getirdi. Şimdi de tapu kâtibi beğenmez, şurası olmadı der. (Çünkü tapu kâtibi beğense, liva tapu memuru ilâh reddedecektir) tekrar iki 'ilmühaber daha almalı. 'İlmühaberler dolduruldu. Güya mühürletmeye götürürlerdi, muhtar bulunmaz. Muhtar bulundu. A'zalar bulunmaz. Üç beş gün de onları beklemeli. (Köyden bir 'ilmühaber) diye dört kelime ile ifade edilen şu işi hiçbir 'aksiliğe tesadüf etmezse akli üç günlüktür. Şayet tesadüfünün şe'ametine uğrayıverecek olursa bir ay da uzar, birçok ay da. Çekilecek zahmet, edilecek masraf gene başka.

'Acaba işin bu kadar kalmaya tahammülü var mıdır? Diyelim ki yapılacak intikal mu'amelesi olsun. Birkaç varis bulunabilir, varisler o köylü ve hatta o civarda mukim olmayıb uzaklardan mahzâ bu iş için gelmiş olabilirler. Çok kalmaya vazife ve meşguliyetleri müsa'id olmayabilir. Hâlbuki taksim ve ifraz mu'amelesinin icrası için huzurları lazım. Hangi işi bıraksınlar? Vazife ve meşguliyet-i asliyelerini mi feda etsinler, yoksa ihtiyar-ı külfet edib görmeye geldikleri bu intikal mu'amelesinden mi

vazgeçsinler? Ya yapılacak ferağ mu'amelesi ise: 'Acaba fariğ ale (?) ya'ni para ile hangi derdini görecek, o derd te'hir kabul eder mi? 'Acaba mefrugla ne için alıyor, bir ay sonra olsa maksadını hâsıl edecek midir? Yadigâr bir işi görmek için hemen o gün o ferağın icrâsı iktiza etmiş ise... Ne olacak? Bu 'ilmühaber yüzünden şüphesiz hiçbir i imkân-ı husul bulamayacak.

Görülüyor ki bunların nasa iz'âcâtı, teşebbüsât-ı iktisadiyeye iras ettikleri sekte-i sabıkı mürur tezkerelerinden hiç de az değildir. Bunların nazırı olarak söylemiyorum. Herkesle beraber ben de acı acı tatdım. Çaresiz kalarak karşısında inledim de bi't-tecrübe yazıyorum.

Hükümetden maksud olan gaye hilâfete bi'l-'âkis nasın işlerini bu sûretle te'hir ve akamete uğratan şu 'ilmühaberlerin temin ettiği fâ'ide acaba nedir? - Onu yukarıda söyledik de hiçtir. Hiç olduğu, köyde doldurulmayı, tapu kâtibi tarafından doldurulmasıyla da zahirdir. Güya köylünün ma'lumatına müraca'at edilecek. Kuyûd-ı resmiye karşısında köylünün ifadesinin ne kıymet ve kuvveti ha'iz olacağı da ca-yı mülahazadır. Bi'l-farz mevcut kuyûd-ı resmi hatalı ise o hatadan herhangi bir taraf mutazarrır olacaksa bi'l-ahare müraca'at eder ve işte o zaman köylünün ma'lumatına müraca'at edilir. Daha açık anlatalım. Bu 'ilmühaberlerin muhteviyatı:

(1) Mezkûr emlak ve arazinin mevkii', miktar ve hududu.

Bunlar tapuca mukayyed bulduklarından yukarıki hükme ta'bidirler.

(2) Sahib ve varisleri

Sahibi tapuca mukayyed olacağı gibi varislerin kaydı da nüfusda mevcuttur. Şayed nüfus kaydında hata varsa mutazarrır olan bi'l-ahare müraca'atla tashih etdirir.

(3) Metruk ve mu'attal olup olmadığı.

Şimdiye kadar hiçbir 'ilmühaberde terk ve ta'til tasdik edilmemiş da'ima işlenmekde gösterilmiştir. Köylü kendi köylüsünün aleyhine şهادet etmez. Tahkik edilirse senelerden beri metruk olup hatta mer'a haline gelmiş ne kadar arazi işletilmekde gösterilmiş olduğu görülür. Zaten mu'attal bir arazide kimsenin gözü de yoktur. Meğerki işin içinde bir gazez buluna. Bu kayıd dahi arazi kanununun terk ve ta'til hakkındaki ahkâmının te'minine hizmet edemeyib ancak su-i istimâlata yol açmaktadır.

(4) Kıymet ve bedel-i ferağ

Bu fariğ ile müteferrig lehin ifadelerine tabidir. Onlar ne der ise muhtar öyle şahadet edecektir. Bu ‘ilmühaberlere bir ma’na-yı mâkul vermek gayretiyle söylendiği gibi (me’murun elinde bir vesika) de değildirler. Çünkü öyle bir vesikaya ihtiyac olmayıp intikal mu’amelesi kuyûd-ı mevcudeye müstenid ferağ muamelesi de huzur hey’etinde zabt edilen ifadeleri ile sabitdir.

Görülüyor ki arazi kanununun -hatırımında olmayan- bir maddesinde talep edilen bu ‘ilmühaberler bir maksada hizmet eylemiyor, bir fâ’ide te’mîn etmiyorlar. Kuyûd-ı resmiyede bir noksan veya yanlış bulunması -ki zaten bu ‘ilmühaberlerle tashih edilemez- herkes ‘ilmühaber tanzimine icbar edecek kuvveti haiz değildir. Yüzde beş tashih için yüz kişi bu müşkülata, hatta birçoklarının işi akamete giriftar edilemez. Zaten mezkûr ‘ilmühaberlerin tapu katibine veya kasabada herhangi bir yazı bile doldurtulduğundan ve bazı yerlerde muhtar mühürleri kasaba bakkallarında veya köyde mekteb odası duvarında bulunduğu ve a’zaların tatbik mühürleri ekser hükümetlerce mazbut bulundurulmadığı cihetle rast gelen mühürlemekde olduğundan sarf-ı nazar bi’l-farz kanunun muradı vechle ve usulüne tevfiken köyde imla ve tahtim edilse ki ekser köylerde okuyub yazmak bilen ne hoca ne de başka bir kimse bulunmadığından o gibi yerlerde ne imlaya ve ne de muhteviyatını anlamaya imkan yoktur) dahi mezkûr ‘ilmühaberlerle kuyûd-ı resmiye arasında mübânenet görüldüğü takdirde onlarla iktifa edilmeyerek köy muhtar ve a’zasını vesâ’ireyi celb ile veya suver-i sâ’ire ile ayrıca tahkikata girişilmekte olduğundan ve mezkûr ‘ilmühaberlerin zâ’id bir külfetden başka bir şey olmadıkları bununla da ‘ayan olmaktadır.

Fatin Azmi

10 Ağustos 1328 (1912) nr; 182, s. 3-4.

3.7. MEKÂTİB: ASKER KARDEŞLERİME

Ey şanlı muvahhidin ve ey bu millet-i mazlumeyi ve mukaddes İslâmiyet’i iki büyük varta-i âzimededen kurtaran muhteşem ve muntazam kahramanlar... Cemal ve kemaliniz intizâm ve inzibattır. Nasıl ki en müşevveş zamanda hakkıyla gösterdiğiniz ve kuvvet ve hayatınız hatta hayat-ı İslâm’da ita’attedir. Nasıl ki en ufak amirlerinize karşı da gösterdiniz.

Biliniz ki şimdi şerî’at ve ‘umûm İslâmiyet’in namus ve haysiyeti sizin ita’atinize vabestedir. Sancak-ı tevhid-i ilahi sizin yed-i şeca’atinizdedir. Ve o mübârek kuvveti itaattir. Bilirsiniz ki otuz milyon nüfus yüz sene zarfında böyle iki inkılâb-ı âzim vücuda

getirmediler. Siz askerler ita'at kuvvetiyle şeri'atın mucize-i kübrası hükmünde olan bu kansız iki inkılâbı vücuda getirdiniz. Peygamberi memnun etdiniz. Bu memnuniyeti te'kid ve te'min etmek için menbâ'-ı kuvvetiniz olan ita'ate daha ziyade dikkat ediniz. O müşfik pederleriniz olan zabıtlarınızı mes'ûl etmek için işe karışmayınız. Şimdi iş bitti. Sizin kuvve-i mefkûreniz hükmünde olan zabıtlarınızın aguş-u şefkatlerine iltica ediniz. Zira Kur'an ve hadis ve hikmet ve tecrübe ile sabittir ki ita'at askere farz-ı ayndır. İta'at-i tämme olmasa hayat-ı İslâmiye tehlikede kalır. Şeri'at-ı garranın muhâfızısı sizsiniz. Şeri'at-ı Muhammed'i de ita'ati emreder. Zira ulu'l-emre ita'at farz-ı ayndır. Sizin zabıtlarınız da size ulu'l-emrdir. Kanun-ı Esâsî'yi şeri'ata istinâd ile umûmumuz kabul etdik. İta'atde bulunan bin kişi ita'atsiz ve intizâmsız yüz bin kişiye galebe eder. Bu iki inkılâb bunu isbat etdi. Zira umûm millet yapamadı. Siz yaptınız. Eğer sizin ita'atinizde düşmanlar beraber za'afiyet görürlerse büyük cesaret alırlar. Hudutları tecavüz ederler, eğer siz amirlerinize ita'ate daha ziyade kuvvet vermez iseniz şeri'ata karşı mes'ûl olursunuz. Resul-ı Ekrem asr-ı saadetde olduğu gibi şimdi de haremeyn-i şeri'atten mâ'nen elini kaldırmış gibi size ita'ati emrediyor. Zira şeri'atın bekâsı ve te'alisi askerlerin ita'atiyledir.

Bediüzzaman Said Kürdi
4 Nisan 1325 (1909), nr; 151, s. 3.

3.8. DÜŞÜNDÜM Kİ

Devr-i cedid-i hürriyet ve Meşrutiyet'in cidden alkışlanmaya layık icrâat ve muvaffakiyatından biri hatta mübalağasız birincisi Kandilli tepesinde açılacak olan Mekteb-i Kebir-i İnâsıdır. Biz cidden tecdid ve temeddün etmek istiyorsak her şeyden hatta erkeklerimizden evvel kızlarımızın tâ'lim ve terbiyesini düşünmeli. Bu asra, bu devre, bu zamana göre valideler yetiştirmeliyiz. İşte o valideler genç, dinç, münevver bir millet vücuda getirirler ve ancak bu sayede esaslı bir istihâleye, bir tekemmüle mazhar oluruz. Yoksa nisvânımız bu tarz-ı hayatda bu cehâlet-i 'amıkada gömülüb kaldıkça ne yapsak boştur. Bütün emekler hebâ olur gider. Avrupa'dan düzinelerce dâhiler getirilsin, Avrupa'ya her yıl yüzlerle hatta binlerle gençler gönderilsin yine kâr etmez. Bunların têt'sirâtı muvakkattır, hususidir. Milletın heyet-i 'umûmiyesine o kitle-i mu'azzamaya şâmil tecdidi ancak nisvânımızdan bekleyebiliriz. Çocuk ilk terbiye-i medeniyei valide kucağında almaya başlamalıdır. Yalnız mekteb sıralarında başlayan usul-ı tecdidiye ma'a't-te'essüf çok kere sokakta kalıyor, evlerin eşğinden içeriye giremiyor. Girse de bir

türlü yerleşemiyor. Buraya kadar düşündüklerimiz biraz hodbînâne oldu. Ya'ni kadınlarımızın tâ'lim ve terbiyesini erkeklerimizin terakki ve tekemmülü için zaruri gösterdik. Bu cihet nazar-ı dikkate alınmayıb mes'ele bî-arafâne muhakeme edilse yine aynı lüzum ve zaruret kendini gösterir. Saye-i feyz-i hürriyetde yalnız zükûrumuzun te'ali ve terakkisine çalışılsın da nisvânımız öylece olduğu zulmet ve cehâlet içinde terk edilsin bu mugayir-i tabiatdır. Millet dediğimiz aile-i kebire, kadın ile erkeklerden mürekkebtir. Bunun yarısı tefeyyüz ve tenevvürle yarısının hâl-i atâlet ve rehâvetde tevakkufunu dilemek bir vücudun, bir vücudu zi-hayatın nısfı büyüsun neşvünema bulsun da nısf-ı diğeri haliyle kalsın. Hatta hora uğrasın diye beyhûde uğraşmak olur.

Umarım ki nisvânımızın bir an te'hiri câ'iz olmayan tâ'lim ve terbiye-i cedidesi hakkındaki hareket-i mühimme yalnız İstanbul'a, Kandilli Mektebine münhasır kalmayarak vilâyâta, eyâlâta, kazalara, en uzak kasabalara kadar yayılır.

Mısır-ul Kahire

Ş. Mağmumi

25 Şubat 1324 (1909), nr; 113, s: 1.

3.9. BU DERECE RİCALDEN MAHRUM MUYUZ?

Vicdan-ı millet altı yüz seneden beri hazin, çirkin menâzıra seyirci idi. Hele dört seneden beri, i'lan-ı hürriyet etdik. Hürriyet yolunda cihad etdik. Fakat cesaret-i medeniye ile meydan-ı irşadda, matbu'atda bulunanlara karşı kurşunlar atdik. Kanlı ta'arruzlardan çekinmedik. İhtirasat-ı siyasiyeye, menafi-i şahsiyeye birçok kurbanlar verdik. Gürültüler oldu. Kanlar döküldü. İnsanlar öldü. Her taraftan feryatlar uyandı. Esef ki bu vâveylâlara ne yeni ne de eski ricâl-i hükümetimiz çareler bulamadı, buldurmadı. Millet namına, vicdan namına, vatan namına iş gösterilemedi. Harekâtımızda, sekenâtımızda mutlak milletin zulmüne gıtdik. Velhâsıl iş görmedik. Baştanbaşa cinayet etdik.

Hürriyet yolunda, insâniyet yolunda, hükümet yolunda görülen bu cinâyât-ı vahşiyane nedir?

Fark-ı siyasiyenin, gayr-i mütecânis, gayr-i mer'i heyetlerin el altından işleri, ba'zılarının mevâid-i hafiyesi, ba'zılarının açıktan açığa, hatta resmen yalanları hataya-yı siyasîye iken, nasıl olurda maharet-i siyasîye diye telâkki etdik?

Hakikatde, nazar-ı hakikat önünde hükümetin olsun, milletin olsun hukuk-ı tabi'îye ve siyaseti bu gibi dolaplarla, bu gibi garibelerle kasr ve tehdit olması ne kadar fenadır. İşte bu ahvâldendir ki bugüne kadar kabiliyet-i siyasiyemiz, ahlâk-ı milliyemiz inbisât edemedi. Parlak bir nâsiye ile âlem-i medeniyette görünemedi.

Kuvvetle, şiddetle temin-i mevcudiyet, tahkim-i mevki' edilemez. Bu derd hayr gösteremez. Hukuka riâyet lâzım, insâniyete hürmet lâzım.

Rical-ı hükümetde olsun, ahlâkın bu derece fikdânı millete ihsâs olunmamalı idi. Eşhâs-ı hususiyenin, hususât-ı ahvâlleri mâlum olanların, hâtırâtıyla bu derecede tarih sahâ'ifi-i imla edilmemeli idi. Paklar ile mülevvesler bu miktarda halt edilmemeli idi.

Aklımızı başımıza alalım. Elimize vicdanımızı koyalım. Hür olarak yeniden tevellüd eden milletimizi etrafımızdaki kuvvetlere bela ettirmeyelim. Esir eylemeyelim.

Hükümet haksızlığa rehber olmamalı, haksızlık kapısını kendisi açmış bulunmamalı. Hak ve adaletle mugayir bi'l-cümle harekât, ihtirasât bizce cinayettir.

'Anâsırın yekdiğerine, hükümetin bi'l-cümle ahaliye, kuvvetlinin da'ima zayıfa karşı icrâ etmekte olduğu haksızlıklara, zulme kim mâni' olacak? 'Adalet-i mutlakanın te'sisini, müsâvât ve hürriyete mürur 'ayeti kim te'min edecek? Vatan namına, millet namına irtikâb olmakta olan medeni şekâvetleri, siyasî cinayetleri kim takdir edecek? Kim takbih eyleyecek?

On gündür ki İstanbul muhiti muzlim-i safahât geçiriyor. Bu safahâtın müvellidi nedir? Sait Paşa, Kâmil Paşa bilmem ne paşalar... Müsâdemâtı ne olacak? Daha ne kadar devam edip nerelere kadar uzanacak?

Dürlü emellere, gizli emellere, daha bilmem nelere ne vakte kadar aldanılacak? Câh ve mansıb divaneleri ne zaman şifa bulacak? Bu zavallı memleket derdine ne zaman derman bulacak?

Böyle nazik bir zamanda, hem de harb esnasında muhalefetin bu derecesi, firâk-ı siyasiyenin bu şiddetli müsâdemesi korkarız ki hazin bir netice göstermesin. Hayat-ı memleket namına bu halleri, mütenevvi' kâlleri nazar-ı im'ana alalım. Herkesi haddine, vazifesini ve'l-hasıl kanuna, kanuna ri'âyete, ita'ate davet edelim. Meşrutiyetimize, Kânûn-ı Esâsimize darbe vurdurmayalım. Rakib olsun da ne yüzden olursa olsun diye ulu orta atılmayalım.

Bu derece buğz, basiretimizi bağlamasın. Kör olmayalım, kör alet olmayalım. Körü körüne alet olmayalım.

Tek “rakib” sözüdür diye en mantıki sözleri, en kanuni sözleri, tek “rakib” eserdir diyerek en hamiyetli bir fi’ili, herhalde takdire cedir bir hareketi en makûs bir sûretde telâkkiye, en çirkin bir tarz-ı telâkkiye reva görmeyelim. Rakibimiz da’va-yı mantıkisinde, kanunisinde sebat ederse “inad” ediyor addetmeyelim. Rûy-ı musâlâha, rûy-ı sükûn gösterince zebûn zannetmeyelim. Her haline mutlaka ‘aksi ma’na vermekte me’anda etmeyelim. Maksad “sükûn” ise, hüküm tarafını iltizam eyleyelim. Maksad “kanun” ise kanuni olalım. Tazyikden kurtulmak istiyorsak, tazyikden kendimiz tevakki edelim. Kânûn-ı Esâsî hilâfında her nevi’ harekât -kimin tarafından olursa olsun- milleti öldürmektir.

Evvelce söyledik. Tekrar söyleyelim: Hal-i harbteyiz. Yalnız İtalyanlar ile değil, bütün Avrupa ihtirasâtıyla çarpışmaktayız. Bunu yar ve ağyar bilir.

Şahsi ihtirasât zamanı değildir. Muzır görünen her hali, kanun defetmelidir. İstibdat zamanı değildir. Muhalif muvâfık kavgasının anı değildir. Memleket elden gidiyor. Namus-ı milli ayaklar altında eziliyor. Allah aşkına, vatana aşkla sarılalım. Cins ve mezhep, meslek ve mansıp, anasır ve kavmiyet dertlerini aramayalım. El birliği ile harcı düşmanların define gayret edelim. Zamanımız yamandır. Yaman olduğu kadar da bi-amandır.

İttihad ve Terakki fena idi. Fena diyenler bari fena olmamaya gayret etmeli idi. Fenalıkta bir silsile-i devam teşkil etmemeli idi.

Bugün mevki’-i iktidara su’ud edenler, ne İttihad ve Terakki kuvveti altında zebûndur, ne de tecrübesizlik derdine uğramış gençlerdir. Cümlesi, başından aşağı "sal dide" ihtiyar ve muhtardır.

Pek â’lâ; başlarından o meşhur tecârüb adidelerinden süratle beklediğimiz sükûn nerede? Kanun nerede? Mantık nerede? Şu kadar gün oldu. Hayır, memleket namına ne görüldü? Gençlerimiz ‘acül idi, tecrübesiz idi. Şeyhlerimiz de beceriksiz miydi? Biri koşuyor, diğeri uyuyor muydu? Bunların orta hallileri, orta akıllıları, orta yaşlıları fakat iş görenleri yok muydu?

3.10. POSTAHANEDE (1)

Kudüs Hâtırâtından - Posta ve Telgraf Müdürü ile Ahbâbiyet - Bir Amerikalı'nın Hayreti – İstanbul'dan Kudüs'e Dört Günde Telgraf – Evâmîr-i Garibe – Memnu' Gazeteler ve Kitaplar - Gazete Paketleri Kayboluyor - Niçin Postalarımızı Islâh Edemiyoruz? - Avrupa'ya Bizden Postalar İçin Me'murin Gidip Gelmedi Mi? - Telgraf Müdürünün Jurnalı-Jurnalcılık Mi Azizlik Mi? - Mektub Ücretinde Nisbetsizlik - Ahvâl-i Sâ'ire.

Seyir ve tenezzüh için değil, hatta akşamları vazifeden fariğ olduktan sonra ve eyyam-ı ta'tiliyide oturacak, bir iki ehibbâ ve yaren ile müdavele-i efkârda bulunacak bir mahal bile Kudüs'de yoktu. Şimdi bir iki gazino var.

Kıra'athânenin ne olduğu çoktan unutulmuştu. Dersaadet'in üç gazetesinin ma'lum olan meslek ve münderecatına rağmen yine aranıyor ve ne var ne yok su'ali merak ve hayretle irâd olunuyordu. Hemen bütün münderecat, gübrelerin enva'ından, suni ve tabi'i gübrelerden, uzun gagaya, çirkin surata mâlik olmayan tarihi tabi'i hayvanatından, temcit pilavı gibi tekrar tekrar yazılan lüzumsuz ve bi-mana mütenevvi'alardan, du'a nüshaları gibi birçok ve nev' nev' du'alardan, hep sadakat ve 'ubudiyete müstenid tevcihât ve fikarâtтан ve hiçbir ferdin zerre müstefid olamadığı hayide havâdisat-ı dâhiliyeden ibâret idi.

Bununla beraber şöylece bir görmek maksadıyla yine görülmesi arzusu ityân ve dermeyan ediliyordu.

Taşralarda me'murin arasında o zamanlarda en ziyade mazhar-ı hürmet ve ikram olan posta ve telgraf müdürleri idi. Postaneler adeta menbâ'-i havâdis idi. Geceleri münavebe ile oralarda içtima' ediliyor ise de, zemin-i muhâvere İstanbul'da ve taşranın bazı yerlerinde olduğu gibi, hava ve su bahislerinden pek ayrılamazdı.

İki kişi ba'zen ince haberlerden görüşür, üçüncü biri meclise geldi mi yine hava ve su bahsine rücu' ediliyordu. Bununla beraber Avrupa gazetelerini alarak Türkiye hakkında münderic havâdisatı okuyub envâi' efkâr ve mülâhazat serdeden ve o zamana göre muzır ve mühlik havâdislerden bahis olunan cemiyetler yok değildi.

Me'murinden başka posta ve telgrafhaneye kimse gitmez, herkes muhaberatını ecnebi postahaneleriyle icrâ ederlerdi. Kudüs, Yafa, Beyrut gibi yerlerde Osmanlı postahanesinden ma'da Fransız, Rus, Avusturya, Alman postahaneleri de mevcuttur. En ziyade postaya a'id mu'amele eden de bu postalar idi. Osmanlı postahanesine yalnız telgraf için müracaat olunurdu.

Dört beş Fransız gazetesine abone idim. Ma'mâfih komşuluk hasebi ile de yine posta ve telgrafhaneye giderdim. Müdür ile aramızda bir meveddet ve samimiyet hâsıl olmuştu. Artık bugün devr-i hürriyetde bulunduğumuz için serbestçe beyân-ı fikir ve mütâla'ada bulunacağım cihetle diyebilirim ki gelen evâmîr ve nizâmâtı, mahrem telgrafları gördüm. Benim beklediğim asıl haber, ne çâre ki rûz u şeb lâ-yuad ve layuhsa vürûd eden telgraflar arasında zuhur etmiyordu.

Bereket versin vilâyet-i sâ'irede bile vücutları görülen jurnalciler Kudüs'te yoktu. Buna mukâbil mesela Haleb'te, Adana'da vesâ'ir birçok mahallelerde adı bir "Peti Jurnal" nüshası bile görülemediği halde biz matbuat-ı cihanın hemen her nev'ini görüyor, hatta Jön Türklerin gazetelerini bile okuyorduk. Mısır bizimle hemhudud idi. Mısır'dan cerâid-i Arabiyeden ma'da Jönlerin orada çıkan gazete ve kitapları da posta ile geliyordu.

Livâ tahrirat müdürü de ser-âmedân muharririn Osmaniye'den Mahmut sadık Bey idi. Bir de Rasim Bey namında livâ mu'ayene-i hayvaniye me'muru vardı. Erkan-ı selase, namlarına gelen gazeteleri ortaya getirir, okur, sonra da mübahasat günâ günde bulunurduk. Mutasarrıf Reşid Bey ile âdem-i imtizaçları sebebiyle bi'l-istifa İstanbul'a giden Mahmud Bey gazetelerinden kısm-ı a'zamını hemen fakire bırakmıştı.

Gazeteler arasında bir senelik muntazam Servet-i Fünûn koleksiyonu da bulunup o aralık Dersaadet'de bulunan kayınbiradere mütâla'aya meyl ve merakı hasebiyle üç def'a da Osmanlı postasıyla göndermiştim.

Posta müdürüyle meveddet ve samimiyetimizi bir averde-i zeban-ı hakikat beyân eylemiş idim değil mi? Bu meveddet ve uhuvvetin derecesi izahtan cidden müstağni 'addolunacak derecede idi.

Bir ay sonra bi'l-vâsita ecnebi postahanelerinden birine verilerek yeddime vasıl olan kayınbiraderin mektubunda şöyle bir fikra görünce mebhût ve mütehayyir oldum. Posta ve telgraf müdürü ile aramızdaki hukuk ve meveddet ve samimiyetin derecesini

ta'yinde duçar-ı müşkülât olmadım. Ma'mafih yine şüpheli idim. Bu hakikat, bizim refik şefik posta ve telgraf müdürünün infisâlinde sonra tamamıyla tezahür ve tecelli eyledi.

Müdür bey üç gazete kavli postalına Dersaadet'e hitaben: "falan numara ile falan tarafından verilen bu kolilerde evrâk-ı muzırta bulunduğu ihbar edilmiş olduğundan hasbe'l-sadaka ve'l-'ubudiyete arzına müsara'at kılınır" mahrem bir ihbârname (jurnal)de lef eyler. Hiçbir şeyden haberdar olamayan biraderi İstanbul'da yakalayınca hapis ve tevkif ederler. Ve müz'ic istintâklarla anasından emdiği sütü burnundan getirirler.

İşte ahbablık böyle olur. Ma'mafih o menhûs zamanlarda yalnız ahbab ahbabı değil, kardeş kardeşi, oğul babayı bile jurnal eder. Mahvına çalışmak suretiyle terakki ve tefeyyüz eylerdi. Bilmem ne parasıyla alınan atın ölümü böyle olur. Hakikati gibi icrâ-yı denâet ve namerdi eyleyerek alınan rütbelerde işte şimdi zamanın tensikat fırtınasına uğrar.

Avanzâde M. Süleyman

2 Mart 1325 (1909), nr; 118, s: 2.

3.11. TRABLUSGARP'TA ÇİÇEK HASTALIĞI VE TÊSİRÂT-I MUHRİBESİ

Trablusgarb vilâyetinde bir hayli zamandan beri çiçek hastalığı bütün şiddet ve sür'at-i intişarı ile tevsi'-i daire-i sirâyet eylemiştir.

Bu sene vilâyet müşârünileyhumada hükümferma olan kuraklık ve kaht ve galâdan dolayı birçok fakara ve ahali te'min-i maişet için Trablusgarb şehrine iltica eylemek suretiyle çiçek illetini de şehir-i mezkûra bulaştırmışlardır.

Bunlara karşı sıhhiye müfettişi hiçbir tedâbir-i sıhhiyede bulunmayarak birkaç gün mukaddem ma'dunen Dersaadet'e gelmiştir. Dâhil-i şehirde insan her vakit menâzır-i facia karşısında bulunuyor. Zavallı validecikler çiçeğe tutulan üç dört mahsul ömrünü bu hastalık yüzünden birer birer ga'ib ediyor. Ez-cümle Zehra Mahallesi'nde bir validenin üç çocuğu çiçeği tutulmuş. Bunlardan biri vefat etmiş, diğerleri de hâlet-i nez'adadır. Koca bir vilâyetimiz hastalığın böyle vâsi' bir mikyâsda icrâ-yı tahribât eylediği bir zamanda ancak bir aşî memuru var. O da her tarafa sirâyet eden bu mâraz-ı mühlike karşı şaşırıp kalmış. Yalnız başına ifâ-yı vazifeden 'aciz şu hall-i dilsiz karşı hükümetimizin ve Meclis-i Me'busanımızın lâkayd bulunmak istemeyerek herhalde takdim-i lâhm-ı ale'l-mühim ka'idesince bir çare-i 'acile bakacağına şüphe etmeyiz. Zira zavallı

Trablusgarb ahaliŝi gözlerini şimdi hep buradan aŝı, aŝı memurları, ciddi bir mdavat bekleŝiyorlar. İstimdad ediyorlar. Biraz insaf.. Biraz merhamet...

N. Fahreddin

8 Nisan 1325 (1909), nr; 155, s. 4.

SONUÇ

Serbestî gazetesi 3 Teşrin-i Sâni 1324 (16 Kasım 1908) tarihinde yazın hayatına başlamış ve aralıklarla devam eden bir günlük gazete olmuştur. Yazın hayatında bazı elem olaylarla karşılaşan Serbestî gazetesi, muhalif tutumundan dolayı yayınında da bazı aksamlar olmuştur. İncelediğim Serbestî gazetesi 101 numaralı sayısından 200 numaralı sayılarına kadar 2 yaprak 4 sayfa olarak basılan Serbestî gazetesi, 192 numaralı nüshası ile 197 numaralı nüshası, Ahali adı altında neşrolunmuş, daha sonra da tekrar Serbestî ismiyle yazın hayatına devam etmiştir. İstanbul dışında birçok vilayette de etkili olan Serbestî gazetesi, okuyucuların merak ve ilgisinin çekerek yıllarca kamuoyu oluşturmayı başarabilmiştir.

Mevlânâ Rıfat'ın sahibi olduğu gazete, özellikle ilk yayın yıllarında, II. Abdülhamit idaresine karşı sert muhalefeti ile ön plana çıkmıştır. Ancak Serbestî birçok muhalif gazetenin yaptığı gibi propaganda yayın aracı da olmamıştır. Serbestî gazetesinin muhalif tavrı sadece II. Abdülhamit'e karşı olmamıştır. İlk başta İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin yanında gibi gözüken gazete daha sonra Cemiyete yönelik de zamanla dozajı artacak bir muhalif söylem geliştirmiştir. Gazete, dönemin hükümetlerinin kimi problemleri uygulamalarına karşı halkın sesi olma iddiası ile yüksek perdeden eleştiriler yöneltmiştir. Örneğin İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin halktan para manşetlerine taşımıştır. Yine bir başka konu olan Kâmil Paşa'nın kabinesinin düşürülmesi meselesinde, Cemiyetin etkili olduğunu belirten Serbestî, bu tavrın topluma fayda vermediği kanaatine varmıştır.

Basın tarihimizde ilk basın şehidi olarak tasvir edilen Hasan Fehmi Bey'in katli, Serbestî'nin toplum üzerindeki etki alanını göstermesi bakımında da önemlidir. Tirajı önemli sayılara ulaşan gazetenin söylemleri şüphesiz yığınlar üzerinde etkili olmuş, bu da gazetenin kendisine zararı dokunacağını hisseden kimi çevrelerin dikkatini çekmiştir. Netice de gazetenin başyazarı olan Hasan Fehmi Bey arkadan vurularak katledilmiştir. İsmi bilinen ve sözüne güvenilen birçok önemli yazara sahip olan Serbestî, bu özelliği ile de dönemin basın-yayın organları içinde önemli bir konum edinmiştir.

Serbestî gazetesi, dönemin hemen bütün sosyal, siyasal, ekonomik ve toplumsal konularını işlemiştir. Halkı aydınlatmayı temel amaç edinen gazete, birçok kesimin sesi olduğu gibi, geniş halk kesimini de bilgilendirerek önemli bir fonksiyonu yerine

getirmiştir. Halkın isteklerini bir bakıma idareye, idârenin faaliyetlerini de halka ulaştırmıştır. Diğer taraftan, yabancı basın takip edilerek önemli görülen mevzuların gazete sütunlarına taşınması, gazetenin okuyucularının sadece dahili olaylar hakkında değil, harici olaylar hakkında da bilgi sahibi olmasını sağlamıştır. Netice olarak, Serbestî dönemin birkaç büyük gazetesinden biridir denebilir.

KAYNAKÇA

- Bedirhan, Abdurrahman, “İyiliğe Karşılık Kötülük”, *Serbestî Gazetesi*, 11 Mart 1325 (1909), No 127.
- Akagündüz, Ümit, *II. Meşrutiyet Döneminde Kadın Olmak*, Yeni İnsan Yayınevi, İstanbul, 2017.
- Akşin, Sina, *Jön Türkler ve İttihat ve Terakki*, İmge Kitabevi, İstanbul, 2006.
- Armutçu, Musa Ali, “Serbestî Gazetesi ve Ahrar Fırkası”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hitit Üniversitesi SBE, 2020.
- Bahri, Hasan, “Ordu”, *Serbestî Gazetesi*, 26 Şubat 1324 (1909), No 114.
- Bedirhan, Abdurrahman, “İyiliğe Karşılık Kötülük”, *Serbestî Gazetesi*, 11 Mart 1325 (1909), No 127.
- Berkes, Niyazi, *Türkiye’de Çağdaşlaşma*, Doğu Batı Yayınları, İstanbul, 1978.
- Birinci, Ali, *Tarihin Gölgesinde Meşahir-i Meçhulden Birkaç Zat*, Cilt 2, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2001.
- Cevat Bey, Ali, *İkinci Meşrutiyet’in İlanı ve Otuz bir Mart Hadisesi*, Faik Reşit Unat, (hızl). TTK Yayınları, Ankara, 1985.
- Coşkun, Mustafa, “Mevlânâde Rifat Bey’in Gazetecilik Hayatı ve Siyasî Faaliyetleri”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi SBE, 2019.
- Demir, Hasan Fehmi, “*II. Meşrutiyet Döneminde Serbestî Gazetesi ve Başyazarı Hasan Fehmi’nin Misyonu*”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi TAE, 2018.
- Eryaman, Ayşe, “1909 Matbuat Kanunu Matbuat Hürriyeti Getirdi Mi? İkinci Meşrutiyet Osmanlı Meclisi Mebusan’ında “Matbuat Hürriyeti” Tartışmaları (1909-1914)”, *OTAM*, Sayı 48, 2020.
- Hanılçe, Murat, Ak, İlyas, “İstanbul Gazetelerinin Başyazarlarının Kaleminden 31 Mart Vak‘ası Öncesi ve Sonrası”, *Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (SSAD)*, Vol. 2, Issue 1, 2018.
- İmzasız, “İsraf”, *Serbestî Gazetesi*, 8 Mart 1325 (1909), No 124.

- İmzasız, “Meslek”, *Serbestî Gazetesi*, 3 Teşrîn-i sâni 1324 (1908), No 1.
- İmzasız, “Protestolar! ...”, *Serbestî Gazetesi*, 20 Mart 1325 (1909), No 136.
- İmzasız; “Başlıksız”, *Serbestî Gazetesi*, 24 Temmuz 1328 (1912), No 165.
- İmzasız; “Hırka-i Saadet Alay ve Âlâsı”, *Serbestî Gazetesi*, 16 Ağustos 1328 (1912), No 188.
- Kalkandelen Bank Muavini Naci, “Maarif-i Nisvan, Mektebler”, *Serbestî Gazetesi*, 3 Nisan 1325 (1909), No 150.
- Kansu, Aykut, *1908 Devrimi*, Ayda Erbal, (çev.). İletişim Yayınları, İstanbul, 1995.
- Karabulut, Mustafa, Osmanlı İmparatorluğu’nda 19. Yüzyılda Değişim Süreci, Sosyal ve Kültürel Durum, *Mecmua Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, Yıl 1, Sayı 2, 2006.
- Lewis, Bernard, *Modern Türkiye’nin Doğuşu*, Metin Kıratlı, (çev.). 4. Baskı, TTK Yayını, Ankara, 1991.
- Mahmut Tahir, “Mekâtib”, *Serbestî Gazetesi*, 21 Mart 1325 (1909), No 137.
- Mevlânzâde Rıfat, *Mevlânzâde Rıfat’ın Anıları*, Arma Yayınları, İstanbul, 1992.
- Mevlânzâde Rıfat, *Sürgün Hatıralarım*, Avesta Yayınları, İstanbul, 2009.
- Müşir İbrahim, “İbrahim Paşa’nın Telgrafnamesi”, *Serbestî Gazetesi*, 10 Ağustos 1328 (1912), No 182.
- Okay, Ufuk, “*Meşrutiyetten Cumhuriyete Bir Osmanlı Aydını: Mevlanzâde Rıfat*”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ondokuz Mayıs Üniversitesi SBE, 2016.
- Özkur, Ceylan, “*Serbestî Gazetesi İnceleme ve Seçilmiş Metinler (1-100)*”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Muş Alparslan Üniversitesi SBE, 2022.
- S. L., “Mekâtib”, *Serbestî Gazetesi*, 23 Temmuz 1328 (1912), No 164.
- Saydam, Abdullah, “*Yenileşme Döneminde Osmanlı Toplumunu, Genel Türk Tarihi*”, Cilt 7, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, 548.
- Serbestî Gazetesi*, “Borsa”, 17 Mart 1325 (1909), No 133.
- Serbestî Gazetesi*, “Meclis-i Mebusan”, 2 Mart 1325 (1909), No 118.
- Serbestî Gazetesi*, “Meclis-i Mebusan”, 3 Mart 1325 (1909), No 119.

- Serbestî Gazetesi*, “Siyasiyat”, 15 Şubat 1324 (1909), No 103.
- Serbestî Gazetesi*, “Siyasiyat”, 25 Şubat 1324 (1909), No 113.
- Serbestî Gazetesi*, “Tevcîhat”, 13 Şubat 1324 (1909) No 101.
- Serbestî Gazetesi*, 11 Kânûn-ı Sâni 1328 (1913) 197.
- Serbestî Gazetesi*, 14 Mart 1325 (1909), No 130.
- Serbestî Gazetesi*, 16 Ağustos 1325(1909), No 157.
- Serbestî Gazetesi*, 17 Eylül 1325 (1909), No 156.
- Serbestî Gazetesi*, 23 Eylül 1325 (1909), No 156.
- Serbestî Gazetesi*, 23 Temmuz 1325 (1909), No 156.
- Serbestî Gazetesi*, 26 Mart 1325 (1909), No 142.
- Serbestî Gazetesi*, 3 Nisan 1325 (1909), No 150.
- Serbestî Gazetesi*, 31 Teşrin-i Evvel 1328 (1912), No 192.
- Serbestî Gazetesi*, 4 Teşrin-i Sâni 1328 (1912), No 196.
- Serbestî Gazetesi*, 8 Mart 1325 (1909), No 124.
- Şerife Zahide, “Mekâtîp”, *Serbestî Gazetesi*, 15 Şubat 1324 (1909), No 103.
- Topuz, Hıfzı, *100 Soruda Türk Basın Tarihi*. Gerçek Yayınevi, İstanbul, 1996.
- Tunaya, Tarık Zafer, *Türkiye’de Siyasal Partiler- İkinci Meşrutiyet Dönemi 1908-1918*, Cilt 1, İletişim Yayınları, İstanbul, 2007.
- Turan, Mustafa, *Bir Generalin 31 Mart Anıları*, Q Matris Yayınları, İstanbul, 2003.
- Turan, Özgür, “Osmanlı Basın Hayatının Seyri ve II. Meşrutiyet Yıllarında Süreli Yayınlar”, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl 10, Sayı 131, 2022.
- Yalvaç, Hasan, “II. Meşrutiyet Döneminde Muhalif Bir Gazete: *Serbestî* (1908-1909)”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi TAE, 2019.
- Yerlikaya, İlhan, *Basiret Gazetesi*, Yüzüncü Yıl Üniversitesi FEF Yayınları, Van, 1994.
- Yıldırım, Tamer, “Matbuat Âleminde Mevlânzâde Rıfat’la Bir Gezinti”, *History Studies*, Cilt 5, Sayı 3, 2013.

EKLER

EK-1

MEVLANZÂDE RIFAT BEY

HASAN FEHMÎ BEY

